

februar 2002

GLAS PODZEMLJA

februar 2002
GLAS PODZEMLJA

Glas podzemlja je interno glasilo
Društva za raziskovanje jam Ljubljana.
Naslov izdajatelja:
Luize Pesjakove 11, 1000 Ljubljana
e-mail: dzrjl@speleo.net
<http://www.speleo.net/dzrjl>
Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji.
Urednik:
Franci Gabrovšek
Stavek:
Rafko Urankar
Naslovnica:
oblikovanje Nataša Kavčič, fotografija: Renetovo
brezno - Rok v Kajli Minog(u)e (-850m),
foto: F. Gabrovšek in M. Pogačnik
Naklada:
120 izvodov

Ljubljana, februar 2002

Uvodnik	...3
Napovednik	...4
90 Letnica DZRJL	
Branka Hlad: Kako smo prišli do proslave 90. obletnice DZRJL	...5
Rafko Urankar: Govor na proslavi 90 letnice	..10
Peter Skoberne: Govor na proslavi 90 letnice	..11
Marko Simić: Govor na otvoritvi razstave ob 90 letnici DZRJL	..12
Matjaž Puc: Ob 90. Obletnici Društva za raziskovanje jam v Ljubljani	..13
Izstop iz JZS	
Marko Simić: Izstop Društva za raziskovanje jam Ljubljana iz Jamarske zveze Slovenije	..14
Novi prostori DZRJL	
Rafko Urankar: Če rožo presadiš v večji "teglc"	..23
Jamarski priročnik "Ne hodi v jame brez glave"	
Rafko Urankar: Čas teče prehitro ali kako je nastajal jamarski priročnik	..25
Marko Simić: Govor ob predstavitvi knjige "Ne hodi v jame brez glave"	..27
Raziskovanje	
Franci Gabrovšek: Vandima, konec neke zgodbe	..28
Matjaž Pogačnik: "Jame je konec - Živela jama!" ali Razopremljanje Brezna pod Velbom	..29
Marjan Baričič, Tomaž Planina: Test vrvi iz Brezna pod Velbom	..33
Franci Gabrovšek: Renetovo brezno na Kaninu, peta tisočmetrca v Sloveniji	..37
Matjaž Pogačnik: Še en izlet v neskončnost	..41
Franc Marušič, Matej Dular: Prvič preko 24 ur v Renetu	..44
Kristofer Pečar: Poročilo iz poletnega tabora Kanin 2000	..47
Franc Marušič: Bavšica 2001	..50
Franc Marušič: Lanski vrh - Najdena, Lupertova...1998-2000	..53
Odprave	
Dorotea Verša: Jamarska odprava Dhofar 97' - Oman	..55
Matjaž Pogačnik: Dan na odpravi Dhofar 97' - Oman	..58
Franc Marušič: Dhofar 97' - ep	..61
Arne Hodalič: Največja podvodna dvorana na svetu	..68
Ostali prispevki	
Marko Simić: Kako smo s sredstvi Heliosovega sklada čistili jame	..71
Primož Presetnik, Maja Zagmajster, Klemen Koselj: 5.1, 5.2 Jamarji oz. netopirji na jamarskem tečaju	..74
Dorotea Verša: Analize jamarskih potapljaških nesreč	..75
Gregor Prevec: Prvo leto speleo.net-a; obdobje od konca februarja 2000 do marca 2001	..78
Zanimivo branje in razvedrilo	
Mašinsti: Poročilo novincev z odprave v Pološko jamo dne 9.10.2000	..80
Marko Simić: Mačka pod Romonom ali kako je Karlinca storila bridko smrt	..81
Matej Dular: Križanka	..83
Veliki Manipulator: Sporočila	..84
Franc Marušič: Prisega	..90
Nagradni natečaj	..91

UVODNIK

Urednik v Vandimi.
(foto: F. Marušič)

Uvodnik,

je članek o dnevno pomembni temi, ki izraža stališče uredništva in se objavi na začetku časopisa. Tokrat je dnevno pomembna tema nov GP. Previdno ga listajte, ob njem se zabavajte in razmišljajte, kaj bi lahko napisali za naslednjo številko.

**Vsi pisoči člani,
tudi tisti od lani,
nabrusite peresa,
naj padajo drevesa
za pisala vaša.
Kdor je z nami,
kogar jama še premami,
naj ne vda se,
ne misli naj le nase,
zgodba tvoja bodi tudi naša!**

In še to. Za vsebino člankov v GP so odgovorni pisoči člani sami. Politika uredništva je ta, da nima politike; drugače rečeno, želimo da GP čimbolj verno zrcali podobo dogajanj in mnenj v društvu. Tudi s frekvenco izhajanja...

vaš urednik Franček

Franci Gabrovšek NAPOVEDNIK

Pravkar berete nov Glas Podzemlja (GP), glasilo Društva za raziskovanje jam Ljubljana. V izogib brez-ciljnemu blodenju po njem tale napovednik. GP sestavlja osem sklopov. Teme so različne, od manj resnih do hudo resnih, od manj jamarskih do hudo jamarskih. Skratka, sprehodimo se skozi novi GP:

• 90 LETNICA DRUŠTVA

V letu 2000 je DZRJL praznovalo 90-letnico. Kako, kdaj in kje, boste izvedeli v Braninem prispevku. Vse proslave, tudi naša, se odlikujejo po odlično pripravljenih govorih v katerih ne manjka sladkih in jamarju ljubih besedi. Prispevki Marka Simića, prezidenta Cileta, Petra Skoberneteta in Matjaža Puca, večina teh je bila v akustični obliki objavljena na proslavi v Cankarju oziroma otvoritvi raztave ob 90-letnici, objavljamo v polnem obsegu. Niso le floskule, ampak zanimivo, zgodovine in dejstev polno branje.

• IZSTOP DZRJL IZ JZS

V letu 2001 smo na občnem zboru izglasovali izstop društva iz nam do tedaj krovne JZS. Kaj nas je pripeljalo do tega, opisuje Marko Simić.

• NOVI PROSTORI

Da naš ferajn ni več neklje med pijanci in alternativo, smo pokazali tudi na simboličnem nivoju. Društvene prostore smo iz sobic med ŠKUC in Pavlo preselili pod zemljo. Kam in kako, si preberite v Ciletovem spisu.

• "NE HODI V JAME BREZ GLAVE"

je trenutno najboljši priročnik jamarske tehnike v Slovenščini. Kako smo prišli do njega, opisuje Rafko Urankar-Cile, v širši okvir pa ga vpenja govor - ob izidu - Marka Simića, ki ga seveda objavljamo.

• AKTUALNO RAZISKOVALNE TEME

Raziskovanje Vandime, še vedno ferajnovje in Slovencev rekorderke, se je končalo že kar precej let nazaj. Publicistični dolg poravnava vaš urednik. Torej, kako se konča Vandima. Iz Vandime v Brezno pod Velbom, ki ga krasí 501m globok vhodni šahta. Do lani so ga vse do dna krasili tudi naši štriki. Nič več. Akcijo opisuje njen koordinator Pigi, strokovni prispevek o ven prinešenih vrveh pa Planina in Bergmandlc.

Renetovo brezno je naša najbolj vroča jama. Kako smo ga raziskovali do sedaj, o tem vaš urednik. Najbolj sočno zgodbo raziskovanja pa vsak na svoj način opisujejo Pigi, Lanko in Matej. Česa vsega ne doživite tisti, ki se ne udeležujete poletnih taborov, preberite v prispevkih Bajsija in Lanka, ki sta iz tabornih

dnevnikov povzela najzanimivejše (mogoče pa ne najsočnejše??). Brez Lankovega Lanskovrškega epa bi bila GP in Vaša zavest okrnjena.

• ODPRAVE

Teče že peto leto od zadnje ferajnovje odprave v tuje jame. Ekspedicijo "Dhofar 97" opisujejo Doroteja, Matjaž in Lanko. Seveda, vsak na sebi lasten način. Nikakor ne spustite članka Armeta Hodaliča o potapljanju v največji potopljeni dvorani na svetu.

• OSTALI PRISPEVKI

Marko Simić piše o tem kako smo s Heliosovo pomočjo čistili onesnažene jame. Žalostno stran jamarije opisuje Doroteja; v izvornem prispevku analizira jamarsko-potapljaške nesreče zadnjih nekaj let. Biološko-netopirska sekcija, Primož Presetnik, Maja Zagmeister in Klemen Koselj, je vzela v precep leteče glodalce (khm, pumišputič) in nas prepričala, da jih moramo imeti radi. Dogajanje na speleonetu je popisal vaš vebmajster Gregor.

• RAZVEDRILO

Za razvedrilo ne izpustite Markovega prispevka o mačku, ki je drobil kosti po Rombonu, mašinstičnega opisa odprave v Pološko jamo in rešite Matejevo križanko. Višek zabave pa je branje sporočil Velikega Manipulatorja. Tisti, ki jih niste uspeli prebrati na jamarskih e-listah, uživajte; ostali pa tudi. Dobre reči beremo večkrat. Prisega izpod Lankovega peresa bo postala obvezno čtivo za novince.

Branka Hlad

KAKO SMO PRIŠLI DO PROSLAVE 90. OBLETNICE DZRJL

Leta 2000 je teklo devetdeseto leto obstoja Društva za raziskovanje jam Ljubljana in ni bilo dvoma, da jo je bilo treba ustrezno proslaviti in organizirati primeren "happening". Ne vem več, kako sem sama padla v ta stroj, mislim pa, da si je vso zadevo izmislil Marko. Jaz sem gotovo kaj otresala in izgledala "puno" pametna, pa te potem posrkajo okoliščine. Kakorkoli že, ideja je bila, da organiziramo proslavo obletnice maja, to je na dan, ko je bilo društvo ustanovljeno, vendar se je zdelo spomladi istega leta precej neuresničljivo, da bi nam to uspelo v tako kratkem času. Kljub temu mi je Cile poslal mail s sporočilom o svojem predhodnem dogovarjanju s predstavnicjo Cankarjevega doma o datumu dogodka. Končno smo se na društvu dogovorili za novembrski termin. S tem se je zgodil organizacijski premik in začela sem kontaktirati z največjim CD na svetu. Za uradni začetek moje vpletenosti se lahko šteje Ciletovo zahvalno sporočilo, ki se je glasilo: "Draga Brani, hvala ti tisočkrat. Upam, da me bodo tete iz CD-ja nehale moriti in mi pošiljati fakse na pošto v Mengšu... a meni nezgodno, ko prihajam na pošto kot kak kreten zarukan. Ej, čist sem besen." Podpis: Cile.

Trinajstega junija mi je Cile na prošnjo, če lahko malo bolj jasno razloži s katero damo iz CD-ja je on pravzaprav kontaktiral (ni bila namreč le ena, pač pa so se pojavljala tri ali štiri imena - TB, MM, MČ, NB in tako je bila zmeda popolna), mi je prijazno odgovoril: "A što sediš na ušima, kad ti pričam? MM je v celi zgodbi povsem postranska oseba. Teta, katere ime in priimek sem ti poslal, je taprava. Uporablja samo mail od tete MM. Ti pa kontaktiraš samo s teto MČ in ta moment je edina, ki ti lahko reče: Ja gospodična Branka, rezervirali ste dvorano! Vsi ostali te lahko nategnejo." Podpis: C.

Končno smo potrdili rezervacijo Kosovelove dvorane za 23. november 2001. Predmet je bil podan v operativno in čakali smo le še sporočilo o imenu vodje projekta v nadaljnjem procesu.

Od pomladi naprej smo imeli na društvu več sestankov na temo kaj, kako, kdo in zakaj. Nekajkrat sem si morala pošteno polizati lase, da mi niso vstajali pokonci, ko sem ob 18.00 čakala eno, dve ali tri akademske četrti, da se mi je kdo pridružil, enkrat pa celo nisem dočkala nikogar. To spada zraven, nedvomno, zato sem to tudi bolj ali manj športno prenesla.

Sprva je bila ideja, da v preddverju Kosovelove dvorane hkrati s proslavo, postavimo tudi razstavo s plakatno zgodovino in starimi kosi opreme. Prve zamisli o konceptu razstave je oblikoval Lanko. Začele so se diskusije in pripombe na koncept. Lanko je prevzel dolžnost, da zbere ves material za predstavitev na razstavi, tj. besedilo, načrte, dokumentarne slike, stare vrvi, dele nekdanje opreme, kakor so stare karbidke, karabini, lojtre, štriki, žimarji, nahrbtnik itn. To početje je bilo nekoliko težje kot je sprva kazalo, ker ni bilo prav veliko starih članov, ki bi te starine še hranili, mlajših zbiralcev starin pa tudi nimamo. Julija smo imeli le dovolj arhivskih slik za posamezna obdobja iz ferajnovnega arhiva (beri pred letom 1960), nekaj stare krame, nismo pa imeli še dovolj ustreznega besedila in slik iz zadnjih obdobj jamarije. Celoten koncept razstave je bil namreč zamišljen kot predstavitev posameznih obdobj delovanja društva. In prav v tem je bila težava, saj so bila nekatera obdobja pravi mali misteriji kaj se je takrat v resnici dogajalo. Tako je nastal problem ustreznega dešifriranja zgodovine, ki mu zlasti mlajši člani nismo bili kos.

Končno je bila spravljen skupaj tako imenovana plakatna zgodovina iz arhiva, gradivo iz Kunaverjevih knjig in Glasa podzemlja. Vendar so se začele drugačne tegobe. Besedila je bilo preveč za plakate, misteriji posameznih obdobj še niso bili zadovoljivo razvozlani ali interpretirani, nismo imeli dovolj ustreznih in kakovostnih fotografij za slikovno popestritev, saj ferajnova fototeka vsebuje le slike do leta 1960. Pri slednjem smo, sicer sprva malo naivno, računali na hitro posredovanje društvenih fotografskih mačkov, ki so nas skoraj do konca (beri konec novembra oz. decembra) držali v negotovosti, na koncu pa so se le izkazali. Slike so prispevali Marko, Tomaž Planina, Peter Skoberne, Toto, Lanko, Jurij Kunaver in Yeti. Čeprav že zadavljeni s časovno zanko, smo bili vendarle veseli in se obnašali kakor da zanke ne čutimo.

V poletnem času smo preigrali drugo zamisel, in sicer, da bi razstavo postavili v prostorih Geografskega muzeja (trgovina Kod & kam), kjer bi bila lahko na ogled dalj časa, hkrati pa bi imeli še en dogodek in tako poskrbeli za pestrost dogajanja. Tej ideji ločenih dogodkov smo potem tudi sledili in otvoritev razstave izpeljali 21. decembra 2000.

V poletnem času smo tudi malo lobirali glede pokroviteljstva proslave, septembra pa močno zagnali

svoje miselne "mašine", da bi na proslavi prišli do nagovora županje Viktorije Potočnik, saj tako častiljivemu jubileju pritiče tudi prisotnost županje mesta, po katerem društvo nosi ime. Cile je poskrbel za dopis, naslovljen na Urad županje, s katerim smo zaprosili za nagovor in se ob tej priložnosti tudi na kratko predstavili. Pred samo proslavo smo prejeli razveseljivo novico, da nas bo županja res počastila s svojo prisotnostjo in nagovorom, za kar se njej in uradu še enkrat zahvaljujemo.

Nekako v tem istem poletnem času nas je zapustil Lanko, ki je odhlačal v Ameriko, zgodba z vsebino plakatov pa še ni bila zaključena. Na vso moč se je sedaj angažiral Franček. Nekoliko je revidiral besedilo, ga napisal v bolj skrčeni obliki in uredil najaktivnejše člane po abc. Slednje je bila precej kočljiva zadeva, saj je bil gotovo kdo izpuščen. To je bil še en razlog, da me je Franček rotil, naj pokažem celotno zadevo Marku, ki je pač velik poznavalec zgodovine in lahko marsikaj popravi in doda ter veliko prispeva h korektnosti predstavitve zgodovine. Ne le Marko, naprošeni so bili tudi drugi člani, da podajo pripombe, predloge in vsakršno drugo pomoč pri besedilu in nadaljnjem zbiranju takega ali drugačnega materiala. Vesoljno članstvo DZRJL je po mailu zaprosil nekako takole: "Tole pišem skoraj v obupu... Kakor ve vso širno občestvo, se pripravlja jebačka razstava ob 90 letnici DZRfuckingJL. Poleg plesa topless članic in prikaza helikopterskega napada (člani z mehкими otepači), pripravljamo tudi nekaj plakatov s porno-geografsko vsebino. OK: Iščejo se člani(ce), ki bi bili(e) poleg Branke, Frančka, Nataše in ŽAL kmalu pobeglega Lanka, pripravljene(i) sodelovati pri teh plakatih. Da ne bo skrbi! Plakati so v delu, le da sva pravkar z Natašo ugotovila, da manjkajo gradiva več oblik. Torej vsi člani in članice dobre volje in polni idej: jutri se vidimo na ferajnu. Aids Franček."

Sredi oktobra je sledil sestanek s predstavnicjo Cankarjevega doma o tehničnih zadevah - koliko sedežev je v dvorani, kaj če bo več obiskovalcev kot jih sprejme dvorana, kdaj se naj dogodek začne, kako je z objavo v sredstvih javnega obveščanja in koliko seveda vse to stane, kaj potrebujejo še od nas, ali/in zakaj naj se odločimo za brezplačne vstopnice, ali/in koliko hostes in mikrofonov želimo itn. Po prevetritvi je prišel nov predračun, seveda nekoliko višji od prvotnega in nas malo poparil, saj se je društvo ubadalo s problemom kje vzeti manjkajoči denar že pred tem. Kot po čudežu (nič nenavadnega za timsko delo) sta se pojavili dve zasilni rešitvi. Prva - tiskanje društvenih majic. Pac in Cile sta poskrbela za vsebino tiska, Nataša in Bajsi sta nabavila majice, Giovanni pa je priskrbel poceni tisk. Izjemno kakovostne majčke so potiskane z jamarskim sporočilom "Ne hodi v jame

brez glave" (moja in Martina sta kljub pogostemu oblačenju in pranju še vedno kot novi), ki smo jih skoraj takoj pokupili ali prodali svojim znancem in prijateljem, ostanek pa smo uspeli prodati na proslavi. Na koncu je ostalo le še nekaj tistih z oznako "small", ker imamo na ferajnu premalo palčkov.

Druga finančna rešilna bilka je bilo višinsko delo, ki ga je sredi novembra opravilo nekaj naših fantov. Cile je faranom poslal naslednje poročilo o delu: "Danes zvečer ob približno 19.00 uri po srednjeevropskem času je višinska ekipa DZRJL uspešno zatesnila še drugi silos v Mostah in tako končala posel. Takoj ko izstavimo račun, bodo padli potrebni cekinčki. Delali smo v soboto, nedeljo in sredo. V tem času smo porabili ogromne količine silikona, zato ekipa razmišlja, da bi naredila kariero v plastični kirurgiji. Pozivamo članice, da podprejo naša prizadevanja in se nam javijo, da jim povečamo oprsje. Podobne usluge nudimo tudi članom pri povečavi manjše od spodnjih okončin, vendar ta trenutek trdote še ne moremo zagotoviti, ker je eksperiment še v teku in se silikon še ni strdil. Za vas so se silikonizirali Jeti, Matjaž, David, Matej in Cile. P.S. Pamela že ve..." Od zaslužka so levji delež prispevali v društveno blagajno, ta pa se je odprla ko je bilo treba plačati davek, ki se imenuje najetje dvorane CD. Tako se je problem likvidnosti močno zmanjšal in kazalo je, da bomo lahko pokrili vse, doslej za društvo komaj dosegljive, stroške dvorane ter organizacije proslave in razstave.

Še v septembrskem času je Franček postregel z razveseljivimi novicami tudi glede razstave. Zbral je nekaj načrtov jam za posamezne plakate in našel še nekaj zgodovinskih slik. Še vedno je ostajal velik problem, od koga dobiti slikovno gradivo za društvena obdobja po letu 1960. Za oblikovanje plakatov se je javila najprej Nataša, potem je vskočil še Pac. Z njim smo se dogovorili za pripravo gradiva za tisk, in kot stara kljuka nam je poleg mašinerije ponudil tudi svoje znanje in izkušnje pri oblikovanju plakatov. Konec septembra se je že nabralo za okoli 100 mega stvari, kot je poročal Franček. Tik pred koncem se je zopet zataknilo, zato je moral Cile po svoji stari navadi malo zbrati vkup pesimistične člane. Poskeniral je tudi precej manjkajočega gradiva, Franček je spravil skupaj besedilo, Pac in Nataša pa sta zadeve vrgla skupaj in pripravila za print, končno pa nam je plakate natisnil Pacov prijatelj Ciril Mlinar.

Konec oktobra sem službeno skočila na kratek intermezzo v Jordanijo, takoj po moji vrnitvi pa sem ponovno začela težiti vsem, ki bi nas kakorkoli utegnili rešiti iz zagat, ki so nas pestile - zlasti glede še vedno manjkajočega gradiva za razstavo. Marko je že na samem začetku priprav na proslavo z veseljem sprejel povabilo, da bo imel predavanje z diapozitivi,

Prva vrsta: Županja Ljubljane gospa Viktorija Potočnik, predsednik DZRJL Rafko Urankar-Cile, akademik dr. Ivan Gams, predsednik JZS Jordan Guštin, tajnik DZRJL Primož Štupica. (foto: M. Simić)

a za razstavo ni kazal posebnega navdušenja in nas je skušal umiriti z modrimi besedami: "društvo ni sposobno hkrati izpeljati dveh tako zahtevnih zadev". Kljub nerganju je le vzel v roke zgodovino, se nekajkrat razburil, kaj da se gremo in na koncu le popravil največje nedoslednosti in dodal bistvene manjkajoče elemente zgodovine. Na koncu se je upiral le še dajati vi diasov. Ko smo se vendarle uspeli z njim dogovoriti tudi za diapozitive, je trajalo še nekaj časa, preden je bila zadeva urejena. Diase je Marko končno zaupal prijatelju Tomažu Ovčaku, ki jih je skeniral in obdelal zastonj. Zaradi svojih izkušenj s časom, ki po neki redni zakonitosti vedno postane rabelj, sem postajala že nekoliko nervozna, saj je bilo tveganje, da ne bomo pravočasno izpeljali razstave, vse večje. Časa je bilo vedno manj, od terminskega plana so ostale le še ruševine, določenih stvari pa se še vedno ni in ni dalo premakniti.

Prišel je 10. november, ko je Cile lansiral vabilo na proslavo vesoljni slovenski jamarski publiki. Člane in članice je še posebej nagovoril z naslednjimi besedami: "Članice, člani! Odločili smo se, da bomo praznovali 90-letnico našega društva svečano. Tako se bo tudi zgodilo. V četrtek, 23. novembra 2000 ob 19.00 uri ste vljudno vabljeni v Kosovelovo dvorano Can-

karjevega doma. Najprej bomo malce govorili, nato pa nas bo Marko popeljal v čudoviti svet jamskih fotografij - tako kot se spodobi - od leta 1910 do danes. Cile".

To je bilo tudi obdobje, ko smo s predhodno dogovorjenimi častnimi govorniki županjo Mestne občine Ljubljana, Predsednikom društva Rafkom Urankarjem - Ciletom, Petrom Skobernetom in moderatorjem Janezom Lahom usklajevali nagovore. Poleg tega smo se dogovorili tudi na kakšen način bomo zaslužnim članom podelili priznanja in nagrade v obliki keramičnih jamarjev, ki jih je izdelala Nataša Prestor. Sama sem bila v tem času zelo okupirana s protokolarnimi zahtevami, s katerimi se doslej še nisem srečala. Seveda so me pri tem vodili pristojni iz Urada županje, a kljub temu mi je visel nad glavo oblak, v katerem so se zbirale različne možnosti, kaj bi lahko šlo narobe, kaj če koga ne bo, kaj če to, kaj če ono. Skratka nepotrebne obremenitve za športni duh.

Dan D, 23. november 2000. Vse je šlo bolj ali manj kot po maslu in nekaj drobnih zapletov skoraj ni bilo videti. Na ta dan je Darjina tašča Marinka prinesla domiselno ikebano, ki smo jo postavili pred govorniški oder. Moderator Janez Lah je profesionalno vodil zadevo od začetka do konca in dogodku dodal svojo

osebno noto, Predsednik društva je v svojem nepovnljivem duhovitem stilu povedal nekaj uvodnih besed in povabil Županjo na govorniški oder. Županja je imela izjemno zanimiv, osebno obarvan nagovor, Peter je predstavil resnično srž ferajna, Marko pa je po odmoru, kot zna le on, predstavil bistvene mejnike, dosežke in pomen ferajna od njegovega začetka do danes ter nam naslikal primerjavo društvenih in družbenih razmer nekoč in danes.

Naslednje dni po proslavi je prišlo po mailing listi nekaj pohval, ki jih je bilo prijetno prebrati oz. slišati, zlasti zato, ker so si ljudje vzeli čas za pohvalo oz. konstruktivno kritiko in ne le za "šimfanje" kot smo vajeni iz marsikaterega slovenskega loga. Med temi so bili Matjaž, Vogrič, Cile, Bajsi, France, iz drugih ferajnov pa se je oglasil Igor Perpar (JKŽ), ki nas je poleg pohvale okrcal zaradi tega, ker na proslavi ni spregovoril tudi predsednik JZS. Najprej je pohvalo poslal France, ki je zapisal: "Minejo leta, da jih ni bilo - zakaj naj bi potem sploh ostala v našem spominu. In napočijo trenutki, ko doživljaš in doživiš vse skupaj in vsakega posebej ter jih je čisto nemogoče odriniti v kot ali celo pozabiti. Zahojenemu članu, ki ga je Abraham že sprejel v svojo čredo, se zdi, da je vse res člansko že mimo in da bo odslej živel samo še od spominov. Potem pa pride večer, kot je bil včerajšnji. Zahvaljujem se vsem članom in članicam, ki ste kakorkoli - eni z večletnim garanjem, drugi pa četudi samo s svojo prisotnostjo - pripomogli k enkratnemu članskemu doživetju. Srečen in ponosen sem, da se lahko štejem člana DZRJL! France Šušteršič."

Sledil je Matjaž in med drugim zapisal: "Živijo! Po proslavi lahko rečem samo to, da sta se letos dokazali dve ekipi, tako zunanja kot notranja. Notranja s tem, da je naredila jamo, zunanja pa s tem, da je odlično organizirala proslavo (in še kaj). Pa niti konec leta še ni!"

Temu je sledil Vogričev mail: "Dragi člani in članice, upam, da lahko v imenu gerontološke sekcije DZRJL čestitam aktivistom za lepo izvedeno proslavo ob tako pomembnem jubileju društva. Vesel sem, da med mlado generacijo članov še vedno obstaja (in se goji) tradicionalni članski duh, ki je bil in je osnovno gibalno za uspešno delovanje društva. Čestitam tudi za Reneta, kjer sta se izkazala občudovanja vredna oldtajmerja Yeti in Jozl. Starost je res relativen pojem. Še pred Novim letom bi kazalo organizirati kakšen dia večer ob kapljici ali dveh na ferajnu, za kar se je obvezal Tomaž Planina, ki poseduje res lepo zbirko diasov. Predlagajte termin! Mare."

Popoldne je po kablju poslal mail še Predsednik: "Dragi farani! Za nami je proslava. Lepo nam je uspela. Zopet smo pokazali, da je v slogi moč, da ferajnov duh še živi. Da se je vse odvijalo lepo in tekoče

je bilo potrebno veliko dela, premišljevanj in pogovorov. Zato bi se rad zahvalil vsem, ki ste kakorkoli pomagali pri načrtovanju in izvedbi prireditve, pa čeprav mogoče le z drobnim namigom, ki smo ga upoštevali. Preveč vas je, da bi vas našteval po imenih. Vseeno pa bi se rad še posebej zahvalil naši Branki, ki je nosila levji delež pri organizaciji, čeprav je bila na prireditvi neopazna (Šefica protokola DZRJL!). Vendar njeno delo še ni končano. Do konca mora namreč še pokordinirati izvedbo razstave v Geografskem muzeju, pri kateri ji bomo še naprej pomagali, kajne? Cile."

Seveda Cile tu pa tam malce pretirava, vendar je bil zadnji del sporočila kot meč nad glavo. Z razstavo namreč zadeve še zdaleč niso bile roznate in kot propadla optimistka sem gledala črne oblake, ki so se zgrinjali nad razstavo. Časa je bilo vedno manj tudi za spuščanje golobčkov, kaj šele za resno dokončanje razstave. Cile je vse pesimistične izpade bodisi "cooliral" ali pa me je preprosto nahrulil, češ kaj kompliciram. Ni treba poudarjati, da mi je sicer prvi pristop bolj ugajal, čeprav ni pomagal ne prvi ne drugi. Nazadnje smo le uspeli tako rekoč zadnjo noč spraviti plakate v panoje, ki jih je posodila Biba Mihevc. Biba je tudi poskrbela, da je bilo v razstavnem prostoru vse urejeno (kot je v njeni navadi) in da smo zadnji dve urici pred otvoritvijo razstave vse postavili na svoje mesto - stare lojtre, štrike, teodolite (enega med njimi so nam kasneje vlomilci ukradli), karabine Tomaža Planine itn. Naj se Bibi ob tej priložnosti za vso pomoč še enkrat zahvalimo. Razstavo je na dan D2 nato z otvoritvenim nagovorom odprl Marko in je bila potem na ogled vsem zainteresiranim kar dober mesec. Obiskovalci so lahko svoje vtise tudi vpisali v knjigo vtisov, ki jo hrani društvo.

Dodana vrednost obeležitve 90-letnice:

- nepopisno dober občutek društvenega življenja, pripadnosti, ko nikomur ni nič težko (tako kot v starih časih), bilo je kot da se samo po sebi razume,
- timsko delo je bilo rdeča nit vsega, zlasti uspeha, ki je bil naknadno konec februarja kronan še z izidom in predstavitvijo priročnika "Ne hodi v jame brez glave" oz. če citiramo Joergove besede: "Čestitam vsem za novo biblijo!!!". Izkoristili smo priložnost in tudi predstavitev knjige izpeljali v prostorih Geografskega muzeja v času, ko je bila še na ogled razstava ob 90-ti obletnici,
- na Vogričevo pobudo smo imeli odličen članski novoletni žur, z velikim veteranskim predavanjem z mega diasami Tomaža Planine, veterani pa so poskrbeli za požrtjivo "kot se šika",
- veterani so nam priskočili na pomoč v obliki sponzorstva, s pridobljenimi računalniki pa nas je čakal

Klop za prejemnike društvenih priznanj: namesto Lanka ata in mama Marušič, namesto Frančka mama in ata Gabrovšek, Yeti, Dorotea. (foto: M. Simič)

horuk v nove čase (beri digitalizacija katastra), za kar se jim iskreno zahvaljujemo,

- finančno in moralno nam je priskočila na pomoč tudi Mestna občina Ljubljana, za kar se pristojnim prav tako iskreno zahvaljujemo,

- Bajsi (beri ferajnov financminister) se je zahvalil vsem, ki so nam finančno pomagali s prostovoljnimi prispevki in nakupom majic, seveda je izkoristil priložnost ("svaka čast"), da je apeliral na naš "tošl" tudi v prihodnje,

- stari in mladi člani so ponovno ali pa hkrati začutili pripadnost ferajnu (morda to sodi celo na prvo mesto),

- zanimanje za Markovo predavanje je bilo veliko in ga je ponovil v okviru predavanj Geološkega društva.

Kaj bi prihodnjič sploh lahko bolje opravili:

- prav gotovo bi lahko vključili širše članstvo (ne le ožje pripravljalne skupine) od začetka do konca procesa, če ne drugače vsaj z rednim poročanjem in iskanjem "feedbacka" na predloge in probleme,

- pravzaprav so roki tista zadeva, ki jo je nadvse modro spoštovati, ker ne prihaja do rušenja domin in s tem do prehude improvizacije (ta je v okviru fleksibilnosti sicer v redu, če pa je preveč fleksibilnosti se

čikgumi ne neha raztegovati in imamo "never ending story", kar je za koordinatorsko precej zahtevna naloga),

- več energije vložiti v delo z novinarji, za kar je potrebno pripraviti prevode strokovnih zadev v družbeno relevantni jezik, saj smo kot društvo družbeno pomemben subjekt in opravljamo pomembno dejavnost - nismo le sami sebi namen, pač pa združujemo ljudi, zlasti mlade, ki imajo enake interese (ne le znanstvene pač pa tudi ali pa predvsem športne, da ne rečem adrenalinske) in lahko svojo energijo sproščajo na koristen način. Če bi bilo še več takih interesentov, bi nam bilo morda prihranjeno, da bi (kot se nam je zgodilo) postali žrtev prav tistih, ki ne vedo kam z odvečno energijo in so nam ob življenju na robu z jasnim vandalskim sporočilom pred kratkim razdejali ferajn, ki se bo še leta ukvarjal z odpravo posledic katastrofe,

- kljub obeleževanju visokega jubileja se zavestno nismo ukvarjali z mediji, saj smo se zavedali svojih organizacijskih in komunikacijskih omejitev. Kljub temu smo na koncu, na Dančevo pobudo, vendarle imeli tiskovko, ki pa se je je udeležila zgolj naša nekdanja članica Alenka Terlep. Alenka je intervjuvala Predsednika in smo bili potem predstavljeni na radiu v okviru oddaje Vala 202 "Gori, doli, naokoli". Verjetno si moramo v prihodnje zaslužiti še več.

Rafko Urankar

GOVOR NA PROSLAVI 90 LETNICE

Spoštovana gospa županja Viktorija Potočnik, spoštovani predstavnik SAZU akademik dr. Ivan Gams, predsednik JZS Jordan Guštin, predstavniki ministrstev in znanstvenih ustanov, predstavniki drugih jamarskih društev, naši dragi veterani in veteranke, cenjeni člani in članice, prijatelji jam in jamarije

Naj vas najprej lepo pozdravim in se vam zahvalim, da ste si vzeli nekaj dragocenih trenutkov, da jih slovesno preživimo skupaj.

Devetdeset let ni majhen jubilej, še posebej ne za jamarsko društvo. Naše delo, naši napori, naša razmišljanja so skrita globoko pod zemljo. Zavita so v večno temo in vlago brezen, dvoran in ozkih pasaž, tako kot naša oblačila so zamazana z žlahtnim jamskim blatom. Enostavno bi bilo, če bi društvo od nas zahtevalo samo raziskovanje jam. Vendar se moramo kot del družbe karseda dejavno vklapljati v vsakodnevno življenje in upoštevati tudi fizikalne in druge zakone, ki vladajo na površju. Združiti ta dva svetova in obdržati barko na vodi devetdeset let - to je dober razlog za proslavljanje.

Jamarji raziskujemo svet, ki večino ljudi navdaja z grozo, strahom in tesnobo. Zato toliko težje razumejo naše navdušenje. Ko bi vedeli, koliko lepote se naužijemo ob tem početju, koliko težkih in hkrati lepih trenutkov doživimo, kako trdna prijateljstva se sklepa jo na akcijah... Še bi lahko našteval, zakaj se radi dobivamo na sestankih in načrtujemo nove podvige. Društvo je kraj, kjer uresničujemo sanje, ki jih kot posamezniki ne bi zmogli.

Že od vsega začetka so se naši člani ukvarjali z raziskovanjem in dokumentiranjem jam, skrbeli za izobraževanje novih rodov jamarjev, za varno raziskovanje in tehnični napredek. Zavedali so se občutljivosti krasa in ga po svojih najboljših močeh skušali varovati. To je dediščina, kateri se ne bomo odrekli, na katero smo ponosni, zato jo bomo razvijali še naprej.

Mnogo naporov vlagamo v jamarijo in nemalo denarja gre iz naših žepov, ko poskušamo doseči svoje ideale. In kjer je resno delo, tam so rezultati - dve tisočmetrci kažeta, da smo se sposobni spoprijeti z največjimi izzivi. Tudi v bodoče se bomo in verjemite mi, še prenekatero skrivnost bomo iztrgali kraškemu podzemlju in jo pokazali svetu.

In če na koncu devetdeset društvenih let povzamemo v enem stavku, kot bi ga povedal Iztok Mlakar:

*"...So šle vašuloštja dvje tri države,
ma ni ugasnu vgenj te ljubezni taprave..."*

Peter Skoberne

GOVOR NA PROSLAVI 90 LETNICE**Spoštovani gostje, dragi prijatelji podzemlja,**

Zbrali smo se v dvorani, kamor, kakor v jame, ne sežejo sončni žarki. Vendar ta svet brez sonca ni naš pravi habitat. Na udobnih sedežih v tesnih oblačilih se ne počutimo tako dobro kot v blatnih kombinezonih in plezalnih pasovih. Ko kravata zamenja tisto, kar bi lahko bila španska popkovina, če še kdo spoh ve, kaj je to!

Vendar sodimo tudi v kulturni hram, saj je 90 let delovanja našega društva zapustila vidno sled v kulturi našega naroda.

Nimam namena predstaviti celotne bogate zgodovine in dosežkov društva, ampak bi rad delovanje društva predstavil iz nekoliko drugačne plati, kot zgodbo o zvestobi ideji, kot zgodbo o druženju.

Morda bo skomizgnil z rameni, kdo pa je sredi pasaže razmišljal, da ga je v temačno blato in stisnjen rov pahnilo sledenje neki visoko leteči ideji?

Pa je bilo mnogokrat, čeprav nezavedno, prav to!

Dve besedi se prepletata z mojimi predstavami ob tem dogodku: društvo, oz. Verein kot se uporablja v naših krogih in zunaj njih ne zveni prav blag glasno, ter ČLAN. Član, napisano z veliko začetnico. Kdo je pravzaprav član ferajna? Ne moremo ga sestaviti kot fotorobota, razpon njegovih lastnosti je neverjetno širok: od visokoraslih vegetarijancev do spretnih podvodnih ribolovcev. Nekaj značilnosti pa vendarle lahko nanizamo:

Je tisti, ki nepremično stoji v mrazu, po možnosti še moker, medtem ko drugi fotografirajo.

Je tisti, ki nosi neskončno težkega prasca z vrvmi in skupno opremo, pa morda sploh ne bo šel globoko v jamo.

Je tisti, ki se žrtvuje za prijatelja, ko je treba izprazniti zadnjo steklenico.

Je tisti, ki meri jamo, četudi je blatna in si samo še želi iz jame.

Je tisti, ki ima smisel za oblikovanje struktur iz blata v Seksuariju.

Je tisti, ki ima v očeh zagonetni, nekaterim se zdi malce blazen, izraz.

Je tisti, ki ceni življenje, ko se podre bukev tik ob njemu in zdrobi fotoaparati.

Je tisti, ki ima rad vonj po ekrazitu in se mu adrenalin sprošča le, kadar gori zažigalna vrvica.

Je tisti, ki se razveseli svojega odkritja, pa tudi tovariševega.

Je, upam, tudi tisti, ki ima na devetdesetletnici društva govor, pa deset let ni bil v pošteni jami.

Druženje, občutek pripadnosti je tisto, kar se kot rdeča nit vleče od ustanovnega občnega zbora društva 12. maja 1910 pa vse do te slavnostne prireditve. Brez tega ne bi mogel biti speljan niti en podvig, akcija, ali kot je sedaj sodobno reči - projekt društva.

Kot sem že uvodoma dejal, ni moj namen podati celovitega pregleda dosežkov društva, niti ne omeniti vseh njegovih najbolj zaslužnih članov, ampak le z nekaj primeri podkrepiti tezo o ključni vlogi druženja. V stoletju se je zvrstilo kar nekaj članov, okoli katerih so zaživele dejavnosti, katerih rezultate še danes občudujemo. Kdo bi znal ovrednotiti pomen vzgojnega dela Pavla Kunaverja za ohranitev biserov kraške Ljubljane? Pa raziskovanja podzemne favne biologov od Pretnarja do Sketa, potapljanje v sifonih od bratov Kuščer do 'totopljačev', raziskovanje globokih brezen Pršivca in Kanina...

Celo soliranje, dejavnost, ki je bila odsev časa, dogodkov v alpinizmu in v jamarstvu ni zaživela, je temeljila na skupnem delu.

Skupen projekt je tudi to, da smo danes tukaj skupaj.

Druženje je torej tisto, kar je omogočilo, da je društvo doseglo častljivo starost in, kot je z Mlakarjevimi besedami povedal že predsednik društva, preživelo tri države. Pouk tudi za našo družbo, ki bi morala delovati ko en velik članski ferajn.

Današnji čas spodbuja hitro življenje, individualizem, podjetnost, tržnost. Delati le to, kar se spleča. In če pogledamo v delo društva, prizadevanja in odpovedovanja posameznikov. Ali se je splečalo? Pogled v žep pravi ne, pogled na opravljeno delo pravi glasno DA. Dokler bo v društvu iskrica ferajnskega, članskega plamena, bo živelo in potem bomo praznovali 100-letnico in nadaljnje jubileje.

Ker pa pravijo izkušeni govorniki, da je učinkovitost govora obratno sorazmerna z njegovo dolžino, naj končam. Dobrih želja in zahval je bilo danes dovolj, zato naj zaključim po naše:

*Se bel'ga dneva veseli,
nazaj v jame si želi.*

Marko Simić

GOVOR NA OTVORITVI RAZSTAVE OB 90 LETNICI DZRJL (21. december 2000, dvorana Zemljepisnega muzeja)

Spoštovani gostje, drage članice, dragi člani, še drugič letos smo se zbrali, da proslavimo devetdesetletnico našega društva. Dva dogodka, proslava v Cankarjevem domu in razstava, ki jo odpiramo danes, sta za društvo vsekakor velik organizacijski uspeh. Če k temu prištejemo še ureditev prostorskih težav, vzpostavitev lastnega Katastra jam in drugo tisočmetrco v zgodovini društva, lahko malce samohvalno rečemo, da smo primerno proslavili jubilej.

Upam, da bo letu 2000, enemu najuspešnejših let v zgodovini društva, sledilo vsaj tako uspešno leto 2001 in da bomo čez deset let dostojno proslavili stoletnico društva.

Ker pa so jubileji ponavadi tudi priložnosti za pogled nazaj, mogoče ne bo odveč, če izkoristim priložnost in se vprašam, kaj nam pomeni devetdeset let zgodovine našega društva. Čeprav je vsakdo na svoj način doživljal skupne trenutke v jamah in na društvu, naj mi bo dovoljeno, da povem, kako sem jaz doživljal zgodovino društva.

Spominjam se, kako je bilo, ko sem pred skoraj tridesetimi leti prvič prišel "v lokal" na Starem trgu 21. Starejše generacije jamarjev razen častnih izjem ni bilo videti, tako vodstvo kot članstvo je bilo v puberteti ali malo za njo, vzdušje je bilo temu primerno jamarsko, člansko in kar precej anarhistično. Hodili smo v jame, se imeli fajn in se nismo preveč obremenjevali z zgodovino. Bili smo veseli, da je nekoč davno obstojal nek Putick, če drugega ne zato, ker je bilo vsakoletno Putikovanje res prava stvar. Prvi stik z zgodovino društva sta bili prebiranje Glasu podzemlja in predvsem proslava ob petinsedemdesetletnici. Slednjo sem si zapomnil po lepih diapozitivih, ki jih je pokazal Peter Skoberne in predvsem po tem, da je v izboru prikazal tudi nekaj mojih, čeprav sem takrat šele začel fotografirati v jamah. Globljega pomena bogate zgodovine pa se takrat res še nisem zavedal in mislim da tudi jamski tovariši ne.

Nato pa sem v stalnem stiku z jamarstvom in z društvom nekako le odrasel in ko se danes ozrem nazaj, se moja mladostna jamarska izkušnja na nek težko opisljiv način izjemno lepo zloži v neko širšo in veliko daljšo zgodbo, ki jo je pisalo več generacij zagnanih jamarjev. Čeprav so me izkušnje ob razpadu nekdanje skupne države naredile zelo previdnega pri opredeljevanju pripadnosti, lahko rečem, da sem nad vse vesel, da je moja izkušnja majhen delček te velike

in lahko rečemo že slavne zgodbe. In ponosen sem, da sem osebno poznal in doživel recimo Pavla Kunavra, Ivana Kuščerja, Franceta Osoleta, Rada Smerduja in še koga iz dolge vrste legend našega društva.

Nekako se mi zdi, da je tudi društvo v zadnjih tridesetih letih skupaj s članstvom odraslo in da se začena zavedati svoje zgodovine. Kljub temu menim, da smo še vedno preveč skromni in da bi bili, če bi živeli nekje v opevani Evropi, neprimerno bolj ponosni nase, na dosežke prejšnjih generacij in na svoje lastne dosežke. 90 let neprekinjenega delovanja je namreč celo za Evropo dolga doba, kaj šele za prostor, na katerem so druga za drugo propadale države in ideologije in kjer je ljudem že nekako v krvi, da je treba vsako stvar vedno začeti na novo, s podiranjem vsega starega. Ob vsem ponosu pa se moramo zavedati tudi nevarnosti prehude zazrtosti v preteklost. Treba se je poznati zgodovino in se učiti iz nje, ustvarjati in razmišljati, kaj bomo naredili jutri, pa je treba danes.

Preden končamo, se spodobi, da naštejemo članice in člane, ki so najbolj zaslužni za današnjo razstavo. Projekt je vodila Branka Hlad, plakate sta oblikovala Nataša Kavčič in Miran Erič - Pac, besedila in slikovno gradivo pa so pripravili Franci Gabrovšek - Franček, Franc Marušič - Lanko, Rafko Urankar - Cile in Marko Simić. Vrsto diapozitivov je brez plačila preskeniral Tomaž Ovčak, zahvalo pa smo dolžni tudi Inštitutu za raziskovanja krasa v Postojni, ki nam je omogočil preslikavo nekaterih zgodovinskih načrtov in fotografij. Nenazadnje velja zahvala tudi vsem avtorjem fotografij in načrtov, ki pa jih je preveč, da bi jih tukaj lahko našteali.

Naj se na koncu zahvalim Zemljepisnemu muzeju in predvsem Bibijani Mihevc, ker lahko v teh prostorih predstavimo našo razstavo in vam vsem zaželim vesele praznike in vse najboljše v novem letu.

Matjaž Puc

OB 90. OBLETNICI DRUŠTVA ZA RAZISKOVANJE JAM V LJUBJANI

Naše društvo se je formalno rodilo 12. 5. 1910. Njen predsednik je postal deželni glavnik baron Schwarz, podpredsednika sta bila deželni ravnatelj Mantuani in grof Schollmayer – Lichtenberg. Tajništvo sta prevzela Bischof in Josip Cerik (tragično se je ponesrečil že leta 1912), blagajnik je postal pa Jakob Turk. Društveno dejavnost so usmerjali odborniki Andrej Perko (preselil se je iz Trsta v Postojno, kjer je postal direktor), Peterlin, Podnebšek in Viljem Putik, ter mladi "Drenovci", ki so začeli raziskovati predvsem brezna na Dolenjskem in Kočevskem. To so njihova imena: Jože in Pavel Kunaver, Bogumil Brinšek, Andrej Hrovatin, Ivan Kovač, Ivan Michler, brata Tavčar in Sandi Vizjak. Do leta 1914, ko je zaradi vojne delo ugasnilo, se obiskali čez sto večinoma novih jam. Pavel Kunaver in Ivan Michler sta kot vojaka raziskovala mnogo jam in brezen v zaledju Soške fonte.

Na tem kratkem sprehodu devetdesetih let našega Društva (bili smo prisiljeni nekaj časa spremeniti ime v JKLM) je težko povedati na kratko o njegovem bogatem in razgibanem delovanju. Človek postane spoštljiv ob tem, koliko odličnih in izjemnih ljudi je iz ljubezni do slovenskih jam in kraških pojavov žrtvovalo ogromno časa, zdravja in denarja. Častitljivost našega društva in njegovih začetkov, vrsta ljudi, ki so utemeljili jamarsko raziskovanje pri nas, pove svoje. Eden izmed pobudnikov, mislim pa da je bil poleg Perka glavni iniciator za ustanovitev našega društva, se je skromno umaknil iz vodstvenih položajev, vendar je to bil človek, ki je svetoval našim jamarjem še do leta 1929, ko je umrl v Ljubljani. To je bil Viljem Putik (Putick, Putik), ki je prenesel kontinuiteto iz članstva prve jamarskega društva na Dunaju leta 1979, in sodeloval s Tržaškimi jamarji od leta 1883 ter postojnskim Antronom od leta 1889 naprej. Njegova genialnost se je prenašala v mlade jamarske glave 70 in 80 letih prejšnjega stoletja in še vedno ni pozabljen. Druga oseba, ki je oblikovala naše društvo, je bil Pavel Kunaver, ki je s svojimi Drenovci, še mlad začel risati jamske načrte in pisati jamske zapisnike s sistematičnimi raziskavami kraških območij. Profesor Kunaver se je zanimal tudi za vse druge plati narave: gore, zvezde...predvsem pa je navduševal mlade za naravo in jame.

Naša generacija, ki je prišla po drugi svetovni vojni v Društvo (jaz sem se včlanil leta 1959, 30 let po Putikovi smrti), nekaj jamarskih klasikov ni več poznala

(Alfred Šerko, Marjan Bukovec, Alojz Hočevnar), vendar je še deloval cvet slovenskih jamarjev vse od Pavla Kunavra, Francija Bara, Valterja Bohinca, brata Kuščer, Romana Savnika in tako naprej. To jedro je privlačevalo mnoge mlajše dijake in študente.

Naše društvo po mojem ni navadno ljubiteljsko jamarsko društvo, kot je značilno po drugih amaterskih jamarskih skupinah. Gre za naše glavno mesto Ljubljana (prej Kranjske), pozneje Dravske banovine in še pozneje glavno mesto republike, zdaj že deset let naše države. Posebnost našega društva je bila trojnost članstva – in ta trojnost je bila pomembna, plodna in trdna, kadar je bila v ravnovesju. V naše društvo so se torej včlanjevale tri skupine jamarjev, oziroma tistih Slovencev, ki so imeli odnos do jam in krasa.

Pomembna skupina članov je bila sestavljena iz gospodarskih in političnih oseb, sponzorjev ali pa takšnih, ki so poznali sponzorje. V glavnem mestu je bilo to vedno zelo pomembno, saj se lahko prebiješ do najvišje (politične) ravni. Tako je bilo do leta 1918, ko je društvo pokrivalo Kranjsko in nato med obema vojnoma Dravsko banovino in raziskovalo skorajda celotno kraško kraljevino Jugoslavijo. Druga skupina naših jamarjev je bila strokovna, značilna za znanstvenike speleologe, velikokrat so bili dobri jamarji in ljubitelji raziskovalci, največkrat pa so pač iskali svoje znanstvene interese, saj so bili odlični speleo-biologi, geologi, geomorfologi, arheologi in turistični delavci. Posebna skupina so bili jamski vodniki, povezani z Društvom po 2. svetovni vojni. Tretja in po navadi najmočnejša skupina, hkrati pa večinoma le nekaj let občasno aktivna, so bili amaterji, navdušenci, ki so raziskovali in obiskovali jame, zaradi čiste ljubezni do jam. Mnogi so začeli fotografirati in postali odlični jamski fotografi, mnogi so ljubiteljsko resno začeli raziskovati kras in jame, študirali geografijo, geologijo in biologijo ter se nato za vedno navezali na kras.

Ne velika skupina naših strokovnjakov in navdušencev je torej bolj ali manj sistematično raziskovala kraško podzemlje, odvisno od finančnih in tehniških zmožnosti poprečnega Slovenca. Izguba Klasičnega krasa med obema vojnoma je delno nadomeščala velikansko območje dinarskega krasa. Toda največji uspehi pri raziskovanju jam so se nanizali po 2. svetovni vojni. Takrat je Društvo obvladalo celotno SR Slovenijo, pridobilo je Primorsko s Klasičnim in Matičnim krasom; takrat so se vpisovali v društvo

pomembni člani s cele Slovenije, v drugih krajih pa so, tako kot planinci, imeli podružnice.

Erozija ljubljanskega društva se je začela z ustanavljanjem novih jamarskih društev drugje, saj počasi niso hoteli sprejeti "centralističnega" vodenja iz Ljubljane, nov faktor sta bila tudi "nevtralen" in neamaterski pristop Instituta za raziskavo krasa v Postojni in odcepitev skupine iz Društva in ustanovitev ljubljanske jamarske podružnice PD Železničar leta 1954.

Tako je prišlo leto 1962, ko se je organizirano jamarstvo v Sloveniji spremenilo in se dvignilo na višjo raven. Naše staro društvo, že prej precej avtonomne podružnice in dve posebni društvi so potrebovali drugačen, bolj nevtralen toda hkrati povezovalen okvir. Zato so se organizirali v zvezo društev oziroma klubov – toda pod starim imenom "Društvo za raziskovanje jam Slovenije". Kar je od starega društva ostalo (to pa je vsa stara materialna, kadrovska in morala zapuščina), si je nadalo novo ime "Jamarski klub Ljubljana – Matica". Ponovno si je pridobilo nazaj ime DZRJ Ljubljana leta 1972, ko se je DZRJS preimenovalo v Jamarsko zvezo Slovenije (JZS), kar je bilo tudi nujno potrebno, saj so se začele mešati pristojnosti med "društvom" in zvezo društev.

Deset let ljubljanskega "kluba" je po svoje na sveže preoblikovalo ljubljansko skupino, postalo je bolj amatersko in navdušujoče, po eni strani celo "obešenjaško" s "puticistično ideologijo", po drugi strani pa bistveno bolj urejeno s sistematično obdelavo terenov in jam (iskanje Lippertove jame!). Začeli so se uspehi pri raziskovanju globokih brezen, ko se je počasi klasična tehnika obračala k vrhnem modernem pristopu, in ko so najmlajši že bili sposobni obvladati najtežje objekte, dokler ni padel prvni svetovni rekord v Pološki jami (plezanje v kamin).

Mnogi mladi amaterji jamarji niso slučajno zašli v stroko, predvsem v naravoslovne znanosti. Središnji položaj društva ob stalnem vodenju katastra jam, stalnem prilivu "amaterjev" in "speleologov", dobra mešanica "mišic in možgan" je stalnica Društva tudi ob njegovi obletnici. Občasno nihanje aktivnosti in napetosti med skupinami je pač posledica menjav generacij in naravnega nerazumevanja med zgolj ljubiteljskimi in zgolj znanstvenimi cilji. Vedno ima mladina še največ časa, da hodi po jamah, je tudi najbolj fizično sposobna, toda ko se izobrazi, se poroči, dobi otroke in zaposli. Potem je le malo časa za stalno aktivnost, toda stari jamarji, veterani, ki še komajda utegnejo priti na sestanek in na kakšno večjo akcijo, radi ostanejo "najbolj pametni". Najbolj dragoceni so tisti, ki so prevzeli vodenje društva, toda če so naravoslovci in celo profesionalni jamarji, želijo skupino preusmeriti v bolj znanstveno območje. Temu se spet upirajo "svobodnjaki" in "anarhisti"...pa smo v

devetdesetih letih obstoja vendarle "pridelali" že dve tisočmetrci in dva svetovna rekorda.

K sreči ni bilo v našem društvu nikoli "sindroma jamarske kočice", to pesti druga, bolj regionalna društva. Naše društvo je pač ostalo "nacionalno", Ljubljana nima krasa in jam (z izjemo kanalizacije), tako da je treba iti na "tuja" območja. Tu se začne politika in diplomacija in kar veliko bi lahko napisali, kako so potekali medsebojni odnosi med nami in društvi (klubi) v Jamarski zvezi Slovenije. Poseben dejavnik je bil in še vedno je, Institut za raziskavo krasa SAZU v Postojni. Že to dejstvo, da je dislociran v Postojni, in ni v Ljubljani, tako kot drugi inštituti, je poseben faktor zgodovine jamarskih odnosov.

V teh 90 letih je bilo marsikaj, se zgodilo marsikaj. Društvo je preživelo dve svetovni vojni in eno malo 1991. Rodilo se je v poštirkanih avstrijskih časih, mladost preživelo pod Karađorđevićovo kraljevino, zrelost v Titovem socializmu in starost v demokratični državi Sloveniji. Toda nekaj moram reči – nikoli, skorajda nikoli, ni bilo ločevanja med "enimi" in "drugimi", niti glede nacionalnosti (primer pred prvo svetovno vojno!), niti glede političnih nazorov. Tako je bilo v času kraljevine Jugoslavije, ko se naši člani jamarji niso ločevali med "klerikalce in liberalce", in tako je bilo pozneje tudi v politično "svinčenem" obdobju. V veliki večini se jamarji nikoli nismo spraševali: Od kod si, kaj si?, ampak smo se samo spraševali: Imaš rad jame in jamarstvo? Če imaš to rad, potem si naš! Naša "ideologija" je bila "puticizem", naš duhovni vodja je bil "Veliki jamski duh Putik". Prijateljstvo je vedno bilo najpomembnejše in je tudi vedno zmagalo.

Tako pa še enkrat ob 90. obletnici našega Društva in rojstvu novega tisočletja, ob prepričanju, da bo še dolgo živelo in nas razveseljevalo z mnogimi novimi odkritji, naj živi puticizem, naj živi veliki Putik! Naj živi Lippertova jama!

Praga, januar 2001

Marko Simić

IZSTOP DRUŠTVA ZA RAZISKOVANJE JAM LJUBLJANA IZ JAMARSKE ZVEZE SLOVENIJE

Zaradi vrste nerešenih problemov in razmer, ki vladajo v Jamarski zvezi Slovenije, je Redni občni zbor Društva za raziskovanje jam Ljubljana 19. aprila 2001 sprejel sklep, da Društvo za raziskovanje jam Ljubljana izstopi iz Jamarske zveze Slovenije. Odločitev smo sprejeli s težkim srcem, še posebej starejši člani, ki imajo predstave o Jamarski zvezi Slovenije še iz časov, ko je res služila povezovanju naprednih slovenskih jamarjev. Ker je bil marsikdo, ki zadnjih deset let ni aktivno sodeloval v društvenem življenju, začuden nad odločitvijo, sem se odločil zapisati kratko kronologijo zaostrovanja. Dogodke v veliki meri poznam iz prve roke, saj sem bil v tem času društveni odbornik, nekaj let sem bil član predsedstva JZS, ves čas pa pomočnik vodje Katastra JZS. Seveda je to pisanje do neke mere moj osebni pogled na dogodke, kljub temu pa menim, da kar dobro odseva poglede večine društvenih odbornikov.

Čeprav odnosi med društvom in Zvezo že dalj časa niso bili idilični, lahko rečemo, da se je ta zgodba začela v času, ko je predsednikovanje Jamarske zveze Slovenije prevzel Bogdan Urbar. Leta 1990 je bila na občnem zboru v Preboldu sprejeta odločitev, da se spremeni način odločanja v Zvezi. Ni več veljalo pravilo "en glas na deset članov", ampak "eno društvo - en glas". Ta sprememba je ob velikem številu jamarsko neaktivnih društev, ki pa se zelo rada udeležujejo volilnih igric, onemogočila, da bi imela močna društva, ki praviloma vedo, kaj je sodobno jamarstvo, svoji teži primeren vpliv na politiko Zveze. Danes sem prepričan, da smo v Preboldu naredili hudo napako, ker nismo zadeve zaostri na samem občnem zboru. Takrat bi nam mogoče še uspelo spremeniti smer dogodkov, kasneje pa to objektivno gledano ni bilo več mogoče.

Skoraj sočasno se je kot jabolko spora z Zvezo začel kazati Kataster, ki smo ga po nekajletnem mrtvilu prav takrat uredili v zaklonišču na Zeleni jami. Vodstvo Jamarske zveze Slovenije je v Katastru videlo kuro, ki nosi zlata jajca, mi pa smo ga dojemali kot osnovo učinkovitega jamarjenja. Zlatih jajc nismo dočakali, zato smo za skromno, a za delovanje zadostno financiranje, poskrbeli sami. Kljub temu, da je Kataster celo desetletje posloval zgledno in je bil eden od temeljev javne podobe Zveze, je naše društvo, ki ga je vzpostavilo in vzdrževalo doživljalo same klofute.

Zgodovinsko dejstvo je, da je Kataster JZS nastal tako, da so društva začela oddajati kopije svojih zapis-

nikov v Kataster DZRJL. Prav tako je dejstvo, da so fizični originali zapisnikov DZRJL, ki so postali del Katastra JZS, last našega društva. Sprva so se opisane zgodovinske okoliščine nastanka Katastra JZS zrcalile v statutu JZS, saj smo imeli pravico predlagati vodjo katastra. To je dejansko pomenilo, da je imelo DZRJL zaradi svojega vložka v vzpostavitev Katastra in izjemno velikega deleža zapisnikov dolgoročno zagotovljeno vodenje Katastra JZS.

Očitno pa je to nekoga močno motilo, saj se je naš status v Katastru leta 1997 močno spremenil. Takrat se je namreč JZS zaradi uskladitve z novim Zakonom o društvih in ponovne registracije odločila spremeniti statut. Pripravljalci statuta so izkoristili priložnost in iz osnutka brisali določilo o tem, da vodjo Katastra na predlog DZRJL potrdi občni zbor JZS. Temu smo ostro nasprotovali. V Arhivu društva je ohranjen zapisnik 7. seje predsedstva Jamarske zveze Slovenije, ki je bila 15. septembra 1997, na kateri je bil obravnavan osnutek novega statuta JZS. Iz zapisnika vidimo, da je predstavnik DZRJL predlagal, da novi statut podeli pravico glasovanja samo aktivnim jamarskim društvom in da je bil predlog brez glasovanja zavrnjen. Prav tako je predlagal, da v statutu JZS ostane določilo, da ima DZRJL zaradi zgodovinskih razlogov pravico predlagati vodjo katastra, ki ga potrdi volilni občni zbor JZS. Temu na seji ni nihče nasprotoval in je bilo staro statutarno določilo uvrščeno v predlog statuta, ki so ga poslali društvom v pregled. Na Občnem zboru JZS 12. oktobra 1997 na Gorjuši je to določilo v statutu, ki je bil dan na glasovanje, magično umanjalo. Sprejet je bil statut, ki nas je postavil v položaj, da so o Katastru odločala tudi društva, ki v celem svojem obstoju niso oddala enega samega zapisnika.

Od Gorjuše naprej se je vprašanje našega vodenja Katastra točno kot ura odpiralo pred vsakim volilnim občnim zborom JZS. Že na prvem naslednjem volilnem občnem zboru smo na volitvah le za las obdržali vodenje Katastra.

Za vsak občni zbor smo morali imeti pripravljen načrt, kako bomo v primeru izgubljenih volitev originale zapisnikov, katerih avtorji so člani DZRJL, pravočasno odnesli na ferajn in si tako sploh zagotovili dostop do lastnih papirjev ob vsakem času. Zaradi že opisanih zgodovinskih okoliščin je bilo namreč naše društvo tudi edino, ki ni imelo svojega

ZAPISNIK S 7. SEJE PREDSEDSTVA JZS, dne 15.9.1997

Prisotno člani: A. Mihevc, M. Simić, I. Benko, A. Lajovic, R. Rijavec, S. Sancin, D. Verša, A. Stražar, E. Tominšek, M. Nagode.

Svojo odsotnost sta opravičila F. Drole in J. Lorbek.

Sejo je vodila podpredsednica JZS, Rosana Rijavec.

1. Pripomb na zapisnik s 6. Seje predsedstva JZS ni bilo.
2. Rosana Rijavec so zanimala Pravila o delovanju katastra.
Sklep: Dorotea Verša naj na naslednjo sejo prinese Pravila o delovanju katastra.
3. Člani predsedstva so pregledali osnutek statuta JZS in podali nekaj pripomb in predlogov.

Predlogi in pripombe:

- A. Mihevc - 1. člen statuta Predlaga, da se črta tudi amatersko-jamarsko dejavnost ...

- M. Simić – 30. člen Predlaga, da imajo aktivna društva več glasov kot tista, ki so zgolj na papirju. Meni, da je razmerje društev 30 : 15 v škodo aktivnih društev. R. Rijavec je predlagala, da ima vsako društvo ne glede na aktivnost, en glas.

- Marko Simić je izpostavil problem katastra jam. Predlagal je, da se v statut spet formira stari člen, ki določa, da upravnika katastra predlaga DZRJ Ljubljana. DZRJL je namreč inkorporiralo svoj kataster v zveznega.

Predlog člana: DZRJL da predlog za vodjo katastra izmed članov DZRJL ali se vodja izbira v soglasju z DZRJL, oz. vodja katastra potrdi občni zbor na predlog DZRJL.

Na občnem zboru se bo obravnaval tudi predlog o članarini za društva in kaj se društvom za to nudi (obveščanje o sejah in drugih zasedanjih, novosti o delovanju društev...).

Tajnica naj pošlje vsem jamarskim društvom pri JZS vabila na sestanek predstavnikov društev. Sestanek bo 29. Septembra 1997 ob 17 h v prostorih Katastra jam JZS, v zaklonišču na Zeleni poti.

Dnevni red:

1. Pregled predloga novega statuta JZS
2. Priprave na občni zbor JZS.

Zapisala: N. Kavčič

Katastra, saj so bili vsi društveni originalni zapisniki del Katastra JZS.

Iz današnje perspektive lahko rečemo, da je bilo prav nerešeno vprašanje vodenja Katastra JZS ključno pri naši odločitvi za odhod. Pripravljene smo bile v miru voditi Kataster v zadovoljstvo vseh, pa nam tega niso dopustili. Številne druge odprte probleme, na primer sistematično izrinjanje naših članov iz vseh služb in organov Zveze, bi bili še naprej pripravljene tolerirati v upanju, da se bo nekoč le našel razumen predsednik Zveze. V našem društvu namreč nikoli ni bilo kakšne posebne želje, da bi se šli politiko na ravni JZS in dokler se norosti iz Zveze niso neposredno dotaknile naših najvažnejših interesov, se večina odbornikov ni preveč razburjala. Lahko bi celo rekel, da nas je naša nepolitičnost v stikih z Zvezo v precejšnji meri pripeljala do položaja, ki ni bil več obvladljiv.

Vsekakor zaostritev odnosov, ki je na koncu pripeljala do našega izstopa, ni bila prva. Ker je taka rešitev že nekajkrat visela v zraku, smo na Občnem zboru DZRJL 22. oktobra 1997 spremenili Pravila društva tako, da so omogočala naš morebiten odhod iz JZS. Pred tem je bilo namreč v Pravilih zapisano, da je naše društvo član Jamarske zveze Slovenije. Šesti člen Pravil smo preoblikovali tako, da je vanj zapisali: *Društvo se lahko kot kolektivni član povezuje v zveze društev, katerih cilji so v skladu s cilji društva in s Pravili Društva za raziskovanje jam*, poleg tega pa smo v 51. člen napisali da *društvo lahko svoj kataster jam združi s katastrom jam zveze društev, vendar le pod pogojem, da ostanejo originali zapisnikov last društva in da ima društvo pravico predlagati upravljalca katastra zveze društev*.

V času, ko je JZS predsednikoval Aleš Lajovic, je še kazalo, da se bodo zadeve postopoma uredile, nato pa je prišel volilni občni zbor Jamarske zveze Slovenije 8. aprila 2000 v Postojni. Tam so se ponovno nadvse boleče izpostavili vsi glavni problemi našega sodelovanja z Jamarsko zvezo Slovenije. Naš kandidat za člana predsedstva Rafko Urankar - Cile je dobil veliko premajhno število glasov. Dobili smo jasno sporočilo, da tudi z najboljšim kandidatom, ki ga premoremo, ne bomo pripuščeni v predsedstvo.

Za vodjo Katastra so sicer res izvolili našega člana Mateja Dularja, a tisti, ki so z lobiranjem kreirali volilne rezultate, niso pozabili privatno omeniti, da bi bila pesem čisto drugačna, če bi kandidirala Dorotea Verša. Ker je zaradi uspešne akcije čiščenja jam v okviru Heliosovega sklada za čiščenje slovenskih voda grozila nevarnost, da bi bil za vodjo komisije za varstvo jam, ki sedi tudi v predsedstvu JZS, izbran član DZRJL, so uporabili štos s dvema statutoma. Ko smo jih namreč na občnem zboru povprašali, zakaj ni volitev za vodjo komisije za varstvo jam, so odgovo-

rili, da tega statut ne predpisuje. Ko smo jih s statutom v rokah prepričevali, da nimajo prav, so nam pojasnili, da se na upravni enoti potrjen statut v nekaterih nepomembnih malenkostih razlikuje od tistega, ki so ga natisnili in razdelili društvom.

Občni zbor se je nadaljeval v podobnem stilu: Dorotei se za desetletno delo v Katastru niso niti zahvalili, kaj šele podelili kakšno od priznanj, ki so jih brez meril delili na vse strani. Za naš položaj pa je bilo najhujše to, da je z uspešnim lobiranjem večino ključnih položajev (predsednik, podpredsednica, vodja reševalne službe) zasedla primorska opcija, katere dojemanje jamarstva je po našem mnenju zelo oddaljeno od dojetanja jamarstva, kakršno prevladuje v Evropi in po svetu. Za lažje razumevanje načina poslovanja Zveze mogoče še podatek: par dni pred občnim zborom smo na društvu ugotovili, da nismo prejeli uradnega vabila in kandidacijskih papirjev. Prispeli so šele po urgenci v zadnjem trenutku. Izkazalo se je, da se je podobno zgodilo tudi Jamarskemu društvu Dimnice Koper. Pred občnim zborom bi človek še pomislil, da gre za naključje, po njem pa sem se zamislil. Za konec: na zapisnik občnega zbora smo čakali štiri mesece, do počitnic. Spet naključje, kajne?

Kljub stopnjevanju nasprotij pa je bil sedaj naš položaj bistveno lažji. Predvsem po zaslugi naše članice Marjete Horvat - Tačke smo namreč po letih filozofiranja v stilu "trebali bismo" prekopirali društvene zapisnike in v Kataster JZS vložili kopije. Tako nas vsaj z izgubo naših lastnih zapisnikov niso mogli več izsiljevati.

Poleg tega smo končno prišli do novih, veliko funkcionalnejših društvenih prostorov v zaklonišču v Savskem naselju, kjer smo lahko uredili svoj Kataster. Vedno bolj nam je postajalo jasno, da od Zveze nimamo nič in da bi imeli tisoči ur, ki smo jih vložili v delo v Katastru, veliko večjo korist za nas, če bi jih vložili v društvo. Zorela je zavest, da nam prav vsega, kar si izmislijo amaterski politik(ant)i v vodstvu Zveze, res ni treba več trpeti.

Nekje v začetku leta 2001 je večini v izvršnem odboru društva dokončno prekipelo. Mislim, da za to ni bilo kakšnega neposrednega povoda, prej bi rekel, da smo več ali manj sočasno dojeli, da je natezanje z Zvezo popolnoma brezperspektivno in da je samo vprašanje časa, kdaj bodo svoj pohod na oblast zaozkrožili s prevzemom Katastra. K temu spoznanju je verjetno precej pripomoglo dogajanje na Jamarski listi, jamarskem dopisnem seznamu, ki ga je v okviru Katastra JZS ustanovila Dorotea Verša. V vrsti blestečih literarnih prispevkov vodje reševalne službe g. Jakofčiča in tajnika Zveze g. Stražarja je bil bolj kot kdajkoli razgaljen slog delovanja in razmišljanja ljudi, ki že leta vedrijo in oblačijo na nebu JZS. Ob branju

tega čtiva človeka prav presune vsa brezupnost pogajanj s takimi ljudmi. Kdor teh sporočil ni bral, tega ne preprosto more razumeti. Če koga zanima ta literarna zvrst, sem za zgodovino shranil mapo sporočil na jamarski listi iz tistega obdobja.

Naj za ilustracijo stanja duha navedem še tipično provokacijo, ki so jo pripravili prav takrat. Vodstvo JZS je pod pretvezo, da to od njih zahteva ARNES, ultimativno (rok za odgovor je bil v mojem primeru tri dni) od vrste naših članov zahtevalo poročila o delu za JZS v zvezi z osebnimi dostopi do Interneta in grozilo z odvzemi le-teh. Značilno je, da so poročila zahtevali tudi od ustanoviteljice in moderatorke dopisnega seznama, ki je dostope za JZS prek ARNEsa sploh pridobila. To je sprožilo vrsto debat na listi, v katerih so si nekateri člani vodstva JZS začeli mirno lastiti jamarsko listo, ki jo je za svoje potrebe in v zadovoljstvo vseh sodelujočih ustanovil in vodil Kataster JZS. Debatu lahko na kratko povzamemo tako: "kar naredi DZRJL v Katastru JZS postane last JZS in se Katastra ne sme niti omenjati več". Zanimivo pa je, da se v isti Zvezi zelo dobro ve, kaj je naredila Jamarska reševalna služba in si je zelo težko predstavljati, da bi si pri projektih reševalne kdo drznil izpustiti ime službe.

Na seji IO DZRJL 21. februarja 2001 smo se dogovorili, da stvari zaostriamo in postavimo pogoje za naše nadaljnje bivanje v Zvezi. Temu je 29. marca 2001 sledilo pismo Jamarski zvezi Slovenije, v katerem smo se zavestno osredotočili le na najpomembnejše vsebinske probleme:

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Stari trg 21
1000 Ljubljana

Jamarska zveza Slovenije
p.p. 2544
1109 Ljubljana

Ljubljana, 29.3.2001
štev. C08/01

Zadeva: Zahteva za spremembo načina odločanja v Jamarski zvezi Slovenije

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana je eno od ustanovnih društev Jamarske zveze Slovenije. Vsa leta aktivnega delovanja v Zvezi je društvo videlo v sodelovanju v Zvezi dovolj koristi tako za društvo kot tudi za Zvezo in menimo, da je bilo sodelovanje kljub občasnim težavam plodno in uspešno.

V zadnjih letih se je položaj Društva za raziskovanje jam Ljubljana (v nadaljevanju DZRJL) v Jamarski zvezi Slovenije (v nadaljevanju JZS) zaradi vrste za nas spornih odločitev JZS zelo spremenil oziroma poslabšal. Poslabšal se je do mere, da se že dalj časa sprašujemo, ali včlanjeni v JZS

še lahko bolje raziskujemo jame, kot bi jih sami. Prav predpostavka, da bomo jame uspešnejše raziskovali organizirani v Zvezi kot pa sami, je bila namreč ves čas glavni razlog našega članstva v JZS.

DZRJL ima tehtne pripombe na vrsto odločitev, ki jih je v zadnjih desetih letih sprejela JZS, osredotočili pa se bomo na dva problema, ki se nam zdita najbolj pereča.

Volilni sistem

Ugotavljamo, da so v društvih, članih JZS, prisotni zelo različni pogledi na to, kaj je jamarstvo. Popolnoma nam je jasno, da so različni pogledi legitimna pravica društev, ki so se zaradi skupnih ciljev združila v JZS. V raznoliki skupini jamarskih društev, združenih v Zvezi, je zelo pomembno, da sistem odločanja omogoča izražanje različnih pogledov na jamarstvo, obenem pa spodbuja take rešitve, ki omogočajo uresničitev osnovnega cilja, zaradi katerega smo se združili.

Težava se pojavi, če je sistem odločanja tak, da omogoča velikemu številu društev ignoriranje že sprejetih skupnih odločitev, kar je minimalni skupni cilj. Če sistem odločanja takih društev ne izloči, se zgodi to, čemur smo priča zadnje čase: vsiljevanje preživelih konceptov jamarstva. Po našem mnenju je bila na JZS že večkrat sprejeta skupna odločitev, da je jamarstvo pristočasovno raziskovanje jam in da se jamarstvo od sprehajanja po jamah razlikuje po tem, da jamar svoje delo dokumentira.

Dejstvo, da manj kot polovica društev dokumentira svoje jamarsko delovanje, kaže, da namen včlanitve tistih društev, ki ne sodelujejo s Katastrom, ni isti, kot namen tistih, ki raziskujejo in dokumentirajo. To samo po sebi se ne bi bilo problematično, je pa pogubno, saj imajo društva, ki ne spoštujejo obveze dokumentiranja svojega dela, v veljavnem volilnem sistemu popolnoma enako težo pri odločitvah, kot tista, ki spoštujejo dogovorjene skupne obveze.

Poleg tega volilni sistem, izglasovan na občnem zboru JZS v Preboldu, izhaja iz predpostavke, da so društva ne glede na število članov in ne glede na prispevek k raziskovanosti slovenskega krasa enakopravna in ima tako eno društvo na volitvah en glas. Tak sistem pripelje do absurda, da je teža novoustanovljenega društva z minimalnim številom članov, potrebnih za registracijo društva, ista, kot teža v našem primeru društva, ki je raziskalo okoli polovico vseh slovenskih jam, dve od treh slovenskih tisočmetrc in aktivno sodelovalo v večini komisij Zveze od ustanovitve naprej.

Obstoječemu volilnemu sistemu smo ves čas odločno nasprotovali. Zadnjič smo predlagali spremembo statuta na 7. seji predsedstva JZS dne 15. septembra 1997, na kateri ni bil obravnavan osnutek novega statuta, vendar nas predlog žal ni bil sprejet.

Veljavni volilni sistem omogoča z lobiranjem pri majhnih društvih prevzem večine ključnih funkcij v Zvezi samemu enemu društvu ali skupini društev ene regije. Prav to se je zgodilo na volilnem občnem zboru Jamarske zveze Slovenije v Postojni. Se huje pa je po našem mnenju to, da v predsedstvu prevladuje en koncept jamarstva, vrsta društev, ki imajo drugačne poglede na jamarstvo, pa na to nimajo vpliva.

Veljavni volilni sistem onemogoča izbor najkakovostnejših kandidatov za funkcije, saj kandidati ne nastopajo

znanim in objavljenim programom, poleg tega pa kot že rečeno lobiranje malih društev omogoča izbor ljudi po povsem drugih kriterijih. Obstoječi sistem po našem mnenju kratkoročno in predvsem dolgoročno onemogoča razvoj takega koncepta jamarstva, kakršen je značilen za razvite jamarske države.

Izidi volitev na zadnjem volilnem občnem zboru v Postojni jasno kažejo, da DZRJL nima niti z zelo kakovostnim kandidatom, ki se ni nikoli izpostavljala v prepirih, ki je pripravljen resno delati in ki ima za sabo bogato jamarsko raziskovalno pot, zaradi opisanega načina volitev prav nobenih možnosti, da bi soodločalo v predsedstvu JZS. To pa je za nas popolnoma nesprejemljivo.

Vodenje Katastra

Društvo za raziskovanje jam že dolga leta uspešno vodi Kataster jam Jamarske zveze Slovenije. Ker je Kataster JZS nastal iz Katastra DZRJL in je Kataster DZRJL postal setavni del Katastra JZS, je statut Jamarske zveze Slovenije predpisoval, da vodjo Katastra na predlog DZRJL potrjuje Občni zbor JZS. Ta določba je omogočala stabilnost upravljanja Katastra, ki je nujna za resno, kontinuirano delo v njem. Profesionalno vodenje Katastra na amaterskih finančnih, organizacijskih in kadrovskih osnovah je namreč tako zahtevno, da že samo vpeljevanje novega vodje in cele njegove ekipe terja nekaj let, če želimo, da kontinuiteta dela v Katastru ni motena.

Na 7. seji predsedstva JZS dne 15. septembra 1997 je predsedstvo JZS obravnavalo predlog novega statuta. Na seji je bil s strani predstavnika DZRJL podan predlog, da se ohrani staro statutarno določilo. Predlog je bil sprejet in v obravnavo na društva je šel predlog z določilom, da vodjo katastra na predlog DZRJL potrdi Občni zbor JZS. Nato pa je nekdo iz JZS popolnoma nepooblaščen spreminil osnutek statuta in na Občnem zboru se je glasovalo o takem statutu, ki ga društva pred tem niso videla. Seveda je bil popravljen statut brez določbe o tem, da DZRJL predlaga, občni zbor JZS pa potrdi vodjo Katastra. Kljub očitni prevari so bili vsi protesti predstavnikov DZRJL na občnem zboru zaman. Društvo je od tega trenutka lahko računalo na zanesljivo vodenje Katastra le do naslednjega volilnega občnega zbora JZS.

Ta volilna prevara je povzročila, da sedaj o vodji Katastra vsaki dve leti odločajo vsa društva, člani JZS. Če vemo, da jih zadnja leta s Katastrom sodeluje in izpolnjuje svojo statutarno dolžnost manj kot polovica, je jasno, da zelo lahko postane tudi najboljši vodja Katastra žrtev političnega lobiranja društev, ki o Katastru ne vedo nič, z njim ne sodelujejo, imajo pa popolnoma nezasluženo pravico, da o njem odločajo. V okviru sedanjega načina odločanja se prav lahko zgodi, da s tako politično odločitvijo dobi Kataster v roke človek, ki v življenju ni videl jamarskega zapisnika, kaj šele da bi kakšnega izpolnil.

Tako je DZRJL postalo žrtev tega določila, saj se je pred vsakim Občnim zborom JZS izgubljalo veliko preveč energije za lobiranje, da ne bi brez vsake strokovne krivde izgubilo Kataster in s tem tudi naše izvirne arhivske zapisnike. Na Občnem zboru v Ribnici se je DZRJL kljub nadvse kako-

vostnem delu v Katastru le za las izognilo izgubi Katastra.

Vsekakor je bila slabo prikrita igra izsiljevanja DZRJL pred vsakim volilnim občnim zborom JZS možna le do trenutka, ko smo si tako kot ostala društva uredili svoj Kataster. Sedaj je seveda nas položaj bistveno drugačen in smo pripravljeni v splošno korist vseh članic voditi Kataster JZS samo v primeru, da nam je to omogočeno dolgoročno. Seveda si ne želimo monopola pri Katastru, želimo le, da nam je Kataster poverjen na daljši rok in da o problemih Katastra odločajo samo društva, ki sodelujejo s Katastrom.

Zahteve Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Po celovitem tehtanju možnih rešitev omenjenih problemov smo v DZRJL ugotovili, da nimamo druge možnosti, kot da zahtevamo izpolnitev naslednjih zahtev:

1. Zahtevamo tako spremembo volilnega sistema v Zvezi, da bo omogočal, da imajo društva pri glasovanju na Občnih zbora težo, ki je sorazmerna s številom članov in z deležem društva pri raziskanih in dokumentiranih jamah. Poleg tega morajo biti iz glasovanja izločena društva, ki se ne ukvarjajo z jamarstvom, ali pa svojega jamarskega delovanja ne dokumentirajo;

2. Za vodilne funkcije v JZS se lahko potegujejo samo jamarji z dolgoletno raziskovalno kariero, podprto z ustreznim osebnim prispevkom v Kataster JZS;

3. Vsi kandidati za funkcije v Zvezi so dolžni podati podroben pisni program svojega dela že v fazi kandidiranja. Kandidiranje na samem Občnem zboru ne sme biti dovoljeno;

4. Vodjo Katastra JZS na predlog DZRJL potrdi volilni občni zbor JZS;

5. Razlogi za odvzem vodenja Katastra JZS so lahko samo nevestno ali nestrokovno vodenje Katastra;

6. O vseh zadevah v zvezi s Katastrom odločajo samo prispevniki v Kataster in to glede na delež prispevkov vanj v zadnjih desetih letih;

7. Pri vodenju Katastra zahtevamo v okviru JZS popolno strokovno in finančno samostojnost;

8. Spremenjen statut mora biti v integralni inačici objavljen in razdeljen članom JZS.

Vaš odgovor, ali ste pripravljeni najkasneje do 30. aprila 2001 sklicati izredni občni zbor Jamarske zveze Slovenije in zanj pripraviti predlog sprememb statuta v smislu naših zahtev, pričakujemo najkasneje do 9. aprila 2001. Če vašega odgovora do omenjenega roka ne bomo dobili ali če naše zahteve na izrednem občnem zboru ne bodo v celoti vključene v statut JZS, bo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana izstopilo iz Jamarske zveze Slovenije.

Ne glede na vaš odgovor in izid glasovanja na izrednem občnem zboru bi radi slovenskim jamarjem in jamarkam sporočili, da bo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana še naprej delovalo odprto, da bomo z veseljem sodelovali v skupnih projektih z vsemi, ki bodo ponudili ali si želeli sodelovanja pri sodobnih jamarskih projektih.

Lepo pozdravljeni,

Rafko Urankar, predsednik Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Na jamarsko listo je 3. aprila 2001 prispelo sporočilo z naslovom "obvestilo predsednika.doc":

Jamarska zveza Slovenije
Lepi pot 6, p.p. 2544
1109 Ljubljana

Datum: 3.4.2001

Predsedstvo Jamarske zveze Slovenije je na seji dne 2.4.2001 prejelo dopis Društva za raziskovanje jam Ljubljana št. C08/01 z dne 29.3.2001 (Zahteva za spremembo načina odločanja v Jamarski zvezi Slovenije) in soglasno sprejelo naslednji sklep:

S K L E P št. 51

Glede na pomembnost argumentov iz vašega dopisa, predsedstvo JZS na seji 2.4.2001, ko mu je bil dopis predložen ni moglo sprejeti dokončnega sklepa.

Se pa zavedamo resnosti situacije in smo pripravljeni začeti reševati problem, ki ga vi postavljate.

Skladno z dogovorom predsedstva JZS objavljam sklep na listi: si-jamarstvo@list.arnes.si

Predsednik zveze

Jordan Guštin

Redni občni zbor Društva za raziskovanje jam Ljubljana je odgovor ocenil kot neresen in nezadovoljiv, zato je izglasoval odločitev o izstopu Društva za raziskovanje Ljubljana iz Jamarske zveze Slovenije. 31. maja 2001 je Društvo za raziskovanje jam Ljubljana poslalo Jamarski zvezi Slovenije naslednjo izstopno izjavo:

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Stari trg 21, Ljubljana

Jamarska zveza Slovenije
p.p. 2533
1109 Ljubljana

Ljubljana, 31.5.2001
št. C21/01

Zadeva: Izstopna izjava Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana je eno od ustanovnih društev Jamarske zveze Slovenije. Vsa leta aktivnega delovanja v Zvezi je društvo videlo koristi tako za društvo kot za Zvezo in menimo, da je bilo naše sodelovanje plodno in uspešno.

V zadnjih letih pa so se v Jamarski zvezi Slovenije razmere zaradi vrste spornih odločitev vodstva zelo spremenile. S tem se je močno poslabšal tudi položaj Društva za

raziskovanje jam Ljubljana. Nerešenih problemov je cela vrsta, za nas pa so ključni naslednji:

1. Način odločanja v JZS in volilni sistem ne spodbujata učinkovitega raziskovanja jam

Ugotavljamo, da so v društvih, včlanjenih v JZS, prisotni zelo različni pogledi na jamarstvo. To je sicer legitimna pravica društev, kljub temu pa menimo, da mora sistem odločanja v Zvezi spodbujati učinkovito raziskovanje jam, saj smo se zaradi tega združili.

Zadnja leta so politiko Zveze v veliki meri krojili drugačni interesi. To je možno predvsem zato, ker sistem odločanja omogoča velikemu številu društev ignoriranje opredelitve, da je raziskovanje in dokumentiranje jam naš osnovni minimalni skupni cilj. Dejstvo, da manj od polovice društev dokumentira svoje jamarske raziskave, kaže, da cilj preostalih ni raziskovanje jam. Kljub temu pa imajo ta društva v veljavnem volilnem sistemu popolnoma enako težo pri odločanju o vseh zadevah v JZS, kot tista, ki se ukvarjajo z jamarstvom v evropskem pomenu besede.

Poleg tega veljavni volilni sistem temelji na tem, da imajo društva, ne glede na število članov in na prispevek k raziskanosti slovenskega krasa enako težo. Tak sistem pripelje do absurda, da je teža novoustanovljenega društva z minimalnim številom članov, potrebnih za registracijo, ki nimajo niti jasne predstave, kaj je jamarstvo, ista, kot teža v našem primeru društva, ki je raziskalo okoli polovico vseh slovenskih jam, dve od treh "slovenskih" tisočmetrc in je aktivno sodelovalo v večini komisij Zveze od ustanovitve naprej.

Če se več od polovice članic Zveze pretežno ukvarja z drugimi zadevami, na primer s trženjem "svojih" jam, ni presenetljivo, da v okviru veljavnega načina odločanja celotni Zvezi vsiljujejo preživele koncepte, ki nas vse bolj oddaljujejo od sodobnega evropskega in svetovnega jamarstva.

Zaradi velikega števila neaktivnih društev in društev, ki imajo s sodobnim jamarstvom le malo skupnega, omogoča volilni sistem prevzem večine ključnih funkcij v Zvezi samo enemu društvu ali skupini društev ene regije. Skupina, ki je na zadnjem volilnem občnem zboru Jamarske zveze Slovenije v Postojni leta 2000 prevzela vodenje Zveze, jo vodi s pozicije sile, s preglasovanjem, ne pa z iskanjem rešitev, ki bi zadovoljile tudi društva z drugačnimi pogledi na jamarstvo. Je popolnoma nepripravljena na dialog z drugače mislečimi, zato je možnost odločanja na osnovi iskanja stičnih točk izključena.

2. Negativna kadrovska selekcija onemogoča kakovostno vodenje

Izkušnje kažejo, da veljavni volilni sistem ne omogoča izbora najkakovostnejših ljudi za funkcije v Zvezi, saj kandidati ne nastopajo z znanim in objavljenim programom, poleg tega pa lahko tudi na najvišje funkcije kandidirajo ljudje, ki za sabo nimajo jamarskih raziskovalnih dosežkov.

Osnovno merilo izbiranja ljudi za ključne funkcije je: "ni važno ali zna, glavno je, da je naš". Poleg tega se o vrsti čisto tehničnih oziroma strokovnih zadev v Zvezi odloča

politično. Tak sistem po našem mnenju kratkoročno in predvsem dolgoročno onemogoča razvoj takega koncepta jamarstva, ki je značilen za razvite jamarske države.

Neuspeh našega kandidata na volilnem občnem zboru v Postojni, za katerega smo prepričani, da ima vse potrebne kvalitete za soodločanje v predsedstvu JZS, je odsev opisane stanja. Vsekakor je dogajanje v Postojni samo zaokrožilo dlje časa trajajočo politiko sistematičnega izrinjanja članic in članov Društva za raziskovanje jam Ljubljana iz organov in komisij Zveze.

3. Jamarska zveza Slovenije se s problemi raziskovanja jam praktično ne ukvarja

Jamarska zveza Slovenije se v zadnjih letih skoraj izključno ukvarja s problematiko Jamarske reševalne službe, ki bi morala biti v normalno strukturirani Zvezi le eden od servisov raziskovanju jam kot osnovni jamarski dejavnosti. Medtem, ko se je na predsedstvu JZS desetine ur brezplodno razpravljalo o težavah Jamarske reševalne službe, je velika večina uspešnih raziskovalnih projektov na terenu potekala brez vsake pomoči ali podpore Zveze.

Težave, s katerimi se vsakodnevno srečujejo raziskovalci in ki bi jih morala reševati Zveza, ostajajo brez rešitev. Tako na primer Jamarska zveza Slovenije ni niti poskušala oblikovati politike do tujih jamarjev, ki želijo raziskovati pri nas, prav tako ni odgovorila na zelo očitne poskuse nekaterih društev, da bi zaprli svoja lokalna kraška območja ali jame tudi za raziskovanje slovenskih jamarjev.

4. Nerešeni problemi, nizka kultura dialoga in nespoštovanje lastnih pravil so se iz Jamarske reševalne službe prenesli v Jamarsko zvezo Slovenije

Izjemno nizka kultura dialoga in duh nestrpnosti ter izključevanja sta se iz vodstva Jamarske reševalne službe prenesla tudi v odnose vodstva zveznih organov do društev, članov Zveze. Vse slabša je tudi pravna kultura v delovanju Zveze, kar je lepo razvidno tudi iz dejstva, da se sprejet, natisnjen in društvom razdeljen Statut JZS razlikuje od Statuta, ki je bil poslan na državne organe in po katerem je potekal volilni občni zbor JZS v Postojni.

5. Jamarska zveza Slovenije se iz servisa društev spreminja v "naddruštvo"

Vse bolj je izraženo spreminjanje vloge Jamarske zveze Slovenije iz koordiniranja raziskav in servisiranja določenih skupnih potreb včlanjenih društev, v nekakšno naddruštvo, ki postopoma prevzema osnovne pristojnosti društev. S tem je povezana tudi aroganca predsedstva v poslovanju z društvom in posamezniki, saj do drugače mislečih vse pogosteje nastopa oholo, s pozicije oblasti.

6. DZRJL je izgubilo možnost kontinuiranega dela v Katastru jam JZS.

Ugotavljamo, da smo kljub kakovostnemu vodenju Katastra brez svoje krivde izgubili zagotovljenost kon-

tinuiranega dela v Katastru v daljšem obdobju. Profesionalno vodenje Katastra jam na amaterskih finančnih, organizacijskih in kadrovskih osnovah je namreč tako zahtevno, da že samo vpeljevanje novega vodje in cele njegove ekipe terja nekaj let.

Občni zbor Jamarske zveze Slovenije leta 1997 v Ribnici je namreč v dvomljivih okoliščinah spremenil Statut, tako da sedaj vodjo Katastra vsake dve leti voli volilni občni zbor JZS. Pred tem je vodjo katastra predlagalo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana. Taka rešitev je bila posledica zgodovinskega dejstva, da je Kataster Zveze v šestdesetih letih nastal iz Katastra Društva za raziskovanje jam Ljubljana, s tem, da je DZRJL vanj vključilo celoten svoj Kataster. Za razliko od ostalih društev, ki so v Kataster JZS pošiljala le kopije zapisnikov in v društvenih katastrih shranjevala svoje originale, je bil Kataster DZRJL obenem Kataster JZS.

Po spremembi Statuta JZS leta 1997 je lahko DZRJL računalo na zanesljivo vodenje Katastra le do naslednjega volilnega občnega zbora JZS. Seveda je v razmerah, ki vladajo v JZS, postal Kataster priročno sredstvo izsiljevanja DZRJL, ki si je ves čas želelo le resnega in strokovnega dela.

Če vemo, da zadnja leta sodeluje s Katastrom in izpolnjuje svojo statutarno dolžnost precej manj od polovice društev, je jasno, da lahko tudi najboljši vodja Katastra vsake dve leti postane žrtev političnega obračunavanja društev, ki o Katastru ne vedo nič, z njim ne sodelujejo, imajo pa popolnoma nezasluženo pravico, da ga tržijo in o njem odločajo.

Sklep

Na nakopičene probleme smo predsedstvo in občne zbore JZS ves čas odločno opozarjali. Dolga leta smo poskušali reševati probleme in zagovarjali politiko, ki uveljavlja koncepte sodobnega jamarstva. Žal pa do vsebinske razprave zaradi nepripravljenosti za demokratičen in kulturni dialog sploh ni prišlo. Zato problemov v okviru veljavnega volilnega sistema in načina odločanja nismo mogli rešiti. Brez vsebinskega odgovora je ostala tudi naša zahteva po izrednem občnem zboru Jamarske zveze Slovenije (naš dopis št.: C08/01, 29.3.2001), na katerem bi sprejeli ustrezne spremembe Statuta.

Zaradi vsega povedanega je Izvršni odbor Društva za raziskovanje

jam Ljubljana ocenil:

- da je postala politika JZS za uspešno sodobno raziskovanje jam izrazito omejevalna;
- da koristi od članstva v Zvezi ne opravičujejo izgube energije in časa v stalnih sporih;
- da smo kljub velikemu vložku znanja in dela naših članov v organih Zveze v zadnjem času doživljali predvsem pritiske, podtikanja in osebna obračunavanja;
- da včlanjeni v Zvezo jam ne raziskujemo nič uspešneje, kot bi to počeli sami;
- da je postal z opisanimi spremembami naš položaj v Zvezi nevzdržen in da se ga v okviru veljavnega volilnega sistema v doglednem času ne da spremeniti.

Zato je izvršni odbor predlagal Občnemu zboru Društva za raziskovanje jam Ljubljana izstop iz Jamarske zveze Slovenije. Redni občni zbor Društva za raziskovanje jam Ljubljana je 19. aprila 2001 sprejel sklep, da Društvo za raziskovanje jam Ljubljana izstopa iz Jamarske zveze Slovenije.

Izstop iz Jamarske zveze Slovenije nikakor ne pomeni, da se Društvo za raziskovanje jam Ljubljana ne zaveda potrebnosti sodelovanja slovenskih jamarjev. Društvo bo v prihodnje delovalo se bolj odprto in bomo z veseljem sodelovali v skupnih projektih z vsemi, ki jih zanima sodobno jamarstvo in bodo ponudili ali si želeli sodelovanja na enakopravnih temeljih.

Za konec bi se radi jamarji in jamarke Društva za raziskovanje jam Ljubljana zahvalili vsem jamarskim društvom in klubom ter jamarkam in jamarjem, s katerimi smo v okviru Jamarske zveze Slovenije v preteklih desetletjih uspešno sodelovali.

Lepo pozdravljeni,

Rafko Urankar, predsednik Društva za raziskovanje jam Ljubljana

Rafko Urankar - Cile

ČE ROŽO PRESADIŠ V VEČJI "TEGLC"...

Leto 2000 je bilo polno sprememb. Najbolj opazna pa je bila gotovo zamenjava prostorov. Dokončno smo zapustili "brlog" na Starem trgu 21 in se naselili v zaklonišču ob Majaronovi ulici. Čeprav nam je bila stara lokacija izredno pri srcu, je bilo razlogov za selitev več: prostori so bili premajhni, morali smo plačevati drago najemnino, ogrevanje je bilo predrago in neučinkovito. Tako so stari društveni prostori služili predvsem skladiščenju opreme, društveno življenje pa je živelo le dva do tri mesece na leto; pozimi je bilo premraz, poleti smo gredli kosti na morju.

Z novimi prostori v zaklonišču pa smo pridobili preko 130 m² površine. Zato smo lahko uredili svoj kataster, skladišče opreme je ločeno od ostalih prostorov, prostor za druženje je precej večji.

Na več delovnih akcijah smo prostora namenjena katastru in sestankom oblepili z Jackodurjem. Po tleh pa smo položili najprej tanko peno, ki služi kot izolacija, in nanjo linolej. V oba prostora smo postavili električni peči; v kataster oljni radiator, ki mora greti skozi vse leto zaradi vlage, v "sestankovalnico" pa termo-akumulacijsko peč, ki jo prižgemo samo v najhujšem mrazu. Bajsi je izdelal vrata v kataster, vrata v "sestankovalnico" in vrata v skladišče opreme, tako da sta ogrevana prostora vedno topla in prijazna.

Delno smo preuredili tudi električno napeljavo. Večino navadnih žarnic smo zamenjali z varčnimi in tako razbremenili napeljavo in povečali svetilnost. Namestili smo tudi dodatno razdelilno omarico z varovalkami. Za TA peč in računalnike v katastru smo položili nove kable, ker bi bila sicer stara napeljava preobremenjena.

Omenjal sem že kataster. Tudi tu so Bajsijeve mizarske veščine prišle do izraza. Izdelal je namreč prekrasno omaro za zapisnike, kamor smo zložili vse mapce. Član Giovanni se je člansko izkazal in priskrbel veliko karto Slovenije. Marko je priskrbel računalnik, Marjan disk, tako da tudi osnovna računalniška baza že teče.

Za povrhu sta nam ostala še dva prostora. Eden je zaenkrat uporabljen predvsem kot začasno skladišče razne šare (pravzaprav je prevzel naloge vrtno barake s Starega trga), drugega pa smo izpraznili in na steno namestili pikado, ki smo ga kupili s prostovoljnimi prispevki.

Hkrati s preselitvijo smo spremenili tudi termin sestankov. Prej smo se dobivali ob torkih na Filozofski

fakulteti, kjer smo imeli sestanek, nakar smo odšli na Stari trg na pivo. Dodatno smo se dobivali še ob petkih, da smo si sposojali opremo za vikend. Sedaj se dobivamo ob četrkih in po slabem letu ugotavljam, da se je novi termin dobro "prijel". Ob četrkih namreč že poznamo vremensko napoved za vikend, tako da lahko planiramo akcije, si sposodimo opremo, hkrati pa še pogledamo v kataster, ki ga imamo pri roki.

Skratka - društveno življenje se je v novih prostorih dobro razživelo, da pa ne bi tole pisanje izzvenelo kot suhoparno poročilo, dodajam zgodbico, ki sem jo že pred časom poslal na listo.

Četrtek. Ura je pet minut do poltretje popoldan. Z Bajsijem sva dogovorjena ob pol treh. Gledam na uro. Verjetno mi bo uspelo, ker ne bi rad, da me čaka. Kako že gre? A kvadrat plus be kvadrat je ce kvadrat. Še dobro, da je bil tale Pitagora tako pameten, sicer pa menda tega sploh ni sam pogruntal, pa saj ni važno..."Cepec, kva bremzaš brez potrebe, to je vendar rondo", in pohodil sem zavoro. "Jebemti Cile, skuliraj se, boš spet avto zbil! Kaj misliš celo življenje samo za zavarovalnice delat? Skoncentriraj se!", ampak ni pomagalo. Kakorkoli sem obračal vrata, računal diagonale, ni in ni šlo.

Peljem se proti trgovini in oprezam za belim Vaserburgom. Evo ga! Parkiram poleg. Pogled na uro: točno pol treh. Hitim po trgovini in "skeniram". Zaradi hitrosti se obračajo deske za mano. Hudiča, se je udrl v zemljo? Kaj če sem ga v naglici zgrešil?

Ma ja, tiste kosmate tikve s kumaro ne mores zgrešiti! In res. Za vogalom jo je tiščal v polico med vijake.

Po pozdravnih zmerljivkah se počasi odpraviva gledat material. Ugotoviva, da je sicer Lesomal pol cenejši od Iverala, vendar se bojiva, da se bo preveč upogibal. Za nasvet prosiva še mizarja, ki samo potrди najine ugotovitve.

- "Kakšne so mere?"

- "Saj sva se že zmenila. Dva krat dva triindvajset.

- "Samo stari, ti si delal vrata, ti bolje poznaš mere, daj izračunaj diagonalo"

- "U, jebemti! Na to pa nisem pomislil."

Bajsi je iz žepa vzel prenosne možgane in začel tipkati. Pa so rekli meterštiriinosemdeset. Tako žalostnega pogleda že dolgo nisem videl. Kot bi se mu ravno kar usral maček na nov tepih. Malce sva še tuhtala in ugotovila, da bo treba "štukat". Ne gre drugače.

Prijazni mojstri so nama odrezali dva kosa belega lverala: dvesto krat stoštiriinosemdeset in dvesto krat devetintrideset. Plačava in odpeljeva iz trgovine. Manjšega dam v svoj avto, večjega montirava Bajsiju na prtljažnik. Tako sva v nekaj minutah iz Vaserburga naredila Cesno. Vsaj tako je od daleč Vaserburg izgledal. Ker letala načelno ne spadajo na cesto, sva se dogovorila za posebni prevoz. Vklpila sva vse mogoče smernike in se podala na obvoznico. Ne boste verjeli, toda pri petdeset na uro je razdalja od črnuške industrijske cone do rondoja neskončna. Še dobro, da Greenpeace ni nič vedel o najinih načrtih. Ali pa sva bila za spoznanje hitrejša kot avgusta uparjalniki za JE Krško.

Prispela sva do zaklonišča, na široko odprla vrata in zagrabila desko. Že skozi vhodna vrata je šlo zelo zelo tesno. Končno sva jo spravila v predprostor in postavila na tapison.

- "Stari, upam, da si dobro izračunal diagonalo."

- "Jaz tudi!"

Odprla sva vrata in zagrabila desko (boljši izraz bi bil npr. plošča, glede na majhna vrata mogoče celo ploščad). Previdno sva jo nagnila in potisnila skozi vrata. Ko sva se vmes ustavila, da preveriva, koliko prostora imava, sva ugotovila, da je ravno pravšnja. Imela sva namreč še cela dva milimetra prostora. Še dobro, da kalkulatorji računajo na osem decimalk natančno.

Kaj se je potem dogajalo, ni važno. Važno je, da sva se po dobrih dveh urah in pol žaganja, vrtanja, razmišljanja, iskanja orodja in vijakov, pometanja in pospravljanja usedla in občudujoče zrla v steno pred nama, ki jo sedaj krasi velika bela plošča, na katero bomo usmerjali naše diapjektorje.

Rafko Urankar-Cile

ČAS TEČE PREHITRO ALI KAKO JE NASTAJAL JAMARSKI PRIROČNIK

Fonzi nas že nekaj časa priganja, da oddamo svoje prispevke za Glas podzemlja. Ker vem, kako težak je posel urednika in kako težko je dobiti članke, sem se odločil, da na hitro napišem še nekaj besed okoli nastanka našega jamarskega priročnika "Ne hodi v jame brez glave".

Da bi bil moj sestavek kar najbolj verodostojen, sem vzel v roke vse gradivo, ki je ostalo po izvidu. Kar zajeten kup ga je, zato sem ga položil na tehtnico: 3120 gramov je pokazala. In ko ga takole prelistavam, se mi lasje dvigajo pokonci, ko se spomnim, koliko dela sem imel samo s svojim delom teksta in slikami. Oj, aj, joj, prejoj!

Vse skupaj se je začelo s preprostim dejstvom, da je knjižica Mlajši jamar, ki jo je izdala Komisija za izobraževanje pri JZS daljnega leta 1988, že malce zastarela, narejena površno, sploh pa je ni več mogoče kupiti. Na društvu imamo vsako leto kar nekaj tečajnikov, ki bi jim dober priročnik še kako koristil. Poleg tega je lahko tak priročnik dobra opora pri izvajanju jamarskih šol tudi inštruktorjem. Zadeva je dozorela, potrebovali smo samo še nekoga, ki bi začel zbirati material in prevzel vlogo birača. Na žalost je skupna lastnost vseh večjih projektov pri društvih, ki se ukvarjajo s svojo dejavnostjo ljubiteljsko, ta, da vsakdo bi, ko pa pride trenutek, ko mora, ne more. Zato je vedno potreben nekdo (lahko čisto navaden član), ki mu zadeva nekaj pomeni, se je loti z ljubeznijo in veliko mero osebnega odrekanja ter je seveda v svojih prizadevanjih neomajen. Zadeve sem se lotil kar sam, ker sem tudi največ drezal v tej smeri. Nekje v začetku leta 1999 smo sestavili uredniški odbor: Dorotea, Marko, France in moja malenkost. Kak mesec do tri smo se malce dogovarjali, menjali ideje - skratka veliko govorili, pa nič naredili. Zato sem se odločno postavil v vlogo urednika in v začetku junija poslal uredniškemu odboru moje videnje priročnika in sklical sestanek 21. junija 1999 in napovedal "rojstvo" oktobra istega leta. Ko bi le vsi hoteli biti takšni optimisti! France je na sestanek pozabil, prišla pa sta Marko in Dorotea. V miru smo se dogovorili, da naj bi knjižica vsebinsko izgledala takole:

- 1/Predgovor (1 stran) - avtorja še nismo določili
- 2/Uvod z zgodovino jamarstva (8 strani) - Marko
- 3/Jame in njihov nastanek (15 strani) - France
- 4/Jamarska tehnika (50 strani) - Cile
- 5/Dokumentiranje jam (40 strani) - Marko, Dorotea

6/Varstvo jam (5 strani) - Marko

7/Nevarnosti (15 strani) - Toto, Cile

Naslednji sestanek bi se moral zgoditi 27. septembra, nanj bi morali priti avtorji z vsaj 80% teksta. Tekel je čas, tekla je voda, tekli so dnevi, pa tedni, meseci. Naša "mašinerija" ni zmogla slediti našim željam. Najprej je zaradi preobremenitev pregorela Dorotea in odpovedala sodelovanje. France je vmes malce po-begnul v tujino, zato sta bila v mojih krempljih v glavnem Marko in Toto. Po dobrem letu so bili prvi teksti že v mapici. Najlažje sem preganjal sebe, zato je bil moj tekst končan prvi. France je tudi poslal že prvo, vendar ne dokončno verzijo. Najboljši pa je bil Toto, ki mi je povzročil največ preglavic. Po svoji "dohtarski" navadi je svoj tekst posnel na diktafon in potem nikakor ni našel tajnice, da bi mu to v prostem času natipkala. Ker je zadeva trajala le predolgo, sem mu zaplenil kasetico in se poizkusil kot tipkarica. Sposodil sem si diktafonček, ki pa ni bil združljiv s kasetko. Zato sem se nekaj časa praskal po glavi, nato pa razdril kasetko, previl trak na normalno kaseto in se lotil dela. Na začetku sem se nasmel kot že dolgo ne. Zaradi razlik v hitrosti traku pri diktafonu in navadnemu kasetniku je imel Toto visok glas, kot bi ga nekdo stiskal za pirhe. In ker se pri diktafonu trak ne vrti enakomerno, se je stiskanje proti koncu kasete stopnjevalo in glas je postajal vse bolj nerazumljiv. Vendar sem delo uspešno opravil, malce polikal surov tekst, dodal še zadeve, ki sem jih moral dodati in oddal tekst Tototu v preverjanje. Vmes je Nina naprosila svojo bivšo profesorico Sonjo Čokl, da nam je začela lektorirati tekste, sam pa sem z risanjem zaposlil bratranca Uroša Kotnika. Dela je bilo ogromno, vmes pa se je tako na društvu, kot tudi v drugih (takrat manj pomembnih) sferah dogajalo marsikaj. Korak za korakom je prišel december in novoletni prazniki so bili tik pred vrati. Z Nino sva prav na silvesterski večer še zadnjič zmotila našo skrajno razumevajočo lektorico, ki nama je oddala še zadnje popravljene tekste (tisočkrat ji hvala).

Pisalo se je torej že leto 2001 in od prvotne ideje je minilo že skoraj dve leti. Ko sva se z Nino vrnila domov s prvojanuarske jamarske akcije, sem se usedel za računalnik in začel vnašati popravke. Takoj po praznikih sem skočil k Pacu, ki je oblikoval naslovnico, Nina je zrisala topografske znake za risanje jam, Pintarjev Gregor je nabral nekaj sponzorjev. Na srečo

sem večino risb in fotografij digitalno obdelal že pred prazniki, zato sem že sredi januarja začel sestavljati knjigo in določil nekaj finalistov med tiskarji. Tu se je zopet izkazal bratranec Uroš, ki mi je priskrbel najboljšo ponudbo pri Grafiki Gracer v Celju.

Konec januarja je bila knjiga sestavljena in narejen prvi print, ki sem ga ponosno prinesel na ferajn in predstavil članom. Čez nekaj dni sem naredil še zadnje popravke in "zadnjo" verzijo "zapekel" na CD, ki sem ga čez nekaj dni pobasal in se napotil k Urošu v Nazarje. V uredništvu Savinjskih novic sva natisnila filme, za kar se direktorju Franciju Kotniku najlepše zahvaljujem, in jih še isti dan odpeljala v Celje, kjer sem se dogovoril še o zadnjih podrobnostih in se srečen ter poln pričakovanj odpeljal domov.

Čez nekaj dni sem že čakal kombi pred zakloniščem. Po telefonu sem vodil voznika kombija skozi labirint Savskega naselja, trikrat sva se zgrešila za kak meter, vendar sva se le našla in raztovorila knjige. Voznik je odšel in ostal sem sam v zaklonišču. Takoj sem raztrgal prvi paket in vzel v roke dolgo pričakovani priročnik. Tisti trenutek se mi je zdelo, da ni lepše in koristnejše knjige na svetu. Platnice so se kot najlepša večerna zvezda svetile v soju zakloniščnih luči. Knjižico sem vzel v roke in jo najprej povohal. Oh, ta omamen vonj sveže tiskarske barve! V glavi se mi je zavrtelo, kot bi spil liter najzlahtnejšega vina. Oprtal sem si nekaj izvodov in se odpravil k Marku v službo, da mu dam še svež izvod, da bo tudi on delil z mano občutke olajšanja po končanem delu.

Dosti smo pretrpeli, vendar je bilo vredno. Seveda sem čez dan ali dva opazil, da mi je na CD "ušla" predzadnja verzija, zato je v knjigi nekaj prav trpastih napak. Sprva me je to malce poparilo, ampak čas dobro celi rane.

Ko se takole oziram nazaj, sem večino neprijetnih stvari seveda že pozabil. Dosti je bilo mučnih telefonskih pogovorov z avtorji tekstov, ko sem jih preganjal kot sužnje na plantaži, veliko je bilo trenutkov, ko se mi je kar ustavilo in sem se le s težavo pognal naprej. Nasmeljal pa sem se, ko sem bral svoj e-mail, ki sem ga pred prvim sestankom uredniškega odbora poslal članom: "...Verjetno sem kakšno stvar še pozabil omeniti. Prosim za vaše predloge, mnenja, dvome. Brez slabe vesti me lahko tudi opljuvate. Vaš gnev bom vzel na znanje, vključil brisalce in se s svojim buldožerjem odpeljal do cilja. Računate lahko, da vam bom do onemoglosti težil, da mi oddajte tekste in ostali material, verjetno me boste zasovražili, vendar imejte v mislih, da to delamo za naš ferajn - tisto svetlo točko, ki nas je združila v tem življenju...". Ta demagoški odstavek sem napisal bolj za šalo, vendar se je približno tako tudi zgodilo. Če ne bi imel buldožerja, verjetno danes ne bi imel v rokah niti surovih tekstov.

Zadnje besede niso mišljene kot kritika dela avtorjev besedil. Gre za čisto preprosto dejstvo, da smo amaterji, da smo vse delo napravili iz veselja. Poleg tega smo se morali ubadati še s službami, študijem, osebnimi zadevami, hodili smo tudi v jame. Zato je bilo veselje ob izidu toliko večje. Osebno me greje še občutek, ko vidiš, koliko ljudi si spravil v tek, kako so vsi brez pomislekov dali na razpolago svoj čas, material, sposobnosti in v zameno niso zahtevali prav nič.

Iz preproste ideje smo naredili knjigo. $E=mc^2$? Bo držalo!

Naslovnica priročnika.

Marko Simić

GOVOR OB PREDSTAVITVI KNJIGE "NE HODI V JAME BREZ GLAVE" (12. marec 2001, dvorana Zemljepisnega muzeja)

Drage članice, dragi člani, spoštovani gosti, veseli me, da ste si vzeli čas za svečano predstavitev knjige "Ne hodi v jame brez glave", ki jo je izdalo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana. Pripadla mi je čast, da na kratko predstavim zadnjega v vrsti uspehov našega društva. Po Renetovem breznu, drugi društveni tisočmetrci, proslavi 90-letnice društva v Cankarjevem domu in razstavi, ki jo lahko danes v teh prostorih občudujete zadnji dan, je prišla na vrsto predstavitev "jamarske biblije", kot je knjigo na društveni dopisni listi poimenoval Joerg. Knjiga je namreč priročnik za jamarje začetnike in za tiste, ki to niso več, so pa med svojim izobraževanjem prešpricali kakšno od pomembnih poglavij.

Naši člani so že bili avtorji ali soavtorji številnih jamarskih knjig; Pavel Kunaver je med obema vojnama oral ledino in napisal klasični jamarski deli *Kraški svet in njegovi pojavi* ter *V prepadih*. Člani našega društva so bili med avtorji vseh povojnih jamarskih učbenikov. Omeniti je treba Ivana Gamsa, ki je leta 1964 sodeloval pri nastajanju *Jamarskega priročnika*, Jožeta Pirnata, ki je leta 1972 napisal in ilustriral za tiste čase celo v evropskih razmerah izjemno kakovostno delo *Jamarska tehnika*, Franceta Šušteršiča, Jožeta Pirnata in Antona Praprotnika, ki so napisali največji del priročnika *Mlajši jamar* iz leta 1988 in nenazadnje Ivana Gamsa, Franceta Osoleta, Tomaža Planino, Daniela Rojška, Borisa Sketa in Franceta Šušteršiča, ki so sodelovali pri pripravi zadnjega tovrstnega priročnika *Jamarstvo* iz leta 1989.

Zanimivo je, da je *Ne hodi v jame brez glave* prva knjiga, ki jo je v svoji 90-letni zgodovini izdalo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana. Pred tem so naši člani svoja znanja dolga leta nesebično posredovali predvsem v okviru Jamarske zveze Slovenije. Žal pa je ostal naš ne ravno zanemarljiv prispevek v izobraževalni dejavnosti Zveze brez ustreznega priznanja, prav tako, kot to ostajajo naši raziskovalni, dokumentacijski in katastrski uspehi. Eno najuspešnejših slovenskih jamarskih društev je danes kljub velikemu raziskovalnemu in intelektualnemu potencialu, ali pa mogoče prav zaradi njega, v Jamarski zvezi Slovenije potisnjeno v stran. V okviru današnjega, do konca spolitiziranega načina odločanja v krovni organizaciji, ne moremo upati niti na mesto v predsedstvu Jamarske zveze Slovenije. Zato smo se odločili, da bomo svoje ustvarjalne moči raje sproščali v okviru

Društva. Pa bodi dovolj politiziranja, raje podrobneje pogledjmo knjigo.

Naj predstavim avtorje: najprej je to Rafko Urankar, bolj znan po imenu Cile, ki si je zamislil cel projekt in ga kot urednik popeljal skozi razburkane vode izdajanja knjige brez denarja in s sodelavci, ki jih je treba ostro, a obenem nežno priganjati, da dajo kaj od sebe. Cile je prispeval tudi *Predgovor* in poglavji *Uvod* ter *Jamarska tehnika*.

Dr. France Šušteršič je napisal poglavje *Nastanek jam* in vanj na razumljiv način zgostil svoje bogato znanje in izkušnje s področja spelcologije, njegovo poglavje *Dokumentiranje jam* pa ponuja dovolj napotkov za uspešno pisanje jamarskih zapisnikov in sodelovanje s Katastrom jam.

Dr. med. Anton Praprotnik - Toto je skupaj z Rafkom Urankarjem napisal poglavje *Nevarnosti v jamah*.

Na koncu naj omenim še svoj prispevek: napisal sem poglavji *Osnove uporabe topografskih kart za jamarje* in *Varstvo jam*.

K uspehu knjige bodo nedvomno pripomogle kakovostne ilustracije, še posebej tiste v poglavju o jamarski tehniki, ki jih je v najboljši tradiciji Pirnatove knjižice narisal Uroš Kotnik. Nina Prevec je prerisala topografske znake za risanje jamskih načrtov v prilogi knjige. Knjigo je lektorirala Sonja Čokl, naslovnico je oblikoval Miran Erič - Pac, za predlogo pa je uporabil znano risbo Marka Modica, ki jo poznamo s plakatov za jamarsko šolo.

Učbenik *Mlajši jamar*, ki ga je pred trinajstimi leti izdala Izobraževalna komisija Jamarske zveze Slovenije in priročnik *Jamarstvo*, ki ga je leto kasneje izdala Zveza organizacij za tehnično kulturo, sta že zdavnaj pošla, tako da je pričujoča knjiga trenutno edini jamarski učbenik oziroma priročnik v slovenskem jeziku. Knjigo smo natisnili v 1000 izvodih, dovolj za potrebe izobraževanja tako v našem društvu kot tudi v drugih slovenskih jamarskih društvih. Tudi cena, 2000 tolarjev, ni prehuda, tako da si obetamo dobro prodajo.

Dovolite mi, da se na koncu zahvalim Zemljepisnemu muzeju, trgovini Kod in kam in še posebej Bibijani Mihevc, ki so nam velikodušno omogočili, da imamo v teh prostorih razstavo in današnjo predstavitev knjige.

Franci Gabrovšek - Franček
VANDIMA, KONEC NEKE ZGODBE

Uvod

V Vandimi se je zgodba končala leta 1996. Pričujoči zapis zaokrožuje blodnje iz zadnjega Glasu Podzemlja (1994), ki se končajo z: "Meander na dnu je ozek, vendar prehoden, potrebno bo malo kopanja, verjetno naju je HTH malo razvadil..."

Do dna (spomlad 1994)

Res, na -1042 je v Vandimi ozko. A kopanje ni bilo potrebno; malo zvijanja in kletvic naju je zbasalo skozi Šaglar (=umivalnik), zadnjo hudo oviro pred dnom. Zoprna pasaža, to je potrdil tudi Rile, ki se nama je pridružil na eni od akcij v februarju leta 1994. Za Šaglarjem se jama spet odpre, vendar ne prizanaša. Mendri so ozki in nizki. Resnici na ljubo, tam doli sva z Lankom čakala le še na konec. Ampak pravi konec. Da ne bo kakšen globinaš-ponavljalec prišel tja dol in iskal dno... Pričakovanih galerij ni bilo, kratka brezna in meandri so se vrstili še slabih 150m. Tik nad "dnom" se jama malo odpre, a le za kratko. Temne blatne stene kažejo na poplavno cono. In konec? No ja, voda zgine v nek šoder na globini **1182m**; s kopanjem bi mogoče... Kdo drug, mogoče, ne vem kdaj.

In potem?

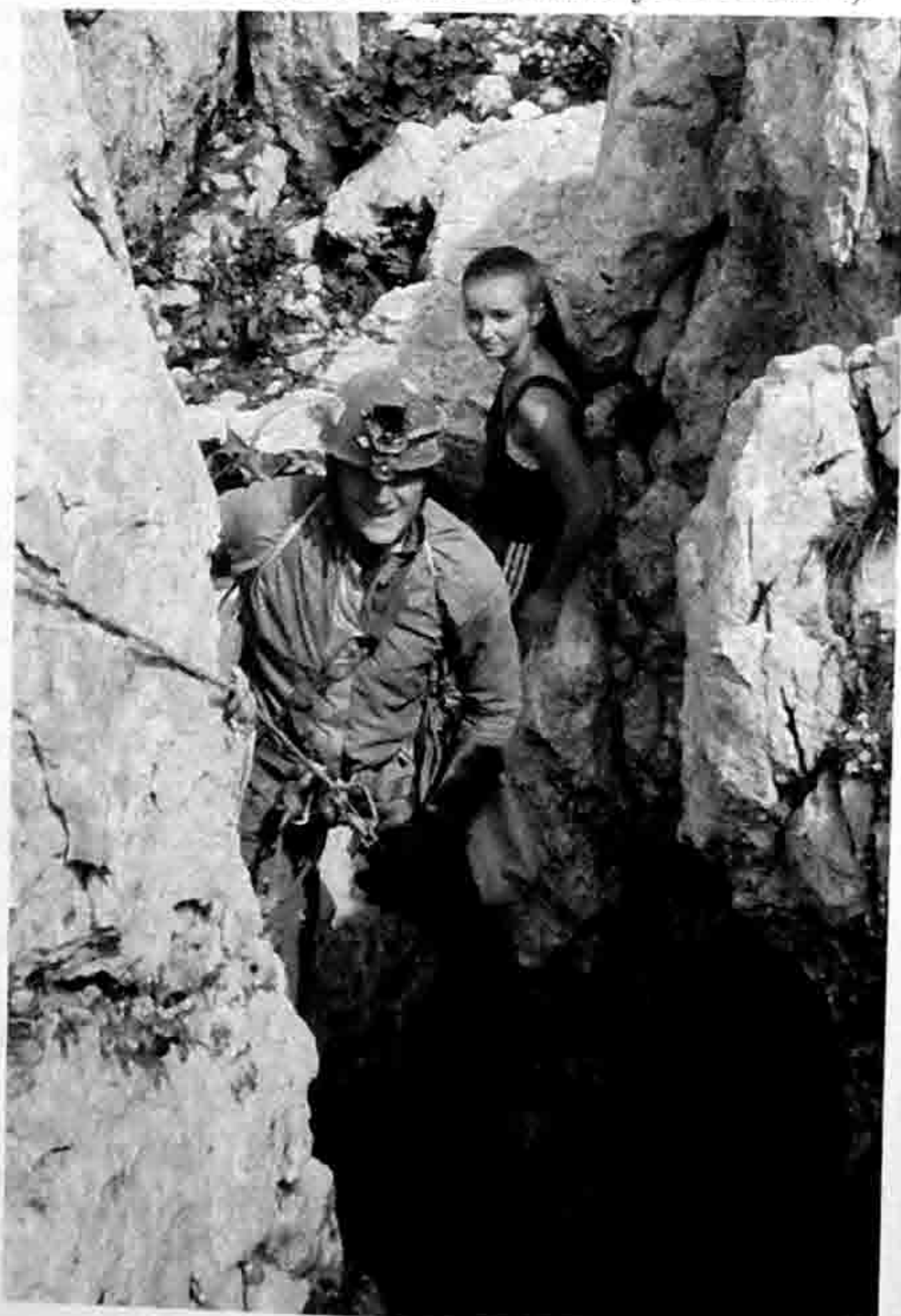
Če je merjenje za nekatere zoprno, naj probajo razopremljati. Do šaglarja sva razopremila že na "Akciji Dno". Potem, spet v dvoje, z vrvmi skozi zajeb Prvinskega nagona do ACO šahta. Avgust 1996, tabor, razopremljanje. Pomagajo nam Rusi, ki so takrat prvič obiskali Kanin. Ni bilo treba biti vizionar, da je že takrat človek v njih videl ekipo, ki bo nekoč prodrla najgloblje na svetu. Nesebično sta pomagala tudi Miran Nagode in Bojan Stanek. Še zdaj sem jima hvaležen. Vseeno nas ni bilo dovolj. Tega ne bom zamolčal, že zaradi možnih ponavljalcev - na bivaku, 670m globoko, je za nami ostalo nekaj smeti. Premalo nas je nosilo tisti dan!

Za konec.....

Vandima je še vedno tretja najgloblja jama v Sloveniji, prva tisočmetra, ki smo jo raziskali Slovenci in prva ferajnova tisočmetra. Pa še nekaj, naj zveni kakor

hoče, ni mi žal, da sem v njej na več kot 50 akcijah pustil del svoje mladosti.

Franček in Dorotea na vhodu Vandime. (foto: M. Simić)

Matjaž Pogačnik - Pigi

“JAME JE KONEC - ŽIVELA JAMA!” ALI RAZOPREMLJANJE BREZNA POD VELBOM

Prispevek je posledica dogodkov, ki so pripeljali do razopremljanja Brezna pod velbom. Je posledica muk ob organizaciji akcij in veselja ob samem razopremljanju. Je tudi neke vrste odgovor na debate in komentarje, ki so razopremljanje spremljali na dopisnem seznamu. Zamišljen je bil kot neosebni, kronološki pregled akcij in njihova nepristranska analiza. Zamislili navkjub se je vanj vtihotapila tudi osebna nota, kar se odraža predvsem v avtorjevem pristranskem (beri osebnem) pogledu na pretekle dogodke.

Začetek konca

Daleč je že tisti avgustovski dan leta 1997, ko smo Franček, Lanko in moja malenkost vriskali na vrhu krasnega novega brezna v Breznu pod velbom. Še zmeraj gre naprej, pa preprih ima! In čez nekaj minut obstali na ravnem, s prodom prekritim dnom, ki se je končalo s kaminom. Okence nad dnom je pripeljalo nekaj metrov niže od prodnatega dna. Globina: -852m. Zadeva nam ni izgledala kot “dno”, nismo je sprejeli kot dno. Vsaj jaz ne. Kot konec jame, ki je svetovni rekord? Nikakor! Ven smo odšli z zavestjo, da se bomo kmalu spet vrnili. Z nekom, ki ima več izkušenj od nas. Z nekom, ki bo imel “jajca” odločiti: “Tole je perspektivno, jutri gremo širit”. Ali pa bo rekel: “jame je konec”. Tudi za to rabiš jajca.

Posledice

Zunaj so naše besede ostalim izzvenele kot “konec je”, verjetno tudi po naši zaslugi. Presenetilo me je, kako hitro je upadel interes za obisk jame. Nihče več ni hotel v jamo! Minilo je leto, interesa za ponoven obisk pa še vedno ni bilo. Pač pa so bile vse pogostejše govornice, da je jama nevarna, težka, zaj...a. Deloma upravičene, vhodno brezno je zaradi padajočega ledu dejansko nevarno. Ledeni zamašek, ki jamo (verjetno periodično) zapira na -370 m, je še vedno bolj ali manj nepredvidljiv. Kombinacija ledenega vhodnega brezna, skupaj z globino, lego in govoricami, je iz jame naredila pravi pravcati bavbav. K temu je pripomogla tudi famozna zimska akcija marca 1996, na kateri smo v jamo odšli ekstremnim zunanjim razmerah navkljub. Mislim, da te akcije nihče od akterjev zlepa ne bo pozabil.

Prave volje, da bi se v brezno še kdo spustil z raziskovalnimi nameni, torej ni bilo več. Prišli smo do

prelomnice, ki predstavlja končno usodo vsake jame: konec je zabave z raziskovanjem, konec je jame, treba bo razopremiti. Še preden pa smo se razopremljanja resno lotili, so se pojavili prvi tujci. Ki so jamo želeli le ponoviti. Z njimi je prišlo upanje, da bo neprijetno delo namesto nas opravil nekdo drug. Tujcem smo pustili uporabo naših vrvi, za protiuslugo pa smo želeli, da jamo razopremijo. Žal, tujci so v Slovenijo že od nekdanj hodili zgolj zaradi uveljavljanja svojih lastnih interesov. Jamo so deloma opremili s svojimi vrvmi in se na razopremljanje naših požvižgali. To sta dokončno potrdila naslednja dva obiska. Tako je tudi največjim optimistom postalo jasno, da bomo morali razopremljanje opraviti sami.

Da pa stvari ne bi bile preveč enostavne, je led (ne prvič) uklenil vrvi v vhodnem breznu, ki jih ni bilo več varno uporabljati. Da bi bilo možno ponovno obiskati jamo, bi bilo potrebno vhodno brezno vsaj do globine -200 m ponovno opremiti. Vkolikor bi vhodno brezno pustili opremljeno, bi nove vrvi ponovno uklenil led. Potemtakem je potrebno jamo opremiti in razopremiti v kratkem časovnem roku, najboljši v eni večji akciji. Za kar pa je nujno veliko število udeležencev. S tem smo pristali pred vprašanjem, kdaj je akcija v večjem obsegu sploh izvedljiva. Spomladi se tali sneg, jamarjenje zato ni priporočljivo. Poleti zamaška ni, vendar pada led. Jeseni? Ne, lahko pada led, baje da je nekoč padal ravno jeseni. Torej je zima najboljši čas! Sicer je res potrebno prebiti ledeni zamašek, ampak z dovolj veliko ekipo je izvedljivo tudi to.

Tako smo si govorili in jeseni so odšle mimo. Ko pa je prišla zima, je vse potihnilo.

Kronologija razopremljanja

Razočaran nad poljsko odpravo, katere zapuščino smo si pred jamo ogledali 13.11.1999, sem *prvo akcijo* preko dopisnega seznama sklical 17.11.1999. Začela naj bi se v petek, 10.12.1999 in trajala en vikend. Za primer slabega vremena v predvidenem datumu je bil namenjen rezervni vikend 17.12.1999. Za akcijo smo po dolgem premlevanju možnih scenarijev pripravili natančen načrt razopremljanja. Da bi jamo lahko opremiti in razopremiti v eni sami akciji, smo predvideli tri jamske ekipe s skupaj minimalno osmimi udeleženci. Bilo je precej jasno, da akcija

mora uspeti, sicer se bo ledeni zamašek zaprl, kar bo razopremljanje ali otežilo ali onemogočilo do naslednjega poletja. Žal je bila akcija 9.12.1999 zaradi slabega vremena prestavljena na rezervni vikend. 15.12.1999 je bila zaradi sveže zapadlega snega odpovedana tudi druga rezervna varianta. Odziv na sklice je bil odličen, za vsakega od treh predvidenih terminov je bilo prijavljenih med deset in štirinajst udeležencev.

Druga akcija je bila sklicana 14.1.2000, predvideni so bili trije datumi: prvi 11.02.2000 in rezervna 18.02.2000 in 25.02.2000. V začetku februarja je bil prvi rok na željo večine prijavljenih odpovedan, s tem je postal aktualen prvi rezervni datum, ki pa je bil ravno tako odpovedan. Pač pa je za tretji datum vse izgledalo OK. Žal sem kasneje v dnevnik moral zapisati: *V torek je bilo več kot pol ferajna za stvar, gremo! V četrtek zvečer so mi pričeli vsi po vrsti odpovedovati. Besen in obupan sem zvečer imel sestanek z Rokom Stoparjem iz JDDK, ki je pripravljen pomagati. Klical Jureta Lebna, je tudi pripravljen pomagati, vendar dela nočno s petka na soboto. V petek popoldne klical Luka Fondo, ki je bil za in rekel, da bo poklical Roka in da bosta zagotovo v soboto ob 7h pod Kaninom. V soboto ob 8h15 smo bili pri žičnici, blagajničarka ni vedela nič o jamarjih, brko ravno tako ne. Klical sem Roka, mama je povedala da sem ga zgrešil za 5 min. Odšel je med besnimi kletvicami, da je stvar propadla. Fonda je bil nedosegljiv. Kasneje sem ga dobil, izkazalo se je, da Roka ni niti klical... Skratka, pod Kaninom smo ostali v nepopolni postavi, skupaj z zunajci 9 udeležencev, akcija je bila zopet odpovedana. Odšli smo nad planino Bala (Bavšica), kjer smo si ogledali pode in našli jamo in nekaj dihalnikov. Pritrdili smo Gregorju, ki je že nekaj časa zatrjeval, da je zgoraj perspektiven teren in dobro mesto za tabor.*

Tretja akcija je bila sklicana 25.2.2000. Tokrat se zaradi razočaranja iz prejšnje acije z zunanjimi viri nisem dogovarjal. Agresivna reklamna akcija, kombinirana s klicarjenjem vseh potencialnih kandidatov je pokazala odlične rezultate. 10.3.2000 smo se prvič, odkar smo se lotili razopremljanja, dejansko peljali na Kanin. Žal zopet brez uspeha. Zaradi vetra smo prispeli na D postajo dosti kasneje, kot je bilo načrtovano, nakar nam je visok sneg še dodatno otežil dostop do kočice Petra Skalarja. Nosilna ekipa, ki je pomagala nositi opremo, je bila brez opreme za bivakiranje. Akcija se časovno ne bi izšla, nosilna ekipa je morala v dolino. Tako smo akcijo ponovno prekinili.

Do **četrte akcije** je minilo nekaj več časa, ki pa smo ga preživeli z aktivnim delom v Renetovem breznu. Akcija je bila sklicana 19.10.2001, predvidena pa za čas prazničnih dni ob Dnevu mrtvih. Dodatna spodbuda za udeležence je bil opomin na pogoju, ki smo ga

postavili pred akcijo -1000 m v Renetovem breznu. Pogoju je bil zelo enostaven: kdor gre v Renetovo brezno na -1000 m, mora sodelovati pri razopremljanju Brezna pod velbom. Akcijo smo tokrat razdelili na dve fazi. V prvi fazi naj bi jamo opremili do ledenega zamaška in ga prebili, v drugi fazi pa naj bi jamo razopremlili. Prva faza je bila z 8 udeleženci (pet zunajci + trije v jami) izvedena 27.10.2001. Do jame smo prinesli 300 m vrvi, 10 karabinov, veliko črevo karbida, 2 transportni vreči, cca 10 l vode in drobilko ledu. Zunanja ekipa je iz jame potegnila 120 m stare vrvi in jo odnesla v dolino. Jamska ekipa je jamo opremila do globine -160 m. Kljub relativno neuspešnemu zaključku akcije (jamska ekipa ni uspela priti do zamaška) menim, da je bila ravno ta prva faza tisti kamenček, ki je sprožil kasnejši plaz. Druga faza je trajala od 31.10. do 3.11.2001. Udeležba je bila rekordna: zunanje-nosilna ekipa je štela kar 10 ljudi, jamska ekipa pa 7 ljudi. Do jame smo prinesli dodatnih 170 m vrvi. Že prvi dan je krenila v jamo prva ekipa, ki je prišla na -220 m. Zaradi velikih količin ledu v vhodnem breznu je bila postavljena pod vprašaj celotna akcija. Drugi dan je krenila v jamo druga ekipa, ki je jamo opremila do ledenega zamaška na -370 m in očistila led. Zamašek je bil prehoden, pač pa je bilo jamo nepričakovano treba ponovno opremiti od -370 m do dvorane na -501 m, ker so tujci pobrali naše ploščice. V jami smo odkrili tudi njihov podpis. Del ekipe (2 člana) je odšel do dna in jamo razopremil do -370 m (!). Tretji dan sta v jamo odšli še dve ekipi in jo do konca razopremlili.

V akciji je v obeh fazah sodelovalo 22 ljudi (21 DZRJL, 1 JDDK); do jame smo prinesli 470 m novih vrvi, od tega smo v jami uporabili 370 m. Iz jame smo potegnili skupaj več kot 1000 m vrvi s pripadajočo "železnino". Del opreme smo odnesli pred Renetovo brezno, vse ostalo v dolino.

Ugotovitve

Na prvem mestu kakršnekoli jamarske akcije je in vedno bo varnost udeležencev. Praktično vsi zapleti ali mogoče celo komplikacije pri akcijah so posledica tega pogoja.

Zahtevnost jame tvori kombinacija večih dejavnikov. Vodilni dejavnik Brezna pod velbom je ozko časovno okno, v katerem je odprt leden zamašek na globini -370 m. Sledi ledeno vhodno brezno, ki predstavlja nevarnost zaradi padajočega ledu. Led onemogoča, da bi bila jama do globine -370 m stalno opremljena, zato je za vsak ponovni obisk potrebno delno ponovno opremljanje. 370 m čiste vrvi odvrne marsikoga - poleg dostopa, seveda. Brezno pod velbom je torej kljub enostavnosti jame kot take (v jami je ena sama pasaža!) relativno "težka" jama.

Obisk jame bi bil - kar se jame tiče - verjetno najbolj varen pozimi, ko so v jami stabilne razmere. Kljub temu so bili zimski obiski nepriljubljeni, kar je ravno tako posledica več dejavnikov. Dostop do jame se v slabih snežnih razmerah zna spremeniti v pravo moro. Že samo za dostop gre pozimi v večini primerov neskončno več energije kot v kateremkoli drugem času. Povečanega tveganja zaradi plazov ni potrebno posebej poudarjati. Ledeni zamašek pomeni več ur dela, lahko tudi brez uspeha. Jamar je po prebijanju zamaška popolnoma premočen, kar je zaradi nizke temperature milo rečeno neprijetno. Povratek iz jame je v primeru padavin med obiskom izredno tvegan. K nepriljubljenosti zimskih obiskov je precej prispevala tudi akcija marca 1996.

Končano jamo se "spodobi" razopremiti. Če že ne zaradi opreme, pa zaradi jame same. Kljub temu veliko zahtevnejših jam ostane opremljenih. Priznajmo si, dejansko je težko reči, da je jame konec! Razopremljanje Brezna pod velbom je v veliki meri spodbujala potreba po opremi, ki smo jo krvavo potrebovali za Renetovo brezno.

Razopremljanje smo zaradi specifične Brezna pod Velbom in vseh naštetih dejavnikov morali opraviti v eni sami, večji akciji. Več akcij z manjšimi ekipami (z dvema ali tremi udeleženci) je bilo nemogoče. Velika akcija zahteva veliko število udeležencev. Več ljudi pač več naredi. Vendar jame ostajajo le hobi, katere mu smo zagretosti navkljub pripravljeni posvetiti le omejen čas. Glede na to, da je večina potencialnih udeležencev zaposlenih (in zato časovno omejenih z dopusti), je kritično maso ljudi težko doseči. Izkazalo se je za nemogoče, da bi npr. v ponedeljek napovedali "v petek gremo v jamo!", v petek pa bi bila pred jamo vrsta. Zato je nujno, če želimo doseči kritično maso udeležencev, akcije načrtovati daleč vnaprej.

Izredno pomembna je zunanja ekipa. Zaradi zunanje ekipe se jamska ekipa počuti dosti varneje, saj je potrebna pomoč vedno na dosegu roke. Zunanja ekipa pomeni več opravljenega dela pri manjšem vložku na posameznika, lažji dostop, boljše splošno počutje. Zunanja ekipa že samo s skrbjo za ogrevanje (sušenje opreme!) lahko omogoči večkratni obisk jame. Naporno akcijo zna spremeniti v prijetno doživetje.

Bistveno, ne glede na vse našteto, je še vedno vreme. Izvedba akcij je ravno zaradi odvisnosti od vremena vedno na pol "v zraku". Z velikim številom ljudi je sicer obisk jame možno izpeljati tudi ob slabem vremenu, postavi pa se vprašanje, ali je to ob povečanem tveganju sploh smiselno. Ključen faktor za uspeh zadnje akcije je bilo izjemno lepo in stabilno vreme. Le-to je ekipam omogočilo tudi nočni povratek v kočjo brez večjega tveganja, pri obiskih jame torej nismo bili časovno omejeni.

K uspehu zadnje akcije je v veliki meri prispevalo tudi to, da so vse ekipe, tako jamske kakor tudi nosilne, naredile dosti več, kot se je od njih pričakovalo.

Vzorci vrvi, ki sem jih v jami označil in odrezal, smo testirali (pretrgali) na dveh različnih strojih. O teh vrveh se je pojavilo kar nekaj informacij (starost, prejšnja uporaba). Primerjalno smo pretrgali tudi vzorce novih vrvi. Rezultati testiranja (objavljeni v posebnem članku - T. Planina, M. Baričič), pomenijo povratno informacijo o nosilnosti vrvi, ki so več let visele v jami. Pri tem so bile nekatere obremenjene samo z lastno težo, nekatere pa tudi z ledom. Rezultate smo že uporabili pri raziskovanju Renetovega brezna.

Dopisni seznam se je izkazal kot odlično in v veliki meri zanesljivo sredstvo za organizacijo večjih akcij. Še vedno pa je najpomembnejši "klasičen" sestanek.

Z zadnjo akcijo v Brezno pod velbom smo postavili nove standarde pri obveščanju o poteku akcij. Informacije smo objavljali med novicami na straneh Speleo neta uro po prihodu iz jame, naš webmaster pa je o prihodu novic obveščal tudi na dopisnih seznamih. Internet se je tako izkazal za odličen medij, na katerem so lahko ažurno objavljene vse dostopne informacije o poteku akcije. Hitrost objav sta omogočila mobilna telefonija in predvsem stalno dosegljiv webmaster. Upam si trditi, da brez tovrstnega obveščanja ne bo več nobene večje akcije v Sloveniji. Pri tem o interesu množic priča tudi statistika: poročilo o razopremljanju Brezna pod velbom si je ogledalo več kot 350 obiskovalcev (nekateri verjetno večkrat), medtem ko je prva stran imela "samo" 180 obiskov. K temu uspehu je precej prispevala reklama na mat'kurji, saj je več kot polovica obiskov prišla od tam.

Za zaključek

Dobra akcija pomeni akcijo, na kateri se vsi udeleženci dobro počutijo in ki je jamarsko uspešna. Razopremljanje Brezna pod velbom se je "kuhalo" dolgo, dolgo časa. Danes lahko zadovoljno rečem, da se je "skuhalo" v dobro akcijo, na kateri smo vsi uživali in se tudi kaj naučili. Kot je rekel Jozl: "Tale akcija ima dobro karmo!"

Kljub uspehu pa si od srca želim, da še doolgo ne bo treba spet razopremljati kake jame na Kaninu...

Marjan Baričič - Bergmandl, Tomaž Planina
TEST VRVI IZ BREZNA POD VELBOM

V začetku novembra 2001 so člani našega društva razopremili Brezno pod velbom na Kaninu. Takoj smo se lotili testiranja vrvi, ki so bile uporabljene pri raziskovanju brezna. Vrvi so bile izpostavljene dalj časa raznim vplivom. Na vhodu je delovala na vrvi tudi dnevna svetloba, nekoliko nižje pa so bile obremenjene z ledom. Navedeno je tudi približno število jamarjev, ki so uporabili te vrvi pri obisku Brezna pod velbom.

Tehnična komisija je preizkusila vzorce vrvi na trgalnem stroju s statično obremenitvijo. Testiranje (trganje) vrvi je izvedeno na stroju, ki ni prilagojen za vpenjanje vrvi, zato smo trgali zanke, ki so bile vpete med dva trna premera 10 mm. Ker so se trgale zanke (dvojna vrv), smo vzeli za rezultat polovico izmerjene vrednosti. Da bi zmanjšali za posamezen pretrg potrebno dolžino vrvi smo naredili zanke z "mrtvim" vozlom (Bulinknoten, bowlin), prosta konca vrvi pa sta bila zavarovana z navadnima vozlova. Te dodatne elemente, kot so vozli, vponka, mesto trna, uporabljamo tudi pri praktičnem plezanju. Rezultati preizkusov se zelo približujejo rezultatom pretržne trdnosti na robu, ki je po podatkih izdelovalcev vrvi od 60 do 70% maksimalne pretržne trdnosti, ki jo najpogosteje navajajo kot osnovno lastnost vrvi.

Mrtvi vozle je za 13% manj trden, kot najbolj uporabljana osmica, od priporočene osmice z dvojno zanko pa za 20%.

Mejno trdnost polovične vrvi 9 mm smo določili na 6,600 N, kar je v skladu z zahtevami za dinamične vrvi, ki se uporabljajo dvojne (DIN 7946). Statična vrv 9 mm se uporablja enojna. Zato smatramo, da mora biti mejna vrednost blizu 10,000 N (približno 1 tona), kar je blizu desetkratne največje obremenitve. S tem dosežemo zadovoljivo varnost.

Zadovoljivo varnost pri vrvni tehniki moremo zagotoviti le s kompleksno organizacijo jamarske dejavnosti. Gospodarji in varnostni referenti na jamarskih društvih skrbijo za uporabo ustrezne tehnike in za zadostno kvaliteto vseh pripomočkov za vrvno tehniko, posebej še za vrvi, pri katerih je potrebno voditi kartoteko uporabe. Tehnična in reševalna komisija skrbita za sprotno uvajanje novitet, ki zagotavljajo zadostno varnost in ekspeditivnost pri obvladovanju jam. Inštruktorji in vodstva društev pa so dolžni prenašati izkušnje in veščine na vse jamarje s sistemom izobraževanja.

Proizvajalec vrvi vpenja vrvi pri preizkusih drugače. Zato smo za primerjavo poleg vrvi, ki so bile dalj časa v "Velbu", preizkusili tudi dva vzorca nove vrvi 9 mm (EDELRID in LANEX) in en vzorec vrvi premera 10 mm (EDELRID). Pretrgali smo tudi nekaj vozlov, ki so bili uporabljeni že v jami.

Raztržna sila v N (NEWTON).

1N = 0,1019716 kp

10,000 N = 1019,716 kp = 1,019716 tona

Seznam vzorcev

A. vzorci iz Velba

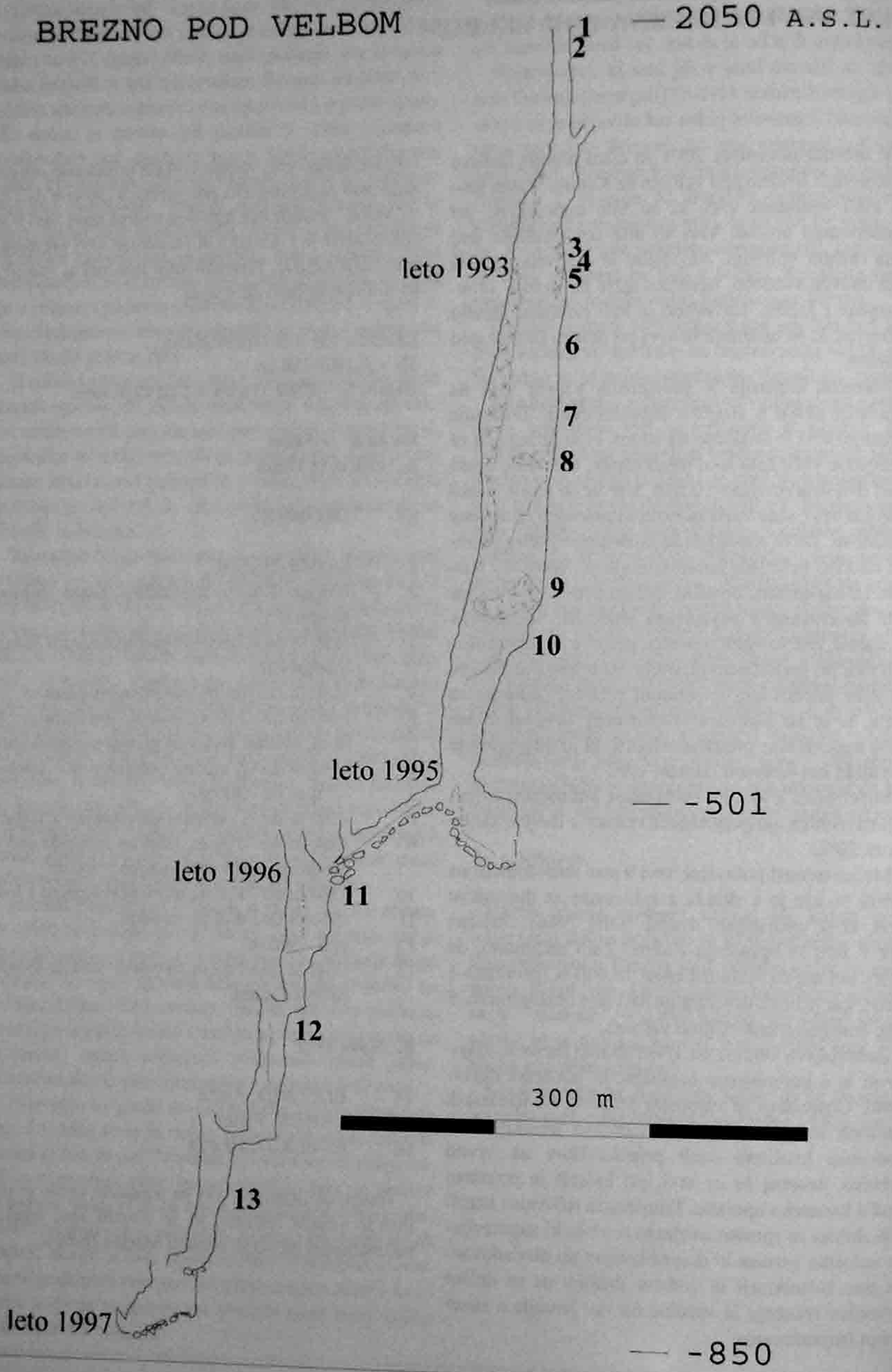
ŠT	OPOMBA
1	0 m do -?, vhod
2	0 m do -?, takoj za vhomom, sonce, vremenski vplivi
3	-120 m do ?, verjetno pretrgan zaradi ledu pod toboganom
4	-150 m do -180 m, obremenjen z ledom
5	-160 m do -190 m, močno obremenjen z ledom, spodnji konec že pretrgan (zaradi ledu ?)
6	-200 m do -?, močno obremenjen z ledom
7	-270 m do -300 m
8	-280 m do ?, verjetno obremenjen z ledom
9	-360 m do -370 m, ležal na snežišču nad zamaškom, ni bil obremenjen z ledom
10	-380 m do -410 m, ni bil obremenjen z ledom
11	-550 m do -600 m, mamut
12	pod -500 m
13	-700 m do -750 m, vrv prinesena iz Vandime (dobra Lojza)

B. Nove vrvi

14	EDELRID, 9 mm
15	LANEX, 9 mm
16	EDELRID, 10 mm

Testiranje (trganje) vrvi na trgalnem stroju je organiziral Tomaž Planina, ki je naredil tudi izračune, računalniško pa jih je obdelal Marjan Baričič.

BREZNO POD VELBOM

VRVI IZ BREZNA POD VELBOM

št vzorca	Min (N)	Max (N)	število vzor- cev (n)	povpre čje $\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$	standardni odklon σ	standardn a napaka $s = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$	% glede na novo vrvi	Konfidenčni interval 95 % $\bar{x} + 2s$	opomba	število jamarjev
1	10612	11310	3	10926	354	204,4	89	11634 - 10218		10
2	10701	12485	6	11633	624	254,5	95	12881 - 10385		10
3	9093	11211	4	10273	936	467,7	84	12145 - 8401		10
4	11183	12277	4	11768	460	229,8	96	12688 - 10848		25
5	9797	10217	2	10007	297	297,2	81	10601 - 9413		25
6	9294	10172	4	9723	360	180	79	10443 - 9003		25
7	9044	10727	4	10080	740	369,8	82	11560 - 8600		25
8	9744	11320	4	10255	721	363,5	83	11697 - 8813		25
9	8766	9458	4	8966	328	164	73	9622 - 8310		38
10	9250	9663	3	9453	207	119,5	77	9867 - 9039		38
11	6587	7772	3	7185	593	342	58	8371 - 5999	MAMUT	13
12	10214	11035	3	10643	412	237,5	87	11467 - 9819		13
13	6793	7608	4	7077	366	183	58	7809 - 6345	"dobra Lojza"	10
NOVE VRVI ZA PRIMERJAVO										
14	11155	13338	8	12285	1104	266,4	100	14546 - 10130	EDELRIED 9 mm	
15	9741	11384	3	10306	934	539	84	12174 - 8438	LANEX 9 mm	
16	14584	16109	3	15316	764	441	125	16844 - 13788	EDELRIED 10 mm	

Mejna vrednost 6.600 N po DIN 7946 (januar 1984)

Vzorca številka 11 in 13 95% verjetnost pod 6.600 N

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n}}$$

VREDNOSTI POSAMEZNIH PREIZKUSOV (N)

vzorec								
1	10857	10612	11310					
1 vozelo	11741							
2	11987	11736	12485	11179	11709	10701		
3	9093	9993	11211	10798				
3 vozelo	10850							
4	11686	11926	11183	12277				
5	9797	10217						
6	9756	9672	9294	10172				
6 vozelo	10620							
7	10084	10467	9044	10727				
8	10052	9904	9744	11320				
9	8812	8820	8766	9458				
10	9447	9250	9663					
10 vozelo	8202							
11	7199	6587	77772					
12	10644	10214	11035					
12 vozelo	10877							
13	6887	7023	6793	7608				
13 vozelo	5818							
14	13211	12523	12390	12231	11812	11626	11155	13338

Uporabljeno gradivo

1. Franc Marušič-Lanko: Nove raziskave v Breznu pod Velbom, Naše jame 41 (1999) str 49-53, Naše jame 42 (2000) str 183-184.
2. Gregor Pintar: Brezno pod velbom, Naše jame 37 (1995) str 26-28.
3. Tomaž Planina: Nove izkušnje s staranjem vrvi, Naše jame 41 (1999) str 168-169, Ljubljana 1999.
4. Tomaž Planina: Izkušnje pri preskušanju vrvi in njena impregnacija, Naše jame 31 (1989) str. 63-65, Ljubljana 1989.
5. Tomaž Planina: Trdnost vozlov za jamarstvo, Naše jame 31 (1989) str 35-40, Ljubljana 1989.
6. Tomaž Planina: Zagotavljanje varnosti pri vrvi tehniki, Naše jame 27 (1985) str 23-27, Ljubljana 1985.
7. Tomaž Planina: Impregniranje vrvi, Glas podzemlja 17 (1985) str 42-43, Ljubljana 1985.
8. Tomaž Planina: Vpliv jamske ilovice na obrabo vrvi, Sedmi jugoslovanski speleološki kongres Hercegnovi 9.-14.10.1976, str 363-367, Titograd 1980.

Franci Gabrovšek - Franček

RENETOVO BREZNO NA KANINU, PETA TISOČMETRCA V SLOVENIJI**Osnovni podatki o jami (Basic data:)****Ime (name): Renetovo brezno****Kat. št. (cave kadastre number): 7090****Kote vhoda (position of the entrance):****x=5135755, y=5380711, z=2257****Globina, januar 2001) (depth, january 2001): 1016m****Dolžina poligona (total length of the survey polygon): 1634m****Uvod**

O Kaninu in njegovih globinskih potencialih ne bom izgubljal besed. Jih je bilo že preveč izrečenih, dorečenih in nenazadnje, tudi zarečenih. Sedaj "stari člani" DZRJL so tam raziskovali že pred četrto stoletja... V Skalarju smo bili zraven bolj za vzorec, takrat je še "rural" Pršivec. V zgornje Posočje so nas pripeljali italijanski uspehi na Rombonskih podih. Potem smo odtrpeli Vandimo (-1182) in Velb (-850) in se posladkali z nekaj "manjšimi", a ne nepomembnimi čurkami.

Zgodovina raziskav v renejevem breznu**Avgust, Leto 1998**

Avgustovski tabori pod Rombonom in kasneje med Babanskimi škednji na Kaninskih podih, so ena redkih zvezd stalnic na nebu DZRJL. Enkrat malo bolj delovni, drugič malo manj. Leta 1998 nam jo je zagodel Velb. Že drugi dan tabora smo najbolj neučakani nadaljevali v Velbu in spustili v obetajoče nadaljevanje.... Skratka, zgodba se je končala 850m pod vhom.

Energijo, ki nam je ostala, smo trošili za iskanje novih jam po podih. Ob koncu tabora smo si ogledali področje okoli Visoke glave, v NE boku zatrepa Zadnjega dola. Zanimivo področje, brezno pri breznu, človek ne ve, kam bi se spustil... Jozl (Joško Pirnat) pokaže na enega od vhodov. Bolj iz spoštovanja do starejših, kot kaj drugega, grem vanj. Kakih sedem metrov globoka stopnja, polica, še dve nekajmetrski stopnji in zasuta pasaža. Nisem kopač, kar si štejem v slabo, prepričan pa le narekuje svoje. Preden sem se

obrnil, šel ven in nadaljeval v čem "bolj perspektivnem", sem malo pokopal. Za nekaj premetanimi kamni se je skrivala manjša kamrica, za njo pa brezno. Globoko brezno. Kakih 80m smo se spustili vanje še tisti dan. Seveda nam je zmanjkalo vrvi...

Jama dobi delovno ime VG1 (=Visoka Glava 1).

Pozimi, po Novem letu

Volja do kaninskih jam je obratno sorazmerna z bližino do njih. Pozimi je ta odvisnost višjega reda. Vikend zimska akcija nas pripelje kakih 80m in 5 svedrovcev nižje v brezno. Monotonost brezna prekinja velika polica, s katere se rado vali kamenje. Sam se tu za dobro leto poslovim od jame.

Pomlad 1999

Fantje in dekleta spustili do dna velikega brezna. Imenovali so ga Adrenalin. 234m globoko brezno je dovolj, da na njegovem dnu zavriskaš "Živelo Prekmurje". In tako je tudi bilo.

Avgust-December, Leto 1999

Tabor bil je živ. Vsaj tako so mi rekli. Pa tudi rezultati to potrjujejo. Poleg snemanja jamarske erotike so intenzivno iskali nadaljevanje na dnu Adrenalina.

Dna velikih brezen so vedno problematična. Podorni grušč navadno zapira najbolj logična nadaljevanja. Je že tako, da se tudi kamenje najraje odkotali prav tja, kjer pot dela voda. Že na načrtu vidimo, da tu raziskovanje ni bilo prav premočrtno. Je pa res, da so jame navadno najbolj razvejane prav tam, kjer je prehode naprej natežje najti.

Najbolj je obetala vetrovna ožina na dnu 30m globokega brezna, ki se odpira v boku Prekmurja. Za ožino se je odprl niz brezen, ki se dobesedno zlivajo eno v drugo. Jeseni in pozimi 1999 so prodrli že 760m globoko. Jama je poimenovana po pokojnemu Renatu Verbovšku-Reneju.

Na eni od jesenskih akcij so Lanko Marušič, Martina Bergant, Matej Dular, Jurij Andjelič in Matjaž Pogačnik jama poglobili iz 720 na 760 m. Na tej akciji je Mateju, ki je na poti navzgor preopremljal Brezno stare džombe, uspelo dvigniti vrv za kakih 30m. Ostali žalujoči so si lahko omislili le bivak in čakali na rešitelja. Vest Mateju ni dala miru, vrnil se je v jamo in jim spustil vrv. Oprostili so mu!

Leto 2000

V novo tisočletje z novo tisočmetrco. Pred avgustovskim taborom sta najgloblje v jami raziskovala Jurij Andjelič-Yeti in Franc Marušič-Lanko. Krajši meander na globini 750m ju je pripeljal pod strop velike dvorane, ki sta jo poimenovala po Tomu Vrhovcu. V spletu aktivnih rovov, v katere sta prišla na dnu dvorane, so ju v smeri vode ustavile ožine. Nekaj poluspelih akcij, ki je sledilo, ni prineslo novih odkritij. Končale so se namreč višje. Tudi akcije, ko se kaj prepreni, so lahko koristne.

Deževen julij nas ni spustil na Kanin, zato smo spet stavili vse na tabor. Raziskovali smo tam, kjer sta nehala Yeti in Lanko in se še enkrat prepričali, da v aktivnem delu ne gre naprej. Navzgor se rov ne konča s stropom, pač pa se špranjasto zapira in nato spet odpira... Skratka smo v prelomni coni, ki jo voda najeda že precej časa, najmanj seveda na dnu, kjer je tudi najožje. Prehode najdemo tudi višje, a precej neuspešno napredujemo po njih. Bolj na začetku, kmalu za Tomovo dvorano, strukturo prereže aktivno brezno, ki razkrije, da je ta najširša prav pod vrhom. Prečenje v najširši del se je obrestovalo, saj se blaten in nekoliko neprijeten rov (kasneje so ga naše najbolj neutrudni imenoslovci poimenovali Kajli Mino(u)ge) že po nekaj deset metrih zvonasto odpira navzdol.

Potaborno poletje - Jesen 2000

Okroglo leto z okroglim vremenom nam je bilo naklonjeno avgusta in del septembra, ko smo v Reneja izvedli tri akcije. Na akcijah se nam je priključil tudi Rok Stopar iz Kopra.

Kakih 25m nižje od prejšnjega odstavka iz ozkega rovčka priteka voda, ki ji na dnu prej opisovane prelomne cone nismo mogli več slediti. Ta pada naprej v naslednje brezno, mi pa jo spet zapustimo, saj se v naslednje brezno spustimo po drugi strani, kjer se vanj zajeda krajši fosilni rovček. Kakih 35m nižje se zgodba ponovi; voda gre v brezno na eni, mi na drugi strani. Tu, na globini se med podornimi bloki, se odpira vhod v brezno Bergmandelc, globoko skoraj 100 metrov in do več deset metrov široko. Brezno prekinja več polic. Z ene od teh, 932m globoko, smo nemočno zrl v globine na zadnji septembarski akciji. Akcijo -1000 nam so vreme in manjša neskladja predstavljali vse do konca oktobra, ko se nas je kar sedem ob podpori številne zunanje ekipe spustilo do tiste police in naprej, preko globine 1000m. Na dnu velikega Bergmandelca nas je spet ogrozil podorni grušč, ki zapira nadaljevanje po vodi. Kakih 10m nad dnom se odpira majhen vhod pod strop prelomne strukture, ki se za nekaj blatnimi prečkami odpre in nas prisili v 15 metrski spust na teraso, in od tam v novo brezno novim dogodivščinam naproti.

2001

V tem letu nam je ponagajal sneg. Sedemmetrska snežna odeja se ni stopila vsa tja do avgusta. Šele oktobra so se Yeti, Rok in Milan Podpečan spustili na dno in nadaljevali do globine 1067m. Spotoma so preprenili nekaj pritrdišč na poti do dna.

Med Božičem in Novim letom smo (pod vodstvom Pigija seveda) organizirali večjo akcijo, ki kljub dobri logistiki in močni ekipi ni prinesla novih delov. Na dnu smo bili, a zaradi zagozdene luske, ki preprečuje prehod v meandru nismo prišli naprej. Iskali smo obhode po višjih rovih, a jih ni. Torej nam za drugič ostaja luska za katero pa ne bo potrebno veliko dela. Zadaj gre naprej.

Geologija, morfologija, biologija in hidrologija. Opažanja in špekulacije

Namesto uvoda v ta sestavek, opozorilo. Ekipa, ki je raziskovala Reneja, je relativno majhna. Opremljanje in merjenje jame vzame precej časa in energije, zato marsikatera spodnja trditev temelji na bežnih opažanjih ali celo domnevah – tega zadnjega se res poskušam izogibati. Vseeno verjamem, da večino spodaj navedenega drži, če pa bodo podrobnejša opažanja in nadaljnje raziskave pokazale drugače, bodo bralci NJ obveščeni v naslednjih številkah.

Tako kot precejšen del Julijcev, tudi večji del Kaninskega masiva sestavlja debeloplastovit Dachsteinski apnenec. Vanj se zažirajo tudi višji deli Renejevega brezna, vsaj tja do globine 500m. Kaj je nižje, je zaenkrat še špekulacija, analize stenske preperine med globino 600 in 800m kažejo na dolomit. Pod globino 550m nismo opazili megalodontidnih školjk, značilnih za Dachsteinski apnenec. Rezultati rentgenskih analiz nepreperene kamnine zaenkrat še niso znani.

Če jama preseka mejo med glavnim dolomitom (ki naj bi pod apnencem bil) in apnencem, pa tega ni moč opaziti v morfologiji in tipologiji rovov. Po načrtu se jama med 500 in 600m, kjer sumimo mejo, res nekoliko položi, vendar jamar tega niti ne opazi.

Morfološko bi celotno jamo še najbolje opisal kot niz brezen, globokih do 234m. Ti sledijo prelomni coni v tipični dinarski smeri (NW-SE). V jami skoraj ni meandrov, ker močno pretrta cona omogoča pretežno vertikalni razvoj. Večkrat so lepo vidne tektonske ploskve, dna brezen na nekaterih mestih (npr. Ploščarna) prekrivajo velike kamnite luske, na večih mestih zasledimo tudi tektonsko brečo. Oblike rovov nam govorijo vadoznem razvoju celotne jame.

Pod 650 metri, brezna povezujejo različno dolgi horizontalni odseki. Večina ne gre za klasične meandre – ključavnice, torej freatični začetek in kasneje vrezan vadozni kanjon. Takih je v okoliških jamah

precej. V Reneju bi med te lahko prištel edino meander v delu imenovanem Mokovec (-650m).

Kajli Mino(u)ge, ki povezuje Dvorano Toma Vrhovca in sistem brezen pod 800m bi le težko rekli meander. Gre za prelomno cono z aktivnim tokom vode na dnu, najlažje prehodno pod vrhom (beri zgodovino). Stene v višjem neaktivnem delu te cone so obložene s sedimentom (=blatom), tik preden se odpre v zadnji sistem brezen, pa tudi z milonitom.

Kaj se zgodi v sistemu brezen Bergmandele - Jurček, ki pripelje do globine 1000m, je zaenkrat še težko reči. Mogoče prečni prelom obrne smer jame v grobem za 180°. Ali pa? Sicer pa so deli, ki pripeljejo na -1016 podobni zgoraj opisanemu Kajli Mino(u)ge.

Vodo v jami sledimo praktično od vrha. Kljub temu, pa v ne preveč mokrem obdobju pretok tudi v najglobljih delih ne preseže nekaj dl/s. Jama je relativno nevarna ob raznih nevihtah, saj je odziv vode v jami hiter in intenziven. To smo na eni od lanskih avgustovskih akcij občutili na svoji koži

Bolj stalni kot jamarji pa so v jami očitno Slepí jamski brzci *Anophthalmus manhartensis fuartensis* (Colla, 1993), v Sloveniji znani le na Kaninu.. Enega od teh, prinesenega iz globine 200m, sta determinirala Slavko Polak in Marco Bognolo in je v zbirki Notranjskega muzeja v Postojni.

In kam naprej? Jama se za lusko, ki ovira pot skozi meander, nadaljuje. S prepihom. Do doline Soče je še daleč, preko 800m. Namigi na povezavo (jamarsko!) s katerokoli jamo v dolini so sedaj še čista fantazija. Težko bi rekli, da si je jama izbrala kakšno določeno smer, razen tega, da se drži svoje prelomne cone. Voda je pač voda, poišče si najbolj ugodno pot skozi masiv. V vadoznih pogojih je ta, če le struktura to omogoča, najraje vertikalna in se konča na nivoju podtalnice. Lahko, da se bo tam končala tudi naša zgodba.

Čisto za na konec pa še tehnični detajl. Na zadnjih nekaj akcijah smo dolžine merili tudi z laserskim razdaljemetrom Hilti (last IZRK). Seveda smo, nezaupljivi po naravi, sprva meritve preverjali z merskim trakom. In so se ujemale. Hilti pa se je odlično odrezal vse tja do razdalje okoli 40m. Za kaj več priporočam stojalo. Zmede pa ga tudi megla oziroma veliko vodnih kapljic v zraku.

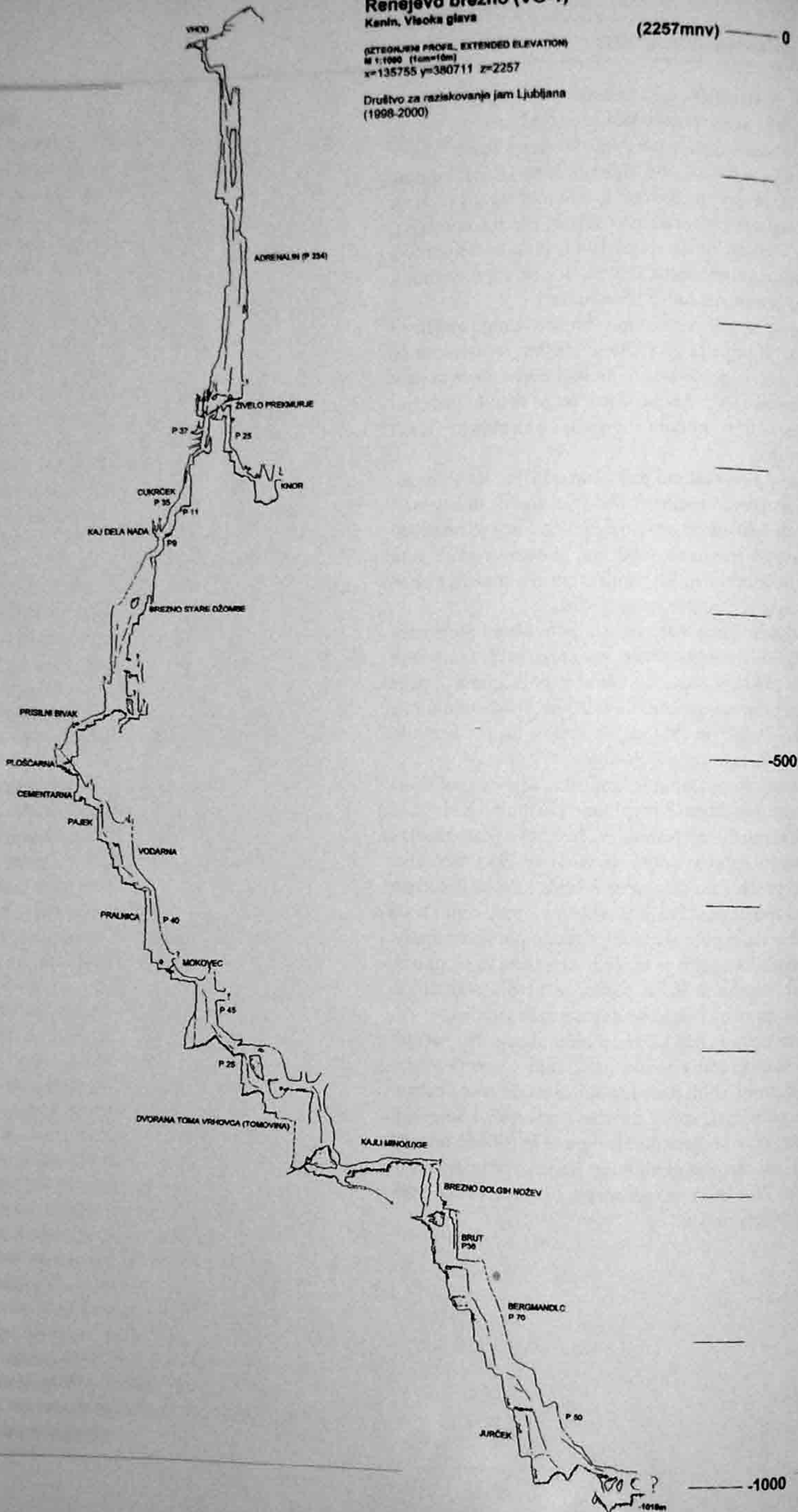
Renejevo brezno (VG-1)

Kanin, Visoka glava

(2257m_{nv}) — 0

(IZTEGNJENI PROFIL, EXTENDED ELEVATION)
M 1:1000 (1cm=10m)
x=135755 y=380711 z=2257

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
(1998-2000)

Matjaž Pogačnik - Pigi

ŠE EN IZLET V NESKONČNOST

30. 10.1999 okoli 10h, Kaninski podi. Nekateri so napovedovali skorajšen konec sveta.

"Lej ga, Jeti!"

"Kje ga vidiš?"

"Ma lej ga, tam, na vrhu Visoke Glave. Sedi."

"B...?"

Ja, prav ste prebrali. Tudi Slovenci imamo Jetija! Sicer ni čisto tak, kot so njegovi sorodniki v Himalaji, pa vseeno. Razlike so malenkostne. Naš Jeti je ravno tako zelo visok, prodornega pogleda, le nekoliko bolj suh in ima precej manj dlak. Zanesljivi viri trdijo, da na zimo dlake ne menja, ampak glede na to, da tovrstni podatki ne obstajajo niti za himalajsko sorto, to niti ni posebno važno. Ljudsko izročilo ve povedati, da je naš Jeti dlje časa živel v urbanem okolju, kar mu je baje kar dobro uspevalo. Še vedno pa se je v njegovih očeh dalo zaznati tiho željo, sploh kadar je v dobi parjenja opazil ljubko samičko, da bi jo pograbil in z njo v grmovje utekel... Z leti je že kazalo, da se bo popolnoma asimiliral, potem pa je v njem le zmagal klic divjine in odselil se je v samoto Banjške planote, kjer prebiva še dandanes.

"JEEEEEEEEETIIIIIIII!!!"

Tanka modra postava v daljavi se je dvignila in in začela nekaj nerazumljivega vpiti nazaj. Zaznati je bilo navdušenje. Počasi smo krenili naprej. Martina - Bina, Matej, Lanko in jaz. Del poti od Velikega dola do jame se mi zmeraj vleče in vleče in vleče. Zabaljil sem se v ogromni nahrbtnik na Lanku in se mu pričel čuditi. Droban kot je, le kako lahko spravi tolikšen nahrbtnik nase? In ga še celo nese? To me je pri njem vedno fasciniralo. Poleg njegove odprtosti. Vedno pove vse, kar si misli, čeprav se mu to dostikrat v momentu razbije na glavi. Pa še to le zaradi filtrov svojih sogovornikov, saj sam ponavadi ne misli nič slabega.

Končno smo prišli do jame. Jeti nas je že ves vesel čakal v modrem podkombinezonu, ves nestrpen, da gremo čim hitreje v jamo. Seveda, odkar je na Banjšicah, ima čas, na Kanin krene že v petek zgodaj popoldne in prespi pred jamo, mi pa praviloma krenemo šele proti večeru in prespimo pri ruševinah starega doma Petra Skalarja. Nakar mora čakati skoraj do 12h, da se prikotalimo do njega. Ampak, če človek uživa v naravi, se takšno čakanje zna spremeniti v čisti užitek.

Počasi smo se le uspeli preobleči in že smo viseli na vrveh. Adrenalin. Fuj, bljah, kako ga sovražim.

Oduren kovinski okus v ustih, nabijanje v sencih, mraz na hrbtu... Šaht si je svoje ime po pravici zaslužil. Nekaj strahu mi je ostalo še od padca v Koritnico pod Klužami leta 1996. Zanimivo, da je občutek padanja po vseh letih in dogodkih še vedno nekje v meni. Skrit, pritajen čaka, da se polenim. In da ne grem nekaj mesecev v jamo. Potem pa, ko se poln samoza-vesti po dolgem času spet obesim na vrv nad temo in se začnem spuščati, takrat udari. S polno močjo. Ves napet poslušam, kako škriplje vrvna zavora na vponki, kako poka vrv, kako se premika pas... Strmim v roki, ki držita vrv, in razmišljam, koliko faktorjev vpliva na srečni spust. Skala, klin, vijak, ploščica, vponke, vrv, zavora, pas, šivi na pasu! In vsi so neodvisni od mene! Hudiča, koliko jih je! Včasih mi misli prekine zvok padajočega kamna. Če že imate neprijetne misli, je zvok padajočega kamna vsekakor eno najboljših sredstev, da z njimi prekinete in se posvetite čemu drugemu. Taistemu kamnu, na primer. Še vedno imam raje padajoči led kot pa kamenje. Padajoči led dosti lepše zveni, ko leti skozi prostor. Nekako votlo, lahkotno, medtem ko kamenje zlohотно brenči, kot bi se hitro približeval avto. In ko led udari ob steno, se sliši, kako se je zdrobil, kar prinese olajšanje. Kamenje pa... Zvok udarca kamna ob steno je grozeč, pove, da je nekaj hudo trdega priletelo z veliko hitrostjo na mesto, kjer je bilo malo prej moje telo, le tega pa nekako potrebujem za realizacijo idej, ki jih imam. Ampak ljudje smo prilagodljiva bitja. Prvi kamen je vedno poln strahu, pričakovanja, trenutki se vlečejo, še najbolj takrat, ko ga sprožim sam in je kdo pod menoj. Drugi ob padcu na tla že razmišlja, da to ni fer, da je njegov predhodnik požel toliko pozornosti, on pa, čeprav morda večji, ni dosegel niti pol toliko uspeha. Pa še na čisto napačnem koncu je udaril ob steno, ko bi koga vsaj malo oplazil. Tretji bi od besa že kar razpadel: "Jih bo kaj strah al ne, kurbe jamarske!?" Počasi postaneš flegmatičen, in tako gredo tudi brezna, vsak spust z manj strahu. Tokrat sem bil med spustom skoraj brez misli. Tretjič v Reneju v istem mesecu, nekje se pa že mora poznati. Pa tudi kamenje ni več padalo, sčasoma smo postali previdnejši, brezna pa "očiščena".

Matej in Jeti sta se lotila Brezna stare Džombe, v katerem je bilo treba preopremiti sidrišča. Kot da jih kje ne bi bilo treba. V enem te vleče na stran, pa še vrv se zatakne, ko se prepneš. Na drugem je prekratka

zanka, da kolneš vse po spisku, ko moraš vpeti vrvno zavoro. Na tretjem je zanka prav potratno predolga, na četrtem se obrača karabin, na petem pritiska vrv ob steno, morali bi zamenjati ploščico. Šestega se niti spomniti ne morem, očitno je tam vse OK. Ne, saj res, tam bi morali namestiti distančnik nekaj metrov pod sidriščem, vrv gre preblizu skalnega roba. Tam nekje v daljnji prihodnosti, ki je ne zmorejo napovedati niti šlogarji iz kart na 090, bo vse optimalno. Tako pa – gremo dalje, jama gre naprej!

Z Bino in Lankom sem krenil naprej. Nova brezna, eno lepše od drugega, nova sidrišča... Čez nekaj časa se nam je pridružil še Jeti, debate na temo "kam in kako zabiti klin" so postale pestrejše. Matej je medtem iz Brezna stare Džombe rajši krenil ven, je že prej povedal, da še ni pripravljen na silne globine.

V zadnje brezno na cca -760 m smo sicer svutili, ampak efekta ni bilo ne vem kakšnega. Ko bo ata Petzl namontiral potapljaško luč na čelado, bo jamarjem dosti več jasnega. Glavno, da gre jama naprej. Po več urah dela smo se končno odpravili ven. Najprej Bina, potem jaz, potem Jeti in Lanko. Bina je kmalu izgini-la. Nekoč mi je priznala, da nima časa za trening. Hudiča, kako lahko pleza tako hitro? Na grebenu, po katerem za trening hodim na Šmarno Goro, je nastala že pot, tolikokrat sem že šel gor. Prej tam ni bilo nič. Tale Bina pa – kar rine in nič ne jamra. Precej redek pojav. Med takšnim premišljevanjem sem "lagano i sportski" počasi plezal po vrveh. Klasika. Po stotih metrih kriza, ko dojamem, koliko je še do izhoda. In hoje do doline. Na vožnjo do doma si niti pomisliti ne upam. Aaaargh! Potem kriza popusti, nekako v smislu "sem me ne bo hodil nihče ujčkat, treba je priti ven". Na dnu Brezna stare Džombe sem ujel Bino. V bistvu je ona počakala mene. Nekako ni delovala preveč dobrovoljno.

"Ni vrvi", je povedala.

"Hja, treba je ornk pogledat." Vendar tudi moje pre-vežano oko v breznu ni opazilo nobene vrvate oblike. Khm? V tem momentu se je Mateju verjetno prvič močnejše kolcnilo. Jetija sem prestregel pod vrhom zadnjega brezna.

"Jeti, imam dobro in slabo novico, katero hočeš najprej?"

"Daj dobro" se mi je smejal nazaj z vrvi.

"Samo še 470 m, pa smo zunaj" sem veselo zagrulil.

"Pa slaba?"

"Hja, štrika ni..."

"Več oči več vidi", pravi star slovenski pregovor. Tokrat je pogrnil na celi črti. Spomnili smo se, da je za prehodom na drugi strani dvorane še eno brezno, mogoče pride v Džombo. Izpod Džombe je že tako izgledalo. Odbrzeli smo skozi kratek meanderček v prostor pod sosednjim breznom.

"Šala mala, takoj bom gor!" sem bil po ogledu brez-na samozavesten.

Pred nekaj meseci sem bil v Dolomitih, zato se mi je močno razčlenjena stena zdela mala malca. Pa ni bila. Po nekaj metrih sem visel na rokah pod curkom vode in cvilil dol, naj mi vržejo dolgo popkovino. Kako so se obirali! Očitno jim je izgledalo, kot da ne vem kako udobno počivam in nasplošno uživam. Moje mole-dovanje jih je spodbudilo in kmalu je bil pod menoj Jeti s popkovino. Uf, rešen. In moker. Brrr... Moj klavrn izgled je pripomogel k hitri odločitvi, da rajši ne bomo plezali. Če se kdo poškoduje, bomo v resnem sr...ju. Torej nam ostane bivak. Na delo veselo! Ideje so se kresale, skale prelagale, tla ravnala. Bivak! Krasno! Stlačili smo se pod folije in nadaljevali z živahno debato. Ki pa je počasi zamrla. Spet oživela in spet zamrla. Sledili so taktični premiki, saj ozek bivak nikakor ni zadostoval za štiri odrasle osebe, sploh pa ne, če je ena Jetijevih dimenzij. Premike smo dopolnjevali s pritiski na določena mesta, kjer se je folija pričela trgati. Karbidke so pričele ugašati, počasi je v kosti pričel lesti mraz. Nastopil je čas matematike. "Če Matej pride ven v 3 urah, gre spat, nas pa zjutraj še vedno ni ven, bo mogoče šel nazaj po nas. Upajmo. Če ne bo preveč utrujen. Če. Potem je tukaj v 10 do 12 urah. Mogoče bo pa pomislil, da se je zgodilo kaj totalno katastrofalnega. Telefona nima, torej iz Kanina ne more priklicati pomoči, zato bo šel v dolino. Ključev od avta nima, šel bo peš. Mora v Bovec. Koga bo poklical? Gregorja? Če ga bo dobil, če bo vse OK, bo pri nas prej kot v 24 urah. Kaj če bo klical reševalno? Uh, preden se zberejo, stransportira-jo, pridejo sem... Ali sploh imajo koga, ki bo šel tako globoko? Neee, pa saj nismo ravno hudo globoko, tole bodo pa že zmogli. Čeprav... Nedolgo nazaj so še iz-javljali, da pod -300 m ne rešujejo. Uf, v tem primeru smo dobri vsaj za 48 ur. Voda je, hrane je bolj malo, ampak glavno, da je voda. V skrajnem slučaju zdrži-mo tudi več dni. Samo, da nas Matej ne bo čakal pred jamo cel dan..." smo premišljevali na glas. Počasi so zamrle tudi te misli, nastopil je mraz. Ura se je premi-kala vse počasneje. Spanje nam nekako ni šlo preveč dobro od rok, treba je bilo nekaj početi.

"Poskusimo z vizualizacijo" sem se trudil biti poziti-ven. "Predstavljam si, vizualizirajmo si čimbolj živo, da nas je Matej prišel iskat".

Pregovarjanje, debata, sklep: "Pa dajmo probat". Niti se še nismo dobro lotili, pa je Matej že prišel. Očitno izredno efektivna metoda! Sprejeli smo ga pre-cej veselo, čeprav se mu je v zadnjih nekaj urah ver-jetno še večkrat kolcnilo. Dober je, da nas je prišel iskat. Lahko bi se podelal in jo ucvrl v dolino klicat na pomoč. Tako pa juhej! Po 9 urah čakanja gremo ven. In smo šli...

In tako je Lanko naslednji dan le uspel doživeti svoj prvi dan v službi. Očitno mu ni bilo pretirano všeč, saj je poniknil v Ameriko. Bina je zaključila študij in bivačira v službi. Njene delovne seanse je pač težko uvrstiti pod nadure. Matej je ravno tako zaključil študij in trenutno služi vojaški rok. Jeti še vedno živi nekje na obrobju civilizacije. Občasno prijavi kakšno sočno čez Telekom, ker se ne more priključiti na internet. Mogoče želi poslati e-mail sorodnikom v Himalajo. In jaz? Še vedno delam. In se čudim, da je od tega dogodka minilo že več kot dve leti, pa je še vedno tako živ v mojem spominu. Vsi pa še vedno rinemo v Renetovo brezno. Verjetno od takrat pri plezanju bolj gledamo za seboj, da ne ostane kakšna vrv zataknjena nad dnom brezna. In nosimo s seboj folije. Torej smo nekoliko pametnejši. In bogatejši - za lepo izkušnjo. Še vedno velja: konec dober, vse dobro!

Franc Marušič - Lanko, Matej Dular
PRVIČ PREKO 24 UR V RENETU

To je zgodba o manjši nevšečnosti, ki se je pripetila v dneh okoli dneva mrtvih leta 1999 na Kaninu, natančneje v Renejevem breznu (Rene, Erbe, RB, VG, Vegeena ...). Udeleženi nas je bilo pet in prav vsi smo si izlet dobro zapomnili, vsak seveda na svoj poseben način. Zato tem uvodnim besedam sledi 5 kolikor toliko različnih zgodb, petih različnih avtorjev, torej nekakšen Rašomon. Prigoda nas je vse precej zblížala oz. vsaj prisilila, da se vsaj malo bolj potrudimo razumeti eden drugega. Četudi smo kasneje izvedli, da vse, kar se je zgodilo nam, ni bilo nič v primeri s podobnimi dogodki drugod po svetu, je imela tudi naša prigoda omembe vredne zanimivosti. Vsekakor nekaj česar ne bi radi ponovno doživeli, četudi, kot je omenjeno zgoraj, je bil dogodek prav prisrčen, če ne zaradi drugega vsaj zaradi svojega konca. Dober konec (pa) vse povrne in konec je dober vsekakor bil, saj smo konec koncev vsi še vedno sposobni opisati svoje videnje dogajanja, svoje spoznavanje.

No, pa preidimo k stvari. Razlog nuje poznavanja vseh petih zgodb je sila preprost. Povsod, kjer se nekdo/nekoga ima za bolj krivega od ostalih, je prav slišati več (če že ne vseh) plati zgodbe.

Zgodilo bi se lahko komurkoli:

Vremenska napoved je bila dobra in nekaj nam je govorilo, da je to zadnji lep vikend v letu, zadnja možnost da globino približamo četrti cifri. Ravno kak teden prej smo se domenili o možnih globinah in številu njim pripadajočih gajb. Številne gajbe so nam zasedale misli, tako da o možnih težavah nismo imeli niti časa razmišljati. Če bi do novega leta dosegli globino enega kilometra, bi ferajn moral organizirati pravo vseljusko slavlje, kjer bi se poleg vrag si ga vedi koliko gajb po neki stari pogodbi popilo še vsaj šest na novo obljubljenih. No, kakorkoli.

Na prejšnji akciji smo se ustavili na globini 711 metrov, nadaljevanje pa je bilo v okoli 20 metrskem breznu.

*Glavna tema zdajšnjih dni
 je kaj drugega kot Daula
 in Humarjev Tomaž, ki v njej visi.
 To si je cel vikend tud naša ekipa praula,
 ki drugače kot Tomaž, ki v Himalajo
 je šel iskat svoj sveti gral,*

*je šla kar na Kanin, tja sredi skal,
 znova pogledat svojo letošnjo redno postajo.*

*Če bi še kdo rad trdil, da brezno Reneja
 prava ni jama, češ da ji še nekaj manjka,
 recimo načrtu kakšna stranska veja.
 Z užitkom ga zavrnem, razlogov proti mi ne zmanjka.*

*Če morda jama res ni bogata z rovi in dolžino,
 pa ima kar lep nabor imen in njih razpon,
 ki od kratic do celih stavkov ima širino,
 se vsak dan obogati, ko se doda ime ali le ton.*

*Po takem uvodu, bi le moralo kaj biti?
 Tudi je, saj, kot jamino novo je ime,
 ki je povsem opisno: Problemi skriti,
 pove, s PS-om se šaliti (skodeličiti) ne gre.*

*Po standardu smo v petek že z ruzaki na rami
 kolena grizli, majice potili, naposled še zaspali
 kar na terasi pred Timevsom, v civilizacijski osami.
 Kaj vse takrat bi za helikopter in eno pivo dali?*

*V soboto okoli dveh smo že viseli v Adrenalinu,
 se izmikali kamenju, ki nenazdoročno pada
 in nihče ni še nič slabega o čemerkoli zinu.
 Država je uspešna, le kjer je trdna vlada,
 zato razdelan plan smo jeli izvrševati.
 Dva popravljala sva štrike, vsak v svoji steni,
 trije šli naprej, v luknje nove skakati,
 misleč, da se na dnu kopali bodo v opremi.*

*Ko spodnjo od obeh popravil sem bil opraviu,
 do dna sem se pognal pogledat kaj dogaja,
 medtem ko drugi delavc servisne službe
 jo spizdil je ven boječ se globinske okužbe.
 Na dnu je vodja že pri prvi dilemi na slabšo stavil
 in po dveh brezni smo prišli v meander, kjer sicer je pro-
 maja,
 a kaj ko ni dovolj širok za naše odebeljene riti
 in kaj ko se ta jama-sir s toliko možnostmi kiti.*

*Nad omenjenim meandrom, mogoče le kak metrov ducat
 v isto (amapak res isto) smer poteka odprtina suhega
 značaj,
 ki se jo da za hojo malo lažje kot meander nucat
 in ki z nadaljevanjem v obliki brezna vztraja.*

*Brezno ostalo je neraziskano, pa kljub temu,
 da nismo pretiravali s siljenjem naprej
 in da vse se je dogajalo ob lepemu vremenu,
 cela ekskurzija ne more it brez težav - ni kej.*

*Smo vidli se v spalkah, ko smo veselo gor pezdeli,
Problemi skriti pa zobe pokaže, da se vidi kdo je boss.
V brezno smo prišli, vrv pa 30 metrov nad nami smo imeli,
smo najprej mislili, da je to kak poceni štos.*

*Počasi resnost zadeve nam vzrojila je v glavah,
kako prit ven in predvsem kako uživati
v vseh gajbah, obljubljenih v stavah,
če bili bi tam prisiljeni preveč dolgo bivat.*

*Poskusili smo s steno se spopasti,
pravega rezultata ni bilo.
Še vse vidne luknje smo odločili se napasti,
a tudi tu, le črno nad glavo.*

*Preostal je le še bivak model naredi_si_sam
brez vnaprejšnjega načrta, brez pravih priprav.
K sreči kar hitro smo lotil se osnovnih zidav,
brez običajnega: "js bi ga pa raj meu tam pa tam".*

*Štiri folije so naredile precej majhno sobo,
še posebej za skalnega človeka nestandardnih mer.
Preostale tri bi se skoraj lahko gnetlo kot gobo,
a skalnež - no pa sej pr njem je tko itak zmir.*

*Sprva navdušeni nad gradbenimi uspehi,
polni debat, dali polet utehi.
Koknjenost pa je počas zbledela
in folije je kakšna luknja sem in tja načela.
Karbide so z ognjem začele šparati
telo pa je moglo zmir bl garati.
Binine noge bile so najodličnejša postelja
in njena glava kot mehki rob fotelja.
Yetka z nogami vadal kamasutro,
je pomagal Pigiju pretakat energijo.
Za kakih pet minut smo le prepričali telesa naj zaspijo.
In ko je napočilo, kar naj v jami blo bi jutro,
smo razdelil si čokoladico in dva oreha,
za kosilo pa smo si šparali še majhen košček špeha.*

*Nismo vedeli natančno kdaj ven bomo odšli,
ali se krivec našega zatoja vrne ali ne,
upali smo, da v tistem mrazu, ne bi več kot dan bili,
saj takole ždeti, več kot urico ne gre.*

*Lih ko smo se naštimali, da želodec zajtrk v miru prebavi,
pa se oglasi nam dobro znani glas in pravi:
"Ja, kje pa ste vi bli celo noč, me je blo že strah."
vse grde besede pripravljene zanj, pozabli smo na mah.*

*Obrazložil je, kaj se je zgodilo, kaj je naredu,
in mi njemu kako teh devet ur smo preždeli in da smo v
redu.*

*Na hitro ven smo jo usekali, zuni malo se spočili
potem pa hitro v dolino, kjer smo zgodbo mal zmočili.*

*Sfukani do amena, totalno neprespani,
Bovec zapustili, začuda nenažgani.
Da to, kar se še ni zgodilo, nujen je opravek,*

*povedalo nam je tud znamenje na steni nad potjô -
veliko pivomorfno čudo - krigl s penô.
(mau sm že utrujen, kle se rima davek.)*

*Še par drugih nadvse zanimivih stvari se nam je zgodilo,
a o čem bi se potem na sestanku ob pivu govorilo?
Raje ne bom sedaj nič več klobasal,
jutri mam prvi dan službe, pa ne bi rad zaspal. :)*

*Bina je res čudo biotehnologije,
kar dela in kar dela, nič je ne ubije.*

Lanko

Zdaj pa pozor. Na vrsti izpoved je tistega, ki je povzročil vse, kar ste prebrali na prejšnjih straneh, to nepopisno gorje, ob katerem le trdosrčnežu ne priteko po licu solze. Povedal vam bom, kakšne čudne reči so se dogajale na Kaninu tiste čarobne noči, ko štirje že znani junaki upajoč so čakali vrvi. Nisem zli Gargamel, tujski agent, ki prejel podkupnino bi čedno, sploh nisem kriv jaz, je krivo naključje in krive so zvezde, kot vedno.

V jamo smo vstopili ob sončnem dnevu okoli dveh popoldne. Naloga mi je bila vsaj približno jasna. Mojo željo, da se s svojo še ne potrjeno kondicijo ne bi spuščal globlje od 500 metrov, je ostala ekipa sočutno sprejela in zaupana mi je bila naloga, da tam nekje proti dnu Đombe zabijem svedrovec v previsno steno in napeljem vrv tako, da nam matičarskim razva-jenčkom ne bo mrzla jamska voda kapljala za vrat. Prispeli smo na -500, dobil sem kladivo, nabijalo, svedrovce in hudičev krempelj, ostali so odšli naprej, jaz pa nazaj.

Ostal sem sam, sam sredi temne razpoke in plezal po vrvi kakih 5 minut lepo navzgor. Takole nekako 25 do 30 metrov nad dnom se mi je počasi dovolj zazdelo in začel sem prav poželjivo proti steni gledati. Visel sem sredi brezna in stena je bila več kot 3 metre daleč. Trudil sem se, guncal sebe, guncal transportko, iskal renonanco,... a nič, steni se nisem približal niti za meter. Poskusil sem drugače. Potegnil sem do sebe vseh 30 metrov vrvi, ki je visela od mene navzdol in jo vrgel na polico ob steni malce pod mano. V tretjem poskusu se je vrv dovolj zataknila za skalo na polici, da sem se lahko zanjo rahlo potegnil. Če sem potegnil močno, je vrv padla s police, če sem cukal po malo, sem se z vsakim nihljajem bližal steni. Stena je bila bliže in bliže in že sem lahko s krempeljem praskal po njej. Samo praskal, kajti stena je bila gladka in kar precej sem se naguncal, preden se je krempelje prvič zapel za majhen navpičen rob v steni. Ob vsakem mojem sunkovitem gibu se je krempelje spet odpel,

jaz pa sem se zaguncal v brezno, kar se mi je med zabijanjem svedrovca zgodilo dvakrat. Trkljal sem in trkljal in vmes vestno iz svedrovca in luknje prah izpihoval, a glej ga zlomka, ravno ko sem hotel kajlo v svedrovc zabiti, mi svedrovc ni več hotel iz stene. Vlekel sem, cukal, svedrovc nič. In ker se na svedrovc brez kajle nisem hotel obešati, sem se malo v desno lotil zabijati še enega. Mater, je šel počasi not, ampak šel je, kajla tudi, nože sem imel od visenja že čisto mravljinčaste, roke od kladiva že čisto potolčene, navil sem ploščico, zapel še karabin na njo, naredil na vrvi vozec osmico (za katerega se je naslednji dan izkazalo, da se je zlobno spremenil v devetico), se kot prvi prepel čezenj in tako krstil novo prepenjališče. Še pogled navzdol... aha, vrv pada lepo dol... jaz pa čimprej navzgor, navzgor,... navzgor.... navzg.....gggg..g.g.g.

V zadnjih trzljajih sem sredi jasne zvezdnate noči prilezel iz jame, vrgel s sebe vse jamarsko in skočil v spalno spat. No, še pred tem me je že proti vrhu brezna prvič obšla slutnja "A sem sploh potegnil vrv s tiste neumne police in jo vrgel dol, ali nisem". In bolj ko sem hotel zaspati, bolj me je glodalo "...sem, sem, nisem, sem, nisem, sem, nisem, nisem! Pa saj sem videl vrv viseti navzdol...ampak s police je nisem potegnil...mogoče je pa sama padla s police...mogoče bodo pa splezali do nje..." Celo noč je zavaljal veter in ustvarjal najrazličnejše zvoke, od joka, šepetanja, korakov, nekajkrat sem bil že čisto prepričan, da slišim pogovor prihajajočih. Pa se je vedno razblinilo. Zdaj mi je jasno, kako so včasih vile in druge prikazni z glasovi zvale popotnike s poti. Oblaki so prihajali z ene strani neba in odhajali na drugi strani, zvezde so se vrtele in jaz sem se tresel, ne vem ali od mraza ali od živčnosti. Jasno mi je bilo, če jih do jutra ne bo, bo treba nazaj not...brrrrr, ampak saj bodo, saj bodo.....

Tup! Kot udarec, ravnokar sem bil sredi teme, zdaj je bilo naenkrat svetlo, ura vsaj 7 zjutraj. Pogledam okoli, nikjer nikogar! Šiiiiitttt! V sekundi sem bil iz spalke in v minuti v jamarski opremi. Mislim, da mojega časa v spustu do -500 zlepa ne bo nihče dosegel, dogodek s popkovino pa bom raje zamolčal.

Res, kot sem si mislil. Sredi Đombe je vrv s prepenjališča lepo najprej padala 7 metrov navzdol, nato pa zavila spet navzgor in ležala na polici stedi stene. Vrv je padla do dna, jaz sem bil takoj za njo, a na dnu nikogar! Da se jim ni kje globje še kaj drugega zgodilo (v tem primeru za zaplet z vrvjo sploh zvedeli ne bi, hehe)! Se zaderem in glas iz sosednje dvorane se mi zadere nazaj. Stečem tja in tam so, štirje premraženi in prečkani, v foliji se stiskajoči kolegi.

"Samo da nisi šel reševalne klicat!", so rekli.

Veselo snidenje si lahko predstavlja vsak sam in le

kdo bi takrat mislil na to, da me čaka še enkrat vseh tistih 500 metrov vrvi. Rekli so "Če je konec dober, je vse dobro." Prav, če vi tako mislite.... Tepen pa sploh nisem bil.

Matej

Kristofer Pečar - Bajsi

POROČILO S POLETNEGA TABORA KANIN 2000

To poročilo je prepis iz dnevnika, ki ga vodimo na kaninskih taborih. Upam, da me zaradi objavljanja avtorskih prispevkov, ne bo nihče tožil ali pa prijavil ali celo izključil iz liste(-:.

UDELEŽENCI:

1. NINA PREVEC
2. NATAŠA KAVČIČ
3. MARINA PINTAR
4. GREGOR PINTAR
5. MILE PREVEC
6. MATIJA PERNE
7. MARJAN BARIČIČ
8. KRISTOFER PEČAR - BAJSI
9. FRANCI GABROVŠEK
10. MATEJ DULAR
11. NEJC ČESEN
12. MATEJ ZUPAN
13. ROK STOPAR (JDD Koper)
14. BOŽO REMŠKAR (ŠDDR Ajdovščina)
- golob z oznako ITALIA 2000 008128
15. JURIJ ANDJELIČ
16. MARTINA BERGANT
17. LANKO MARUŠIČ
18. PETER JERAM (DRP Škofja Loka)
19. JOŠKO PIRNAT
20. GAŠPER PINTAR

Sobota, 2.08.2000

Petek (ponoči): Wasserburg z vklopljeno centrifugo in Passat z rdečim I-jem ostro sekata ovinke med Predelom in Bovcem. Bovška policija je v polni pripravljenosti...Za letališkim hangarjem leži nekaj v puh zavutih renčečih trupel. Pogumna policaja Paulo in Mauro odkrijeta ostanke zgoraj omenjenih avtomobilov. Podrobni pregled avtomobilov ju privede do nekaj važnih zaključkov:

1. Verjetno gre za jamarje
2. Če ne bodo umaknili avtov, jutri ne bo veselice.

Slabo vreme na Brniku onemogočilo:

-Polet na Kanin

Omogočilo:

-pizzo pri Kovaču

-ogled Velike in Male Boke

-noč v vikendici, pomfri pri Vančarju...

Nedelja, 6.8.2000

Vreme je ? helikopter leti

1. fura: G in M Pintar + krama

2. fura: žalujoči ostali

3. fura: Italijani ?

Landing place: Travnata glava (100m) JZ od Timeusa
Znesli opremo, postavili tendo, jedli in pili... Ta mala dva (Matej in Nejc) hočeta u jame: Dular je živ in NČ dela!

Spisal: Franček

Ponedeljek, 7.8.2000 P4

Raziskovalna ekipa: Franček, Nejc, Matija

Merilna ekipa: Gregor, Marina, Turistična ekipa: oba Mateja

Prva ekipa je odšla do velikega brezna na globini - 100m in ga raziskala do dna (približno 60 m globine). Pri povratku je prišlo do težav, ker sta nam manjkali dve prižemi, ki sta bili v Matejevi transportki. Tačas sta Marina in Gregor izmerila 35 vizur, prišla na rob brezna in odstopila prižemi. Sledil je povratek, ob pol šestih pa smo bili zunaj. Mateja sta se tačas spustila skozi prvi dve brezni, potem pa je mlajšega zgrabila klavstrofobija, zato sta se vrnila.

Spisal: Matija

Ponedeljek., 7.8.2000

Lahkih nog naokrog

BFT (bloody fucking tourists) ekipa: Mile, Cilka, Bajsi

Uslužnostna ekipa: Marjan

BFT in uslužnostnik odšli do P4 ter jih pospremili v jamo. Nato nadaljevali pot do ERBE-ja in dalje do Doma PS, kjer je Marjan zgrabil ostanke karbida in ga nesel do P4. Ostali povrnili v tabor in začeli žreti. JEBAČKO!!

Spisal: Bajsi

Torek, 8.8.00 15

Raziskovalna ekipa: Nejc, Matija, Grega

Merilca: Matija, Grega

Fotoreporter (brez komentarja): Bajsi

Ekipa se je postopoma spustila v brezno. Pri globini - 65m se začne led in sneg. Do te globine se spustiš navpično navzdol zato se še vidi dnevna svetloba. Spustili smo se do globine -115m vendar še nismo nič

novega odkrili, saj so tam bili še italjanski svedri. Ker je zmanjkalo opreme in vrvi smo se od te globine vrnili ven. Merilca pa sta se zmerila jama. V jami smo bili približno 3 ure. Akreditirani fotognjavator ovekovečil spust v gromozanski propad.

Spisal: Nejc

Torek - sreda 8-9.8.2000

ERBE

ztgiqcwef=E8coierg=E8vcqer.....ekrmcoi4rm2
o3ime*

*Na žalost je lankotova pisarija neberljiva in ga ob tej priliki prosim, da pred odhodom v obljubljeni deželo še enkrat napiše, kaj se je dogajalo ta dan v najvažnejši jami na Kaninu.

Sreda, 9.8.00

Auswitz (ili tako nekako)

Po povratku ERBE ekipe v taborišču zavre. Malo kasneje zaradi vedno bolj pripezdajočega sonca use crkne. Nastalo situacijo pridno beleži akreditirani fotognjavator. Proti poldnevu se zgane ekipa za v I5. To so: Grega, Matija, Nejc, in Matej ml.. Spremljata jih Marjan in Peter (ŠL). Yeti ves cajt jebe trulu sisu, mislim, da soncu, ki neusmiljeno nažiga. Bajsi svira kurcu in preklada cement. Ko bo končal tole pisarijo se bo spravljal brat RADAR. Yeti je ravnokar nehal pizdit, ker je zaspal.

Spisal: Bajsi

Sreda pol/2 dne....Ko se RBjevci vsi zmečkani privlečejo iz šotorov in I5 ekipa premočena priklati izza vogala, Lanko in Bina zvlečeta na kup maso za čevape, čebulo..... Pivo in špirit tečeta v potokih, skozi flajšmašine spuščeni prašiči se neusmiljeno topijo v naših ustecah, skratka, Lankotov poslovilc RULA!

Spisal: Franček

Scati je nehalo - vreme še naprej v pizdi. S cerade smo nalovili kakih 30l vode. En dan ne bo treba dol po vodo.

Opazila: Bajsi in Matija

petek, 11.8.2000

AKCIJA: "Točno opoldne"

Udeleženci: Jurij Andjelić - Yeti

Jama RB

Namen: Dobri nameni opremiti meander na -800 ter se spustiti vsaj čez prvo stopnjo do cca 850. Vstop ob 12h, ob 12.35 na -250m, ob 13.10 na -500m, ob 14h na -745m tik nad Tomotovo dvorano kjer pride do nekoliko nenavadnega zdrsa v meandru, čigar posledica je (eni bi rekli da sem cviknil, drugi bi temu rekli

streznitev) Po krajšem premisleku sem obrnil in po 3 urah in 40 minutah izplezal na svetlo dneva ob 17.40 v prijetno toplo popoldne. p.s. Če nič drugega je bil dober kondicijski trening. YETI

Sreda, 9.8.00

I5

Raziskovali: Peter, Matej, Grega, Nejc, Matija

Jamo smo opremili do dna in ugotovili, da je perspektivna (prepih), a je ožina na koncu za zdaj neprehodna. Italijani so se je lotili z raztrelivom, a niso bili uspešni.

Spisal: Matija

Četrtek, 10.8.00

P4

Udeleženca: Krištof, Matija

Jamo sva si ogledovala, da bi naslednji dan lažje fotografirala. Sva tudi raziskala še približno 40 metrov jame in morda preseгла globino 200m.

Spisal: Matija

Petek, 11.8.00

P4

Udeleženca: Franček, Matija

Krištof se ni čutil sposobnega za fotografsko ekspedicijo, zato sva se s Frančkom lotila raziskovanja. Prišla sva še kakšnih 30 metrov globlje, kjer pa se jama zoži v domnevno neprehoden meander z ožinama Katoptriko (zgornja) in Dioptriko (spodnja). Nato sva se lotila merjenja, a sva te poskuse opustila, ko je naklonomeru drugič odpadla prizma. Franček je nato zlezal v vzporedno brezno kakih 10 metrov nad dnom in našel perspektivnejšo možnost nadaljevanja. Ko sva se naveličala tega, da naju ves čas gledajo ogromne Megalodontidae sva šla ven.

Spisal: Matija

VG2:

Ekipa: Grega, Bajsi

V jama sta se spravila, da dokončata včeraj začeto delo Frančka in Grege. F. in G. sta se spustila kakih 70m globoko ter vse skupaj zmerila in zrisala. Naslednji dan pa G. in B. opremita še zadnje brezno ter se ustavita pred začasno neprehodno ožino na cca. 80m globine. Zadevo še dokumentirata, ter na poti ven jama razopremita. Jama čaka na obisk tretjega člana. Na poti v tabor še zgradita pot čez nedanje snežišče v dolžini cca. 50m. V taboru se zgodi tuširanje. Proti večeru javita Stanka in Nataša, da ju danes ne bo, ker je crknil Tišlarjev (Franček&Nataša) avto.

Spisal: Bajsi

Sobota 12.8.00

Gregec ostane brez čikov in ga zato daje abstinenčna kriza. Z Bajsijem zdrvita z nekaj prtljage v dolino. Na poti srečata Sveto trojico: Jean Luc Pickard alias Jurij Kunaver, Tomaž Porivanina in Anton fon fajercajg. Nazaj grede jih dohitita pri starem Skalarju in skupaj nadaljujejo pot v tabor. V tabor se vrne še Franček s transferzale: Babanc-Laška Planja-Kanin-ERBE. Tastari poskrbijo za polno malho smeha, še posebej po odprtju 18 let stare manastirske prepečenice. Jurij in Franček se ga prijetno ulijeta. Kmalu Trio fantastikus oddrvi v Plužno k Jurijevi ženi na večerjo. Kmalu se prikažejo še Marina in Gašper ter Jozl. Čez nekaj časa pa se Nataša. Sledi ponovno tuširanje, žrtje in spanje. Ponoči Bajsi slabo spi, ker misli, da mu bo zaradi groznih zvokov Jozl umrl v njegovem šotoru.

Spisal: Bajsi

Nedelja, 13.8.00

Pospravljanje, pakiranje in odhod v dolino. V dolini pa kopanje, pizza pri Kovaču ter

RAZLAZ.

Spisal: Bajsi

Tako, za letos je to vse. Se slišimo čez eno leto z istega mesta.

Franc Marušič - Lanko
BAVŠICA 2001

Po štirih ali pet letih se počasi naveličaš prav vsega, še tako lepih jutrer, razgledov na morje, urejenih bivalnih razmer, globokih jam v bližini ... Tako smo se tudi mi končno le naveličali Kanina in si zaželeli obiskati še kak drug apnenčasti masiv, saj je nepregledanih, neraziskanih, takorekoč deviških podov po naših hribih še kar precej. Že kar nekaj časa smo si ogledovali površinsko majhne pode med Bavšico in dolino Koritnice, na drugi strani grebena slavne Loške stene. Po katastru je na tistem področju registriranih le par jam, vendar že samo bežen pogled na področje pove, da jam tam kar mrgoli. Prva oglednika sta na tem področju bila Gregor in Roberto. Pred par leti sta naredila tudi 130 metrov globoko jamo, ki se še vedno nadaljuje.

Letošnja zima nam je s svojimi obilnimi snežnimi padavinami ponudila krasen izgovor za spremembo planov, saj so bili sredi poletja Kaninski podi še vedno polni snega. Raziskovanje Reneja je bilo tako zaradi vode onemogočeno (tako smo si vsaj govorili, v jamo se seveda nismo odšli prepričati, če to tudi drži), kaj drugega pa na Kaninu tako ali tako ne znamo delati. Odločitev je tako padla: podali se bomo v Bavšico, v dolino Bala, med Stador, Morež in Konjsko škrbino, v enem tednu bomo podelali kar se podelati da, vse jame zaključili ter za sabo počistili, kot da nas tam nikoli ni bilo.

Bavšica je verjetno še malo bolj oddaljena od vsakršne civilizacije kot Kanin, zato bi bil transport opreme tja težavnejši od Kaninskih in Rombonskih podvigov. Višinska razlika sicer niti ni tako velika, vendar se cesta konča na samem začetku dolge doline. K sreči nam je bil tudi letos odobren helikopter, tokrat povratna karta. Izgovora za ostanek v dolini tako ni imel nihče in res se nas je v soboto zjutraj (4. 8. 2001) v Bavšici zbralo cel kup - vsega skupaj 25 (seznam udeležencev je na samem koncu).

Zapleti so se kar vrstili eden za drugim, mi pa smo v molitvah zamenjali že precej bogov (in boginj) preden so nas ti le uslišali. Ko smo namreč po slabi uri čakanja le uslišali mili zvok helikopterja, se nam je kamen prvič odvalil iz srca, vendar je kamen bil še vedno v zraku, ko se je elisa helikopterja nenadoma začela ustavljati in kamen je iz lepega mira pristal direkt na naših nogah (ne da bi jih mi kaj posebej nastavljali). Najbolj je poškodoval Stanko (glej seznam poškodb na koncu), ki je imela še cel teden težave s hojo in je zato v glavnem stražila tabor. Kolikor nam

je uspelo izvedeti, je imel helikopeder nekakšne težave s puščanjem olja (al neki na to temo). Mašinsti, ki so se kmalu začeli motati okoli frčoplana, so združili moči, a vseeno niso bili uspešni v popravilu, laiki pa smo mirno čakali ob robu travnika z novimi molitvniki v rokah. Zrakomlat se je moral vrniti na Brnik, tam so ga zamenjali in se čez dobro uro vrnili z drugim, boljše delujočim. Tako smo ob 11.20 začeli s transportom do našega začasnega domka. Vojaki so opravili 7 voženj, kramo so nam pustili še relativno blizu prostora predvidenega za bazo - Zg. Lepoč, nas potnike pa so vrgli ven kakih dvesto višinskih metrov nižje na Sp. Lepoču.

Do večera so vsem zapletom navkljub že stali vsi šotori (12) ter skupni prostor - Gadafi - s kuhinjo, jedilnico in placom za družabna srečanja. Nekaj se jih je že odpravilo na greben Loške stene uživati v prelepem razgledu na dolino Koritnice ter telefonirati, trije najbolj zagreti Italijani pa so se odpravili že tudi v jame. Kaj dosti drugega se ni zgodilo. Pozno popoldne so bolj vneti telefonisti ugotovili, da je nekaj signala na razpolago tudi nedaleč od našega tabora, kake pol minute hoda, vendar ravno v smer, kjer so bila tudi najprimernejša stranišča. Povedano na kratko (in rahlo pretirano), je v "telefonski govornici" smrdelo tako, kot da bi bil v pravi (ravno kar posrani) javni telefonski govornici, na "stranišču" pa je bil tak hrup, kot da bi človek bil na pravem javnem stranišču.

Odločili smo se, da bomo raziskovali v manjših skupinah, ki bodo čez dan delale ločeno. Za idealno delovanje takšne organizacijske strukture bi potrebovali toliko merilnih kompletov, kolikor smo imeli na voljo ekip, vendar smo se idealom že davno odpovedali. K sreči smo imeli vsaj dovolj nabijalnih kompletov ter druge opreme (z izjemo svedrovcev, ki so imeli priti čez kak dan). Na licitaciji za imena jam smo razdelili 20 števil, vse pa naj bi imele skupen predznak L kot Lepoč (ali Lašte).

Drugi dan (5.8.) (od tu naprej bo poročilo zvesto sledilo zapisom v zvežčiču):

-Italijani so se odpravili na greben v bližini Vrha Goleževic, kjer so se s petdeset metri štrika spustili v dve bližnji jami. Njuno perspektivnost smo preverjali naslednje dni, zato o njiju kasneje. Zvečer pa so skupaj z Natašo odšli v dolino.

-Na področju med taborom in Grebenom smo pregledali 6 jam, med njimi tudi L10 - jama s snegom,

notranjim breznom, več vhodi in vsega skupaj okoli 35 metrov globine, in L14 - še kar prostorna dvorana sredi majhnega pobočja.

-V neposredni bližini smo z drugo ekipo pregledali jamo, ki so jo dan prej našli Italijani - L7, to je 35 metrska vertikala z zasneženim dnom, vendar izredno lepim vhodom. Skupaj smo v tem okolišju pregledali 7 jam.

-Ekipa "Zaseka 1" se je lotila podov vzhodno od našega tabora (plato JZ od Velikega Razorja), kjer je pregledala več manjših jamic ter našla eno približno 40 metrsko brezno (L6).

-Ekipa "Mašinsti" se je spustila v L16 pod Goleževico. Skozi dva prekopana prehoda je prišla okoli 60 metrov globoko.

Tretji dan (6.8.):

-Na področju nad taborom smo pregledali še tri nove jame, vse po vrsti nevredne registracije. V steni Konjske škrbine smo pregledali Zijalo v Konjski škrbini, ki je okoli 10 metrov visok spodmol, z luknjo v stropu, kakih dvajset metrov nad vhodom.

-V bližini L6 smo našli še okoli 20 metrov gobolo L19

-Ekipa "Špeh 2" je nadaljevala delo ekipe "Zaseka 1", pregledala še 3 jame v istem rajonu ter registrirala L7.

-Spustili smo se v jamo, ki so jo našli Italijani - L9. V njej prišli do globine cca. 70m, kjer se jama nadaljuje z breznom.

-Ekipa "Mašinsti" je nadaljevala z delom v L19. Prekopali so še en prehod ter prišli približno 150 metrov globoko, kjer prehod skozi ozke meandre postane nemogoč. Merjenje so končali na globini 122m.

Četrty dan (7.8.):

-Ekipa "Ocvirk 3" je zmerila L6, kjer je na globini 57 metrov našla razpoko z močnim vetrom.

-Med vrhom Goleževice in L16 smo označili 6 na pogled perspektivnih vhodov.

-Odpravili smo se v L13 staro Robertovo jamo, ki se naj bi se nadaljevala in naj bi bila opremljena. Zaradi premalo opreme smo se na globini 150 metrov morali obrniti na vrhu vsaj 30 metrskega brezna. Nove dele smo tudi izmerili.

-Opravljen je bil tudi prvi pravi planinski turistovski pohod - prečenje grebena Pelc nad Kloncami - Nizki vrh.

-V taboru smo dobili tuš ter izpraznili Jagd Stölza.

Peti dan (8.8.):

-Ponoven, zadnji, obisk L9. Spustili smo se dve brezni nižje, kjer napredovanje zapira podor v meandru. Po par urah neuspešnega kopanja na globini 110m smo jamo razopremili.

-Ekipa "Cekin 4" se je potikala po okoliških vrhovih in sedlih

-Ekipa "Dejmo ga Mašinsti" z gosti je raziskala 20m globoko L12 ter 45m globoko L18. Obe jami sta štirni

brez možnosti nadaljevanja.

-Po večerji smo raziskali še 24 metrsko brezno L4 južno pod Binjim čelom.

-Prišlo je do nekaj menjav posadke, razdelili pa smo si tudi nove številke (21-31).

Šesti dan (9.8.):

-Ekipa "Loj" je pregledala tri čurke ter raziskala L21 in L22, ob povraku pa našla izredno perspektiven vhod.

-V neposredni bližini L16 smo raziskali okoli 45 metrsko brezno, ki je najverjetneje drugi vhod v L16.

-Izmerili smo L10 ter v njej raziskali okoli 30 metrov rovov v ledu.

-Dež je onemogočil večje aktivnosti, zato smo večer preživeli igrajoč enko.

Sedmi dan (10.8.):

-Pregledali smo 2 jami pod Binjim čelom (L19 - 24m) ter izmerili spodmol pod Bavhom (L5).

-Ekipa "Panceta 5" je raziskala perspektiven vhod - L30. Brezno je v močnem prelom, v sosednji vrtači pa se nahaja vhod v vzporedno brezno, ki je tudi bolj široko. Prišli so okoli 60 metrov globoko in obtičali sredi brezna.

-Odkrili in raziskali smo L15 in L29, 150 metrov dolg meander, ki se spusti za skoraj 70 metrov. Nadaljuje se z meandrom preširokim za napredovanje brez vrvi.

-Nova članica Staša: "Končno so se enotedenske obljube uresničile. Skupaj s Francijem sva odšla do prve stene, kjer mi je pokazal par osnovnih jamarskih veščin, kot je spuščanje po vrvi navzdol, plezanje navzgor, prepenjanje, ostale pa pridejo mogoče na vrsto jutri ali pa če bo vreme brez dežja mogoče še danes. Splošni vtis: ful dober in komaj čakam, da se naučim še ostale stvari, predvsem pa, da se spustim v kakšno jamo."

-Sicer je dan minil v pričakovanju dežja, ki je prišel na večer. Ob 21.50: "Lije kot iz škafa in strele sekajo. Začel se je napovedan urnebes."

Osmi dan (11.8.):

-Raziskali smo dan prej začeto jamo L30. Štiri povezana vzporedna brezna se končajo na globini okoli 90 metrov.

-Ekipa "Hamburška slanina 7" se je spustila v L31, kjer je na globini 50m obvisela sredi brezna, kjer naj bi kamen padal še vsaj 30 metrov globoko.

-Izmerili smo kote nekaterih vhodov. Tik ob poti, ki vodi od L30, L31 in L15 do tabora smo našli L28 - petmetrsko brezno z začetkom meandra v katerega padeta še dve brezni. Jama se nadaljuje v velikem slogu.

Deveti dan (12.8.):

Zjutraj je prišel helikopter, iz njega je izskočil gorski reševalec, helikopter pa je pobegnil nazaj v dolino. Gorski reševalec je razpel mreži, mi smo v njih

nametali opremo, piloti pa so jo v dveh vožnjah pripeljali v dolino. S tretjo vožnjo sta se odpeljala še gorski reševalec in Stanka. Čez dobro uro smo že bili vsi živi in zdravi v dolini in se odpravili na pico in pih Kovaču.

Inventar poškodb:

1. Zvit gleženj – Stanka, med poskusom lulanja
2. Zvit prst – Nataša, ko se ji je Franček usedel na roko
3. Presekana koža na kolenu in udarec v koleno – Grega, med nošenjem prtljage iz tovornega terminala do tabora
4. Poparjeno stegno (opekline I. stopnje) – Marjan, ko se je polil z vrelo juho
5. Iztirjeno koleno in gleženj – Marina, med skakanjem po skalah
6. Spraskano koleno - Ivo, Stane, med povratkom iz L16
7. Pikčasto stegno - Juki, ko se je soočil s skalo med odkopavanjem jame
8. Mehurjasto koleno – Marjan med preходом čez cono kopriv
9. Predsedniške poškodbe: praska na kolenu, praska na golenu (12 cm), praske na stegnu (4x), praske na prstu, praske na hrbtu - med odlomom grifa v jami; 1 mozolj
10. Prebavne nevšečnosti – Dorotea, zaradi HDZ-ovskega mleka (127 sit za liter)
11. Odrgnjen komolec – Cile, po tuširanju (milo je že bilo v škatlici)
12. Bula in odrgnjeno stegno + odrgnjeno zapestje - Bajsi, fuknil čez plate med spustom v dolino

Udeleženci (vrstni red pobran iz zvezka, torej prvih 25. po naključnem vrstnem redu, kasneje pa kot so prihajali gor):

Gašper Pintar, Marina Pintar, Gregor Pintar, Stanka Perne, Matija Perne, Marjan Baričič, Nina Prevec (skoraj že Urankar), Rafko Urankar, Nataša Kavčič, Franci Gabrovšek, Kristofer Pečar, Staša Gams, Franc Marušič, Matjaž Pogačnik, Dorotea Verša, Primož Štupica, Jure Krajšek, Ivo Sedmak, Dušan Tominc, Mitja Šega, Tomaž Česnik, Matej Dular, Roberto Antonini, Stefano Borghi, amica delle Nuvole, Martina Bergant, Marko Simić, Alja Grošelj, Bor Simić, Tatjana Pliberšek

Franc Marušič - Lanko

LANSKI VRH - NAJDENA JAMA, LUPERTOVA... 1998-2000

V začetku leta 1998 smo bli priča prauemu Puticističnemu-Lipertističnemu rivajvlu. Po France-toumu predavanju, ko nas je z nešteto argumenti, računicami in z njimi podprtimi logičnimi sklepi prpeljal do zaključka, da Najdena jama ni Lipertova jama, nam kej družga niti ni ostalo, kot da se preprosto usedemo v avto in gremo na Lanski vrh. Francetova strategija določanja lege uhodov in predusem njihove nadmorske višine, je na use poslušauce nardila velik utis, saj je bla jako sofisticirana in je, roko na srce, že hmal po predavanju nisem biu več sposobn reproducirat. Tut zarad želje malo bolj razumet Francetove argumente, sm si na katastru hitro fotokopirau use razpoložljive načrte in pret prvim othodom na teren po njih tudi začeu neki kracat. Delouna hipoteza se je takrat glasila: "Ker Najdena niti slučajno ne more bit Lipertova in ker mata obe podvodni tok Ljubljance, je Lipertova al za al pa pred Najdeno. Ker pa med Najdeno in Vranjo tkorekoč ni več prostora, mora biti Lipertova za Najdeno". Za začetek sm si torej na karto 1:25.000 urisau približn potek Najdene jame, in s pikcami in krošci označu potencialne lokacije.

Prvi raspoložljui vikent sva se z Valterjem usedla v njegovo katro in se odpraula na Lanski vrh. Po ponou-nem pretresu kart in strategije iskanja, sva se odpraula od Vajzlove poti po Trajbarci na sever. U bistvu prave strategije niti nisva mela, računala sva na absolutno pravilnost Francetovih zaključkov, vsaj delno ustreznost v rokah držočih načrtov in seveda neizmirno srečo. Večinoma sva se le zgubljala po gozdu, brskala po podrastju, kje bi se lahko le nahajala kaka do zdej spregledana razpoka, razmetavala na kup zmetane ve-je in se praskala po glavah. Vse skupi je blo brez prau-ga uspeha. Četud je u tistem rajonu kr neki registri-ranih jam, nisva sprve najdla niti ene. Prva omembe vredna najdba sta bla spodmola v Velki Smrečnici, sicer že poznana, a še ne zmerjena in nepoimenovana, od takrat naprej imenovana: Lipertova in Lepertova jama. Ker sva iskala Lipertovo jamo, sva hotela to pokazat tut z izbranmi imeni, in ker se nama je upirala ideja o zaporednem številčenju sva se odločila za vo-kalno alternacijo. Nepopisno veselje zarad izmerjenga jamskega objekta se je sam še stopnjevalo, ko sva že na poti do auta najdla še eno odprtino - uhod u Lupertovo jamo.

Nisva rabla dougo, da so se nama fantazije razboho-tle in nonstop govorile: mogoče je pa to Lipertova ...

Lipertova je mela majhn uhod ... Lipertova je bla zihr deloma zasuta ... Lipertova bi mogla bit lih na tem območju ... Po dobre pou ure je biu uhod prekopan, midva pa sva že deset metrov nižje širla naslednjo pasažo. Ta je bla bol zahtevna in tud zdej, ko je prekopana, ni da bi padu skos. Tud na dnu druge stop-nje sva mogla odbit par roglov, da sva lahko pršla do brezna, ki je definitivno prpelalo najina fantaziranja do viška. Brezno je namreč široko in ima okoli 30 metrov, "Kej nima tud Lipertova po začetni stopnji nekaj tadzga večjiga?"

Ogled dna je postregu z odgovorom: "To je Lupertova jama". Nadaljevanje se je nahajalo malo nad dnom šahta, zgledalo pa je bres primerne opreme popolnoma neprodirljivo.

Naslednjič smo bli še bolj opremljeni, polek štan-golina (pajserja) smo meli s sabo še vsaj eno manjšo macolco in kokos, ki naj bi ga pojedli na obrečju Ljubljanice - na dnu Lupertove jame.

Jama je po dveh nadaljnih poskusih in štirih reprizah Lupertiranja, ko smo si pred vhodom tudi kuhali vino, jedli paeljo, banane s čebulo in še neki podobnega, dosegla svojih 100 metrov. Nadaljevanje sicer obsta-ja, a je preosko za današnje razmere ... Ko bo ferjan kupil primerno mašinc in ko bo na ferajnu nekdo, ki bo znal z njo uprauljat, bi pa lahko šli tudi tja malo pokopat. Sej piha ful dobro in cela jama je direkt nad rovom za sifonom v Desnem rovu Najdene jame.

Na eni od akcij je bla tut ustanovljena sekcija debe-loritnežou. Selektivna pasaža na globini okoli 65 metrov je namreč ustavla dobršn del članstva. Tko da smo dno vidli samo Franček, Hina in js, Pigi, Valter in David pa so se hmal odprauli vn kuhat vino in večir-jo.

Po uspešni zunanji aktivnosti, smo moči usmerli še na Najdeno jamo in najprej dokončali kamin v zahod-ni steni Sulčevega rova, ki smo ga prvič plezali s Frančkom leta 1995 (oziroma takrat enkrat). v končni fazi smo preplezali skori 40 metrov, pršli nad strop dvorane, a tam ni blo za najt ničesar. V višino se je ob robu dvorane sicer še nadaljevau kamin, a bi mogli da bi pršli do tja najprej splezat okol 15 metrov prečke ... Kamin smo preprosto razopremlili in se od njega za vedno poslovili.

Odločili smo se popucat tud en drug star greh Franč-kove plezalne šole. Modrcou roz oz. Rou prisrčne Gorenke (RPG) se je nadaljeval preko par jezerc, ki bi

jih blo treba preplavat, preplezat, preplovit ... in use skupi zmirat. K sreči smo na tej plounomerilni akciji najdlji prehod v nove prostore, ki so kasnej odpirali nove in nove možnosti raziskovanja.

Na prvi akciji smo uporabljali Kakeol, ki pa smo ga žou preluknjali še preden smo sploh pršli do vode. Puščau je počasi a je to vseeno pomenlo, da se preveč časa ne bo mogoče zadrževati v jezercih. To je bla verjetno tudi ena številčnejših akcij v enga manjših prostorou u Najdeni.

Od tu sledita pesmci.

Najdena jama – jeseni 1998

Smo rekli: bomo naredili kompromis in v poročilo, ki naj pove, kaj v Najdeni se ta teden je dobilo, napisali takorekoč vse a na tak način, da nikoli ne bom omenil globin in dolžin.

Niti tip znotraj-jamskega prostora, niti vrsto ali način našega vdora v ta prostor, predmet obravnave.

No dovolj, zjutraj smo odšli brez kave, parkirali na začetku Vajzlove poti in v eni uri proti jam odšli.

Dva sva šla not kar u neoprenu, Matjaža je stiskal v kolenu, men pa je bil tko blazno širok, da bi me voda v njem gotovo zalila, če bi si drznil naredit uvodni skok, če ne kar dokončno utopila.

No, brez težav smo prešli čez Frančkov baldahin in ko Pristrčna Gorenjka je bla že mim, smo se razdelili na dve grupi.

Prečke sva delala s Pigijem skupi, Valter in David, pa sta začela meriti, da bi vsi skup vedli kam nam je blo iti.

Skoz Danko smo se splazl oziroma poletel, ker je bil blat zlo mokr in je ful drsel.

Pri Kakeu sva se ustavla in začela modrovati.

Na obali se pri miru sploh ni dalo stati, ker je blato tok drselo, da si bil takoj v vodi, in sva zato naredila prečko tud bol po stari modi.

V upanju, da se s prečko bo dalo it čez, ne da bi si kasnejši obiskovalci zmočili teles, sva zbežala naprej in se ustavla pri Čangu.

Tle čez je blo mau težje vso stvar napraviti, no nekako nama je le uspelo in že smo bli v Šlangu.

Una dva pa sta se pr zdrsnici nehala z merjenjem baviti.

Skoz Šlang smo šli eni hitrej od ostalih, no, men ni blo nč žol, da sem pr tamalih.

Potem pa Peče, stari peče, se odprla je pred nami prostor, kjer tud v času bili smo sami.

na levo u Plazmo smo najprej zavili, in se skori u Pizda, pizda cepci utopili.

Mrzel zrak je vel iz neke špranje in voda ful čista, mi smo delali pa sranje.

Močerilov za odmet in še bi jih ostalo, a za kokos bilo je tudi to premalo.

Predsednikov del, je komi omembe vreden,

fajn je blaten, majhen, u bistvu beden.

Na drugi konec Peče-stari-peče smo še šli pogledal u vodo, svetili močerilom v oči.

Skoz Finko do Fukotoka in Grezne sobane, Viktorijinega slapu in enigmatične hrane.

Nazaj ven iz Afrike v malem v main stream sobo navzgor v Kokos ti žarek odnesli smo robo.

Od tam pa v Špilo smo se spustili in tam naše sledove dobili.

Zaključili na izletu smo klobaso in pršli na staro Gorenjki traso.

Do ven ni ostalo več kaj dosti za hoditi, pa sem šel še malo okoli bloditi.

Dvorana s slapom bila je tiha, voda pa v jezercih skori ne niha.

In ker Fukotok ma mau več pretoka, si mislimo, da sta to dva ločena potoka.

Še en slep kamin je bil na poti, plezal v njega sem že stoti,

a na vrhu pred mano ni bil še nihče, le jaz je ta, ki nategnil sem se.

Zuni je zima mela en tak labodji (ne zadnji) spev, do avta že vsak je rokave in hlaše zmrznjene imel.

Najdena jama pomlad 1999

Vprašajčki pri jezeru so na prejšnjih podvigih nam ostali in črtat jih z načrta smo tokrat za nalogo si zadali.

Pa zmerit celo dvorano s spremljujočim rovom do jezera in še kak rov v stenici dvorane videt, je bila namera.

A od zadanega v jami le nismo izvedli vsega.

Izmirli smo dvorano, tko da vemo kje je njena lega.

In malo pošnjofali in pregledal glavne stene, preganjal eden družga in premikal riti lene.

Zabili dva svedriča, za lepšo pot navzgor.

Zamenjat štrika ni uspelo, ni še konec nočnih mor na osemki, ki se raztegne kot zvečilka,

ki polna blata desunderjev je morilka.

Razlogi za neuspeh pri plavalnem poizkusu so v višini vode, ki ni bila po JUS-u.

Kar pol metra ali več je je bilo v tistem koncu in za prit kam naprej, bi rabu stisnjen zrak v loncu.

Ker pa imeli smo le eno neoprensko oblačilo in ker se rov je potopil, saj se zunaj vreme je zvedrilo,

in je stopilo sneg, ki v obliki vode, je nam šel znova zlo narobe,

smo pač zaplaval v jezero le tolko, da brez dvoma, smo lahko rekli, ne mi, Pizda pizda je kriva našega poloma.

Veter smo začutli v bližnjem dvignjenem rovu, a nam je od tam spet ušel, oziroma ga Pigi ni ulovu.

Lahko bi to bil kak bajpas za ta trenutni smrk. Na odgovor počakajte za naš ponovni jamski trk.

Kot sem že napisal, številik žal jaz ne vem, lahko le približne podatke povem:

čist novga tavelizga Peče-rova je za okol 150 metrov in je širok od dvanajst do trideset metrov.

Višina vode v obeh sifonih bla je višja od lani in tud pretok u Fukotoku, je mnogo večji kot v dvorani,

ki s slapom se ponaša, men pa misli še zmir drgam odnaša.

Dorotea Verša

JAMARSKA ODPRAVA DHOFAR' 97 - OMAN**Povzetek**

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana je oktobra in novembra 1997 organiziralo jamarsko odpravo v Sultanat Oman na Arabskem polotoku. Skupina enajstih jamarjev in jamark je petnajst dni raziskovala kraško planoto Jabal Samhan v najjužnejši omanski pokrajini Dhofar. Tam so se v terciarnih apnencih razvili številni kraški objekti, med katerimi so najbolj značilne udornice velikih dimenzij in ponorne jame. Odprava je raziskala 16 jam v skupni dolžini 4518 m. Največji med njimi sta Quanaf, globoka 223 m in dolga 1508 m ter Tawi Atayr, globoka 211 m in dolga 800 m. Raziskave v Quanafu so morali opustiti pred koncem jame; v rovu v globini 223 m so imeli težave z dihanjem. Temperatura v jamah na planoti Jabal Samhan presega 23°C. Na odpravi so opravili tri potope v jamskih sifonih, od katerih se dva nadaljujeta. Raziskali so tudi jamsko favno, ki je bila v tem delu Omana do sedaj skoraj v celoti neraziskana. Jamarska odprava Dhofar'97 - Oman je prva slovenska jamarska odprava v Oman in sploh prva jamarska odprava v pokrajino Dhofar.

Uvod

Včasih se vprašam, zakaj jamarji, kot raziskovalci resnično zadnjih neznanih celinskih prostorov na Zemlji, sploh raziskujemo jame? Mar raziskujemo, da bi kot konkvistadorji osvojili nove svetove in se jih polastili? Ali želimo prispevati k znanstvenemu pojasnjevanju sveta? Ali se z jamarstvom ukvarjamo, ker nas to razlikuje od množice drugih ljudi in nam ponuja indentiteto, po kateri vsi hrepenimo? Mogoče pod pretvezo iskanja podzemnih prehodov iščemo osamo ali pa družbo? Ali nam raziskovanje ponuja možnost samorefleksije in novih doživetij, prepotrebni človeški duši? Vsakdo od nas ima drugačen odgovor, a dejstvo, da v jamarstvu vsi najdemo pravi odgovor, priča o bogastvu te raziskovalne dejavnosti.

Slovenski jamarji smo združili želji po raziskovanju podzemlja z željo po potovanju in se podali na jamarsko odpravo. Med 25. oktobrom in 22. novembrom 1997 v organizaciji Društva za raziskovanje jam Ljubljana, najstarejšega jamarskega društva v Sloveniji, je potekala prva slovenska jamarska odprava v Sultanat Oman. Cilj odprave je bil raziskati jame na

kraški planoti Jabal Samhan v pokrajini Dhofar na jugu Sultanata Oman. Člani odprave smo bili: Matjaž Pogačnik (vodja odprave), Slavko Polak (jamski biolog), Arne Hodalič (fotograf in jamski potopljač), Dorotea Verša (dokumentaristka), Marina Pintar, Gregor Pintar, Klemen Jerina - Kadi, Franc Marušič - Lanko, vsi člani in članice Društva za raziskovanje jam Ljubljana, Žare Guzej (zdravnik) in Franc Malečkar iz Jamarskega društva Dimnice Koper ter Remy Wenger iz Švice.

Dosedanje jamarske raziskave v Omanu

Sultanat Oman, se razteza vzdolž obale Indijskega oceana na jugovzhodu Arabskega polotoka. Večji del dežele je puščavski, le obalni pas prejme v monsunskem obdobju dovolj padavin za rast skromne vegetacije, zato večina od dveh milijonov prebivalcev živi vzdolž obale. Oman je skozi zgodovino dobro izkoriščal svoj geografski položaj in s trgovino ter političnimi vplivi nadomeščal tisto, za kar ga je prikrajšala narava. Odkritje velikih zalog nafte ga je povzdignilo na deseto mesto med največjimi svetovnimi izvozniki te surovine, sultan Qaboos pa je s tako prisluženimi sredstvi močno razvil deželo. Vse do pred nekaj leti je bil Oman za tujce zaprta dežela, tako da je omanski kras dokaj skromno raziskan. V Omanu so pretežno raziskovali britanski jamarji. V letih 1985, 1995 in 1997 so raziskovali v gorovjih Jabal Bani Jabir in Jabal Akhdar na severu dežele. Med številnimi raziskanimi jamami velja omeniti Khoshiat Maqandeli Cave v kateri je tretja največja jamska dvorana na svetu s prostornino 4 milione m³ in Selme System, ki so ga raziskovali na več odpravah in ga leta 1997 povezali v 11.5 km dolg sistem, najdaljši ne samo v Omanu, temveč na celotnem Bližnjem Vzhodu.

Tretje jamarsko perspektivno področje se nahaja v južnem delu Omana, v pokrajini Dhofar.

Za celotni Dhofar je značilna obmorska ravnica s strmim prehodom na kraško planoto. Geološko podlago planote tvorijo magmatske in metamorfne kamnine, na njih pa diskordanto ležijo kredni in terciarni apnenci. Celoten karbonatni paket je debel ponekod tudi več kot 1000 m. Apnenci so debelo plastoviti do masivni, plasti so vodoravne ali blago nagnjene. Prelomi in na njih vezane zdrobljene cone so mal-

oštevilne, kar neposredno vpliva tudi na število vhodov. Nastanek jam je v prvi vrsti vezan na freatično cono in na čas, ko je bil masiv potopljen. Večji del jamskih vhodov na planoti predstavljajo ponori občasnih površinskih vodotokov, katerih voda izvira v izviri ob vznožju planote.

Cilj naše odprave je bil del planote, imenovan Jabal Samhan, ki se nahaja 80 km severno od Salalaha, glavnega mesta pokrajine Dhofar. Planota s površino večjo od 200 km² se dviguje od 500 do 1800 m nadmorske višine. Nekaj informacij o jamah na tem območju je objavljenih v lični knjigi *Caves of Oman* avtorjev Hanne in Al-Belushija v kateri so večinoma omenjeni spodmoli in manjše jame, med katerimi imajo številni znane le vhode. Edini opisani večji jamski objekt je Tawi Atayr, ki ga je, kot še nekaj drugih, sredi osemdesetih let raziskala skupina britanskih avanturistov, zaposlenih v Omanu. Peter Eades, Nigel Moss in Andy Dunshire so se nam pridružili na delu odprave in nam bili v veliko pomoč pri iskanju jam. Organiziranega raziskovanja jam na Jabal Samhanu pred našim prihodom ni bilo.

Tawi Atayr – vas in jama obenem

Samo pet dni po odhodu iz Ljubljane smo že polnili karbidovke in se pripravljali za spust v jama. Naša prva jama Tawi Atayr je samo nekaj sto metrov oddaljena od istoimenske vasi, kjer smo na neki domačiji najeli hišo in uredili bazni tabor. Tawi Atayr je ponorna jama, v katero se stekajo občasno vode iz večjega wadija. Začne se z impozantno udornico premera 130 m in globoko 211 m. Njena prostornina je ocenjena na 975.000 m³ (Hanna, Al-Belushi, 1996). Navpične stene naseljujejo kolonije raznovrstnih glasnih ptic, zato nas ni presenetilo, da njeno ime v jeziku domačinov pomeni Ptičji vodnjak. Udornica je do polovice globine dostopna po poti. Na dnu vhodnega brezna se jama cepi na dva rova; v severnem rovu se 100 m dolgo jezero konča s sifonom, v severovzhodnem rovu pa dolgem jezeru sledi 10-metrski stopnja. Pod njo leži 300 m dolgo jezero s sifonom, v katerem je naš jamski potapljač opravil potop. 20 m dolgem sifonu sledi 30 m dolgo jezero in nov sifon, ki je ostal neraziskan. Stoječa voda podzemnih jezer Tawi Atayrja je polna razpadajočega biloškega materiala, zato plavanje v takšni vodi ni bilo nič kaj prijetno doživetje. Po prihodu iz jame je sledilo obvezno tuširanje in porcija antibiotikov proti okužbi. Tawi Atayr je ena od jam, ki so jih raziskali britanski raziskovalci. Narisali so načrt jame, ki se je po naših ponovljenih meritvah izkazal kot zelo natančen. Še veliko pred njimi so se po navpičnih in previsnih stenah spuščali domačini in v sušnem obdobju dvigovali vodo iz podzemnih jezer.

Vsakič, ko smo se odpravljali v jama blizu vasi, se je na vodu nabrala gruča radovednih domačinov. Said, mladenič iz Tawi Atayr, je bil tako navdušen nas našim delom, da je hotel na vsak način poizkusiti spust po vrvi. Na improviziranem poligonu je hitro osvojil osnove vrvne tehnike in verjetno še naprej vadi z opremo, ki smo mu jo pustili. Domačini so nas spremlili tudi do vhoda v jama Pop. Polni raziskovalnih upov smo se spustili v 60 m globoko vhodno brezno in nismo ostali razočarani. Jama je nudila zadovoljstvo za vsakogar od nas; od velikih in lepo zakapanih prostorov za fotografske užitke do ozkih in blatnih delov za ljubitelje ožin. Trud večkratnih obiskov je bil poplačan s seštevkom raziskanih rovdov; s 685 m dolžine in 144 m globine je postal Pop tretja največja jama, raziskana med odpravo.

Jame globoko v notranjosti planote

Voda je bila čarobna beseda za pridobivanje pozornosti domačinov pri iskanju novih jam. Kako je pomembna voda v tej aridni deželi najbolje priča posebno Ministrstvo za vodne vire. Na vsakem, še tako majhnem vodnjaku, cisterni ali izviru najdemo njihovo ploščico s številko izvira. Makadamske ceste na planoti so omogočale dokaj dobro, a ne preveč udobno dostopnost terena, vendar so se v notranjosti planote počasi izgubljale v kamniti puščavi. Vlažni vplivi Indijskega oceana segajo namreč le nekaj deset kilometrov v notranjost in omogočajo rast grmičaste in travnate vegetacije, v notranjosti pa planota preide v kamnito in peščeno puščavo. Stalna naselja, pretežno živinorejcev iz plemena Jabali, so osredotočena na južnem delu planote, v notranjosti pa prebivajo samo redko posejani beduini.

Ravno na robu območja, še dosegljivega s terenskim avtomobilom, so nam domačini pokazali nekaj zanimivih jam. Irdit akfor ali Jama na robu polja je ponor wadija na robu kraškega polja. 91 m globine in 250 m dolžine je popolnoma dovolj, da utrudijo čoveka. Temperature v raziskanih jamah so se gibalale med 23 in 26 °C, vlažnost pa je bila zelo visoka. Sprva nam je bilo všeč, ko smo v jame odhajali lahkotno oblečeni v majice s katkimi rokavi, toda hitro smo spoznali tudi neprijetne učinke; fizični napor v takšnih klimatskih pogojih povzročajo močno znojenje, izgubljeno vodo pa je težko sproti nadoknaditi.

Jama Hatat lohum leži na magičnem kraju, kjer se kamnita puščava na nadmorski višini 1400 m razteza v neskončnost. Nič presenetljivega, da so kraj poimenovali "Ležijo (duhovi) za njih". Iz razgovorov z domačini smo sklepali, da Jabali jame pogosto povezujejo z duhovi, ki jih vidijo kot dobronamerna, a neobvladljiva bitja. Tam, kjer je kazalo, da daleč

okrog ni življenja, se je na obzorju pojavila pisana človeška postava. To je bil bosonogi pastir, od katerega smo izvedeli, da tod naokrog ni drugih jam. Raziskav Hatat lohuma žal nismo dokončali, ker nam je 109 m globoko zmanjkalo vrvi.

Nevarnosti in lepote dhofarskih jam

Ko nas znanci, ki se prav nič ne spoznajo na jamarstvo, vprašajo, ali je v jamah zrak in ali lahko dihamo, se običajno nasmehnemo in odgovorimo pritrdilno. Jama Quanaf je pokazala, da je lahko tudi drugače. Na dnu vhodne udornice v Quanafu se odpira slikovito, 50 m globoko brezno. Na prvi tretjini jame se odpira ogromna, 100 m dolga, 50 m široka in 20-30 m visoka dvorana, pod katero leži še ena, nekoliko manjša dvorana. 1508 m od vhoda in 223 m globoko smo prišli do dela rova, ki je spremenil naše mnenje o varnosti omanskih jam. 100 m dolgo jezero smo poskušali prečkati najprej plavajoč, v drugi akciji pa s pomočjo kamionskih zračnic. Na nasprotni obali se jama nadaljuje, vendar smo se zaradi težav z dihanjem, ki so ga čutili nekateri člani, odločili opustiti nadaljnje raziskave. O razlogih za težave lahko samo ugibamo, možno pa je, da je gnitje biološkega materiala v vodi povzročilo zmanjšanje deleža kisika v zraku. Temperatura zraka v rovu z jezerom je bila kar 27°C. Bodoči raziskovalci nadaljevanja v Quanafu morajo vedeti, da v tem delu jame prižgana sveča ni gorela. Kljub nedokončanim raziskavam je Quanaf največja jama, ki smo jo raziskali na odpravi.

Teyq Waterhole je že na zemljepisni karti bil videti velik, vendar je pogled vanj presegel vsa naša pričakovanja. Stali smo na robu 300 m globoke udornice v kateri sta se združevali strugi dveh wadijev. Na dnu slikovite udornice premera dober kilometer se nahaja spodmol s ponornim sifonskim jezerom. V samo desetih dneh se je voda v sifonu znižala za več kot dva metra. Arne Hodalič se je potopil v sifon in ugotovil, da se po začetni 30 m dolgi dvorani sifon nadaljuje ob leziki v globini 7 m. Temperatura vode je bila okoli 20°C, vendar je zaradi kalnost vode vidljivost bila zelo slaba.

Zaključek

V petnajstih raziskovalnih dneh odprave smo pregledali področje kraške planote Jabal Samhan v krogu 20 km od vasi Tawi Atayr. Ob velikodušni pomoči domačinov in britanskih prijateljev smo pregledali 22 različnih lokacij, večinoma na planoti. Ocenjujemo, da smo pregledali večino večjih, lahko dostopnih objektov na tem območju, medtem ko manjših vhodov izven velikih udornic nismo iskali. Opravili smo tudi

tri jamske potope. Skupno smo raziskali 16 jam s skupno dolžino 4518 m. Jamski biolog Slavko Polak se je posvetil raziskavam skoraj popolnoma neznane jamske favne Dhofarja in odkril nekaj vrst za katere bodo dodatne raziskave potrdile ali dejansko gre za nove vrste.

Z raziskovalnimi rezultati jamarske odprave Dhofar 97'-Oman smo zadovoljni, prav tako s sprejemom pri državnih in lokalnih oblasteh ter pri domačinih, kar je bilo za uspeh odločilnega pomena. Za pomoč se zahvaljujemo tudi britanskim in slovenskim prijateljem v Omanu. Odpravo lahko ocenimo kot poizvedovalno odpravo, ki je opravila prve raziskave na obetavnem kraškem področju. Za celovito razumevanje jamskih potencialov bo potrebno organizirati nove jamarske odprave.

Pregled jam raziskanih na jamarski odpravi Oman-Dhofar 97'

Imejame	Globina	Dolžina	Tip
1.Qanaf	223	1508	ponorna jama
2.Tawi Atayr	211	800	ponorna jama
3.Pop	144	685	ponorna jama
4.Akfor Arkibayt	115	145	brezno
5.Akfor Anihat	109	219	ponorna jama
6.Hatat Lohum	109	262	ponorna jama
7.Irdit Akfor	91	267	ponorna jama
8.Shitat	50	200	udornica
9.Kristal Akdar	40	100	brezno
10.Ahzer Akfor	35	50	brezno
11.Ghaday Kief I	20	20	brezno
12.Teyq Waterhole	11	60	spodmol s ponor. sif.
13.Njub	10	100	horizontalna jama
14.Ubar	10	54	spodmol z izv. sif.
15.Kashro	7	10	izvirna jama
16.Ghaday Kief II	1,5	38	horizontalna jama

Literatura:

- Hanna, S., Al-Belushi, M. (1996): Caves of Oman, Sultan Qaboos University, Ruwi.
- Knell, R. (1993): Majlis al Jinn, Caves and Caving, Autumn 1993.
- Thomas, V., Robinson, L. (1997): Oman 97', Summer 1997.
- Walthman, A.C., Brown R.D., Middleton, T.C. (1985): Karst and Caves in the Jabal Akhdar, Cave Science, vol. 12, no. 3, British Cave Research Association.

Matjaž Pogačnik - Pigi

DAN NA ODPRAVI DHOFAR 97' - OMAN

V dneh od 25.10. do 22.11.1997 smo člani našega društva, skupaj z dvema članoma JDDK in vodjem švicarske jamarske reševalne službe, raziskovali jame na jugu Arabskega polotoka, v sultanatu Oman. Raziskovali smo na planoti Jabal Samhan v pokrajini Dhofar (glavno mesto Salalah). V času raziskovanja smo prebivali v najeti baraki v vasi Tawi Attair (vodnjak ptic), ki ima ime po velikanski vdornici v neposredni bližini vasi. V treh tednih bivanja na planoti smo raziskali 22 jam. Pri organizaciji odprave so nam bili v veliko pomoč angleški priseljenci, pri iskanju jam pa nam je največ pomagal 27 letni domačin Faraj (izg. Faradž). Naslednje vrstice so (deloma) slovnično popravljene prepise iz dnevnika.

Tik za nama je bila v bregu velika luknja. Zagrabila me je panika. "Look, hole!!!" sem zatulil, pa je bilo že prepozno. Desno kolo je zdrsnilo v luknjo. Terenec, na strmini že tako nenaravno nagnjen, se je še bolj nagnil na bok. Faraj je debelo pogledal in ponovno stopil na plin. "Ziher ve, kaj dela", sem poskusil potolažiti samega sebe. Žal ni vedel. V luknjo je zdrsnilo še drugo kolo. Avto se je počasi prevesil proti dolini. Zaslišal sem Farajevo cviljenje in zagledal zemljo, ki se mi je vse hitreje približevala. V zadnjem hipu sem v avto potegnil roko, ki mi je skozi odprto okno visela ven in poskusil zaščititi fotoaparatus v naročju. Treščilo je, skozi okno je puhnil pesek. Name je priletelo Farajevo telo. V tistem hipu niti pomislil nisem, da bi se lahko obračala še naprej do doline, skrbelo me je le za fotoaparatus. Avto se je še nekoliko zazibal in umiril. Nastopila je tišina. "You OK?" sem šepetaje vprašal proti belim očem, ki so nekaj centimetrov od mene skozi prah preplašeno boljčale vame. "Yes, you?" Očitno sem sam deloval ravno tako presrano. "Križa, zakaj se mi je moralo to zgoditi", mi je šlo po glavi. Faraj je predlagal, naj grem ven spodaj, med oknom in zemljo je namreč ostalo nekaj prostora. Nisem hotel, strah me je bilo, da me bo avto stisnil. V čudnem položaju sem začel brisati fotoaparatus, ki je bil poln peska. Faraj me je grdo pogledal in splezal ven čez okno na svoji strani.

11.11.1997

Vstajanje zgodaj, med zajtrkom je Dorotea odštevala čas do odhoda. Zapeljali smo v dolino, potem pa nekam visoko v hribe, do Shehaid. To je velika udornica,

kot Tawi Attair, vendar zaradi majhne globine niti pol tako fascinantna. Nigel nam je razložil, da je bilo originalno ime v angleščini zapisano "Shit head", potem so raje zapisali drugače. Zapisi imen v angleščini so problem po celem Omanu, večkrat smo naleteli na več različnih imen za isti kraj, ki pa ima v arabščini po vsej verjetnosti eno samo ime. Lanko, Kadi in Franc so se odpravili v jamo, Dorotea, Arne in jaz pa smo šli v Salalah do Barbare, vzeli opremo, klicali Nigela in se zmenili za nočitev iz 15. na 16. 11. Potem smo se odpeljali do Ministrstva za informiranje, kjer smo bili dogovorjeni za sestanek. Tip na vratih me je poslal čez cesto, tam so bile neke pisarne. Možiček v pisarni ni izgledal ravno ne vem kaj, ves čas je telefonaril, rekel je da moramo iti k nekomu drugemu. Prišel je nemško govoreči možakar in nas napotil v drugo stavbo s stariimi avtomobili na parkirišču. Že smo mislili, da so se nas znebili, pa je bilo kar prav. Prišli smo k tajniku od taglavnega - Director general Ministry of information. Direktor nas je lepo sprejel, tip zraven je bil glavni za časopise. Očitno precej precej pod prvim. Po uvodnih vljudnostih se je Arne totalno razgovoril. Razlagal je, prepričeval, nakladal, obvladal je sceno. Direktorju je mahal pred nosom z revijo, v kateri je bil objavljen njegov članek o Omanu. Tip jo je vzel in začel listati. "Čakaj, da pride do reklam za ure" mi je pomežiknil Arne, medtem ko je direktor živahno listal po reviji. Le-ta je med listanjem nenadoma izbuljil oči, se zvraval, gledal, nato pa z naporom odlistal naprej. Ja, bila je reklama za prestižno uro! Precej težko sem ostal resen... Prišel je pobič, nam postregel s čajem, še malo debate in dogovor: jutri nas obiščeta ekipi iz TV-ja in iz časopisa, da naredita o nas reportažo. Direktorja je še zanimalo, ali smo rekli Slovenia ali Pennsylvania. Dali smo mu knjigo Discover Slovenia ("bo gledal nage babe v zdraviliščih", se mi je utrnilo) in se vljudno poslovili. Kar se gobcanja tiče, se moram očitno še precej naučiti, Arne je car. Za nobeno stvar ni rekel no, vse je bilo yes, potem pa je obrnil po svoje. Skočili smo na letališče; Arne in Remy naj bi namreč odšla teden pred nami. Težka bo s kartami, ravno takrat je državni praznik (National day, sedaj enkrat naj bi bila generalka, direktor v ministrstvu za informiranje je toplo priporočal ogled). Odšli smo na Rent-a-car. Tip za šalterjem je doma iz Jemna, pravi, da imajo tam neko gigantsko jamo, ki jo je naredil meteorit. Samo enkrat na leto posije sonce do dna, kjer je videti vodo.

Zrihta nam prenočišča, mi si moramo zrihtati dovoljenja za gibanje v obmejnem pasu, kar naj ne bi bil problem, saj sta Oman in Jemen trenutno v solidnih odnosih. Odpeljali smo se nazaj proti Shehaidu. Rondo, čez katerega smo peljali vsak dan je bil popolnoma spremenjen, vsak dan je imel drugačno podobo. Ko smo prišli, je bil to navaden rondo, z izsušenim hribčkom na sredini; sedaj raste po njem zelena trava, zvečer smo videli, da so vgradili vanjo tudi žaromete - ne nad travo, ampak na nivo trave, da je zelenilo poudarjeno! Iz hribčka pada slap (križišče je izven mesta, sredi puščave, kjer o vodi ni ne duha ne sluha), cel hrib je prekrit s plastičnimi maketami omanskih živali (1:1, izgledajo kot prave, naši lovci bi jih garant postrelili na poti iz oštarije), bojda pridejo še palme. In vse to za National day, katerega glavna slovesnost bo letos v Salalahu. V Shehaidu smo pobrali jamsko ekipo. Bili so obkoljeni s celo hordo domačinov, med njimi je bil tudi eden, ki je na prvi pogled deloval bebavo, je pa odlično govoril angleško. Fantom so razložili, da je imel nesrečo. Aja, pri jami smo naleteli na Faraja. Čudno, od Tawi Attairja smo precej daleč. Povedal je, da ga je pripeljal svak. Čudno. Sva se pa dogovorila, da greva popoldne v wadi, kjer naj bi bilo polno jam.

Odšli smo nazaj v Tawi Attair, pojedli kosilo, ob 13h je prišel Faraj. V beli oblecki z novim avtom. V beli omanski obleki je izgledal precej eleganten, noža ni nosil, za avto pa je rekel le, da je služben. Na cesti je živahno stopil na gas. Matralo me je, kako si takle mlad fant kot je on najde punco in se poroči, če pa ženske ne hodijo ven, na žure, v lokale. Veselo se je razgovoril. Hodi okoli, obiskuje ljudi, če mu je kje kakšna domača hči všeč, pride večkrat, se z njo spozna. Potem hodi tja še večkrat, debatira z njo, ne sme pa je peljati ven, se poljubljati, kaj šele seksati. Potem, ko je že propisno zaljubljen, jo vpraša, če bi se poročila z njim, in če se dekle strinja, gre do njenega očeta. Kar se otrok tiče, rajši vidijo, da je prvi sin. Velika žurka, zakoljejo vsaj dve kozi. Če pa je hčerka, so jo ravno tako zelo zelo veseli, ampak žurka je nekoliko manjša in le ena koza stori smrt. Namreč: če se prva rodi hčerka in potem oče umre, bo hiša propadla. Če pa je prvi sin, se bo hiša oziroma družina ohranila. "No ja, saj je cca tako kot ponekod pri nas" sem pripomnil. Faraj se ni dal. Če sta potomca sin in hči, narkar oče umre, dobi dve tretjini njegovega imetja sin, eno pa hči. Vprašal sem ga, če ima katero že ogledano, pa se je le nasmejalo. "Kaj pa če katera vseeno, khm, dobi otroka še pred poroko?" me je matrala njihova disciplina. "Ja, seveda, se zgodi, predvsem kakšnim ovdovelim ženskam" je mirno priznal. "Čeprav še niso poročene z drugim moškim. Ampak no problem, ljudje niso zlobni, enostavno se reče, da so bili Djinni, duhovi, pa je stvar urejena".

Tako nama je pot hitro minila. Iz ceste je zapeljal v neko dolinico, ki je postajala ožja in ožja, stene pa so se vse bolj strmo dvigovale v zrak. Opazila sva prve luknje v stenah. Zapeljal je do njih, bili so le spodmoli, v enem je bilo nekaj jamskih slik, ki so očitno prikazovale kamele. Nad slikami sem bil čisto navdušen, poslikal sem jih podolgem in počez. Odpeljala sva naprej. Dolinica se je zožala, navpične stene so postale visoke čez 10 m. Peljala sva po obupni "cesti", ko sem mu rekel, naj raje ustavi, mi je odvrnil: "No problem, government car." Nenadoma se je dolinica razširila, stene so z obeh strani naredile skoraj krog, v katerem je bilo več velikih dreves. Ustavil je, saj sem bil zaradi tresenja že čisto iz sebe. Šel sem do sten in začel vriskati. Tukaj je moralo biti pravo naselje! Pred stenami je bilo videti velike kamne, zložene na kupe (ostanke stavb?), v stenah pa je bilo polno vhodov v jame oziroma nekoliko globlje spodmole. Spodmoli so bili polni slik, žal so bile večinoma prekrite s prahom, tla so bila zravnana. Ko sem se na prehodu iz enega spodmola v drugega ujel za steno, je bila skalni rob tam že čisto zlizan - znak tisočih rok, ki so se tam ujele ravno tako kot sem se jaz. Slikal sem in slikal. In klel slabo svetlobo, dan se je začel prevešati v noč. Faraj je medtem sedel v avtu in poslušal glasbo. Ven se je spravil šele, ko sem mu začel težiti, če ga nič ne zanima, kje so živeli njegovi predniki. Tudi on je bil prvič v tej dolinici. Razlagal mi je o bratu, ki da se je šolal v isti šoli kot sultan, se kasneje z njim skregal in preživel v ječi 7 let. Študiral je zgodovino in napisal knjigo o jamskih slikarijah. Od njega je pred leti izvedel za to dolino, nikoli pa si je ni šel ogledati. Začela sva brskati po kamnih, ki so bili razporejeni v obliko kvadrata. Kmalu sva izbrskala nekaj kamnov, oblikovanih kot orodja. Pustila sva jih tam, mogoče bodo nekoč prišli v roke arheologom.

Pričelo se je večeriti. Odpeljala sva se skozi izhod iz dolinice. Na levi strani se teren začel strmo dvigovati, v stenah pod vrhom je bilo videti še nekaj spodmolov. Odprl sem vrata, da grem peš, vendar je Faraj že speljal v strm klanec. Kmalu niti velik Toyotin terenec s štirikolesnim pogonom ni zmogel več, gume so pričele kopati. Skočil sem ven in se namenil k spodmolom, pa me je poklical nazaj. "Glej!" 50 m od naju je bila lisica in jezno bevskala. Se usedla, ulegla, šla za grm, tekla v krogih, skakala v zrak, bevskala. Debelo sva jo gledala. "Mogoče ima mladiče kje v bližini?" Poskusil sem jo slikati, pa je bilo že premalo svetlobe. V mraku sem stekel do prvega spodmola, ki pa ni bil tako zanimiv kot tisti prej. Medtem je Faraj ostal pri avtu in opazoval lisico, ki je še vedno bevskala na naju. "Še več jih je tam zadaj, greva pogledat, jih boš slikal!" je bil ves navdušen, ko sem se vrnil. Nisem bil ravno navdušen, saj je bilo svetlobe

že zdavnaj premalo, ampak Faraj se je že odločil. Na strmem klancu je začel obračati. Do takrat sem bil prepričan, da bo odpeljal v dolino vzvratno. Tik za nama je bila v bregu velika luknja...

Zunaj sem takoj začel slikati avto, preden ga obrneva. Račun brez krčmarja, avto je bil čvrsto zasidran. V temi sva odpeščila proti cesti. "Zakaj nisi ustavil, saj sem ti rekel pazi luknja?" mu nisem dal miru. "Sem mislil, da si pač spet zagledal kakšno jamo, veš kolikokrat si danes že zatulil kaj podobnega" mi je odvrnil. Hja, prav je imel. Do prve vasi sva hodila skoraj eno uro. Moških ni bilo, ženske so naju preplašeno gledale iz vhodov v kolibe. Beduini. Faraj je razlagal in razlagal, dokler ni ena od žensk nekaj ukazala in majhen fantič, ki se je prej držal njenega krila je nekam stekel. Sem mislil, da po očeta, pa se je pripeljal z razsuto Toyoto. In naju odpeljal nazaj do Tawi Attairja. Ko so se iz jam vrnili tudi ostali, sem sklical sestanek in povedal za prigodo. To je bilo smeha, jaz pa še vedno ves presran. V glavnem so vse bolj zanimali spodmoli kot usoda Farajevega avta. Kasneje je prišel tudi Faraj. Preden smo se odpravili spat, me je potegnil na stran in mi rekel: "Do you remember the fox? I think it was Djinni..."

Franc Marušič-Lanko
DHO FAR 97' - EP

Čemu služi jamarska odprava?
Pretežno temu, da se jih čim več zabava.
Kaj pa cilji take stvarce?
Ure, ki delujejo na kvarce,
so nam pravle naj hitimo,
da lahk čimveč jam dobimo.
To in da vidiš kaj dobiš,
je že kar nekaj če narediš.
Zraven druge še stvari stojijo,
ki malo težje se naredijo.
Zmerit jamo, jo narisat,
obenem o njej še kaj zapisat,
vse te liste skupaj dati,
snop po možnosti izdati,
se v domovini pohvaliti,
pokazat, da nismo bli le lene riti.

25. 10. 1997

V soboto zjutri se je prva bitka bila,
odveč nam bila je vsaka kila.
Na vagi na tleh smo robo tehtali,
v bližnjem lokalu se s kavico klali.
In enkrat, ko vsega bilo je dovolj za vse,
ko Alaha za "via!" smo prosjačli kleče.
V kombija dva smo se razdelili
in družno in hitro na Dunaj krenili.
V Celju naš član z vinom obložen,
ob cesti od štopa je bil že ves prožen.
Potem pa smo resno krenili na pot
zapeljali kombi na en parking lot
se rahlo zadeli s suplementom za gobe,
in prislepi kjer trebuh hodi narobe.
Ob pravem smo času na Dunaj prišli,
še nekaj težav in v letalu smo bli.
Ker nismo mel NOC-a, bi kmal tam ostali,
a dobro smo jih na konc pretentali.
Še s kladvom so hotl se spraviti na nas,
češ da jaz spadam v ultra Hamas.
No, konec je dober in v Londónu smo mi,
še mal kvartopiramo in spat gremo vsi.
Okolje je čudno, Angležev nikjer,
le iran-indijancev je "zuviel und mehr"

26.10.

Najprej smo shopal, pol smo drveli,
poskušal spoznati, iz kje bomo vzleteli.
Saj tale "flughafen" je tko zlo obsežen,
in iskanje letala res posel nadležen
in traja in traja preden si tam,
kjer konc je z vprašanji: "Kam naj grem? Kam?"
No, same štacune nam jemljejo čas
in medtem, ko čakal smo uradni razglas,

je Kadi v veliki borbi izgubu,
saj od mene je dvakrat po pičkici dubu.
Z levim krošejem in brco v jajca,
sem tko ga razlomu, da je šel na dva krajca.
Pol pa letalo, udobje in "food",
z ogledom kabine dobil smo še "mood".
Kabina je super, razgled žal zanič
od stevardes pa se tudi ni dvignil mi tič.
Vsake pol ure smo jedli in pili,
v Dubaiu še kmal smo avion zamudili.
V Muscatu vročina, v hiši dela klima,
narobe pa to, da Siv doma hčerke nima.
Pesem, ki ne veže kaka je rima,
je kot letalski modelček, sestavljen brez lima.

27.10.

Če dobro in složno so deli skupaj dani,
ne rabijo lima, ki razpada jih brani.
Podobno pri pesmi, kjer manj, ko je vsebine,
potrebno je tolko več blagozvočne rime.
In neka lastnost, ki v človeku leži,
ki odreja porabo zadnjih moči,
ki veže človeka na neko deželo,
kulturo in vreme in jezik in jelo,
je očitno pomembna a esencialna spet ni,
namesto nje pa kaj družga očitno stoji.
Ljubezen do dnarja, do sonca, do drugih stvari,
ki v naši deželi preprosto jih ni.
Kar nekaj smo takih spoznali ljudi,
za njihove otroke domovine več ni,
po celem se svetu začnejo seliti,
povsod dobrodošle so njihove riti.
Doktorja dva in drugi veljaki,
spraševali so se "kdo so ti jamski manijaki?"
Jedli smo dobro, z rokami brez vilc,
ob jedi pa manjkal je lih kakšen Kilc.
Z avtobusom odšli smo kar izpred hiše,
vsake pol ure pa: "a je že Salalah?", "Ni še."

28.10.

Puščava brez peska, doline brez rek.
Dekle brez obraza, zid brez opek.
Datelj s palmo, avokado na tleh.
Morje z delfini, brez vode je meh.
Že zgodaj nas odpeljala je švedska gospa,
tja kjer si sama reče doma.
Ogromni prostori, ki manjšajo se
in vrata brez ključa in klima za vse.
Medtem ko mi smo plavali po morju slanem,
je suženj prinesel hrane poln pladenj.
In mi smo se zažrli in znova šli v vodo,
čist smo se vključili v arabsko življensko modo.

Ker čakali smo ene, so drugi šli v mesto,
rihtat avto, hišo, GSM, da 'b čimprej udarli cesto.
Potem prišli so prvi in znova smo spoznali,
da najboljš bomo storili, če se v vodo bmo pognali.
Po urah dveh mišljenja smo se dokončno odločili,
da končno le lahko bi tuđ proti jam' krenili.
Nastople so težave, ljudi ni blo doma,
da lažje bi jih rešili smo spili šnopca dva.
Pri dveh žal ni ostalo, smo kokose šli krast,
smo jih odpiral celo uro, okusli nagote slast.

29.10.

Po mokri postlji od soseda,
bi lahko bil deležen vrednega pogleda.
Ostalo je pri polni mizi hrane,
občutku jedenja nebeške mane.
Odločili smo čakati se vodiče,
"brez njih" so rekli "se po Omanu ne miče".
Ker njih ni blo, zadal smo nove si naloge,
na različne načine razdirat morske valove.
Na glavo v peno, z nogami naprej,
ko vse smo preskušal: "kva čmo pa zdej?"
Je Andy zamudu, k mu avto ni šel,
mu alternator očitno na dopust je hotel.
Debate so tekle se um je hladil,
vsak v pogovoru je pameten bil.
Tehnologija visoka nas jebala je
z GPS-om po plaži sprehajal smo se.
Se um je pregreval, hladit smo ga šli,
še dobr da v sobi se ventilator vrti.
Avto je pršu so eni že šli,
mi pa še v morje po nove moči.
Z džipom v temi mimo kamel,
z veseljem na obrazu smo v hribe drvel.

30.10.

Že zjutraj ob hiši je gužva bila,
omožila naj bi se Đabalija dva.
A mi smo hiteli, iz nje in v vas,
kot da stvar res ne tiče se nas.
Smo jedli z govnači, komarji in ptiči,
s smrdljivo hrano se basali, da nas od tega, kaj ne piči.
Prijazen otrok domače vzreje,
pokaže nam kje ravnine so meje.
Sedemset metrov globoka dolina,
široka pa ziher za več kot dva kina.
In res smo imeli gledališko predstavo,
ko malčki sploh niso hotel več na zabavo.
So nas gledal, se hecal in mi njih bodril,
vsekakor pa v transportkah smo mel dosti kil.
V stenah tolk luken, da konca jih ni,
po zraku med njimi pa ful ptičev leti.
Prostornost rova navdušla je vse
v jezeru po dnu pa zmočili smo se.
Najnižja stvar so potopljene galerije,
s ful luknjami v stropu, a z malkatere kej lije.
Arne je tauhal, četrt kilometra naprej,
mi pa v par lukenj smo lezli na frej.

31.10.

Težka pregovarjanja začela so dan,
kdo bo šel kdaj, zakaj in predvsem kam?
Anglež z imenom Peter še z nami je bil
do večera, ko v svojo je bazo zavil.
Z njim odšli so gledat "Škocjanske jame",
medtem ko ostali smo odšli v bližnje jame same.
Matjaž, moja malenkost in veliki Kadi
pogledal smo kako nadaljuje se vadi,
ki vzhodno od Tavija dovolj blizu leži,
da falil bi ga lahko sam tist, ki miži.
Stopnjasto brezno je šlo v globine,
široko pa tolk, da evforija zlepa ne mine.
Okol sedemdeset metrov globina je bla,
kjer angleška smo našli strika oba.
Od tam več brezen do stotke hiti,
večina od teh pregledal smo mi.
Po dnu kjer se voda navadno nahaja,
prišli smo do dvorane, velike za dva zmaja.
Zares imponantna s slapom iz sige
z velikimi ponvicami kvalitete "prve lige".
V eni se steni majnša galerija nahaja,
na drugi strani brezno, kamor voda uhaja.

1.11.

Pozno v noč sem risal to jamo,
pozno v noč sem mislil na njo samo.
Na njene ozko-široke žmohtne prostore,
na njeno globino in spolskost vse tja do zore.
Na rov, ki se vije pod nekdanjo gladino
in kako da bi blo fajn, če namest vode, blo bi vino.
O štiristo sedemdeset metrih dolžine
in sto osemnajst metrih, da te mine.
No, zjutraj smo čakali, da so se vsi zgubil,
eni v Tavi da 'b se noter umil.
Drugi bol daleč v še ne končano,
Kadi in jaz pa v Salalah po mano.
Najprej sva mal se po ulcah vozila,
pol k sva zračni stiskalnik dobila,
sva še proti Jemnu malce zavila,
a brez karte sva hitro se na plaži zgubila.
Saj plaža je ozka in dost ma prometa,
a vseen sva krožla po njej k zadeta.
Izhoda ni blo, sva povsod zakopala,
k sreči sta nama domačina pomagala.
Tam kjer sva midva globino iskala,
sta onadva kar flegma čez zapeljala.

2.11.

Zjutraj se mi je še od risanja vrtelo
in od Siadovih zgodbic me bruhat je melo.
Deset tisoč je mogel plačat za ženo,
pa še ni bil ziher, da bo dobu ne leno.
Po zajtrku znova se Said je prikazal,
prepričal nagnuskota, da nam je pokazal,
zbirko handžarjev, ostre zlatnine,
iz dragega lesa, usnja in še dražje kovine.
Po tem smo se eni v jamo šli zvrčat,
drugi pa pridno volanček obračat.

V Pops smo šli plavat po zadnjem tolmunu,
čist vse smo pregledal, da se kasnej nebi kdo bunu.

Je Arne mal dihal, pod vodo je bil,
jaz pa pod stropom sem od žalosti vpil.

Pol smo vse zmerli in ven se odpravli
in hkrati še neko živalco nabavli.

Je Slavko bil srečen, obljubu ime,
ki žiher večno povelečevalo bi me.

Pol smo še čakal, kaj drugi povejo,
in poskušal ustvarit resnosti mejo.

Pigi in Franci sta merila še rove slepe,
druga ekipa pa je gledala šahte zlo lepe.

3.11.

Ko zjutraj se dan je ravno ustvarjal,
sem jaz se s pisanjem kartic ukvarjal.

Na vsako napisal sem rimi vsaj dve
in blazno študiral, kako stvarjem je ime.

Na pošti smo čist vse znamke pokupli,
za zajtrk pa vso hrano z loncev poskubli.

Pol smo odpravli se v jamo brez konca,
na podnu prvega šahta smo naužival se sonca,

lepe okrogle galerije so nam kazale pot,
v veliki dvorani se zgubil vsak je ropot.

Čez mega balvane smo se plazili,
potem še štiri svedrovce zabili,

in že smo po spodnji dvorani bezljali
in pot v globine na novo iskali.

Galerija v smeri Meke je šla najprej navzgor,
na njenem vrhu netopirji so vžigal svoj motor.

Od tam je sam še šibal in veliki prostori,
za prevažat po njej pa bi pasal že "lori".

In enkrat smo rekli danes dovolj smo imeli,
če bomo jutri še za delat kej imeti hoteli.

Zunaj nas je čakal šofer z avtom razbitim,
najprej smo se zgubl, po smo pa vidl, kaj pomen jest s švi-
carjem umitim.

4.11.

Kot vsak dan tud danes smo mogli določiti,
kdo je za prat posodo, kdo je za čaj točiti.

Iz zbranih želja smo potem določili,
kateri bodo s kom v katero jamo zavili.

S Kadijem in Remijem smo šli v jamo,
slikat z Arnetom, Pop poimenovano.

Najprej smo šahtek fajn obdelal,
Arne je kar cel film zavrtel.

Vsi smo se mu po različnih pozah štelal,
vsekakor pa najboljš modela je mel.

Sem nastavljal se kot lepa Klavdija Nemka
in še podoben sem ji, saj je ona tudi tenka.

Ko šaht smo poslikal, smo se še do dna spustil
in vse tja do siginga slapa zavil.

Tam smo se ustavl in vse razpakiral,

Arne nas je pa tok ganjal, da smo skor umiral.
Smo slikal in slikal, jamo čist presvetlil,

temo v jami totalno skalil.

Ven smo prišli vsi polni obupa
in kmal bi se oprimli islamskega strupa.

Nam Said je oznanjal vrhovne resnice,
brez islama na svetu ne more bit pravice.

5.11.

Že zjutraj so začele se dogajat stvari,
katerih razumevanje nikoli dano mi ni.

Smo najprej se zrihtal, k da 'b u konofa šli,
ampak od silnih argumentov močnejši nismo mi.

Zato smo pospremli Remija, Grego, Marino,
in pogledal, kako se spuščajo v to površinsko lino.

Odpeljali smo se na sosednjo planoto,
udornica Šihed nas je spravila v grozoto.

Se Faradž je zmenu z "local" ljudmi,
da so jame pokazal, in hkrati veseli bili.

V vadi Darbat smo se pripeljali
in majhen izvirček kar fajn zasvinjali.

Potujoč domov smo vidli še en pošten jamski komad.
Po tri pohodnike (jamarje) pa smo mogli it še v spodnji Darbat.

Pri indijcu smo jedli in mu pojedli skor vse,
v avtu pa razpravljaj al dlake se brijejo al ne.

Doroteja je namreč zastopala stališče,
da je dogovorjeno lepo, če maš gladko nožišče.

Češ da tud brezno ni lepo nobeno,
če to ni tako že v naprej dogovorjeno.

V bazi pri Angležih smo se koj v kantino zapodili
in tam po dolgem času s pivom napolnili.

6.11.

Zjutraj zlo zgodi sem se prebudil,
komforta velicga fotelj mi ni nudil.

Do okoli devete smo še počakali,
v tem času smo Nigelu vse knjige prebrali.

Po tem pa smo že vse v tri avte zbasali
in kar skoz puščavo se v Ubar zapeljali.

Velika luknja z nekaj zidin,
bila naj bi včasih gospodarica sipin.

Na nekem področju nedaleč od tam
neolitsko puščico smo iskali zaman.

Mnogo kremenja je ležalo povsod,
saj to naj bi blo včasih gojišče dobrot.

Potem smo še bol resno v puščavo zavili,
in se kar nekaj ur po ravni cesti peljali.

Na cilju v dolini na tone geod smo dobili,
le nekaj manj pa smo jih tudi nabrali.

Od črnih in belih, velikomajhnih rumenih,
do težkih zelenih, le grdih nobenih.

In pole smo pekli in pili in jedli,
okol pa ful škrpjonov, ne da b'mi vedli.

Slavko jih je pridno nabiral v posodo,
za potešit znanstvenega duha, pa smo v ogenj vrgli geodo.

7.11.

Kdo bi si mislil, da lahko puščava tako zaudarja,
če se pivo v njej s prečenjem peska ukvarja.

Geodni poskus tud ni bil velik uspeh,
saj ona je počla, in ostala skrita v tleh.

Ponovno smo iskali geode po puščavi,
se kopali z žveplom v dateljni oazi pravi.

Še po nekaj škrpjonov smo v Ubar odšli

in po sto sedemdeset kilometrih fajn prašni bili.

Še v letalski bazi smo se na hitro ustavili,
pivo vrgli vase, Peta in Kevina pa pozdravili.

Potem smo proti jezeru krenili,
vmes se še enkrat z geodami nabili,
ki ble so v kamnju kjer so nastale,
zato pa so večinoma tam tud ostale.
Jezero je bilo podobno tolmunu,
noben pa se ni kljub temu nč bunu.

Stene visoke z obeh dveh strani,
v obeh dveh stranicah pa jam mrgoli.

Voda ni vreča od same vročine,
veselje do plavanja, kljub temu ne mine.
Fosile smo brali, po arabsk pa smo jedli
in slabš od Arabcev na tleh smo se vedli.

8.II.

V jami, kjer se še dihat ne da,
v čolnu, ki ni dovolj velik za dva,
s svečo, ki sploh goreti noče,
edino samomorilec naprej še hoče.

Taka prišla sva do manjše stene,
le s štrikom se lahko na njeno dno krene.

Sigin slap se je spuščal čez njo,
pred tem pa galerija, kjer bi nugal kolo.

Prostori so polni bli blata in vlage,
vse skupaj pa preprečevalo je jamarske zmage.

Ko smo končno ves zrak podihali,
smo jo počasi tud ven popihali.

Največjo dvorano so onesnaževali s fotoni
številni foto pomočniki namnoženi kot kloni.

Na poti ven smo pogledal še en rovček,
ki ni bil dosti večji, kot mamin samsonite kovček.

Končal se je z ogabnim jezerom,
ostal bo nezmerjen verjetno za zmerom.

Odzuni smo meli še hude debate,
Husein, da je "gut", ker vsem serje v gate.

Said in Faradž sta družno trdila,
da Amerika "saks", ker bi ga rada ubila.

9.II.

Hvala bogu bilo je oblačno vreme,
ko odšli smo iskat nove jame seme.

Ustavli smo se v majhni vasi,
v kateri ustavli so se časi.

Luknja s streho iz vejevja,
k sreči že dolgo ni vidla deževja.

Noter pa stara ženica je delala maslo,
ljudi v vasi pa jim samo črnih je raslo.

Od tam smo peš se lotili poti,
spustili se v vadi po kravji stezi.

Četudi bli smo blizu smo mogli se obrnt
in kmalu smo se pršli z druge strani vrnt.

Najprej smo jo iskali in najdlji neke slike,
a jama ni bila željene nam oblike.

Ko najdlji smo ta pravo,
smo primli se za glavo.

V njej bilo je tolko dreka
in netopirjev tolk, ku da v njej je Meka,

in prah se dvigaval je na vsak naš korak,
da smo raje zunaj počakali na pravi mrak.

Zvečer smo šli še k indijcu po hrano
in spili še eno pivo, ki bilo je zlo postano.

10.II.

Said je bil čist zmešan, ko je cel dan z nami bil,
skakal, vriskal in težil, kot da bi se ornk ga napil.

Že zjutraj je bil čuden, zamudu uro celo,
potem pa bil ta glavni, povedu, kaj se mora, kaj se ne bi
smelo.

Odložli so nas malo pred televizijsko anteno
in nam pokazali smer za jamo pošteno.

Odpravli smo se torej proti tej jami,
kmalu vse sledi življenja so ostale za nami,
le še kristali nastlani po tleh,

razširjeni od vhoda v vseh možnih smereh.

Jama pa ni bla baš neka posebnost,
dobra bi bla za ohranjanje zasebnost.

Majhen prehodek v večjo dvorano,
na dnu sem počutil se blazno zaspano.

Crknjena koza s tremi rogovi,

dobro bi se počutili tud foto tatovi,

ki za nas "kradejo" lepoto iz narave.

Noter so bila tudi vretenca neke krave.

Na greben smo se odpravli, pogledat dol prot vodi,
na Samhanu, ki je res ustvarjen po uzbekistanski modi.

Tok je krasen, da že kar boli,
ko z majhnih drevesc smo pobiral čigumi.

11.II.

Zgodaj zjutraj se je vse začelo,
nekaj v mojem želodcu se je vrtelo
in čez cel dan se stvar je vlekla,
a zdi se mi, da za druge se je slabo iztekla.

V Šihed smo skočili pogledat na dno,
z malo opreme, saj je dol zlo svetlo.

Ogromna luknja, okol same stene,
narejena prav za nas, jamarje lene.

Trideset štrika, obleka navadna,
not pa v senci, kul klima pomladna.

Zemljo kot puder smo peštali z nogami,
se z metrom izogibali zemlji požgani.

Obsega štiristo pedeset v jami je blo,
potem pa še odzun smo izmerli kolo.

Popoldne smo prali umazane cote
in se naužili umazane mokrote.

in ravno ko smo že fajn klepetali,

Matjaž nas povabi, da 'b Fehedžu avto poklepali.

Na bok se je zvrnu in to prav počasi,
saj vetra ni upošteval ob veliki masi.

Povedal je še polno islamskih stvari,
spreobrnit v Rim mi uspelo ga ni.

12.II.

Novinarji so imeli danes za priti,
da bi posneli naše umazane riti.

Da ne bi vsi pred kamero srali,
smo se s Petom raje na vzhod odpeljali.

Naprej od antene, naprej od vseh cest,
 mimo duhov in beduinskih mest,
 Jama je bla luštna, vse v njej sprano,
 voda ne čista, koleno bolano.
 Ko enkrat prevesla se je v navpično,
 po njej se je dalo hoditi bol gibčno.
 Ustavili smo se na vrhu lepe stopnje,
 proti dnu smo prodiral, na dnu pa se kamen okoplje.
 Pojavili so se že kar neki fosilni sistemi,
 želja po fotkah pa je v meni govorila: "ven kreni."
 Zunaj poln veselja, navdušenja, zagona,
 lahko bi kej fotkal, le iz balona.
 Sami oblaki in megla in tema,
 padla ni fotka torej nobena.
 Lovil smo gekone in čakal merilce,
 iskali cesto in kleli kamelje krotilce.
 V Salalah smo šli še hrano vase vreči,
 še vsaj dva dni pa me ni nehalo peči.

13.11.

Ruka ruka avto me v glavo,
 tudi prah iz zadnjih vrat mi je v zabavo.
 Kur Ruri lepa je divjina,
 kraljice iz Sabe domovina.
 Za baobab ta čuden plant,
 s časom prišli naj bi na kant.
 Ruka ruka me v noge,
 že čutim, čez uro bojo bile že uboge.
 Mirbat napol razrušeno, staro mesto,
 iz njega naprej bi hmali falili cesto.
 Tu smo končno ugotovili,
 da z rent-a-karjem smo eno težko govno dobili.
 Ruka ruka me v roke,
 špika že me sedež v boke.
 Ceste kar noče bit konec,
 za ovinkom pa kar hiše.
 Vse kar leze abalone iše,
 pri Indijcu spet gledamo v lonec.
 Ruka ruka me v trup,
 ta avto je total obup.
 Cesta traja traja traja,
 sonce s pametjo zahaja.

14.11.

Zjutraj pesmice sem pisal,
 misli v glavo v rimah risal.
 Dobro so šibale mi rime,
 dosegel gladino sem rimne plime.
 Žal pa take ni bilo pesnitve,
 ki bi vredna bila ponovitve.
 Potem odšli smo jame gledat
 dobil pa smo le ljudi posedat.
 Staro mesto, strehe iz vej,
 zraven tolko piknikov, ne šteje.
 Nato še nek izvirček stopi nam naproti,
 nas pa brez opreme se lenoba loti.
 Danes je odletel pomemben član odprave,
 zadolžen za umetnost in zmernosti zabave.
 Problem pa je nastopil, ko vrnejo se trije,

ki zraven še povejo, da avto tam nekje ob cesti gnije.
 Panika nastopi, vsi začnemo vpiti:
 "Nič se ne dogaja, nekaj moramo storiti".
 Na hitro v Salalah, opremo na letalo,
 k indijcu zvečer, po zastonj mandžado.
 Zvečer Toyota se je izkazala,
 ko je Nissana povlekla, kjer je kamionska guma čist zasrala.

15.11.

Avto še je glavna frka,
 voda že na grlo trka.
 Indijc pameten se dela,
 šraufke tam na filtru štela.
 Končno le prizna, da napaka taka,
 popravi lahko se le v spodnjem mestu Taka(Taqah).
 Tolk smo od vseh misli vreli,
 da smu pod nujno na morje odleteli.
 Mal še kupovine opravli,
 pustili, da valovi so čoln zadavli,
 hiter tud štop smo imeli
 In že smo v bazi ob čaju sedeli.
 Avto nov so nam posodli,
 v upanju, da s tem ga ne bomo zagodli.
 Še tretjič v dveh dneh sem v prišel v Salalah,
 ko naša šefa sta s šefom avtov pokramljala.
 Odpravli na večerjo smo se posledno,
 z Angležema, a žal je v določenih delih izpadlo kar bedno.
 Čakali smo tolko časa na jedilno tvar,
 da zarad lakote bi lahk pojedu tud manj užitno stvar.
 Faradžu zastavil sem nekaj vprašanj
 in kolkor zgleda se đabaliju še ne piše zadnja stran.

16.11.

Prvi dan planiranega jamarskega brezdelja,
 se samo Franc je branil morskoga veselja.
 Medtem ko smo zjutraj letal naokoli
 in sem od vsega pakiranja mel glavobol,
 se rigalo mi je po hrani
 katere jest s palčkami se Kitajc ne brani.
 Začel smo poslavljat se od Faradža in Saida
 in to je vzel, sicer njim več kot nam, cajta.
 Vse kar od robe preveč smo imeli
 in kar s seboj vzeti nismo hoteli,
 smo dal v kanto, Faradžu, v varstvo Saidu,
 da bo v prihodnosti lažje po Samhanu drek kidu.
 Tam okol enih smo končno dospeli,
 do morja in se na plaži pošteno ogreli.
 Pri manjšem izkopu peska v globino,
 naletel sem na zaprto jestvino,
 ki se sama odpira, ko končno spozna,
 da njena življenska pot se v naših želodcih konča.
 Nigel je prišel še enkrat nas pozdravit,
 še enkrat nas hotel z objemom zadavit.
 Nakar nam družga ni ostalo,
 ku da smo šli čakati v avtobusno štalo.

17.11.

Film spanca ni dovolil,
 sred filma cel avtobus je še neki zmolil

in pol ko napetosti je končno blo konec,
sred puščave v meni se pojavil je spanec.

V Muscat smo prišli iz puščave,
tam pa naleteli smo na poplave.
Tolko vode se v dveh dneh je zililo,
kolkor je v dveh letih ne bo mesto dobilo.
Čez našo ulco se še zdaj vadi pretaka,
to pa nas ni odvrnilo od obiska Muscata.

Za vstop v mesto velka vrata,
skor celo mesto pa sultanova palača.
Na vsakem vrhu skor trdnjava,
suq v Mutrahu pa je zabava.
Pokrite ulčke, kjer se zgubiš,
lahko bi tam tud živel, saj vse dobiš.
Štiri islandke so take po suqu hodile,
da so v meni že pozabljene čute zbudile.
Zvečer smo imeli še predstavitev
in po njej uletel smo na neko pogostitev.
Zastonj smo popili par litrov tekočine
s pijanimi Omanci ogledovali ženske obline.

18.11.

Zjutraj tečna Siv je bla v glavi,
ker Siv ni najmanjša, se glava še zdravi.
Na nekem ministrstvu na nekem odseku,
smo meli sestanek, jaz pa nisem nič reku.
Pri Marku in Barbari smo kasneje spoznali,
da smo razglednice verjetno prepozno oddali.

Češ da neka njena februarska pošta,
je k naslovniku šele sred oktobra došla.

Ona pa danes je brala Delo,
ki je datum tretji november imelo.
Potem smo končno odšli na pot
z novo Toyoto, ki dela precej manjši ropot.

V Nizwi, kraju s krasno trdnjavo,
sem končno upal, da bom užival hrano pravo.

A žal so kebab prehitro umaknili
in mi smo od žalosti se na suqu zgubili.

Ura bla je čudna in dan prevesel,
da bi suq v polni meri zaživel.

Vseeno smo jim nekaj denarja pustili,
preden smo naprej proti Bahli zavili.

Menda da ima slednja večjo trdnjavo,

a Nizwa je starejša, obnovljena in d'best za Doom zabavo.

19.11.

Sredi vadija smo se zbudili,
namest da bi vodo iz bližnje štirne pili,
smo takoj odšli naprej po poti,
iskati kavo, Đabal Šamsu naproti.

Cesta se ni nehala vzdigovati,
nas pa so počas začeli srbeti podplati,
okolico ceste take stene so krasile,
že mi smo si želeli, da 'b nam tud kej krvi popile.

Zlo daleč, tam že bliz ta družga jurja,
pojavi se nek stari, obraz krasijo mu očesa kurja.

Okoli njega pa tok tekstila,
dab'se mu družina pozim lahko dobro zavila.

Vasi bile so tudi više,

v vasi ble tud samo tri hiše.

Tepihov in druge volnovine pa zares ogromno,
mislil bi si, da ti ne živijo ravno skromno.

Na vrhu hriba radar, postojanka,
na robu sten, priljubljena "grand canyonska" čajanka,
Neko dekletce, ki je biznis s tepihi imelo,
prve rezultate mojega učenja jezika je trpelo.

Kasneje, ko smo končno zapustili đipa,
je pastir povedal, da gepardi tu opravijo delo od MIP-a.

20.11.

Sred noči z neba tolk vode,
spanec skupaj s suho spalko je kmalu šel po gobe.
Cesta je reka na več mestih postala,
od ogleda Misfaha nas ni odgnala.

Lepo mesto majhnih ulic,
te se prepletajo skoz hiše,
za preživljanje prijetnih uric,
od kanjona malo više.

Stene nad kanjonom prave baže,
na drugi strani pa obširne terasaste plantaže.

Kanalčki daleč so speljani,
kreden je, kdor se Doom igrat tam brani.

Končno vidli Bahlo smo v luči,
še vedno pa me strop v Đabrimu muči.

Tud tle ma vsaka soba povezavo,
z vsako drugo prazninsko povečavo.

Od tam krenili smo za soncem,
se spretno izognili indijskim loncem.

Obrnili smo se znova proti hribom,
k sreči v dolino z manjšim deževnim vplivom.

Cesta šla je kar po strugi reke,
v mestu pa smo šinfali libanonske peke.

21.11.

Dobro smo spali ob fuchal igrišču,
školjke pobiral na vaškem kopališču.

Do centra smo vsi se nato odpeljali
in najprej ko butli v ribe zijali.

Na suqu ta pravem smo mal barantali,
v glavnem pa bolj kako boljšo štacuno iskali.

Jaz porabil sem še zadnjo gotovino
za dateljne in kovančno srebrnino.

Srebrni tolar Terezije Marije,
že odkar smo v Omanu, mi za njim srce bije.

Povsod jih majo in to ne prav malo,
zdi se mi čudno, da bi se to na novo kovalo.

Na klubski plaži smo se okopali,
Arabke oblečene, naše v bikinih ogledovali.

Pri Marku smo nato imeli oporišče,
da bi se Živa ne jokala sva Marku iz stanovanja naredila
igrišče.

Po scanju ji smrdelo je tam med nogami,
previjanje pa sva vseeno pustila kar mami.

Žlahta od kralja nas je pogostila,
še nekaj hrane za sabo zavila.

Sicer pa smo pili, kot da bli bi doma,
le Siv se je drla, kot da bi krava bila.

22.11.

Začetek dneva na letališču,
prvi prdec na vzletišču,
Tragedija po tem, ko smo v Dubaju pristali,
ko družno smo v vrsti zajtrk prespali.
Drugi je bil šele dosti kasneje,
ko zviška smo gledali znane nam meje.
Hoteli malo smo se sprostiti,
zastonj kaj vina stoje popiti,
pa nas je prijazen stevard z nasmeškom zavrnil,
češ, da že marsikdo se je zaradi hrupa na njega obrnil.
Ker je letalo v Londonu pristalo z zamudo,
počakat smo mogli na drugo uro.
Ta čas smo porabili za nujne sestanke,
zraven obiskali smo tudi neobdavčene šanke.
Franc je izplačal izgubljeno stavo,
finančno poročilo pa je poskrbelo za zabavo.
S Kadijem sva se še s knofki mlatila,
v pretepu vsak eno rundo zgubila.
Na Dunaju so nas že čakali naši šoferji,
Žetko in Rok pa sta spomin imela še pri večerji.
Da ju ne bi slučajno v kak šok privedli,
smo se v kombi raje z nekaj piri usedli.

Arne Hodalič

NAJVEČJA PODVODNA DVORANA NA SVETU

"*Not one car, this two car!*" so bile prve besede v polomljeni angleščini, ki sem jih slišal tik preden sem stopil na grška tla. Pravno formalno gledano seveda, saj sem bil še vedno v tržaškem pristanišču, pred mano pa se je šopiril železni kolos grškega ladijskega prevoznika. Neprijazni, v belo uniformo oblečeni možicelj, ki je bevskal vame pred vhodom na trajekt je spominjal na pomanjšanega plešastega vrtnega palčka, po zlatih epoletah sodeč pa bi moral biti vsaj vice-admiral celotnega grškega ladjevja. A očitno se je usoda z njim grdo poigrala, saj je bil pravzaprav le pooblaščen ščipalec vozovnic in nadzornik parkirnega prostora na trajektu. In njegov "two car" je bil le majhna prikolica v katero sva z Matejem nabasala potapljaško opremo in jo pricijazila iz Ljubljane. Nobene možnosti za pritožbo, lepo nazaj pred zanikrn pristaniški šalter z brezkompromisnim napisom *Cash Only* in obvezen nakup še ene karte za prevoz avtomobilov. Škodoželjni tovornjakarji v zamaščenih usnjenih jaknah so se hihitali v brade in naju privošljivo gledali medtem ko sva bentila - seveda, oni si niso sami plačevali prevoza, pa še kabine na trajektu do grškega pristanišča Patras so imeli rezervirane. A nekaj dodatno zapravljenih lir in pričakovanih 35 vetrovnihi ur pustega dolgočasja na ladijski palubi nama ni skazilo navdušenja. Odpravila sva se namreč na novo avanturo - na raziskovanje največje potopljene podzemne dvorane na svetu...

Novodobna katastrofa

Kraška udornica s termalnim izviro in jezerom Vouliagmeni ni daleč od Aten. Pravzaprav se je grško glavno mesto že tako razraslo, da je naselje Vouliagmeni postalo kar njegovo predmestje. Prvič je bil ta izvir opisan šele leta 1889. Pri opisu je geolog Christomanos omenil tudi terapevtske učinke vode, kar se je zgodovinarjem zdelo zelo zanimivo in obenem čudno. Tople in z žveplom nasičene vode so že od nekdaj veljale za zdravilne, torej bi o takem izviru morali pričati tudi kakšni starodavni zapiski ali pa vsaj ustno izročilo. A o Vouliagmeniju ni obstajalo prav nič takega. Celo dva kronista, eden v II. in drugi v VI. stoletju, ki sta podrobno opisovala okolico Aten jezera nista niti omenila. Tudi samo ime Vouliagmeni pomeni "vdornica" - to območje pa se je v antiki imenovalo Zostir ali po naše pas, kar kaže na to, da je bilo

poimenovano po morskem zalivu, ki spominja na obliko pasu. Arheologi niso našli niti najmanjše najdbe starejšega izvora, kar je v tako neposredni bližini Aten sila čudno. Geologi so kasneje potrdili domnevo, da se je strop ogromne podzemne dvorane verjetno podrl šele pred nekaj stoletji. Termalno jezerce, ki je zapolnilo udor je le kakšnih 50 metrov oddaljeno od morja in borih 40 metrov nad njegovo gladino, voda pa ima preko celega leta prijetnih 25 stopinj Celzija. Nasičena je s solmi, kovinami in redkimi elementi, odkrili pa so celo rahlo radioaktivnost. V novodobnem času je jezero postalo prava medicinsko-zdraviliška atrakcija, saj naj bi voda blažila celo vrsto bolezni in nadlog. Tudi lepo okolico so zaščitili kot naravni spomenik nacionalnega pomena. Prav zaradi izjemne lege v bližini prenaseljenih in umazanih Aten, ki imajo že prislovično onesnažen zrak je mirni Vouliagmeni postal tarča bogatih, ki bi si tu radi sezidali luksuzne vile. Lokalni župan pa se je takim željam odločno uprl in vsako gradnjo popolnoma prepovedal. Sledili so hudi pritiski in moral je najti pameten razlog za svojo prepoved. In tega mu je kot na pladnju prinesel geolog Vassili Giannopoulos z grškega ministrstva za kulturo.

Raziskovanje "nekoristnega" sveta

Za znanstvenike je bila udornica zanimiva že vrsto let, a večje raziskave so se začele šele po nesreči dveh potapljačev, ki sta izginila v kakšnih 500 metrov oddaljenih vruljah, nekaj metrov pod morsk gladino. V odprtini občasno nastane močan vodni tok, ki v nasprotju s podobnimi naravnimi fenomeni vode ne bruha, pač pa jo vsrkava. In prav ta tok, ki je najverjetneje povezan z jezerskim jamskim sistemom je bil usoden za oba potapljača, katerih trupel niso našli nikoli. Nad udornico so odkrili še nekaj kraških ponorov, ki naj bi bili povezani z jezerom in tako se je celo območje izkazalo za kompleksen in do danes še neraziskan in predvsem nepojasnen sistem kraških jam in izvirov, ki se stekajo v jezero z bližnjega pogorja Imitos. Termalna voda kaže na to, da so jame nekje v globini zagotovo povezane z linijo vulkanov, ki se vleče preko grškega otočja.

Vassili Giannopoulos, ki je na ministrstvu za kulturo zadolžen za raziskave in zaščito kraških jam je leta 1989 na pomoč poklical znanega speleo-potapljača, Švicarja Jean-Jacquesa Bolanza, vodjo mednarodne

komisije za jamsko potapljanje. Zaradi izkušenj, malo pa tudi zaradi njegove starosti se ga je med jamskimi potapljači prijel vzdevek Keiser (cesar). Potopil naj bi se v jezerce in raziskal njegovo dno. Že na prvem potopu je Jean-Jacques na globini nekaj čez trideset metrov našel tesen vhod v podzemsko galerijo. To je bilo odkritje njegovega življenja... Kristalno čista voda v kateri je vidljivost preseгла fantastičnih 50 metrov in dvorana z dnom na globini -85 metrov, ki ji tudi z najmočnejšimi podvodnimi lučmi ni videl konca. Bila je ljubezen na prvi pogled, ki ji do danes še ni videti konca. V Vouliagmeni se je vrnil še nekajkrat in to s svojim mladim potapljaškim prijateljem in duhovnim sinom Luigijem Casatijem, z ljubkovalnim nadimkom Gigi. Organizirala sta nekaj mednarodnih ekspedicij in letošnja je bila že osma po vrsti. Iz leta v leto je potopljena dvorana izdala več svojih skrivnosti in lansko leto je Gigi na globini -105 metrov in 730 metrov daleč od vhoda odkril velik potopljen stalagmit, najglobljo kapniško tvorbo v grškem morju. To je na glavo obrnilo teorijo o prejšnjih nivojih Mediteranskega morja, saj kapniki ne morejo nastajati pod vodno gladino. Očitno je v Vouliagmeniju kraški teren preluknjan kot švicarski sir in odkrila sta še 14 različnih potopljenih galerij, in vhodov v podvodne jame. Največja dvorana je v dolgoletnih raziskavah počasi začela dobivati konkretnije dimenzije in po letošnji odpravi jo lahko ocenimo na 800 metrov dolžine, med 60 do 150m širine in na povprečno 80m globine. Skupna dolžina potopljenih rovov je 4 kilometre in 383 metrov. Približna ocena volumna - okoli 2 milijona kubičnih metrov.

Seveda pa ne gre vse brez zapletov. Že takoj po prvih raziskavah so se za jamo začeli zanimati tudi drugi potapljači z bistveno manj izkušnjami. Zaradi svoje navidezne enostavnosti, torej prostornosti, globine, ugodne temperature in dobre vidljivosti je potop v Vouliagmeni izredno nevaren, saj potapljač z varljivim občutkom varnosti hitro izgubi orientacijo in ne najde več majhnega, med kamnitimi bloki skritega izhoda. To je vabljava past, ki je do danes terjala že sedem življenj. Brez Ariadne niti, vrvice, ki jo potapljač odvijaja s posebnega bobna in vleče za seboj bi bil povratek zagotovo nemogoč. Da se nesreče ne bi ponavljale so jamo leta 1995 zaprli za javnost. Vanjo se danes lahko potapljaajo le redki speleologi in še to izključno v znanstvene namene. In tako smo se na Vasilijevo povabilo zbrali tudi letos... Cilj letošnje odprave kakih dvajsetih jamskih potapljačev iz Grčije, Italije, Francije, Švice, Češke in Slovenije je bil predvsem izmeriti glavno dvorano in ji določiti natančne koordinate, ki se kasneje prenesejo na površinski zemljevid. Le tako se lahko zagotovo določi, kje pod površjem potekajo podzemne galerije.

Ginov koktajl

Z Matejem Mihailovskim, izkušenim jamskim potapljačem sva prespala kar na asfaltnem parkirišču pred zdraviliščem, saj ko sva sredi noči prispela v Vouliagmeni ni imelo smisla iskati dostojnejšega prenočišča. Že navsezgodaj so naju zbudili številni obiskovalci, ki so se začeli namakati v zdravilni vodi takoj po sončnem vzhodu. Prednajčile so predvsem starejše ženske, saj naj bi bila ta voda zanje še posebno zdravilna. Zaman sva čakala na kakšno pravljico transformacijo v stilu babjega mlina, tolikokrat upodobljenega na slovenskih panjskih končnicah. Na eni strani vstopajo stare babe, na drugi pa izstopajo brhke mladenke. A nobena od "ta starih" se ni čudežno pomladila in tistih nekaj redkih deklet, ki so v izzivalnih bikinijih sicer prilezle iz vode, sva prav take videla tudi preden so se potopile v "čudežno" kopalnico.

A za tovrstna razočaranja ni bilo časa, saj so počasi začeli zbirati tudi ostali potapljači. Obalo jezera smo kmalu zasedli z nešteti jeklenkami s stisnjeno zrakom, čistim kisikom in veliko zalogo helija, ki v dihalni mešanici na velikih globinah blaži dušikovo globinsko pijanost. Zabrneli so kompresorji, prekladala se je oprema, preverjali podvodni skuterji, ob tem pa so tekale neskončne razprave nad skicami do sedaj že izmerjenih delov jame. Keiser Jean-Jacques je skrbel za koordinacijo in razdeljeval naloge, saj je bilo treba v jamo namestiti številne jeklenke s različnimi plinskimi mešanicami za vmesne dekompresijske postanke in pa za varnost, če bi komu odpovedala oprema.

Prvi potop... Temno zelena jezerska voda na gladini ne obeta kaj preveč in vidljivost je le nekaj metrov. Potopim se ob navpični vrvi, ki je napeljana tik ob kamniti steni. Na različnih globinah so na njej pritrjeni številni dihalni regulatorji, ki so z dolgimi cevmi povezani z velikimi jeklenkami čistega kisika na obali za skrajševanje dekompresijskih postankov. Čakajo na potapljače, ki se bodo vrnil iz globine... Kakor ob skrivenčeni tehno-novoletni jelki se spuščam v brezno in pazim, da mi že napeljana Ariadnina nit ne uide izpred oči. Zapustim dekompresijsko vrv in zaplavam pod kamnit previs. Pogled na globinomer ; -37 metrov, pred menoj pa temna luknja, ki bo komaj zadoščala, da se zrinem skozi. Z jeklenkami podrsam po stropu tesnega prehoda in že sem na drugi strani. Tam pa... šok ! Lebdim v popolnoma kristalni vodi in nekje pod menoj z močno svetilko osvetlim kamnite bloke, ki kakor razmetani ležijo po dnu več kot 80 metrov globoko. Voda je tako čista, da me prešine občutek, da bom padel in nagonsko oprimem se za bližnje kamenje. Rahlo modrikasta tekočina s svojo čistostjo še najbolj spominja na gin v najprozornejši steklenici.

Foto: A. Hodalič

Zaplavam nekaj metrov globlje in občutek, da sem z nevidnimi nitmi obešen v nekakšnem kristalnem vakuumu je še močnejši. Zdaj lahko razumem, zakaj se nekaj nesrečnikov nikoli ni vrnilo od tu. Začetki globinske pijanosti in pa neskončno velika dvorana sta zmedli tudi mene. Močan soj moje svetilke se izgubi kot majhna brlivka v najtemnejši noči. Občutek za globino, razdaljo in prostor izgine in v glavi se mi začne vrteti. Nekje daleč, zelo daleč pred seboj zagledam silhueto drobnega potapljača, kakor pripetega na slabotno lučko. Gigi, ki se je potopil pred menoj se vrača na površino. Razdalja med nama je gotovo večja od 50 metrov. Šele ta pogled mi pravzaprav razkrije skoraj nepojmljive dimenzije in izjemno vidljivost v podzemski dvorani. Čas potopa in globina na kateri sem, mi narekujeta dvig in le s težavo se pripravim na odhod iz tega neverjetnega sveta. Vsako ukradeno minuto bom krvavo odplačal z neskončnim bingljanjem na dekompresijskih postankih. Torej ven!

Šele na obali zares dojamem, kje sem pravzaprav bil. Mirno si lahko rečem, da je bil to najlepši jamski potop v mojem življenju.

Štirinajst dni intenzivnega potapljanja in 150 skupnih potopov številnih jamskih potapljačev je obrodilo sadove. Tudi najbolj oddaljeni rovi so počasi začeli dobivati jasnejše oblike in dimenzije. In ko so bile topografske meritve končno prenešene na zemljevid

se je izkazalo, da se največja dvorana na svetu razteza prav pod zemljišče, kjer naj bi stale nove gradnje. Razmeroma tanek kamnit strop bi lahko predstavljal potencialno nevarnost za intenzivnejšo pozidavo in tako je župan s pomočjo Gigija in Keiserja končno dobil bolj ali manj utemeljen razlog za ohranitev naravnega spomenika...

Marko Simić

KAKO SMO S SREDSTVI HELIOSOVEGA SKLADA ČISTILI JAME**Čiščenje Brinščice**

V našem društvu je bila jama Brinščica (kat. štev. 1132) od nekdanj priljubljen cilj "uživaških" enodnevnih ekskurzij. Prostorno, 60 m globoko vhodno brezno premera okoli 30 m, se odpira v Matarskem podolju tik ob cesti Rožice - Brezovica. Na dnu brezna je podorni stožec iz gruščca, nato pa se z dvorano prične kapniški del jame. Dno dvorane je občasno zalito z vodo, iz katere se izloča sige. Na zasigani podlagi so številni jamski biseri in druge kapniške oblike, značilne za nastanek v pogojih izločanja sige iz nasičene raztopine apnenca v vodi. Iz dvorane vodi 160 m dolg, bogato zakapan rov, v katerem je veliko suhe bele sige, kalcitnih kristalov in drugih sigastih tvorb.

Seveda ob obiskih nismo mogli spregledati varstvenih problemov jame. Bližina ceste je naredila svoje: na dnu brezna in po celem podornem stožcu so bili razmetani različni odpadki. Na dnu pobočja so samevali trije rjasti fičkoti, ki so jih lastniki potisnili v brezno. V najbolj ohranjenem, ki je bil nekoč rdeče barve in je še imel volan, smo se ob obiskih radi razposajeno "vozili", na kar spominjajo precej divje fotografije v mojem arhivu.

Odpadki pa niso edini problem jame: številni obiskovalci so na zasiganih in z janskimi biseri pokritih površinah pustili blatne sledove neprevidne hoje. Kot poklicni naravovarstvenik sem razmišljal, kaj bi se dalo narediti, da jama ne bi tako hitro propadala. Za začetek je bilo najlažje s trakovi označiti prehod prek zasiganega območja v krajši slepi rov, kar smo naredili leta 1992.

Naslednja priložnost se je pokazala leta 1995, ki je bilo razglašeno za Evropsko leto varstva narave. Takrat je Ministrstvo za okolje in prostor objavilo razpis, na katerega so se lahko s projekti s področja varstva narave prijavile nevladne organizacije, med katere sodijo tudi jamarska društva. Z Doroteo sva prijavila projekt čiščenja jame Brinščice. Zamislila sva si, da bi z avtodvigalom iz brezna potegnili odpadne avtomobile. Zadeva se nama je zdela dovolj atraktivna, da bi pridobili tudi potrebno medijsko pozornost. Žal nisva dovolj pazljivo prebrala izjemno zapletenih pravil razpisa in je naš projekt zaradi banalne napake v prijavi izpadel.

Vsekakor pa je imela neuspela prijava našega društva daljnosežne posledice. Marca 1998 so se v

poslovnem sistemu Helios d.d. iz Domžal odločili ustanoviti Heliosov sklad za ohranjanje slovenskih voda in vanj namenili po 50 tolarjev od vsakega prodanega litra premazov na vodni osnovi. V skladu se je hitro nabral poldrugi milijon tolarjev in predstavniki Heliosa so prišli na Ministrstvo za okolje in prostor po nasvet, kako lahko ta sredstva vložijo v varstvo voda. Mladen Berginc, državni podsekretar za varstvo narave, se je spomnil načrtovane, a neizvedene akcije čiščenja Brinščice, in predlagal, da bi sredstva usmerili v čiščenje jam, ki ležijo na vodozbirnih območjih vodovodov. Helios se je s predlogom strinjal in do sedaj so bili objavljeni že štirje razpisi za čiščenje jam.

Že prvo leto delovanja sklada smo na razpis prijavili čiščenje jame Brinščica. Projekt je bil izbran in v začetku junija 1998 smo začeli načrtovati izvedbo. Ocenili smo, da bomo za akcijo potrebovali dva dni in smo za akcijo izbrali 26. in 27. junij 1998. Vodenje projekta je prevzel Čile.

Prvi dan so bile na vrsti priprave. Na površju smo uredili dostop za avtodvigalo do roba brezna. Na srečo je bilo treba posekati le dva manjša zakrnela borovca, par grmov in nekaj vej. Veliko več dela je bilo v jami. Tam je bilo treba odpadne avtomobile in odpadke privleči pod vhodno brezno. Odpadke je bilo treba spakirati v sode in v velike vreče, ki jih je priskrbel David. Slavne fičote smo vlekli na vrh stožca tako, da smo v steno tik pod vhodnim breznom zabili svedrovec in vanj vpeli sistem škripčevja. Avtomobile smo privezali na vrv, skupina jamarjev in jamark pa jih je nato med spuščanjem po pobočju vlekla navzgor. Zadeva je delovala brezhibno, le fičoti so po poti razpadali. Zgodila se je tudi manjša nesreča, ko je Danča, prvega v skupini jamarjev, ki so držali vrv, potegnili navzgor, v škripec. Ker ni pravočasno izpustil vrvi, mu je škripček stisnil prst. Kar nekaj časa je trajalo, da se je osvobodil, nato pa nas je jadrno zapustil. Naslednji dan nas je prišel obiskat z velikim belim povojem na prstu.

Ker nas je bilo v breznu kar nekaj, je delo teklo hitro. Vedno več vreč je čakalo pod breznom, dno brezna in pobočje pa sta bila vedno bolj čista.

Poleg čiščenja smo imeli še eno delo - ves čas smo morali loviti deževnike. Ko smo se prvič spustili v jamo, sta nas namreč na podornem grušču pričakala dva mlada ptička, ki sta se pred kratkim izvalila. Eden se je umaknil in ga nismo več videli, drugi pa je bil

precej bolj družaben in se nas je držal ves čas akcije. Ker ga starši zaradi naše prisotnosti niso mogli hraniti, smo delo prevzeli mi. Prav neverjetno je, koliko deževnikov je brez težav predelal v drek in se kljub temu ves čas oglašal, da hoče še. Sprva smo deževnike zlahka izkopavali iz prsti na dnu brezna, nato pa jih je začelo počasi zmanjkovati.

Ko je bilo proti večeru vse pripravljeno za dvigovanje, smo se vrnili iz jame. Sledil je najprijetnejši del akcije - na plinskem žaru so se znašle različne vrste mesa, ki smo jih zalili z primernimi količinami pijače. Del ekipe se je nato odpeljal na morje. Tam so na ne najbolj prijazen način ugotovili, da se je ponoči na slovenskem morju zelo težko okopati. Čuvaji plaže (u letnjem periodu), policaji in podobni tiči so jih prepričali, da kopanje ponoči nikakor ni dovoljeno.

Ko smo se zjutraj zbudili, nas je čakalo presenečenje. Na travniku, nedaleč od našega začasnega tabora, so stali trije odsluženi fičkoti (pa ne tisti iz jame). Občina Hrpelje-Kozina je sočasno z našo akcijo organizirala odvoz odpadnih avtomobilov, ki bi sicer (po besedah domačinov, ki so nam priznali svoje nepoznavanje problematike kraških izvirov) verjetno doživeli usodo predhodnikov. Živi dokaz, kako neurejeno je v Sloveniji vprašanje odvoza in recikliranja odpadnih avtomobilov. Nekateri člani so si zaradi nočnih dogodkov dali duška in so novoprispele avtomobile z veliko mero entuziazma obdelali z macolo, jaz pa sem pravočasno snel tovarniške oznake za spomin, saj sem se prav na fičku naučil voziti.

Dan se je začel v pričakovanju avtodvigala, ki smo ga naročili iz Vipave. Kljub temu, da sta Cile in Krištof izmerila razmake med hišami v vasi Rožice, nas je bilo malo strah, ali bo veliko in okorno avtodvigalo prišlo do jame. Ko je modro pobarvani Krupp končno priropotal mimo tabora, smo si vsi oddahnili. Brez večjih težav je dvigalo vzvratno zapeljalo do roba brezna, kjer sta ga šef in pomočnik utrdila s pomočjo štirih hidravličnih nog. Ko je upravljalec podaljšal ročico dvigala do konca, je bila kljub dolžini 35 m še vedno precej prekratka; vhodno brezno je namreč nekoliko poševno, avtodvigalo pa je lahko zapeljalo do roba brezna le na najbolj neprimernem koncu.

Sledilo je ročno podaljševanje ročice s podaljški, ki sta jih pripeljala s sabo. Na koncu je bila ročica dolga celih 50 m. Šef je sprva jamral, da bodo fičoti pretežki za tako dolgo ročico, ker pa so bili avtomobili brez motorjev, poleg tega pa so med vlačanjem po pobočju v glavnem že razpadli, z dvigovanjem ni bilo večjih težav.

Res spektakularnemu dvigovanju avtomobilov so sledile vreče, ki jih je zunanja ekipa praznila v zabojnik. Predsednik Cile v novi lepi Heliosovi modri majici je

z radijsko postajo v rokah stal na robu brezna in koordiniral dvigovanje. Medtem so prispeli predstavniki Heliosa in številni novinarji in snemalci, ki so bili očarani nad potekom akcije. Predsednik je dajal intervjuje in edina stvar, ki je motila dogajanje, je bila peklena poletna vročina, v kateri je bilo res težko delati. Dvigovanje je šlo kot po loju in v zadnji vreči je avtodvigalo iz brezna dvignilo notranjo ekipo. Do manjšega prerivanja je prišlo, ko je hotela zunanja ekipa skipati notranjo kar na smeti v zabojniku.

Po končanem dvigovanju odpadkov smo v jamo z vrvno tehniko spustili nekaj domačinov in predstavnic Heliosa. Vsem se je tak izlet v jamo zdel nekaj prav posebnega, domačini pa so imeli didaktično vajo: lahko so si ogledali v kakšno lepoto so padle smeti, ki so jih metali v brezno.

Sledila je še ena fešta v taboru pred jamo, kjer so se nam pridružili domačini in župan občine Hrpelje-Kozina. Še obvezno fotografiranje pred polnim zabojnikom in zadovoljni smo odšli domov. Razlogov za zadovoljstvo je bilo več kot dovolj, saj smo logistično in tehnično zahtevno operacijo izvedli brez napake. Iz jame smo izvlekli okoli 7 m³ gospodinjskih odpadkov, kosovnega odpada, gum in smrdeče embalaže razredčil ter 3 osebne avtomobile. Žal pa je bil finančni izplen sorazmerno skromen, saj nam je velik del zaslužka odžrl račun za avtodvigalo, ki smo ga morali poravnati sami.

S tem pa zgodba o čiščenju Brinščice še ni bila končana. Ko sem nekaj dni kasneje pripovedoval Slavku Polaku o ptičku, ki smo ga hranili, me je vprašal, če bi bil pripravljen iti z njim še enkrat v brezno, da bi ga ujela in odnesla na površje. Rečeno - storjeno. Spustila sva se v brezno, vendar našega ptička ni bilo nikjer. Ker nisva našla ostankov perja, ki bi kazali, da ga je ujela kakšna zver, je Slavko sklepal, da je po razčlenjenih stenah brezna sam prišel na plano in se rešil.

Nekaj mesecev kasneje sem se ponovno spustil v brezno in ogled čiste jame je bil res pravi užitek. Opazil sem, da je medtem nekdo iz jame odnesel nekaj italijanskih ročnih bomb - paradajzaric, ki smo jih mi umaknili v kar precej skrito razpoko. Iz jame si jih namreč nismo upali odnesti, ker so bile brez varovalk in zato zelo nevarne. Kaj lahko se zgodi, da bomo iz časopisov izvedeli, kdo jih je odnesel...

Brinščica je tako očiščena in domačini vanjo ne odmetavajo več odpadkov. S stališča varstva jame pa kljub temu še ni vse urejeno. Jamarji med obiskom z blatnimi škornji še vedno hodijo po biserih, zato je že zelo težko najti še nedotaknjeno površino. Čim prej bi bilo treba urediti in označiti pot, s katere bi bil lep pogled na bisere, ostale površine z biseri pa očistiti in sanirati, kolikor se pač še da. Čiščenje zasiganih površin bi bilo zahtevno, saj bi potrebovali velike

količine vode, to pa pomeni najem manjše cisterne in zadostne količine cevi.

Neuspel poskus čiščenja jame Brajda

Leta 2000 smo se hoteli ponovno prijaviti na Heliosov razpis. Želeli smo si, da bi bil projekt izbran, zato smo si za čiščenje izbrali jamo, ki leži v Regijskem parku Škocjanske jame. Na srečo smo si 35 m globoko in 41 m dolgo jamo Brajda (kat. št. 5623), ki ima vhod na sami meji Regijskega parka Škocjanske jame južno od vasi Dolnje Ležeče, pred prijavo ogledali. Vhod smo hitro našli, saj sem nekaj mesecev pred tem v okviru službenih obveznosti poiskal vhode v vse jame v parku. Čile se je v jamo spustil po vrvi, ostali pa smo modrovali okoli vhoda. Čile se je vrnil sumljivo hitro in povedal, da je v jami toliko mrhovine, da se loj kar cedi prek polic. Zaradi opisanih posebnosti smo se čiščenju seveda odpovedali. Takrat še nismo mogli vedeti, da nam jama z mrhovino le ne bo ušla...

Čiščenje Seleve jame

Leta 2001 smo se zaradi poraznega stanja v društveni blagajni zatrdno odločili, da bomo ponovno sodelovali na razpisu. Moja naloga je bila, da najdem primerno brezno. Pogled na računalnik je pokazal, da leži v zaledju izvira in zajeta Globočec vrsta sumljivih brezen blizu ceste, ki bi utegnila ustrezati pogojem razpisa. Grega se je obvezal, da gre na teren pogledat, katero bi bilo primerno za akcijo. Naročili smo mu, naj izbere brezno, ki ustreza naslednjim pogojem: ležati mora blizu ceste, da lahko komunala dostavi zabojnik, smeti ne sme biti toliko, da jih ne bi mogli v enem dnevu v celoti odnesti, v breznu pa ne sme biti sveže mrhovine. Grega se je vrnil z novico, da je našel jamo, ki popolnoma ustreza pogojem. Izbral je 16 m globoko in 22 m dolgo Selevo jamo oziroma Jamo v lazih (kat. št. 5334), ki leži ob cesti Zagorica - Veliki Korinj. Onesnažena jama se nahaja le dobrih 6 km od izvira in zajetja vodovoda v Globočcu ob Krki. Ko smo ga povprašali, kakšni odpadki so v jami, nam je povedal, da je bilo od zgoraj videti gospodinjske odpadke in en štedilnik.

Sledila je prijava na razpis, na katerem smo z našim projektom uspeli. Vodenje projekta je prevzel Primož Štupica. Kot pri Brinščici smo se odločili za dvodnevno akcijo. Prvi dan akcije, 8. junij 2000, je bil rezerviran za priprave, zvečer pa smo v prostorih občine Dobropolje pripravili predavanje o varstvu jam in krasi. Kljub temu, da smo celo Dobropolje polepili s plakati, je bil odziv pičel. Obiskal nas je Seljo iz Ribnice, od domačinov pa so prišli trije, med njimi

novinarica lokalnega glasila in župan. Jaz sem po predavanju odšel domov, ostali pa so prenočili ob jami, kjer so po ustreznih količinah popitih tekočih zadev igrali vaterpolo kar na bližnjem travniku. Vode sicer res ni bilo, vendar tega zaradi visoke trave niso opazili...

Ko sem se 9. junija zjutraj vrnil in se vozil proti jami, sem srečal Branko, ki je peljala v nasprotno stran. Povedala mi je, da eden od pogojev za izbor brezna ni izpolnjen - Grega je bil ob ogledu očitno prehlajen in na vhodu v brezno ni zavohal prelestnega vonja razpadajoče mrhovine. Branka je bila ravno na poti v lokalno lekarno po razkužila. Izkazalo se je, da to ni dovolj, zato se je kasneje Krištof odpeljal v Ljubljano po plinske maske.

Skratka, jama je bila en sam gnus. Vsak, ki se je spustil na dno, se je za začetek najprej skožlal, nato pa nalagal svinjarijo v sod. Zunanja ekipa je dvignila sod in ga odnesla do zabojnika, kjer so se nabirali kadavri v različnih fazah razpadanja, steklena volna natopljena s tekočimi produkti razpadanja in podobne lepote. Seveda ni manjkalo pripomb na Gregčev račun, ki pa jih je Grega stoično prenašal. Seveda pa se je moral odkupiti z odhodom v jamo.

Delo v jami je bilo malo lažje šele potem, ko se je vrnil Krištof s plinskimi maskami, ki so presenetljivo učinkovito ustavljale smrad. Obiskali so nas župan in predstavniki Heliosa, prišla pa je tudi okoljska inšpektorica. Mediji se tokrat niso izkazali, saj je Čile le po radiu v živo predstavil našo akcijo.

Seveda je jamsko kozlanje povzročilo hudo lakoto, ki so jo člani in članice lahko potešili kar na bližnjem travniku, kjer je bila trava že lepo povaljana. Že znani plinski žar je spet služil peki mesa, hrenovk, klobas in zelenjave. Ko je vsega zmanjkalo smo akcijo zaključili z natikanjem napihnenih medicinskih rokavic na glave in spominskim fotografiranjem pred zabojnikom, polnim mrhovine. Očistili smo še eno jamo, vendar tokrat akcija ni bila tako spektakularna kot takrat, ko smo čistili Brinščico. Vlečenje mrhovine iz brezna pač ni fotogeničen in hvaležen posel. Tokrat smo denar iz Heliosovega sklada res krvavo zaslužili.

Primož Presetnik, Maja Zagmajster, Klemen Koselj

5.1, 5.2 JAMARJI OZ. NETOPIRJI NA JAMARSKEM TEČAJU

Od približno znanih 7600 jam v Sloveniji, jamarski kataster (2000) opredeljuje malo več kot 1300 jam kot suhe in vodoravne (tip 5.1 ali 5.2 jame). Pretežno take jame smo obiskovali člani Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev, ki smo tedaj delovali še kot sekcija pod okriljem Društva študentov biologije. Že ime pove, kateri živalski skupini smo posvečali največ pozornosti. Kar nekaj vrst teh letočih sesalcev si namreč za svoja prebivališča izbira jamsko okolje. V njem se nekatere vrste zadržujejo čez celo leto, druge pa le v posameznih letnih časih. Številčnost netopirjev v podzemskih habitatih se poveča predvsem v zimskem času, ko v njih prezimujejo. Toda popisovanje netopirjev so nam pogosto onemogočila že nekajmetrska brezna, ki so se kot nalašč postavljala prav na vhode jam. Zato nismo oklevali, ko so nam kolegi biologi prišepnili, da oh in sploh kul društvo -DZRJL- pripravlja jamarski tečaj.

Po hitrem spoznavanju osnovne jamarske tehnike v Rakovem Škocjanu in napornih predavanjih, smo se 1. 4. 2001 napotili v Janičjo jamo. S precej tresočimi nogami smo se uspešno spustili na dno 40 m globokega vhodnega brezna in, da bi se umirili, takoj začeli iskati netopirje. Med, za netopirski mir ne ravno blagozvočnim prepevanjem in vpitjem jugoarmijskih ukazov poveljujočih članov, smo v vhodni dvorani našli 21 malih podkovnjakov (*Rhinolophus hipposideros*) in enega navadnega (*Myotis myotis*) ali ostrouhega netopirja (*M. blythii*), ki ju zaradi podobnosti na daleč težko razlikujemo. Še preden se je v dvorano spustil zadnji udeleženec odprave smo na skalah našli tudi nekaj netopirskih kosti, za katere se je izkazalo, da pripadajo naslednjim vrstam: malemu in velikemu podkovnjaku (*R. ferrumequinum*), ostrouhemu netopirju in vejicatemu netopirju (*M. emarginatus*). V nadaljevanju jame smo opazili še 6 malih podkovnjakov, enega tudi čisto na koncu 320 m dolgega rova. Po vsem rovu smo videvali tudi manjše kupčke gvana – iztrebkov netopirjev, ki bi sodeč po velikosti lahko pripadali malim podkovnjakom. V rovu pa smo našli še popolno okostje velikega podkovnjaka. Tako smo v relativno kratkem času ugotovili, da Janičja jama služila kot zatočišče vsaj štirim vrstam netopirjev.

Da niso netopirji samo v globokih in nedostopnih rovih, se je pokazalo 12.5.2001 pri vaji v Močilniku pri Vrhniki. Tam smo med čakanjem na pritrditev vrvi, pomolili nos v približno 1 m široko in 3,5 m

visoko špranjo, v steni tik ob sprehajalni poti, kjer je buden visel en mali podkovnjak. Še isti dan smo tudi pregledali v skalno steno izklesan bunker (pri izvozu za Močilnik na cesti Vrhnika - Logatec) in nekaj metrov oddaljeno jamo isti steni ter v obeh odkrili še po enega malega podkovnjaka. Pod razpoko v isti steni smo opazili tudi večje netopirske iztrebke.

Z na tečaju pridobljenim znanjem, se netopirskim raziskavam odpirajo tudi jame z brezni, kar bo prispevalo k boljšem poznavanju živalstva v njih.

Pazi kam stopaš! Mali podkovnjaki včasih visijo tik nad tlemi. (foto: P. Presetnik)

Dorothea Verša

ANALIZE JAMARSKIH POTAPLJAŠKIH NESREČ

Štirje ljudje. Štiri zgodbe. Štirje prijatelji, ki jih ni več. Med vodenjem Katastra jam sem spoznala vse jamarje, ki v slovenskem prostoru nekaj veljajo. Med njimi tudi Benamina Gorkiča, Špelo Klemen, Tomislava Vrhovca in Aleša Vidica. Vsi po vrsti so bili dobri potapljači in jamarji, zagnani raziskovalci kraškega podzemlja in to tistega, najbolj težavnega - zalitega z vodo. Ko smo v katastrski dokumentaciji skupaj brskali za potapljaško zanimivimi jamami in se pogovarjali o perspektivnih sifonih, nisem niti pomislila, da se nekega dne iz njih ne bodo več vrnili. Zgodilo se je ravno to. Leta 1997 sta utonila Beno in Špela, leta 2000 se je utopil Tomo, leto pozneje pa Aleš. Visoka cena za slovensko jamarstvo. Previsoka. K pisanju teh vrstic sta me gnali žalost in nemoč, ki ju začutim vsakič, ko se zgodijo nepopravljive stvari. Vendar to ni bilo dovolj. Od prijateljev potapljačev sem se naučila, da mora človek vedno ostati trezen in zbrati dovolj moči za ukrepanje, zato sem odgnala žalost in pripravila analize zadnjih štirih jamarskih potapljaških nesreč slovenskih potapljačev. Čeprav je za pisanje takšnih analiz bolj poklican kdo drug, zadolžen za varnost potapljanja, pa sem se jih, potem ko sem videla, da tega nima namena narediti nihče drug, lotila sama. Prepričana sem namreč, da je cena z nesrečami pridobljenega znanja daleč previsoka, da bi si lahko privoščili, da se iz teh tragedij nihče nič ne nauči.

Analize temeljijo predvsem na pogovorih z jamskimi potapljači, nekaj podatkov pa sem povzela iz dokaj skopih pisnih virov. Vsekakor pričujoče analize niso uradna poročila katerekoli ustanove ali organizacije, temveč so moje osebno videnje in ocene nesreč in njihovih vzrokov. Zavedam se relativnosti ocen, ki nastanejo ob ponavadi nepopolnem poznavanju dejstev in predvsem brez pričevanja glavnih akterjev, ki bi edini lahko zanesljivo pojasnili, kaj se je pravzaprav zgodilo. Kljub temu pa menim, da smo jih dolžni narediti in objaviti.

1. Nesreča v Divjem jezeru

Potapljač: Benjamin Gorkič, star 30 let

Datum nesreče: junij 1997

Kraj: Divje jezero (kat. števil. 5000)

Izkušnost potapljača:

- formalna usposobljenost: divemaster (po PADI), ANDI CSU (začetni tečaj za uporabo

mešanic plinov), inštruktor MI (po CMAS)

- število potopov: več od 150 jamskih potopov, več od 500 ostalih potopov, potapljač 5 let

Oprema:

- dva ločena dihalna sistema z dvema 12-litrskima jeklenkama s stisnjenim zrakom napolnjenima na 200-250 barov;
- suha obleka;
- OMS kompenzator plovnosti;
- potapljaška računalnika Aladin PRO in Digital;
- 3 svetilke.

Po nesreči na njem niso našli noža ali line cutter-ja, zato je bila pomanjkljivo opremljen glede na minimalne standarde za varno jamsko potapljanje.

Tip in opremljenost sifona:

Divje jezero je sifonska izvorna jama v kateri rov počasi in konstantno pada. Vidljivost je bila dobra. Sifon je bil opremljen z varnostno vrvico.

Potek potopa:

Namen potopa in ciljna globina nista znani. Potapljač se je potapljal sam. Na osnovi zapisa potapljaškega računalnika se je potopil na 100 ali več metrov globine (računalnik beleži globino do 100 m). Po vsej verjetnosti je ob nesreče prišlo med povratkom. Našli so ga na globini 87 m, zapletenega v varnostno vrvico.

Najverjetnejši razlogi utopitve:

Potapljač se je potapljal na stisnjen zrak. V globini, na katero se je potopil, je zrak po vsej verjetnosti povzročil globinsko pijanost (dušikovo omamo). Najverjetneje zaradi omamljenosti se je zapletel v varnostno vrvico. Vrvico je imel zapleteno okoli ventila in prve stopnje na jeklenki ter okoli roke. Po nesreči na njem niso našli noža ali line cutter-ja, zato zelo verjetno ni mogel prerezati vrvice. Po vsej verjetnosti se je med odpletanjem vrvice zadihal. Zaradi tega in omamljenosti se je verjetno onesvestil, kar je povzročilo utopitev. Ponesrečenca so našli dva meseca po utopitvi. Takrat je bilo ugotovljeno, da sta obe jeklenki prazni in deloma zaliti z vodo, kar je lahko posledica dolgotrajnega ležanja v vodi. Zato je nemogoče sklepati o količini zraka s katero je razpolagal.

Nauk:

Potapljač je precenil svoje sposobnosti potapljanja. Na stisnjen zrak se je potopil 100 ali več metrov globoko, kar je globlje kot dovoljujejo standardni za

varno potapljanje na stisnjen zrak. Potapljač ni imel noža ali line cutter-ja za rezanje vrvic s katerim bi lahko prerezal vrvico.

2. Nesreča v Šimenkovem breznu pri Stični

Potapljač: Špela Klemen, stara 26 let

Datum nesreče: december 1997

Kraj: Šimenkovo brezno pri Stični (kat. štev. 291)

Izkušnost potapljača:

- formalna usposobljenost: open water diver (po PADI)
- število potopov: 20-30 jamskih potopov, 5 ostalih potopov, potapljač 1 leto

Oprema:

- dva ločena sistema za dihanje z 1-litrsko in 3-litrsko jeklenko na stisnjen zrak napolnjenima na 200 barov. Jeklenki sta bili v transportni vreči na hrbtu.;
- mokra obleka;
- ena svetilka;
- nož.

Imela je samo en vir svetlobe. Glede na minimalne standarde za varno jamsko potapljanje je imela pomanjkljivo opremo.

Tip in opremljenost sifona:

Šimenkovo brezno je deloma suha, deloma zalita jama. Potapljačica se je potopila v zaporedje treh sifonov v skupni dolžini približno 60 m in s povprečno globino nekaj metrov. Sifon v katerem se je zgodila nesreča je bil dolg približno 20 m in globok največ 6 m. Vidljivost v sifonih je bila ničelna. Zaradi ožin so ti sifoni zelo zahtevni. Sifoni so bil opremljeni z varnostno vrvico.

Potek potopa:

Skupina treh jamskih potapljačev je raziskovala zaporedje treh sifonov in rove za njimi. Nesreča se je zgodila na povratku, v zadnjem sifonu. Potapljačica se je potopila kot druga v skupini. Po vsej verjetnosti je potapljačica sledila vrvici tako, da je bila nad njo. V najožjem delu potopljenega rova (1x0,5 m) je bila vrvica speljana pod stropom. V zožitvi rova ji ni mogla slediti po zgornji strani. V poskusu, da bi ji le sledila, je večkrat zadela v strop, kljub temu pa ni našla prehoda. Med iskanjem prehoda je podihala ostanek zraka v 3-litrski jeklenki in se utopila. Voda je bila tako kalna, da potapljač, ki se je potopil za ponesrečenko, le-te v sifonu ni opazil.

Najverjetnejši razlogi utopitve:

Po vsej verjetnosti, ko ni našla prehoda, je postala vznemirjena in je začela hitreje dihati. V trenutku, ko je ostala brez zraka, se je panika stopnjevala in zato verjetno ni segla po drugi jeklenki oziroma regulatorju ali pa ga zaradi vznemirjenosti, slabe vidljivosti in ozkega rova ni dosegla.

Nauk:

Potapljačica je imela pomanjkljive potapljaške izkušnje za potapljanje v tako zahtevnih sifonih.

Nepredvidljivost reakcij potapljača je faktor s katerim je potrebno računati pri načrtovanju zalog zraka. Zaradi panike se lahko poraba zraka poveča za večkrat.

3. Nesreča v izviru Boljunca

Potapljač: Tomo Vrhovec, star 42 let

Datum nesreče: februar 2000

Kraj: izvir Boljunca pri Trstu v Italiji

Izkušnost potapljača:

- formalna usposobljenost: Master Instructor (po PADI), instruktor M2 (po CMAS), TSD Instruktor (po ANDI), Intro to Cave Instructor (po NACD)
- število potopov: 1500 jamskih potopov, 5000 ostalih potopov, potapljač 20 let

Osebna oprema:

- dihalni sistem, sestavljen iz dveh 10-litrskih jeklenk z zrakom, napolnjenih na 300 barov. Jeklenki sta bili povezani z mostom in ločitvenim ventilom (manifold);
- dve 5-litrski jeklenki, napolnjeni z mešanico plinov nitrox na 200 barov, namenjeni hitrejši dekompresiji;
- suha obleka;
- potapljaški računalnik Aladin pro;
- kompenzator plovnosti;
- 3 svetilke;
- nož.

Tip in opremljenost sifona:

Boljunc je izvorna sifonska jama. Najgloblja točka v znanem delu jame je 49 m, povprečna globina pa okoli 30 m. Vidljivost je bila dobra. Sifon je bil opremljen z varnostno vrvico.

Potek potopa:

Potapljač je želel nadaljevati raziskovanje rova od točke 250 m oddaljene od vhoda. Eno jeklenko z nitrox mešanico je nameraval pustiti takoj za vhodom za potrebe dekompresije na povratku, drugo pa je hotel vzeti s sabo za primer, če bi se rov na koncu jame začel dvigovati in bi že tam moral izvajati dekompresijo. Na začetku potopa se je premislil in obe jeklenki pustil na začetku sifona. Na osnovi zapisa potapljaškega računalnika in s koluta odvite vrvic je potapljač zelo verjetno dosegel razdaljo okoli 350 m od vhoda. Na skrajni točki potopa se je obrnil in se pričel hitreje vračati. Za povratek se je zelo verjetno odločil, ker je na manometru opazil, da ima zelo majhno zalogo zraka. Ko mu je zmanjkalo zraka je zadnjih nekaj deset metrov najverjetneje preplaval na dah. Tako je dosegel 45 m globine in 65 m razdalje od vhoda. Pri

dvigu iz globine se je zaradi padca parcialnega tlaka kisika v krvi zelo verjetno onesvestil in utopil.

Najverjetneši razlogi utopitev:

V primeru potopa z dvema povezanima jeklenka, je običajno, da je povezovalni ventil na mostu med jeklenkama odprt, manometer pa je pritrjen na tisto jeklenko, iz katere se ne diha. Povezava med jeklenkama odpravlja potrebo po izmeničnem dihanju iz obeh jeklenk, kar zagotavlja enako zalogo zraka v obeh jeklenkah. Po nesreči je bilo pri pregledu opreme ugotovljeno, da je bil povezovalni ventil na mostu med jeklenkama zaprt. Tako je potapljač podihal ves zrak iz ene jeklenke, medtem ko je druga ostala polna. Po vsej verjetnosti je bil potapljač prepričan, da je povezovalni ventil med jeklenkama odprt. V tem prepričanju je potapljač tudi dihal samo na en regulator. V primeru ločenih dihalnih sistemov je pravilo izmenično dihati iz vseh virov zraka, tako, da so zaloge v vseh jeklenkah približno enake. Kot rečeno, je bila ena izmed jeklenk najdena polna zraka. Manometer je bil na jeklenki, iz katere je potapljač dihal, zato je ob zaprtem povezovalnem ventilu kazal tlak samo v tej jeklenki. To je potapljača zavedlo, da je bil prepričan, da sta prazni obe in najverjetneje ni niti poskušal dihati iz druge jeklenke.

Nauk:

Potapljač pred potopom ni dovolj temeljito preveril opreme, še posebej položaj ventila na mostu in ga pustil zaprtega namesto odprtega. Oprema ni bila sestavljena v skladu s standardi, saj je bil manometer na isti jeklenki, iz katere je potapljač dihal in ne na nasprotni. Manometer na drugi jeklenki od tiste iz katere se diha preprečuje ravno situacijo v kateri se je znašel ponesrečeni potapljač.

4. Nesreča v Divjem jezeru

Potapljač: Aleš Vidic, star 35 let

Datum nesreče: december 2001

Kraj: Divje jezero (kat. št. 5000)

Izkušnost potapljača:

- formalna usposobljenost: advanced diver (po Padi), ANDI CSU (začetni tečaj za mešanice plinov), NSS cavern diver
- število potopov: okoli 100 jamskih potopov, potapljač okoli 5 let

Osebna oprema:

- dva ločena dihalna sistema z dvema 10-litrskima jeklenkama s stisnjnim zrakom napolnjenima na 300 barov;
- suha obleka;
- kompenzator plovnosti Poseidon;
- potapljaški računalnik Aladin PRO;
- 2 svetilki;
- line cutter.

Tip in opremljenost sifona:

Divje jezero je sifonska izvorna jama, v kateri rov počasi in konstantno pada. Vidljivost je bila dobra. Sifon je bil opremljen z varnostno vrvico.

Potek potopa:

Potapljač je načrtoval potop na 40 m globine, kjer naj bi odložil štiri jeklenke za sopotapljača. Po zapisu potapljaškega računalnika se je potopil do globine 31 m. Tam se je obrnil in se pričel dvigovati ne da bi odložil tovor. Po vsej verjetnosti se je za povratek odločil, ker mu je v odprtem položaju zamrznil regulator in začel bruhati zrak. Zelo verjetno se mu je prva jeklenka izpraznila v minut ali dveh. Zelo verjetno je vzel drugi regulator in dihal iz druge, polne jeklenke. Utopljenega so ga našli v globini 21 m rahlo zapletenega v vrvico. Obe njegovi jeklenki sta bili prazni, štiri polne jeklenke, ki jih je transportiral, pa so bile polne in nedotaknjene.

Najverjetnejši razlogi utopitve:

Neposredni povod za nesrečo je bilo nepravilno delovanje regulatorja, ki je bilo zelo verjetno posledica večih vzrokov. Zunanja temperatura zraka pred potopom je bila -15°C . Oprema in zraka v jeklenkah, ki so nekaj ur pred potopom bili na zunanji temperaturi, so bili ohlajeni. Temperatura vode je bila okoli 8°C . Potapljač je med potopom transportiral dodaten tovor (štiri jeklenke), zato je zelo verjetno dihal hitreje kot običajno. Povečan pretok ohlajenega zraka iz jeklenk skozi regulator je dodatno ohladil že tako podhlajen regulator, kar je najverjetneje povzročilo zamrzitev v odprtem položaju.

Potapljač je reagiral pravilno; pričel je dihati iz drugega regulatorja, prekinil potop in se začel vračati.

Do utopitve je zelo verjetno prišlo zaradi enega od naslednjih dveh možnih vzrokov:

1. Lahko je potapljaču zamrznil tudi drugi regulator, zaradi česar se mu je hitro izpraznila še druga jeklenka. Pri ponesrečencu sta bili najdeni obe jeklenki popolnoma prazni.;
2. nastala situacija je lahko povzročila vznemirjenost in hitrejše dihanje. Zadihanost bi lahko povzročila hiperventilacijo in izgubo zavesti ter posledično utopitev. Druga jeklenka bi se lahko izpraznila skozi regulator, ki je potapljaču padel iz ust in je lebdel v vodi.

Zelo verjetno je bila zapletenost v vrvico posledica in ne vzrok nastale situacije.

Nauk:

Pri načrtovanju potopov je potrebno upoštevati temperaturo zraka in vode, saj v primeru nizkih temperatur regulatorji hitreje zamrznejo. Tragičen zaključek je najverjetneje povzročila potapljačeva vznemirjenost. Vedeti moramo, da je zelo težko predvideti, kako bo posameznik reagiral v kritičnem položaju.

Gregor Prevec

PRVO LETO SPELEO.NET-A; OBDOBJE OD KONCA FEBRUARJA 2000 DO MARCA 2001

Uvod

Povod za ustanovitev *speleo.net*-a je bilo sporočilo z naslovom *Bala2000*, ki ga je 21. februarja 2000 na društveni dopisni seznam poslal Joško Pirnat-Jozl.

23. februarja je Gregor Jeromen v imenu Društva za raziskovanje jam Ljubljana registriral domeno *speleo.net*. Na društvenem sestanku naslednjega dne se je zbrala prva ekipa sodelavcev *speleo.net*-a. Ekipo so sestavljali:

- Joško Pirnat, idejni vodja in skrbnik strani K.O.R.K.a (Koordinacijski odbor za raziskavo Kanina),
- Gregor Jeromen, skrbnik sistemov na strežniku,
- Tina Hajdinjak, prvi webmaster,
- Gregor Prevec, drugi webmaster,
- Matej Dular, grafični oblikovalec.

29. februarja je začel z delovanjem prvi dopisni seznam za sodelavce *speleo.net*-a <workers@speleo.net>. Sledilo je nekaj delovnih sestankov, kjer smo določili osnovni izgled in zgradbo strani. Po krajšem premoru je *speleo.net* v začetku septembra leta 2000 začel dobivati prvo obliko.

Pomembnejši dogodki

V začetku septembra 2000 začne *speleo.net* dobivati prvo vsebino. Od septembra 2000 do februarja 2001 *speleo.net* gosti strani Katastra JZS. 23. septembra prične z delovanjem razdelek *Novice*, kjer je 30. oktobra objavljena novica o preseženi globini -1000 m v Renetovem breznu. 4. novembra se na *speleo.net*-u pojavi prvi prispevek Primoža Presetnika o netopirjih. 25. januarja 2001 se društveni dopisni seznam preseli na *speleo.net*, 29. januarja dobi svoj dopisni seznam tudi Izvršni odbor DZRJL.

Konec februarja se ekipi *speleo.net*-a pridruži še Dorotea Verša in pomaga pri ustanovitvi novega dopisnega seznama. 16. marca prične z delovanjem prvi slovenski prosto dostopni jamarski dopisni seznam <jamarstvo@speleo.net>, kamor se v prvem mesecu prijavi več kot devedeset jamarjev.

Statistika

Statistika je narejena na osnovi dnevnikov, kamor se avtomatično beležijo posamezni obiski strani na *speleo.net*-u. Narejena je za obdobje od 1. septembra

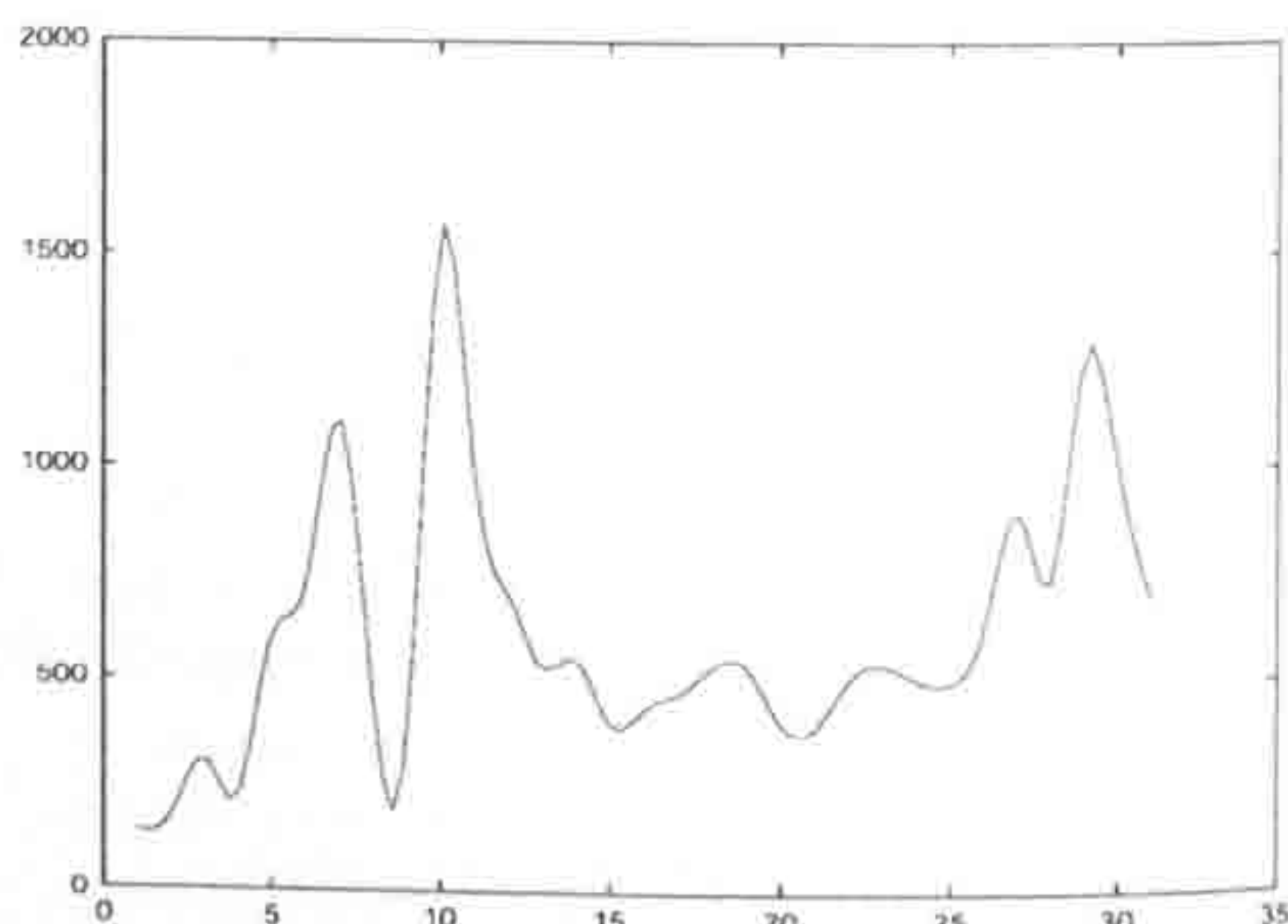
2000 do 31. marca 2001 ali za 211 dni.

Število dostopov do posameznih strani v tem obdobju je podano v tabeli. V povprečju je bilo na prvi strani po 13 obiskov na dan, kar pomeni en obisk na manj kot dve uri.

Seznam najpogosteje dostopanih strani

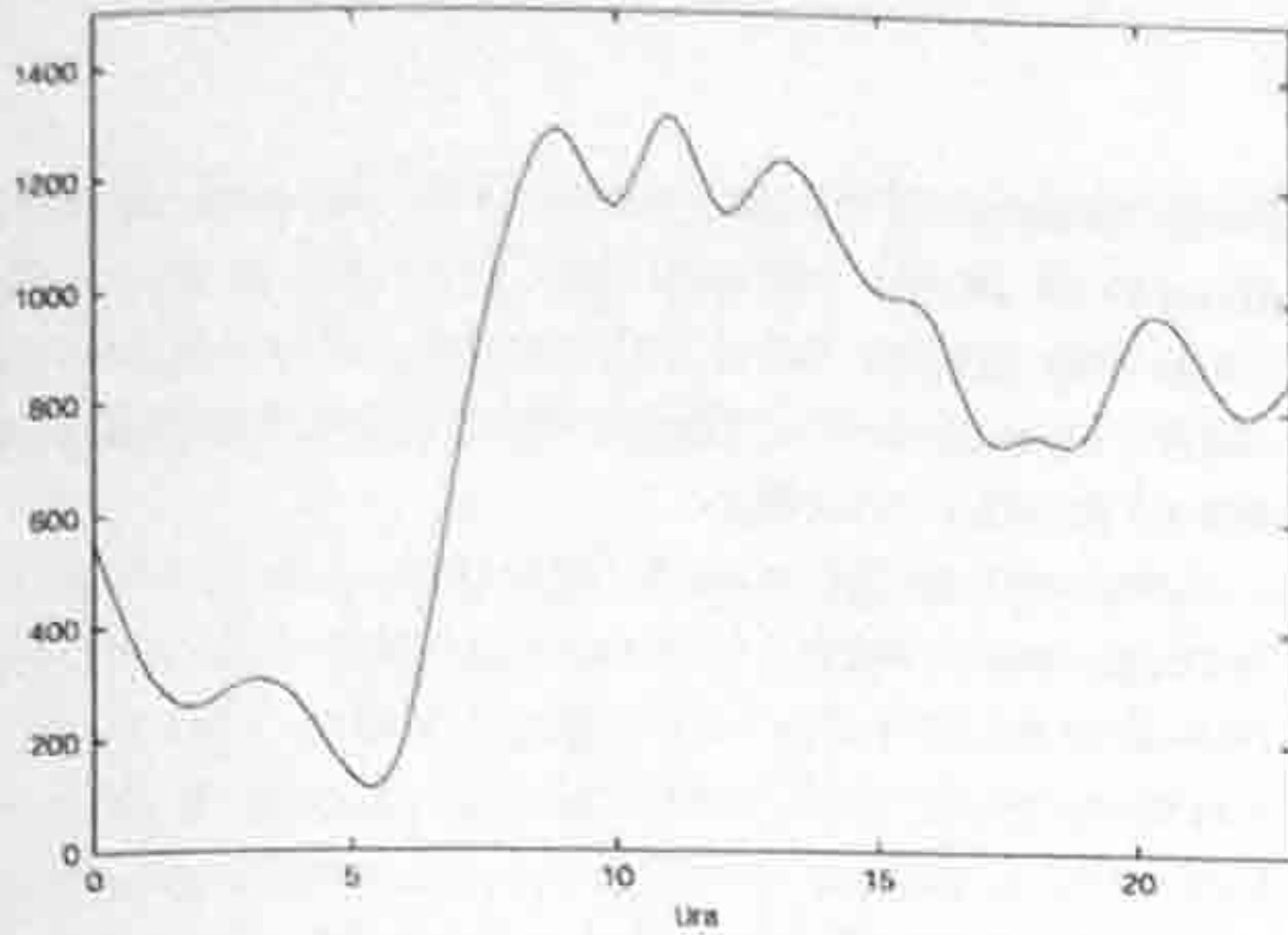
Stran	Vsi dostopi	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Feb.	Mar.
speleo.net	2818	266	404	530	297	285	366	654
Novice	1688	100	242	421	169	151	198	403
Kataster	1444	82	475	237	184	146	144	164
Slovenija	1440	145	187	204	137	135	149	482
DZRJL	1058	72	83	289	134	101	130	247
Povezave	620	64	93	90	70	74	77	148
K.O.R.K.	611	53	71	113	105	78	82	106
Speleologija	588	55	83	108	66	64	70	141
Jamarski imenik	398	56	72	64	33	36	56	81
Renetovo brezno	388	-	-	195	38	37	41	77

Obisk po posameznih tednih prikazuje spodnja slika (Slika 1). Prvi vrh je v tednu, ki se je začel 8.10.2000 in sovpada s pričetkom delovanja strani katastra. Drugi vrh in hkrati tudi najvišji obisk v celotnem obdobju je v tednu, ki se je začel 29.10.2000, v času, ko je bila v Renetovem breznu dosežena globina -1000 m. Tretji vrh je v tednih od 11.3. do 24.3.2001 takrat, ko je pričel z delovanjem dopisni seznam <jamarstvo@speleo.net>.

Slika 1: Dostopi do datotek na *speleo.net*-u po tednih od 1.9.2000

Naslednja slika (Slika 2) prikazuje povprečni obisk preko dneva. Največji obisk strani je med deveto in štirinajsto uro, naraste pa tudi okoli osme ure zvečer.

Slika 2: Dostopi do datotek na speleo.net-u po urah

Trenutno stanje

Trenutno šteje ekipa *speleo.net*-a šest članov in enega zunanjšega sodelavca in sicer:

- Joško Pirnat, še vedno vodja projekta, urednik K.O.R.K.-ovih strani in avtor logotipa, ter ostalih grafik,
- Gregor Jeromen, skrbnik domene *speleo.net*,
- Gregor Prevec, prvi webmaster in administrator sistema,
- Tina Hajdinjak, drugi webmaster,
- Dorotea Verša, moderatorica dopisnega seznama <jamarstvo@speleo.net>,
- Matej Dular
- Primož Presetnik
- Marko Zakrajšek

Na *speleo.net*-u obratujejo štiri dopisni sezname, štiri splošni naslovi (dzejrl, kork, moderator in webmaster) in več osebnih poštnih naslovov posameznikov, članov ekipe *speleo.net*-a in IO DZRL.

Prihodnost speleo.net-a

Speleo.net namerava tudi v bodoče nuditi jamarjem čim več koristnih informacij. To bo možno doseči z ustanovitvijo specializiranih dopisnih seznamov, postavitvijo *on-line* podatkovnih baz in zbirko povezav na jamarjem zanimive strani. Še vedno pa ostajamo odprti za vse ideje in predloge, kako izboljšati ponudbo *speleo.net*-a.

Mašini

POROČILO NOVINEV Z ODPRAVE V POLOŠKO JAMO DNE 9.10.2000

Člani ekipe: Jurij Andjelič, Martina Bergant, Ivo Sedmak, Dušan Tominc, Mitja Šega

Nedelja 8.10.2000;

Po vseh usklajevanjih in dogovarjanjih, smo se v nedeljo pozno popoldne, z rahlo drisko od samih pričakovanj, končno le odpravili proti Yetijevemu domovanju. Po njegovih navedbah naj bi bila njegova hiša le streljaj od Mosta na Soči, tako da smo se na pot odpravili dokaj pozno in ležerno. Ko smo dospeli do Mosta na Soči, smo zavili desno in glej ga zlomka, že smo se znašli pred prvim dvomljivim križiščem. Najprej smo zavili desno, se po dveh kilometrih vrnili, nato zavili levo in se znašli na makadamu nad strugo Soče. Poklicali smo Yetija nato pa še najmanj desetkrat, stroškovno gledano v skupni vrednosti ene močne "runde". Križišč pa ni in ni hotelo zmanjkati. Da bi bila stvar še popolnejša, nam je avto v rovtah skoraj zakuhal, tako da smo morali nekajkrat pristaviti in ročno zavrteti prekleti ventilator. Po skoraj dveh urah vožnje z Mosta na Soči smo pozno zvečer, končno le dospeli do Yetijeve "časovne kapsule".

Ponedeljek 9.10.2000;

Ob enajstih dopoldne smo se polni pričakovanj odpravili proti Tolminu. Na poti proti izviru Tolminke nas je naenkrat obkolil trop krav. Vedle so se nesramno in skrajno ošabno, tako da smo jih morali po kolo-vozu celo riniti vstran. Po nekaj minutah vožnje čez kravjeke, smo prispeli do vznožja skalnega podora, kjer smo pustili avtomobile. Tu smo se tudi jamarsko opravili (po pravici povedano - izgledali smo kot osemenjevalci) in se nato po skalnem podoru povzpeli do vhoda v jamo, ki se nahaja ravno nad podorom.

V Pološko jamo smo vstopili ob pol enih popoldne, v deževnem vremenu, misleč, da bo jama lahko prehodna. Že po nekaj prehojenih metrih smo "prešaltali" na kolenski, kaj kmalu pa še na "puzeči" pogon in lepe misli o prehodnosti so se hipoma razblinile.

Yeti, kot večkratni povratnik v jami je bil vodja, ostali pa smo mu zaporedno sledili. Pot skozi hodnike in roveje bila nadvse zanimiva četudi ni bilo skoraj nobene sledi o kakršni koli "zasiganosti". Yeti nam je med potjo, razlagal o vsem mogočem in prav prijetno je bilo za njim hoditi in ga poslušati, dokler... Ker se pač lepe stvari enkrat končajo se je tudi ta prijetna hoja kaj kmalu končala, oziroma je postajala čedalje

bolj neznosa. Prijazni jamar Yeti se namreč kmalu prelevil v pravo "smrdljivko" (spuščal je take rafale, da je bila groza). Navkljub vsemu tudi to ni bilo tako slabo, saj nam zaradi slabo nastavljenih karbidk sledenje ni povzročalo težav.

Nato smo nadaljevali s hojo po ozkih rovih vse do bivšega jamarskega tabora, kjer smo bili tudi priče nenadnemu izbruhu jeze našega vodje. Sprva smo se novinci zaradi vseh izrečenih kletvic malce zbal, ker smo mislili, da nas je vodja izgubil, vendar smo ob ponovnem ogledu dvorane opazili vzrok* jeze. Nemudoma smo se pridružili vodji in skupaj smo zmerjali prasce nemarne. Jama je bila posajena z eksponati, ki izvirajo še iz "zlatih" sedemdesetih, ko so tod okoli potekale prve raziskovalne akcije (nas podučil vodja). Zakaj so po tridesetih letih še tukaj nam vodja ni znal obrazložiti, novinci pa smo prepričani, da jih je zaščitilo spomeniško varstvo.

Da bi bila morala tedanjih jamarjev-raziskovalcev še bolj predstavljena našim bralcem, si novinci nismo mogli kaj, da ne bi objavili stropnega grafita, ki smo ga po naključju opazili nad glavami sredi tabora: "Še tole juhco spijem pol si ga pa grem..."

Iz tabora smo se nato napotili proti slapu, ki se nam je predstavil v vsem svojem veličanstvu. Še prav posebej pa nas je presenetila "trobenta", ki je bila presenetljivo globoka, malo manj pa nas je razveselila ugotovitev, da je bil originalen kamen iz njenega drobovja namerno odtujen in nadomeščen s štorasto imitacijo.

Nadaljevanje ob slapu navzdol nam je bilo onemogočeno, ko se je vodja v zadnjem hipu zbral in pomislil, da utegne biti spust prenevaren podvig za zelence. Tako smo se po približno treh urah bivanja v podzemlju, pričeli počasi vračati. Ob pol šestih popoldne smo varno prišvicali do vhoda, obogateni z novimi izkušnjami in vsemi jamskimi "pritiklinami".

*-embalaže hidriranega mleka, paštet, kislega zelja, rib in 4,5V baterij

Marko Simič

MAČKA POD ROMBONOM ALI KAKO JE KARLINCA STORILA BRIDKO SMRT

September 1994, petek, konec delovnega tedna. Kako težko se je po službi na hitro spakirati in pravočasno prispeti v Bovec, oziroma do izvira na Visni. Že iz Ljubljane sva z Doroteo krenila z veliko zamudo, na spustu z Vršiča pa je nato v Wartburgovih zavornih valjih zavrela tekočina, zato je zavorni pedal potonil "do podna". S pumpanjem, katerega visoko frekvenco je pogojeval strah, mi je le uspelo ustaviti avto. Sledilo je duhamorno čakanje, dokler se zavorna tekočina ni ohladila. Zamuda je bila tako velika, da sva z Doroteo pri žuborečem izviru na Visni našla le parkirano stoenko znane obledele rdeče barve; Cile in Nina sta obupala in sama krenila proti taboru pred Vandimo.

Najin vzpon do planine Goričice je potekal brez posebnosti. Miza in klop pred zaklenjeno lovsko kočjo sta naju kot ponavadi premamili in privoščila sva si kratek počitek. Kar naenkrat sva zaslišala nekaj mijavkanju podobnega in na najino veliko presenečenje se je iz visoke trave prikazala mlada, prijazna tigrasta muca, ki se naju ni prav nič bala in se je mirno pustila ujeti ter božati v naročju. Seveda se je postavilo vprašanje, kaj dela mačka zvečer na pustih planinah Goričice. Edina razlaga je bila, da jo je nekdo prinesel iz doline in jo neodgovorno izpustil na planini. Z Doroteo sva bila prepričana, da je mačka na opuščeni planini zapisana pogubi, zato sva se odločila, da jo vzameva s sabo do tabora. Kako to storiti? Seveda bi bilo najhujše, če bi nama pobegnila med potjo, saj je na podih zagotovo ne bi več ujela, zato jo je bilo treba nekam zapreti. A kam? Poleg ogromnega nahrbtnika sem prek rame nosil tudi angleško vojaško torbo, v kateri je bila spravljena torba s fotografsko opremo. Problem, kam dati mačko, sem rešil tako, da sem torbo s fotoaparatom obesil čez drugo ramo, v sproščeno vojaško torbo pa sem nekoliko proti njeni volji stlačil muco in jo ob občasnem jeznem mijavkanju skupaj z vso ostalo kramo prinesel do tabora pod Rombonom.

Mačka, oziroma moja zamisel, da jo kot izgubljeno prinesem tja, je v taboru požela salve smeha. Cile in Nina sta povedala, da se jima je pridružila na Visni in jima je malo pred njima in malo za njima sledila do Goričice, naprej pa se ji ni več dalo. Skratka, muca je bila na planini povsem po svoji volji in bi se lahko kadarkoli vrnila v dolino.

Mačko sem v taboru seveda izpustil in med našim večernim modrovanjem smo zaslišali grozljiv zadnji glas snežne rovke, ki jo je mačka spretno ujela

nedaleč od nas. Kriku je sledilo le še pridušeno pokanje drobnih kosti. No, pa je šla Karlinca rakom zvižgat, je nekdo komentiral. Kakšna Karlinca se boste vprašali. Na tradicionalnih avgustovskih taborih smo pred šotori, v kaverni in okoli betonske mize večkrat opazili tekati živahno sivkasto žogico z gobčkom, štirimimi tačkami in repom - snežno rovko, ki jo je Marina krstila za Karlinco. Postala je nekakšna maskota tabora in nihče ji ni hotel storiti nič žalega. Še več, nastavljali smo ji hrano in bili prav veseli, kadar smo jo lahko opazovali.

Med razmišljanjem o žalostnem dejstvu, da je muca pojedla Karlinco, nas je zmotil še en podoben krik, par minut zatem pa še eden. Mačka je na normo lovila uboge snežne rovke, ki imajo v svojem softwaru zapisano, da se je treba ob nevarnosti ustaviti in negibno občepeti. Ta taktika se je pri letočih plenilcih dobro obnesla, pri mački pa je prav žalostno odpovedala. Hitro nam je postalo jasno, da v taboru nismo imeli samo ene snežne rovke, ampak je bilo Karlinca skupinsko ime cele vrste snežnih rovok.

Kaj je mačka zganjala ponoči, oziroma koliko rovok je še ugonobila, nismo ugotovili, vemo pa, da je bila zjutraj sita, saj ni hotela zajtrkovati z nami. Po zajtrku smo se odpravili raziskovat jame na Kraljišče in postavilo se je vprašanje, kaj narediti z muco. Ker smo se bali, da nam bo sledila, smo jo pokrili z veliko kartonsko škatlo, to pa na vrhu obtežili s kamnom. Osebno sem bil do te rešitve nekoliko skeptičen, saj sem glede na izkušnje z mojo domačo mačko pričakoval, da bo pregriznila luknjo v karton in se osvobodila. Zvečer, ko smo se vrnili, smo bili vsi presenečeni, ker je bila škatla nepoškodovana in na svojem mestu. Kar malo s strahom smo sneli kamen in previdno dvignili karton. Naša mačka, ki je do tega trenutka mirno spala, se je počasi lenobno pretegnila, nas zdolgočaseno pogledala in se ponovno podala na lov.

Še pred našim odhodom na spanje je pospravila dve Karlinci, tako, za lahko noč, smo mislili. Pa smo se zmotili, saj ob našem odhodu v spalke ni nehala loviti. Sredi noči je Dorotea začela kričati, naj pogledam, kaj se dogaja na spodnjem delu njenega armafleksa. Dvignil sem se in prižgal čelko. Pogled res ni bil lep - mačka nas je imela za svoje dobre prijatelje in se je odločila, da bo ponoči ulovljene Karlince pojedla v naši družbi na koncu Doroteinega armiča. Vse bi bilo v redu, če ne bi bila izbirčna in se ne bi odrekla

črevom, ki jih je redoljubno v petih kupčkih zložila na armič tik poleg Doroteinih nog.

Ob splošnem paničarjenju mi ni preostalo drugega, kot da sem črevca odnesel do najbližjega brezna (poznavalci tabora boste vedeli, da to res ni daleč od kaverne). Ko smo polegli in se umirili, se je tudi mačka odločila za počitek; tudi tokrat je jutro dočakala ovita okoli mojega vratu.

Naša muca se je naslednji dan ponovno mirno pustila zapreti v kartonast zapor, popoldne pa se je, verjetno na veliko veselje redkih preživelih Karlinc, skupaj z nami odpravila v dolino. Seveda je ni bilo treba prav nič nositi. Tekala je ob naši kratki koloni, nas prehitevala, plezala na drevesa ob poti, nas počakala, spustila mimo in nas nato zopet prehitela. To igro je nadvse simpatično ponavljala vse do izvira v Visni. Ker tam Karlinc ni, lokalne miši pa je veliko težje ujeti, sem iz avta vzela alpsko mleko, ki si ga je razredčenega z vodo z največjim veseljem privoščila. Malo se je še pustila pobožati, nato pa se je odpravila po svoje – verjetno na kakšno kmetijo, kjer je bila doma. Kljub temu, da sem bil še velikokrat na Visni, nekajkrat tam tudi prespal, naše muce nisem nikoli več videl. Je pa ostala v mojem spominu in na diapozitivih kot res enkratna rombonska muca, vredna jamarjev in jamarjev, ki smo raziskovali jame pod Rombonom.

Matej Dular
KRIŽANKA

Pred vami je izziv - križanka z 10 krat 10 polji in 10 črnimi polji. Gre za najnovejši intelektualni dosežek člana s preveč prostega časa, ki je s fokusiranjem sleheme srage svoje ustvarjalnosti v divje permutiranje osnovnih elementov besedotvorja, uspel sestaviti tole krasno križanko in tako uspešno zabil en cel oblačen

in deževen dan. Torej člani, cenite to delo in lepo pridno rešite tole križanko. Izpolnjene križanke pošljite na naše društvo (s pripisom "velika nagradna križanka"), mi pa bomo izmed pravilno rešenih križank izžrebali eno, katere pošiljatelj bo lahko avtorja križanke povabil na pijačo.

SESTAVIL MATEJ DULAR	TISOČNA SEKUNDE	AKTUALNA BOLEZEN	VLAČUGA LAJČRA	POMEMBEN ČLAN NASE MAŠINISTIČNE SEKCIJE	BARVNI PIGMENT	ELEMENT AKTIVNI	SUKANEČ		MEJNA REKA S HRVAŠKO
PRIPADNIK AVGANISTANSKE ZORUŽBE								LUPINASTE HRANILNE RAZMNOŽEVALNE TVORBE	
NOVA TEHNOLOŠKA POORINTAVGŠČINA									
SPAKA, OGABA						TABLATOR NEČLENJEN ORVI			
POMARANČNA GAZRANA PUJAČA				KRATICA ITALIANSKEGA KATASTRA LETALNA OKONČINA			JUNIOR INFRA RDEČA SVETLOBA		
ZOBOTREBEC									
GRŠKI LETALEC					MUSLIMANSKA DRŽAVA (TEHERAN) JUŽOSLOVANSKA LETALSKA DRUŽBA				
NOVI SADI				INSTITUT JOŽEF STEFAN ZVEZA KOMUNISTOV			IGOR STRAVINSKI	CENKA TAVČAR	
		JAMA ŠTEVILKA 1							
NEVAREN KEMIJSKI EKSPERIMENT									

Veliki Manipulator SPOROČILA

Namesto recenzije

Ljudje smo tako različni, prednost dajemo različnim stvarjem, tarejo nas različne skrbi, kolesje v glavah se nam različno obrača.

Tudi sposobnost trezne in nesebične presoje ni vsem enako razdeljena. Krščanskih "deset zapovedi" zato že dve tisočletji deluje kot "plonkceglc" za tiste, ki se jim ne zdi vredno prisluhni sočloveku in ga razumeti.

Nekaj zapovedi je danes uzakonjeno, nekaj pa jih je ostalo kot del kulture vsakega človeka. Vendar čas teče naprej. Vsakomur je že postalo jasno, da ne sme ubijati, ker, če ne drugega, gre lahko v zapor.

Tudi življenje teče dalje, se razvija, raste in ponuja vedno več poti, ki nas privedejo do načinov obnašanja, ki niso v skladu s prijaznim sobivanjem na planetu Zemlja in jih "deset zapovedi" ne omenja.

Internet in računalništvo sta medija, ki sta zaradi neosebne komunikacije zaenkrat še precej "štorasta". Pri sogovorniku, ki stoji pred nami, nenehno podzavestno opazujemo njegove gibe in reakcije, zato vemo, da z določenimi besedami ni hotel nič slabega. Pri elektronski pošti tega ni. Poleg tega sogovornik ni prisoten in nam ni treba paziti na nos, če povemo kakšno preveč. Svoboda!

Dogajanje na elektronskih listah je tudi odraz povedanega. V kombinaciji z ostalimi osebnostnimi lastnostmi, pa lahko privede do boleče neumnih pisanj, ki zbežijo onstran meja razumnega, človeškega, kulturnega.

Spodnji e-maili so posledica dogajanj na elektronski listi si-jamarstvo. Avtor jih je združil z dogajanj v resničnem svetu, vse skupaj karikiriral in jih predstavil v slogu velikih mojstrov komedije. In tako smo tudi jamarji dobili svoj Leteči cirkus...

From: "Jože Pirmat"
<josko.pirmat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKProphetDezInfoNo1
Date sent: Mon, 31 Jan 2000 21:42:10 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Mon, 31 Jan 2000 21:39:58 +0100 (MET)

Jamarska lista 20.2.2000 Folk! V Skalarja uletimo jutri opoldne. Napisite, kdo gre. Jest grem. Vec nas bo, vec

bomo naredil. Posebno tisti, ki jih rabimo za nosit.

Dobimo se v bajti ali pa na dnu. Pazite pa na tretjemu svedrovcu u Mlajsemu Bratu; je gnil, pa tudi zanka je predolga. Tisti, ki bo tam fuknu si bo potolku gobec. Get Your Private, Free Email at www.zastonjlonci.si

Jamarska lista 20.2.2000 Vsekakor je pohvalno, da se slovenski jamarji organizirajo za nove raziskovalne akcije. Upam, da pri tem upostevajo Kodeks UIS (mimogrede, ce ga kdo nima, mu ga lahko posljem kot priponko), predvsem ce sodelujejo s tujci (kar sicer ni nic narobe, lepo pa tudi ni). Za vsako jamarsko dejanje je potrebno vsaj troje: preddejanje, dejanje samo in podejanje. Je pa vazna tudi forma. Mislim, da ne bi bilo odvec, da napisemo kdo, kaj in zakaj organizira akcijo. Protestiram pa proti nacinu s kakrsnim izrazajo zaskrbljenost, da se bo tretji svedrovec Mlajsemu Bratu izpulil, ceprav ne vem, kako to sploh lahko vedo, ampak taksen jezik vsekakor ne sodi na listo. O tem se lahko poucite na naslovu:

MarNas.si/jezik/kogabriga/1kuraz.htm

Joco Zimar, novi naslov: Novi Pristan 12A;

KoparNovi/CopodistriaNuova

Novice 22.2.2000: Padli so skozi dno! Neznana usoda Juleta Belna. Kot sporočajo iz Bovca je danes ob 3 uri zjutraj 5 članska ekipa iz 7 slovenskih jamarskih klubov prebila skalni podor na dnu Skalarjevega brezna in padla v neznano podzemno galerijo. V casu porocanja se ni znana usoda Juleta Belna, ki ga zamah macole, s katero je siril prehod med skalami, potegnil v neznano.

Nazadnje so ga videli, kako se je, se vedno trdno drzec macolo, opotekal po strmem meliscu in se s precejsno naglico oddaljeval od ostalih raziskovalcev. Novico nam je sporočil g. Julij Kunst Auer, znani slovenski speleolog, eden največjih poznavalcev Kanina, Bovskega in okolice, avtor mnogih člankov o kaninskem nad in podzemlju. To mu je povedal dezurni zicnicar, h kateremu so si prisli jamarji izposodit vrvi in stiri piksne piva. O dramaticnih dogodkih v kaninskem podzemlju vas bomo se obvescali.

Novice 23.2.2000: Vrnili se bomo! Preklicana resevalna akcija. Porocali smo o drami, ki se je včeraj odvijala v Kaninskem podzemlju. Uspelo nam je zvedeti nove podrobnosti. Jule Belen je macolo izpustil tik preden se je melisce, poimenovali so ga Zaletisce, prevesilo v orjasko brezno neznanih razseznosti. Obstal na cisto robu, macola pa je nadaljevala pot. Naredilo je: sviss, bum, buum, buuum, bim, plof. Ker ni imel potrebne raziskovalne opreme, se je vrnil proti mestu, kjer so kopali, do t.i. Ukrajinskega prehoda. Njegovih jamarskih kolegov tam ni bilo. Tega je ze navajen, na Kaninu se to vedno dogaja, zlasti v vecjih jamah. Zato se je tudi on odpravil k izhodu. Na resevanje niti pomislil ni, konec koncev njemu ni bilo nic. Dohitel jih je pod Delirijem in sele takrat je zvedel, da se pravzaprav vracajo ponj in da ze poteka velika rese-

valna akcija. Ven so prisli točno ob 13.15. Takrat pa so zazvonili mobiteli. Vodstvo JRS JZS je aktiviralo rezervni sestav (v njem so vsi aktivni jamarji, ki se niso resevalci) in drama se je blizala srečnemu koncu.

Pozorni bralci ste uganili, da je njihov odziv preklical resevalno akcijo. O njej nam je g. Junij Nagobcic povedal: klic na pomoč smo sprejeli ob 8.25 od dežurnega operaterja številke 113. Sporocilo je bilo kratko: Jule in macola padla skozi dno. Drugi zdravi. Pomagajte, na pomoč, help. V sedmi minuti so bile o nesreči obvescene vse slovenske jamarske resevalne skupine, v stirinajsti je bil narejen načrt in vsa potrebna logistika akcije (njeno sifrirano ime je bilo HammerFuckOff), v sedemnajsti minuti se je večina pozvanih resevalcev odpravila na zbirna mesta, v osemindvajseti minuti je Oles Strahar, ki je prvi prispel na Brnik prevzel Operativno Vodstvo, v naslednjih tridesetih minutah pa so bile vse slovenske jamarske resevalne skupine že na zbornih mestih ali na poti. Notranjska skupina se je zbrala na Nanosu, od koder naj bi jih odpeljal helikopter, Gorenjska skupina se je z leskega letaliska z avio-taxijem odpeljala do Kanina in odskocila s padali, Primorska skupina pa je v petih terenskih vozilih oddrvela naravnost v Bovec. V akciji je sodelovalo 43 resevalcev, tri resevalke, zdravnik in dva psa. Prvi helikopter z Brnika je vzletel ob 12.55, drugi ob 12.58, tretji ob 13.06. Akcija je bila preklicana, takoj ko smo zvedeli, da Juletu ni nič. Poudaril pa bi, da je bila ta, kljub nekaterim zapletom, v celoti najboljša resevalna akcija v zadnjih 15 letih.

Ministrstvo za obrambo

Helikopterska enota

Zadeva: Porocilo o preklicani jamarski resevalni akciji (STROGO ZAUPNO!)

22.2.2000 se je enota ob 8.00 začela pripravljati na običajen trenazni polet. Do 8.45 se nismo dobili nikakrsnega obvestila o resevanju. Nato pa so se v razmaku nekaj minut pojavili trije resevalci JRS in vsi po vrsti so zahtevali poveljujočega častnika. Povedali, da gre za resevalno akcijo na Kaninu, resevali naj bi nekega Hammerja Ofucka, da gre za transport od 20 do 40 resevalcev z vso opremo, z Brnika in Nanosa do Kanina, da pa vodstvo akcije, helikopterske enote in letaliska prevzema vsak od njih. Prvi se je skliceval na funkcijo Prvega Operativnega Vodje, drugi na funkcijo Vodje Operative, tretji pa na funkcijo Edinega Zaupnika VeDe Vodje JRS in Vsega Drugega. Čeprav so nasi piloti navajeni leteti v najtežjih pogojih in okoliscinah (SFOR, KFOR), je kaos, ki je nastal zaradi nam neznanih posebnosti organiziranja jamarskih resevalcev (le za ilustracijo: eden se je se že pred startom privezal na vlečno kljuko trdec, da je njegova naloga opremljanje vhodnega brezna by fly) spravile ob živce večino mojih posadk. Prislo je do odkritega upora (primer: kapetan helikopterja MalaVas je krical, da bo bando takoj potem, ko jih bo odložil na Kaninu, poraketiral), ki sem ga s tezavo zatrl. Zato predlagam, da se od JRS nemudoma zahteva zdravniško potrdilo o prisebnosti za vse, ki se bodo v bodoce udeleževali helikopterskih resevalnih akcij in poseben, razširjen psihiatričen pregled

za tiste, ki imajo kakršnakoli vodstvena pooblastila v tej organizaciji. V nasprotnem primeru bom odstopil kot vodja helikopterske enote. Dovolj imam že lastnih Rambotov, pri JRS pa je eden za tri moje. Slobodan Rotokapic, stotnik SV

From: "Jože Pirnat"
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKProphetDezInfoNo2
Date sent: Tue, 1 Feb 2000 15:53:42 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Tue, 1 Feb 2000 15:51:59 +0100 (MET)

Ministrstvo za notranje zadeve

Policijska postaja Tolmin

Ministrstvo za obrambo

Sluzba za zascito in resevanje

Zadeva: Odskodninski zahtevki krajanov

Malo pred deveto zjutraj so v nas Center za obvescanje zacele prihajati novice o koloni terenskih vozil, ki z veliko hitrostjo vozi od Sezane proti severu, deloma po cestah, deloma pa prosto po terenu, tudi preko dvorisc, vrtov in sadovnjakov. Ze iz Komna so nam sporocili, da gre verjetno za formacijo JRS JZS, saj je na vseh vozilih rdec prapor s clovesko ribico, kar je kasneje potrdila tudi ljubljanska sluzba za obvescanje. Povsem neuspesni pa so bili vsi poskusi nasih vozil, da bi vzpostavili kontakt s kolono. Po preklicu akcije smo jih bili zato prisiljeni ustaviti s popolno cestno zaporo pri Kobaridu, v kateri pa so bila povsem unicena tri nasa vozila. Do poznih popoldanskih ur smo prejeli 74 prijav o povozenih kokosih in drugih malih domacih zivali. Vse so povezane z opisanim dogodkom. V prilogi je spisek (ime in naslov oskodovalca, vrsta in stevilo povozenih zivali) za oskodninske zahtevke, ki vam ga posredujemo na zahtevo Vodje Resevanja in pisna izjava, da JRS oziroma vasa sluzba refundira vso nenamerno povzroceno skodo. Problem je le pri macku Felixu, ki ga je po izjavi voznika, ta povozil namerno, saj ce ga ne bi, bi Defender odpeljal skozi kuhinjo in spalnico hise st. 13 v Kozariscu, izbral pa je manjse zlo. Prosim, da vasa pravna sluzba ustrezno uvrsti skodni zahtevke za nesrecnega macka. Martin Komac, komandir

TV Capodistria: 24 kur: Izpad TV signala za

Primorsko Danes ob 9. 30 uri je zaradi izpada oddajnika Nanos prislo do totalnega TV mrka na Primorskem. Temu je bila kriva ekipa notranjske JRS, ki je v zelji, da bi cimprej prisla do helikopterskega prevoza za Kanin, splezala na vrh oddajnika, pri cemer pa je nekatere vitalne kable oddajniskega sistema izkoristila za transport resevalne opreme v visino.

Gorenjski Glas: Pomoc z neba! Čeprav malostevilna, je gorenjska ekipa JRS v resevalni akciji na Kaninu potrdila svojo odlicnost. V akciji so sodelovali stirje resevalci. Nad Kanin so prileteli z avio-taxijem g. Masine, ob 10.45 so

odskocil s padali z visine 2800 m. Resevalec, ki ga prijatelji klicajo Pleskav, pripoveduje: vsi smo bili zelo high, zato je slo v down ko aleluja. Janez in Joza sta se v tandemu potopila proti Velikemu Grabnu, Pavle je odpikiral na bajto, jaz sam pa direktno na vhod. Tega sem hvala bogu zgresil za 30 metrov, saj sem sele po pristanku ugotovil, da sem pri odskoku zamenjal ruksak in padalo. Ker je bila bajta zaprta, pa tudi helikopterjev ni bilo od nikoder, smo sli vsi na D- postajo na en pir, da bi pocakali na zacetek akcije. Ta je bila pol preklicana, ampak ta prvi smo bli pa mi.

Jamarska lista, 24.2.2000 TretjiRacunalknik : Fw : Jaga Nagobcic : Lazi o resevalni akciji V samo 24 urah se je na listi zvrstilo toliko laznih izjav o resevalni akciji HammerFuckOff, da bom prisiljen sproziti disciplinske postopke v JRS in castnem razsodiscu JZS ter zasebne tozbe zoper tiste, ki stalno pljuvajo po resevalcih in klevetajo Resevalno sluzbo. Zapisnik o akciji je ze narejen in je na voljo pri VeDeju Vodje JRS. Prilozene so tudi vse tabele s casi obvescanja in pristopa na tocko zbiranja. Spet so molcali odzivniki Vodje Operative, Operativnega Vodje in Vodje Operacije. Ne vem zakaj jih sploh imajo, ce ne oglasajo. Izdelan je tudi ze eleborat iz katerega je razvidno, da bi bil Jule Belen od Zaletisca do vrha Delirija prenesen v slabih 36 urah in pol, ziv in pri zavesti. Trditev, da to pac nic ne dokazuje, je napacna. To lahko trdijo le odkriti sovrazniki JRS, ki jih ni malo niti v nasih lastnih vrstah. Kje pa so to dokazali? Na nelegalnih resevalnih vajah zagotovo ne! Nas elaborat pa je bil dokazan na legalnih vajah in tu ni debate.

~Vprasanje, kaj so na resevanju delali resevalci s psi pa kaze na cisto in pritlehno zlonamernost. Ena od predpostavk resevalne akcije je bila, da je Jule B. zasut pod Ukrajinskim prehodom. Doktrina resevanja pri Ministrstvu pa je znana: pri resevanju zasutih sodeluje, ce je le mogoce, tudi pasja ekipa. Ta je bila ze v Turciji in je izkusena pri taksnem delu, oba psa pa sta bila tudi izvezbana v uporabi jamarske tehnike in sta opravila izpit za mlajsega resevalca pri primorski skupini.

Primorske Novice 28.2.2000 G. Damijel Ropsek je na tiskovni konferenci Zavoda za varstvo, ohranjanje in razvijanje naravnih danosti predstavil predlog zascite Kaninskih podov in nekaterih vecjih jamskih objektov. Gre za t.i. totalen rezim zascite, ki prepoveduje sleherno jamarsko raziskovanje, dovoljena pa je vsa t.i. sportno rekreativna dejavnost, a le v okviru skupine imenovana KORK. Potrebno bo sicer le nekaj kratkih formalnih postopkov, ki pa ne bodo trajala vec kot 38 mesecev in edinstven kaninski kras bo zasciten pred vsemi, razen pred ATC Bovec, kar pa zal ni v pristojnosti nasega zavoda. Res pa je tudi, da tam, kjer ATC zacne z delom, ni kaj vec scititi. Le tako bo moc prepreciti taksne dogodke, ki so se zvrstili v preteklih dneh v Skalarjevem breznu, ko je raziskovalna strast skoraj povzrocila tragedijo, pa tudi okoljsko skodo. Ce bi akcijo nacrtovali kot sportno rekreativno dejavnost (npr. prostocasovno razbijanje kamenja), bi bil zadnji udarec zagotovo bolj odmerjen in ne bi potegnil Juleta Belna v globino. Obzalovanja vredna pa je tudi izguba macole. Konec koncev gre za skoraj 5kg

jekla in lesa, ki sta nedvomno tujek v naravnih danostih Skalarjevega brezna.

From: "Jože Pirnat"
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKProphetDezInfoNo3
Date sent: Wed, 2 Feb 2000 14:33:21 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Wed, 2 Feb 2000 14:32:08 +0100 (MET)

Jamarska Zveza Slovenije

Zavod za varstvo, ohranjanje in razvijanje naravnih danosti

Datum: 2.3.2000

Zadeva: Kaj je jamarsko raziskovanje?

Prosimo, da nam pojasnite, kaj je in kaj ni jamarsko raziskovanje, ki ste ga omenili na vasi tiskovni konferenci o predlogu zascite kaninskega krasa. Vase pojasnilo je izjemno pomembno, saj je ob vseh nemajhnih tezavah, ki pestijo naso Zvezo, vas predlog o totalni zasciti kaninskega krasa sprozil burno polemiko med clani in celo javne pozive k prenehanju oddajanja zapisnikov v kataster Zveze. To pa je se edina stvar, s katero se lahko pohvalimo. Lep pozdrav, Ules Hovhovic, predsednik *Dopis ZZVND JZS, 5.3.2000* V zvezi z vasim dopisom vas obvescamo, da je po mnenju Zavoda in kot taksno je tudi poslano vsem institucijam, ki bodo sprejemale Odlok o totalni zasciti Kaninskih podov in vecjih jamskih objektov, jamarsko raziskovanje vsaka tista dejavnost, katere posledica je izdelava zapisnika, poligona ali nacрта po uveljavljenih priporocilih UIS. Ce tega ni, je dejavnost seveda obravnavana kot sportno rekreativna. Mnenje vase Zveze, ki skusa svoje tezave povezati z nasim predlogom zascite kaninskega krasa, pa je povsem brezpredmetno in nas v nicemer ne zavezuje. Lep pozdrav, Damijel Ropsek, vis.naravovarst. svet.

Telefonski razgovor g. Ropska z g. Hovhovicem, 5.3.

2000 Ropsek: Kaj panicaris. Ma nismo mislili tako ostro. Stvar ne bo sla skoz se tri leta. Gre predvsem za to, da zatremo tujce. Kaj pa oni vedo, kolko casa traja sprejem odloka. Pod nos jim pomolis predlog, pa si na Kaninu niti prestopit ne bodo upal, ne da bi vprasal. Ce ne bodo smeli mert, jih tud jamarija ne bo zanimala. Vids, ma gre samo zato. Pa se KORK podpiramo. Ampak to je of rekord, ne me zajebat, pa to objavit. Hovhovic: Ce bi reku prej, bi se izognil vsemu sranju, k se je nabralo. Folk je cist popenu. Ze to, da niso speleoloska zveza gre enim v nos, da pa niso raziskovalci, jih je pa cist dotolko. Ves kva, tih bom, pa naj se zmenjo med sabo.

Jamarska lista JZS, 12.3.2000: Re:Re:Re:Re: Kaj je raziskovanje? Mislm da se nimamo kj pogovarjat. Stvar je ta pametnm gajnz genau frisan jasna, se preden so se akademiki sprickal po listi. Mi sportn jamarji smo vedno pravl, da je jamarstvo moski sport. Prides, gres, migas, vids pa povs. Ce si se kdo upa, je ta prav. Ve se, ko bomo

v Mali boki, bo to rekord, pa ce je komu prav ali ne. Da bcajt zapravlu, pa meru, k pa vem, da je vhod na dveh jurjih tristo, izhod pa na stersto, in da je jurja devetsto globok. Ejga, tistih par sto metrov bomo spravl skupi do maja, pol pa naj se slikajo Avstrijci pa Francozi z Lamprethofnom in Mirollo skupi. Ajt! Pleskav P.S.T. (Pa se tole): Jest si raziskovanje pa sport tkole razlagam. K jest Micko posvatam je to raziskvanje, k jo pa nategnem, je pa to sport. Skalarja smo ze posvatal, zdej ga mormo pa sam se ornk nategnt na jurja devetsto.

Lista JZS, 12.3.2000 : RE: Re:Re:Re:Re : Kaj je raziskovanje ? Mislim, da je vsa diskusija mimo. Zapisnikov s Kanina v katastru JZS preprosto ni! Placam pivo tistemu, ki mi bo pakazal zapisnike od King Konga, Velba, Reneja, Azaleje ali novih delov Skalarja. Lep! Jozelj
Lista, 13.3.2000 : Re : Kaj mi poje macola ? To pa je ena zafrkancija pod nivojem. Pri paver ferajnih je razsirenjena miselnost, da je znanje neumnost in neumnost znanje. Ce bi poznali osnove fizike, bi takoj razumeli kaj sem hotel povedati. Zato na kratko se enkrat : 1. sviss : macola je Juletove roke zapustila z odhodno hitrostjo vo (zal na mojem serverju ne dela nic; zato beri to ve nic, s stresico na c), ki je torej zacetna hitrost in hkrati izhodišce za prvi izracun; najmanj 30msek (slisal je 3x s, sviss namrec).

2. bum : prvi udarec je bil 30 m od Juleta, 10 m globje
3. buum : drugi je bil 60 m globje, 120 m dlje , verjetno v prostoru, ki ima premer vsaj 100 m; u je pomeben za izracunavanje poodmevanja; ce iz formule izpostavimo r je sila preprosto izracunati korigirano globino udarca macole ob skalo; vec lahko preberete v mojem clanku o koristnih parametrih jamoslovja v prihodnjih Nasih jamah
4. buum : 240 m globje, 160 m dlje; premer prostora neo-cenljiv

5. bim : macola je odbila kapnik
6. plop : in padla v blato Domnevamo lahko, da je nadaljevanje Zaletišča v vsaj 310 m globokem orjaskem jasku, na dnu katerega je blato in vsaj en (polomljen) kapnik. Skalarjevo brezno je presekalo staro fosilno galerijo, ki samo navidez ne spada v skoraj dokazano povezavo ProtoJadranskega in ProtoPanonskega morja preko Skocjanskih jam, Postonjske, Planinske jame, Krizne in Najdene jame, ki sem jo ze veckrat predstavil v razlicnih prispevkih. Razlog je preprost: Idrijski prelom in z njim povezani potresi. Ce se spomnimo, kaksen je bil zadnji, si lahko predstavljamo, da je v prazgodovini , ko je bilo vse dosti huje, ob primerno mocnem potresu, Kanin dobesedno poletel s Klasicnega krasa, tja kjer danes pac je.

Vrance Vustervic

Jamarska lista, 5.3.2000 : Re : Re : Komu macola poje ? Novice so pac revolver cajteng. Od kod njim ideja, da je Jule nabijal z macolo, mi ni znano. Gre pa za slabo tehnicno znanje novinarja. Sloh ni slo za macolo ampak za Rayobi, letnik 1996, ki so ga Ukrajinci pustili v bajti za Roberta, ki jim ga je posodil. Ko je crknu bencin, ga je Jule uporabljal kot macolo. Potem pa so sle stvari tako kot je bilo napisano. Zal nam je za izgubo aparata, hvala bogu da ni bil jagodniski, ampak jagodnicani smo se vedno klasiki in bomo v bodoce raje uporabljali svoje

macole in lastne svinjske tace. Gre pocasneje, je pa zanesljivo. Tine Kalcic, Jagoda, Društvo za raziskovanje jam Jagoda

From: "Jože Pirnat"
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKProphetGreatRegret
Date sent: Fri, 4 Feb 2000 01:28:44 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Fri, 4 Feb 2000 01:29:24 +0100 (MET)

Se preden smo na listi zaceli objavljati KORKPreophetDezInfo smo v KORKDezInfoAlert odgovorno in z vso resnostjo opozorili slovensko jamarsko javnost, da je prav vse, od prve do zadnje crke, izmisleno in ni v nikakrsni povezavi z resnicnostjo kot tako in jo poucili, kako lahko z razmeroma enostavno nastavitvijo postnega programa vse KORKProphet producte poslujemo naravnost v kos. Ne eno, ne drugo očitno ni bilo dovolj. Ogorcenih mejlov je bilo kar nekaj. Zato globoko obzalujemo nepremisljenost in lahkomiselnost s katero smo na listo posredoval Koordinatorjeve zapiske in se vsem prizadetim iskreno opravičujemo.

Lp!

~ Joze Pirnat, administrator KORKa P.S. Vseh preostalih sedem KORKProphetDezInfo pa smo vrnili Koordinatorju in jih ne bomo objavili, niti popravljenih, niti v delih.

From: "Jože Pirnat"
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKDezInfoSecondAlert
Date sent: Fri, 4 Feb 2000 01:30:59 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Fri, 4 Feb 2000 01:29:38 +0100 (MET)

Neobjavljene KORKProphetDezinfo smo g. Koordinatorju vrnili tako kot smo jih dobili, po elektronski postji. To pa je bila usodna napaka. Očitno je bila zamera zaradi vrnjenih prispevkov velika, enako pa je zal tudi racunalnisko znanje g. Koordinatorja. V naslednji uri smo dobili postjo z imenom KORKStrikesBackDezInfo v kateri pa je vsaj pet virusov, od katerih smo jih do sedaj identificirali tri : prvi je tipa BlackHoleOpenWide in izbrise drugo tretjino vsaj cetrtine nakljucno izbranih fajlov in jih zapolni s slikami za odrasle v .jpg formatu, drugi pa tipa HappyGeneratedSlovenianPeople, ki prazne dele diska prepise z kompilacijo slovenskih narodnozabavnih viz v .mp3 formatu, tretji (cetrti ali peti ?; delovno ime je MakeMeCrazy) pa generira prejeta postjo. Slednji je izjemno nevaren. Algoritem je zelo zapleten in ne brez soli. Spada v ti. potuhnjene viruse in najprej skoci v namestitveno tabelo, kasneje pa se skriva pri razlicnih programih v nasem racunalniku, najraje kot navidez povsem

nenevaren tekst fajl. Očitno je, da v času, ko ta ali oni program opravlja svoje delo, prebira nase poste in jo spreminja, piše nova sporočila, ki nam jih kasneje podtakne kot novo postjo, v nekaterih primerih pa tudi odposilja meile z našim podpisom. Pri tem verjetno uporablja subprogramski kodi TotalParanoiaCode in HateIndexStupidKey s pomočjo katerih ustvarja sporočila, ki jih celo žrtve prepoznavajo kot lastne, tako po obliki, vsebini in namenu.

V razgovoru z moderatorko liste in Arnesovo dežurno službo, smo prisli do spoznanja, da je virus MakeMeCrazy na listi najmanj eno leto in da je žal neprepoznaven za 99,99% antivirusnih programov. Ga pa na srečo ni težko odkriti: poženemo iskalni program in preprosto pobrišemo vse fajle v katerem je tekst Speleo Association of Slovenia: Don't forget, don't regret, kill the bastard! S tem tudi je pojasnena tudi večina izpadov, nesporazumov in preprirov na listi. Psihodinamika procesa je enostavna: ko na listi preberemo mejl, ki ga je sproduciral MakeMeCrazy najprej podvomimo, da smo to zares napisali ali pa da je to kdo o nas napisal, takoj za tem pa po nacelu kamor je sel bik, naj gre se strik, stvar malce zaostriamo in odposljemo. In ko MakeMeCrazy prebere nas mail in ga obdela s TotalParanoiaCode in HateIndexStupidKey, ustvari nov ponaredek in ga pošlje na listo, gredo seveda zadeve samo se od slabega k slabšemu. Ugotovljeno je bilo, da je vsaj 33,3% tekstov na jamarski listi tako ali drugače generirano ali spremenjeno s tem virusom, KORKProphetDezInfoNo1 je fasificiran 30%, KORKProphetDezInfoNo2 55%, KORKProphetDezInfoNo3 pa v celoti. Okrog 20% dogodkov na listi pa ne moremo povezati z delovanjem tega virusa. Zaenkrat lahko potrdimo le to, da gre za prav tako za destruktiven virus, vendar pa na področju brainwara. Lp!

 Joze Pirnat, administrator KORKa

P.S. Z Arnesa so nam pravkar sporočili, da so odkrili novo različico MakeMeCrazya, tokrat s tekstom: CaveRescueTeam: J. was here, J. was there, J. is everywhere. O naravi virusa nas bodo se obvestili, zaenkrat pa so ugotovili, da se virus siri izključno na jamarski listi. Zato vas ponovno opozarjamo, da bodite izjemno pozorni pri prebiranju poste in da pa postjo v kateri imenu je v kakršnikoli kombinacija tekst KORK, Dez ali Info v nobenem primeru ne odpirate in da jo nemudoma odstranite iz računalnika. Vec o subprogramskih kodah in novih inacicah virusa na internet strani www.kork.com/kdo/tuki/koga/zajebava.html

From: "Jože Pirnat"
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: MakeMeCrazyStrikesAgain
Date sent: Thu, 10 Feb 2000 12:28:55 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Thu, 10 Feb 2000 12:26:49 +0100 (MET)

Cenjene avtorje in bralce liste obvescemo, da smo pri analizi zadnjih mailov odkrili, da ima virus

MakeMeCrazy, s katerim je okuzena Jamarska lista, prav neverjetne (in zaskrbljujoce) lastnosti: ena od teh je, da očitno je sposoben samomodifikacije. Vemo, da virus analizira nase maile in jih ponareja in posilja na listo. Kaze pa, da se zaradi svoje agresivne naravnosti lotil celo slednjih. Da poenostavimo, zacele je analizirati in ponarejati tudi mejle, ki si jih je sam izmislil in na osnovi tega zacele pisati nove lastne subprogramske kode: TotalParanoiaCode je transformiral v ExpandedTotalParanoiaCode, HateIndexStupidKey je razdrobil v HateStrongIndex in UniversalStupidKey ter dodal ShitOnMeTrash in LittleCalimeroList. Razmeroma nenevarne pa so subprogramske kode SweetWorldRecordDream, WeAreTheBest in CodexInternationalWatch. Vsaj za zdaj, ampak pri tem virusu je sigurno le to, da je nevaren in škodljiv. Virus pa se je zacele podpisovati s Slovenian Cave Mail List: All together Now! Ko to vemo, najbrz ne potrebujemo veliko domisljije, da si predstavljamo, kako se bodo stvari razvijale. Zato ponovno priporocamo vsem, da se nemudoma in z vso resnostjo lotijo preganjanja MakeMeCrazy-ja v vseh njegovih različicah. Lp!

Joze Pirnat, administrator KORKa

From: "Jo e Pirnat"
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKZeroNullGroup
Date sent: Tue, 12 Sep 2000 17:11:18 +0200
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Tue, 12 Sep 2000 17:08:46 +0200 (MET DST)

Veliki Koordinator nam je sporočil, da je ob prebiranju zadnjih mejlov pretresen spoznal, da veliko število slovenskih jamarjev trpi zaradi resnih in nemajhnih duševnih problemov, ki jih na kratko lahko poimenujemo splosna nedojebanost. Za vse te nesrečnike je Veliki Koordinator ustanovil skupino za samopomoč, ki jo je poimenoval KORKZeroNullGroup. Vanjo se lahko vključijo vsi: -ki se tako počutijo ali mislijo, da se bodo tako počutili -katerih zacetnice imen in priimka se zacno s crkami A,J,S,X,Y in Z (jolly sta crki F in M)-ki imajo ustrezno potrdilo, da njihov IQ ni vecji od vsote številkih obeh cevljev, ki jih uporabljajo-ki so prepričani, da je KORK ne obstaja, ne deluje ali pa da je v krempljih DZRJL -ki menijo, da bi bila naravna umestitev najglobljih slovenskih jam na klasičnem Krasu ali pa vsaj v njegovi blizini-ki bi to zeleli, hoteli ali bi od vključitve pričakujejo kaksno korist. Pogoji se ne izključujejo. KORKZeroNullGroup bo lahko pocela kar bo hotela in kar bo zmogla, z ali brez pooblastil JZS, TNP, KORKa samega in podobnih združb. Veliki Koordinator je predlagal naslednje projekte, ki bi pripomogli k boljši samopodobi in vrednotenju osebkov, ki se bodo vključili v delo omenjene grupe: -ugrabitev njega samega, povaljanje v katranu in perju, fotografiranje tega akta in stalna objava slik na KORKOVih straneh speleo.neta-premestitev poljubne jame s Kanina, raziskane

in neraziskane, na katerokoli lokacijo v Republiki Sloveniji - negativno resevanje v RB, v katerem, bi izrebanega jamarja (seveda člana KORK-ZNG) prinesli do dna te jame-hackerski napad na vse speleo.site na netu, v katerem bi unicili obstoječe baze podatkov o globinah in dolzinah jam za enkrat in za vselej-lepotno tekmovanje za Speleo Mister /Miss Slovenija Za vaso lazjo odlocitev o vkljucitvi v KORK-ZNG je Veliki Koordinator ze izdelal Beta Verzijo KORKFreeDiagnosticTools, ki jih bo v kratkem posredoval na Listo Jamarske Zveze. Lp!

Joze Pirnat, administrator KORKa

P.S. Vsi, ki jih zanima karkoli o KORK-u, lahko pisejo na naslov kork@speleo.net, zagotavljamo vam, da bo vaso postjo prejel Veliki Koordinator osebno. P.P.S. Neuradno pa smo izvedeli, da je Veliki Koordinator na letosnjem obisku ljubljanskega tabora na Kaninu, po konzumaciji prvega pozirka Manastirke letnik 1982, izjavil sledece : "DZRJL lahko v najboljsih trenutkih spravi skupaj ekipo, ki je v svetovni spici in je sposobna priti do dna Kanina. Velb in Rene sta jami, s katerimi bi se na vsa usta in po vseh medijih hvalili vsi, ki karkoli pomenijo v svetovni jamariji."Kaj je izjavil po drugem, ni zabelezeno.

Obstajata samo dva nacina zascite pred napadom : Prvi je, da vi napadete prvi (najbolje kompletno jamarsko listo), drugi pa, da najmanj 3 tedne ne posiljate elektronske poste in se ne priklapljate na internet.

Lp! Jozl, zaupnik Velikega Koordinatorja in placanec DZRJL

P.S. Veliki Koordinator odlocno odsvetuje uporabo dveh lahko prepoznavnih programov, ki sta kljub omejenemu algoritmu izjemno agresivna in skodljiva. Kot zagovornik svobodnega medmrezja dopusca tudi možnost, da je lahko komu zares do tega, da sesuje delovanje JZS in za taksne namene sta ta dva kot nalasc.

From: Jo e Pirnat
<josko.pirnat@guest.arnes.si>
To: "JAMARSKA LISTA" <si-jamarstvo@dl.arnes.si>
Subject: KORKFreeAttackToolsDezInfo
Date sent: Thu, 15 Feb 2001 01:39:13 +0100
Forwarded by: si-jamarstvo@list.arnes.si
Date forwarded: Thu, 15 Feb 2001 01:35:24 +0100
(MET)

Obvescamo vas, da je Veliki Koordinator na strani www.speleo.net/kork/tools/free.html pripravil nekaj kratkih programov, ki bodo v pomoc vsem, ki so vpleteni v zadnje diskusije na listi. Programi so zapakarani v datoteki JusticeForAllPacket.zip, instalirajo se sami, napisani so v Javi in jih zato jih pozenite iz programske vrstice.

Na voljo so naslednji programi : DolZBa.ndo , PobjiteAnarhi.ste, DZ.rjl, PrekletiLazni.vec, DokaZ.imi, PoPlu.vaj, PriPo.nke, PraV.ila, ToMiD.eli, JackOff.cic, SStraz.har, Szhum.err, in Sim.ich.

Uporaba je preprosta. Priklopite se na internet, vtipkate ime programa (s koncenco vred), presledek, pomisljaj in seveda cilj napada. Tega dolocite z njegovim postnim naslovom, ce vam zaslužno jamarsko zivljenje greni posameznik (npr. janez.jamar@guest.arnes.si) oziroma z imenom liste ali pa internetnim naslovom, ce se hocete spraviti na kaksno drustvo (npr. dzrjl-list@spelo.net ali pa <http://www.speleo.net/dzrjl.htm>). Pocakate, da program izklopi racunalnik in greste spat.

Veliki Koordinator jamci, da bo sleherni zagon izbranega programa napravil najvecco mogoco skodo izbranemu osebkju ali drustvu. Programi so zasnovani tako, da razposljejo crve po medmrezju in pridobe kar najvecc podatkov o napadenemu, nato pa v najkrajsem moznem casu spreminijo ali pa unicijo vse datoteke in elektroniko, ki so/je z njim povezana.

Franc Marušič - Lanko

PRISEGA**Prisega na Putikvanju jan. 98**

Pri Putiku in vseh njegovih letih,
 pri vseh njegovih jamah, tudi neprešteti,
 pri podzemnih vodah, ki jih je ugledal,
 in vseh vhodih, ki jih je spregledal,
 pri vseh ogromnih brezni v katera se je spustu,
 pri vseh nasvetih, ki jih je izustu,
 pri rektalnih deformacijah, ki jih je opazu,
 pri vsem blatu, po katerem se je plazu,
 pri vsem špehu, ki ga je zaužil,
 da je na stara leta lahko bil še čil,
 pri vsej neizmerni količini pijače,
 ki od njega dni po naših želodcih skače,
 prisegam zvestobo njegovemu zgledu.

Prisegam, da me noben šaht nikol ne bo zmedu,
 tud če sam pet metrov globok
 in tud če do dna bi lahk pršu brez rok,
 lih tko ime bo zmerjen svoje dobu
 in jaz odkritje bom takoj raztrobu.

Nobena dvorana mi ne bo prevelika,
 nobenmu kamnu ne bom dovolu, da me spotika.
 Noben meander ne bo preširok in premalo blaten
 in noben moj pajac ne bo nkol iz dovolj trdnih platen.

Prisegam, da karbidko tud iz neuničljivga materiala
 bom proč zabrisal, če mi ga bo premalo srala.

In desunder, s katerim flaške ne bom znal odpret,
 bo romal, brez flaške seveda, direkt u sekret.

Prisegam, če kdo pred mano se z ritjo bo bahal,
 po GICIPI pravilniku mu ga hitro bom noter dal.

(In če kdo misli, da GICIPI ni ženska stvar
 nej spregleda, tud ženske imajo ta naravni dar.)

Prisegam pri vsej belini v pršutu,
 če me bo kdo s ta rdečim silu, gam prebutu.
 Mast ni dobra sam za štrike, da ti bolj drsijo,
 kdor je ne je dovolj, bo kmau življenju reku: "adijo".

Pa tud tretjega člana ne bom nikol pozabu,
 četud njegovih uslug raj nikol nebi rabu.

Če strnemo vse zaobljube v eno vrstico,
 za pijačo pir, za v jamo štrik, za špeh ubijem pa prasico.

Prisegam, da spoštoval bom ferajново dobro ime
 tud potem, ko bom izgubu že vse lase,
 in da raj, kt da z apnom jame bom pacal,
 si karbid za lakoto tešit v usta bom dal.

Franci Gabrovšek - Franček
NAGRADNI NATEČAJ

Razpis

Že pred nekaj časa sta Uredništvo Glasa podzemlja in Treking sport d.o.o razpisala natečaj:

Literarni spis: "Jamarstvo leta 2031".

Kot vidite iz naslova teme, gre za vizionarsko oziroma domišljjsko delo o jamarstvu, jamarjih in jamah čez trideset let. Okvirna tematika in število znakov, ki naj ne presega 5000, sta edini omejitvi. Ostalo prepuščamo avtorjem.

Predlogi tem:

- oprema in način raziskovanja jam,
- sestanki na društvih,
- organizacija jamarjev v SLO,
- najgloblje jame,
- kdo, km, bo krožil jamarstvo čez trideset let in kaj si bo mislil o nas, ki smo aktivni zdaj.

Pogoji, roki in nagrade.

Prispevke pošljite do vključno 10.06.2002

na e-naslov:

gabrovsek@zrc-sazu.si

Subject: Natečaj 2002

ali na naslov:

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana
Luize Pesjakove 11, 1000 LJUBLJANA
s pripisom "Natečaj".

Avtorji naj prispevke podpišejo s polnim imenom in priimkom, uredništvo bo prava imena nadomestilo s psevdonimi in prispevke dala na ogled žiriji oziroma publiko. Podelili bomo dvoje nagrad, nagrade strokovne žirije in nagrade publike. Prispevki objavljeni tudi na speleo.netu, kjer bodo na ogled in v oceno širši publiko. Način glasovanja bo podan na speleo.netu.

In nagrade:

- Jamarski kombinezon Petzl SUD (verjetno najboljši in najdražji pajac na trgu...) **Podarja: Treking sport**
- PETZL Pantin (tisti žimar, ki pride na skorenj...) **Podarja: Treking sport**
- TIKKA (no comments....) **Podarja: Treking sport**
- ZIPKA (zložljiva tikka....) **Podarja: Treking sport**
- Vrvna zavora PETZL BASIC (brez bremz v globine....) **(prispevek uredništva GP)**
- LED modul za Petzl DUO **Podarja: Treking sport**
- 5 vponk **Podarja: Treking sport**
- KHS (nagrada prsenečenja) **Podarja: KHS**

Prve tri nagrajene prispevke iz obeh kategorij (žirija in publika) bomo objavili v GP.

Torej, veselo na delo.